Δ11	**ΕΝΤΥΠΟ ΑΠΟΨΕΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΥ ΚΟΙΝΟΥ** ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΡΓΟΥ Ή ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ **ΚΑΤΗΓΟΡΙΑΣ Α** ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ **ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ**

ΠΡΟΣ: **ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ** **Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙ.Π.Α.) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Λεωφόρος Αλεξάνδρας 11, Τ.Κ. 11473, Αθήνα** **Τμήμα Β Υποδομών Διαχείρισης Στερεών & Υγρών Αποβλήτων, Υδραυλικών Έργων, Έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (Α.Π.Ε.) & Δικτύων τους**		**Ημερομηνία: ……** **Αρ. Πρωτοκόλλου (Εξερχομένου): ……** **Αρ. Πρωτοκόλλου (Εισερχομένου):……** **Περιβαλλοντική Ταυτότητα (ΠΕΤ) έργου ή δραστηριότητας:** **……** ***(συμπληρώνεται από την αρμόδια περιβαλλοντική αρχή)***

1. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ***(συμπληρώνεται αν ο υπογράφων το έντυπο εκφράζει τις προσωπικές του απόψεις)***
1.1ΟΝΟΜΑ:
1.2 ΕΠΩΝΥΜΟ:
1.3 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ:
1.4 Α.Δ. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ:
1.5ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ ΟΔΟΣ: ΑΡΙΘΜΟΣ: ΠΕΡΙΟΧΗ: Τ.Κ.:
1.6ΤΗΛΕΦΩΝΟ:
1.7FAX:

1.8ΕΜΑΙL:

2. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΝΟΜΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΟΥ ***(συμπληρώνεται αν ο υπογράφων το έντυπο εκπροσωπεί κάποιον φορέα)***		
2.1 ΕΠΩΝΥΜΙΑ:		
2.2 ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ	2.3 ΠΕΡΙΟΧΗ:	2.4 Τ.Κ.:
2.5 ΤΗΛΕΦΩΝΟ:	2.6 FAX:	2.7 EMAIL:
2.8 ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:	2.9 ΘΕΣΗ:	2.10 EMAIL:

3. ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΟΥ Ή ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ
«ΗΛΕΚΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΥΝΔΕΣΗ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΧΩΡΑΣ ΄ΕΞΙ (6) ΕΡΓΩΝ Α.Π.Ε. ΜΕ ΕΝΣΩΜΑΤΩΜΕΝΗ ΔΙΑΤΑΞΗ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ, ΤΑ ΟΠΟΙΑ ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΝΤΑΙ ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΜΕΣΩ ΕΡΓΩΝ ΥΠΕΡΗΨΗΛΗΣ ΤΑΣΗΣ» **με Περιβαλλοντική Ταυτότητα (ΠΕΤ): 2511001519 (Κατηγορία αιτήματος: Α1) της εταιρείας με την επωνυμία *«ΑΙΟΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΩΝ Α.Ε.»***

4. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΣΧΟΛΙΩΝ-ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

Οι κάτωθι απόψεις υποβάλλονται, επισημαίνοντας ότι η κατάθεση του παρόντος Υπομνήματος καθίσταται απολύτως νόμιμη και επιβεβλημένη, καθώς **στην υπό κρίση διαδικασία παραβιάστηκαν οι διατάξεις της Διεθνούς Σύμβασης του Άαρχους (Ν. 3422/2005).** Η αποσιώπηση του έργου και η ελλιπής δημοσιοποίηση στέρησαν από τις τοπικές κοινωνίες το δικαίωμα της έγκαιρης ενημέρωσης, και η Διοίκηση υποχρεούται να κάνει δεκτά τα στοιχεία των πολιτών σε κάθε στάδιο της διαδικασίας.

1. ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΜΠΕ ΛΟΓΩ ΑΝΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΟΜΑΔΑΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ - ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΠΔ 344/2000, Ν. 4014/2011, ΥΑ οικ. 170225/2014 ΚΑΙ ΠΑΓΙΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΕ (4503/1997)

Ο υπογράφων μελετητής της κύριας ΜΠΕ, κ. Νικηφοράκης Εμμανουήλ του Μιχάλη φέρει την ειδικότητα του Μηχανικού Ορυκτών Πόρων και κατέχει πτυχίο

στην Κατηγορία 27 (Μεταλλευτικές Μελέτες), στερούμενος των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων για τη σύνταξη ενεργειακών, δασικών και φυτοτεχνικών μελετών, κατά παράβαση του ΠΔ 344/2000.

Σύμφωνα με τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις της περίπτωσης ιβ της παρ. 1 του άρθρου 11 του ΠΔ 344/2000 (ΦΕΚ 297/Α/29-12-2000), η συμμετοχή Δασολόγου είναι **υποχρεωτική και εκ του νόμου επιβεβλημένη** για τη σύνταξη μελετών και τη διενέργεια ερευνών που εκτελούνται εν όλω ή εν μέρει επί δασών, δασικών ή αναδασωτέων εκτάσεων:

«Άρθρο 11 - Υποχρεωτική απασχόληση

1. ***Η απασχόληση, με αμοιβή, δασολόγου με σχέση εξαρτημένης εργασίας ή σύμβαση έργου ή συμβούλου, είναι υποχρεωτική*** *στις ακόλουθες περιπτώσεις: […]ιβ)* ***Στις μελέτες, μαζί με άλλους συναρμόδιους επιστήμονες, για εγκατάσταση μέσα σε δάση ή δασικές εκτάσεις έργων ή δραστηριοτήτων των Α' και Β' κατηγοριών*** *των άρθρων 4 και 5 της κοινής υπουργικής απόφασης 69269/5387/24.10.1990 (Β/ 678) καθώς και στις μελέτες της κατηγορίας 27 του άρθρου 1 του Π.Δ.. 256/1998 (Α' 190)...»*

Η υπό διαβούλευση Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) αφορά ένα ενιαίο τεχνικό σύμπλεγμα φαραωνικών έργων **ΑΠΕ με αποθήκευση και συνοδών υποδομών με Υποσταθμούς Ανύψωσης Μέσης/Υψηλής Τάσης και Κέντρα Υπερυψηλής Τάσης**, Κατηγορίας Α1. Από τα 7 συνολικά υποέργα, ο μελετητής υπέβαλε Ειδικές Οικολογικές Αξιολογήσεις (ΕΟΑ) για τα Υποέργα 3 και 4 (χερσαίοι σταθμοί) καθώς και για το Υποέργο 7 (Χερσαία/Υποβρύχια Διασύνδεση), τα οποία χωροθετούνται εντός προστατευόμενων περιοχών Natura 2000 ή γειτνιάζουν με αυτές. Για τα υπόλοιπα 4 υποέργα, που επίσης γειτνιάζουν με προστατευόμενες περιοχές Natura 2000, η περιβαλλοντική αξιολόγηση των εκτεταμένων επεμβάσεων, των διανοίξεων οδοποιίας και των μόνιμων εγκαταστάσεων μέσα σε συμπαγή δασικά οικοσυστήματα ενσωματώθηκε εξ ολοκλήρου στο γενικό σώμα της κύριας ΜΠΕ.

Οι εκτεταμένες επεμβάσεις, διανοίξεις οδοποιίας και εγκαταστάσεις πυλώνων μέσα σε συμπαγή δασικά οικοσυστήματα **αφορούν το σύνολο του έργου (και τα 7 υποέργα)**, πλην όμως στην ομάδα σύνταξης της κύριας ΜΠΕ (η οποία καλύπτει την περιβαλλοντική αξιολόγηση των τεσσάρων αυτών υποέργων) **δεν συμμετείχε κανένας επιστήμονας της συγκεκριμένης ειδικότητας (Δασολόγος)**, κατά κατάφωρη παράβαση του νόμου.

Η ανωτέρω παρανομία καθίσταται καθολική και ως προς την **ιατρική ειδικότητα** που επιτάσσει ο νόμος. Όπως προκύπτει από τον επίσημο «*Πίνακα 1.8: Συγκεντρωτικά απαιτούμενα έργα για την διασύνδεση των προτεινόμενων έργων Α.Π.Ε.»*, το σύνολο του έργου λειτουργεί ως ένα **ενιαίο δίκτυο**

Υπερυψηλής Τάσης (ΚΥΤ) 400 kV. Συγκεκριμένα, προβλέπεται η **κατασκευή τεσσάρων (4) ΚΥΤ 150/400 kV και 33/150/400 kV** στις θέσεις «Νεστάνη» (Υποέργο 2), «Νεοχώρι» (Υποέργο 3 & 4) και «Καλύβια» (Υποέργο 7). Το σύμπλεγμα αυτό, μέσω 134 θηριωδών πυλώνων, **μιας εκτεταμένης χερσαίας και υπόγειας όδευσης Υπερυψηλής Τάσης 150/400 kV συνολικού μήκους 66 χιλιομέτρων** και ενός διπλού **υποθαλάσσιου κυκλώματος 400 kV μήκους περίπου 25 χιλιομέτρων** εντός του Κορινθιακού Κόλπου, καταλήγει στο υπό κατασκευή ΚΥΤ Αγίου Συμεών (Υποέργο 7), το οποίο αποτελεί το τελικό σημείο σύνδεσης ολόκληρης της επένδυσης.

ΘΕΣΗ	ΣΗΜΕΙΟ ΣΥΝΔΕΣΗΣ	ΤΕΛΙΚΟ ΣΗΜΕΙΟ ΣΥΝΔΕΣΗΣ
ΥΠΟΕΡΓΟ 1	Νέος Υ/Σ 33/150 kV στη θέση «Διακόπι»	**Κ.Υ.Τ. Καλύβια (ΥΠΟΕΡΓΟ 7)**
ΥΠΟΕΡΓΟ 2	Νέος Υ/Σ 33/150 kV στη θέση «Μελίσσι» & νέο Κ.Υ.Τ. 150/400KV στη θέση «Νεστάνη»	
ΥΠΟΕΡΓΟ 3	Νέο Κ.Υ.Τ. 33/150/400 kV στη θέση «Νεοχώρι» & νέο Κ.Υ.Τ. 33/150/400 kV στη θέση Καλύβια	
ΥΠΟΕΡΓΟ 4	Νέο Κ.Υ.Τ. 33/150/400 kV στη θέση «Νεοχώρι» & νέο Κ.Υ.Τ. 33/150/400 kV στη θέση Καλύβια	
ΥΠΟΕΡΓΟ 5	Νέος Υ/Σ 33/150 kV στη θέση «Λογγός»	
ΥΠΟΕΡΓΟ 6	Νέος Υ/Σ 33/150 kV στη θέση «Διακόπι»	
ΥΠΟΕΡΓΟ 7	Υπό κατασκευή Κ.Υ.Τ. Αγίου Συμεών (Μέσω Υπόγειων, Εναέριων & Υποθαλάσσιων Γραμμών Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV)	

Πίνακας 1.8: Συγκεντρωτικά απαιτούμενα έργα για την διασύνδεση των προτεινόμενων έργων Α.Π.Ε.

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου (**ΣτΕ 4503/1997 Τμήμα Ε΄**), η εκτίμηση των επιπτώσεων της ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας χαμηλών συχνοτήτων από γραμμές 400kV στο ανθρωπογενές περιβάλλον **δεν είναι ζήτημα αμιγώς τεχνικό, αλλά προεχόντως ιατρικό**, αφορώντας άμεσα τη δημόσια υγεία. Η ΣτΕ 4503/1997 ορίζει ρητά ότι **επί επιστημονικών ζητημάτων υγείας αποφαίνονται μόνο οι ειδήμονες επιστήμονες** (Επιστήμονες Υγείας / Ιατροί).

Επιπλέον, σύμφωνα με τις δεσμευτικές προδιαγραφές της **Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ Β΄ 135/2014)**, η οποία εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 11 του Ν. 4014/2011, η **Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ)** αποτελεί ένα **αυτοτελές επιστημονικό τεύχος (Παράρτημα 3.2)** με διακριτές απαιτήσεις περιεχομένου. Η Ενότητα 13 της εν λόγω ΥΑ ορίζει ρητά τη **σύμπραξη και συνυπογραφή της ομάδας μελέτης βάσει κατάλληλων ειδικοτήτων**, επιβάλλοντας κάθε διακριτό τεύχος να σφραγίζεται από τον επιστήμονα που κατέχει τα αντίστοιχα νόμιμα δικαιώματα.

Κατά παράβαση των ανωτέρω,

- Όπως προαναφέρθηκε, η κύρια ΜΠΕ για το Υποέργο 2 το οποίο συμπεριλαμβάνει ΚΥΤ 150/400 KV στη θέση «Νεστάνη», υπογράφεται αποκλειστικά από Μηχανικό Ορυκτών Πόρων. Η ΜΠΕ επίσης ενσωματώνει τη διασύνδεση των υπόλοιπων κάτωθι ΚΥΤ 400 kV.
- Η ομάδα εκπόνησης της ΕΟΑ για το Υποέργο 3 το οποίο συμπεριλαμβάνει ΚΥΤ 33/150/400 kV στη θέση «Νεοχώρι» αποτελείται από τα εξής άτομα:

- τον κ. Περικλή Μπίρτσα, Δρ. Βιολογίας Άγριας Πανίδας, Καθηγητή Τμήματος Δασολογίας, Επιστημών Ξύλου και Σχεδιασμού στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
- τον κ. Κωνσταντίνο Τσολάκο, Δασοπόνο Ορνιθολόγο MSc.
- την κα. Ελένη Τζανετάκη, Γεωλόγο MSc.
- την κα. Δήμητρα Λούκα, Γεωπόνο MSc.
- τον κο. Παντελή Τηνιακό, Τελειόφοιτο Δασολογίας, Ε.ΞΥ.Σ.

- Η ΕΟΑ για το Υποέργο 7, το οποίο συμπεριλαμβάνει ΚΥΤ 33/150/400 kV στις θέσεις «Καλύβια» και «Άγιος Συμεών» υπογράφεται από τον κ. Ελευθέριο Ρουχωτά, Πολιτικό Μηχανικό M.Sc. της εταιρείας «ΤΡΙΤΩΝ Σύμβουλοι Μηχανικοί».

Επιπρόσθετη παράβαση συνιστά το ότι ενώ το Υποέργο 7 χωροθετείται εντός της προστατευόμενης θαλάσσιας ζώνης Natura 2000 «Κορινθιακός Κόλπος» (GR2530007), η σχετική ΕΟΑ έχει συνταχθεί και υπογραφεί αποκλειστικά και μόνο από Πολιτικό Μηχανικό, ο οποίος περιορίζεται μόνο στο θαλάσσιο σκέλος αποσιωπώντας τις χερσαίες επιπτώσεις.

Συνολικά, **οι παραπάνω ειδικότητες στερούνται πλήρως οποιασδήποτε αρμοδιότητας για την εκτίμηση ιατρικών επιπτώσεων στον πληθυσμό από υποδομές υπερυψηλής τάσης 400 kV**. Επιπλέον, **οι μελετητές για τα Υποέργα 2 και 7 στερούνται πλήρως** των αντίστοιχων επαγγελματικών και επιστημονικών δικαιωμάτων για τη σύνταξη εξειδικευμένων οικολογικών, δασικών και θαλάσσιων βιολογικών μελετών.

Η παντελής απουσία Επιστήμονα Υγείας, Δασολόγου και Θαλάσσιου Βιολόγου από την ομάδα σύνταξης της ΜΠΕ στερεί από τη μελέτη την απαιτούμενη επιστημονική αρτιότητα, καθιστώντας την έκδοση ΑΕΠΟ νόμω αβάσιμη και ακυρωτέα.

Παρομοίως μη νόμιμο θα πρέπει να θεωρηθεί και το σχετικό Έντυπο Ελέγχου Πληρότητας (Δ) της ΜΠΕ του έργου, το οποίο μη νομίμως χορηγήθηκε από τη Διεύθυνση Περιβαλλοντικής Αδειοδότησης (ΔΙΠΑ), Τμήμα Β΄ της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δυνάμει του οποίου βεβαιώθηκε πλημμελώς ότι ο φάκελος της ΜΠΕ κρίνεται

<u>πλήρης, ώστε να προωθηθεί για γνωμοδοτήσεις στους αρμόδιους φορείς και σε δημόσια διαβούλευση.</u>

Η παράλειψη συγκρότησης νόμιμης διεπιστημονικής ομάδας με τις κατάλληλες ειδικότητες για την αξιολόγηση των κινδύνων ακτινοβολίας και την επιβάρυνση των ευαίσθητων **δασικών και θαλάσσιων** οικοσυστημάτων **στερεί από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης κάθε νόμιμο έρεισμα**, υποχρεώνοντας την **αρμόδια αδειοδοτούσα αρχή** στην άμεση απόρριψη του φακέλου.

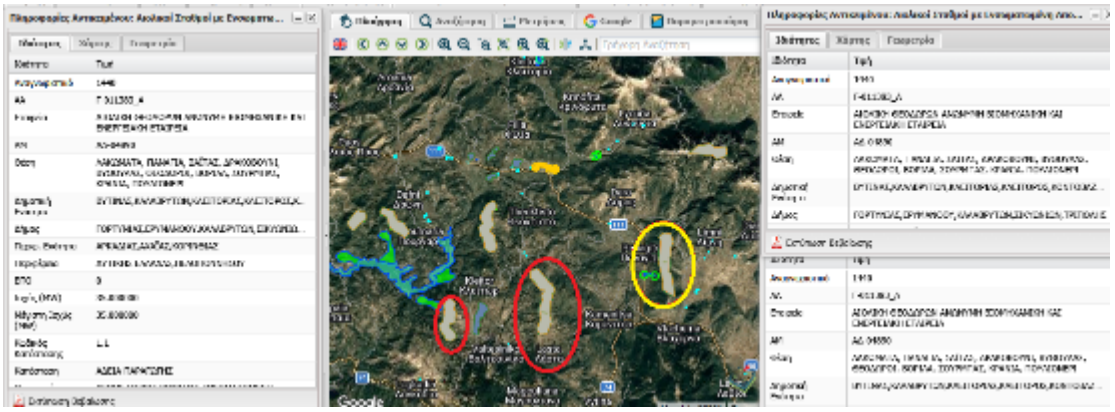
2. ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΚΑΤΑΤΜΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΙΑΙΟΥ ΕΡΓΟΥ ΠΡΟΣ ΑΠΟΚΡΥΨΗ ΤΩΝ ΣΩΡΕΥΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ - ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/92/ΕΕ ΚΑΙ ΠΑΓΙΑΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΕ 2783/2014

Ο φορέας προβαίνει σε τεχνητή και παράνομη κατάτμηση της επένδυσής του με σκοπό την απόκρυψη των σωρευτικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Η ομολογία της παράνομης αυτής πρακτικής καταγράφεται αυτολεξεί από το μελετητή εντός της ΜΠΕ. **Συγκεκριμένα, στο Κεφάλαιο 1.2 (ΜΠΕ, σ.10) για τα Υποέργο 3 που αφορά αιολικούς σταθμούς με αποθήκευση και ΚΥΤ 33/150/400 kV στην Αχαΐα και στην** Αρκαδία, ο φορέας παραδέχεται **ότι *«η αριθμ. Μητρώου Αδειών ΡΑΑΕΥ ΑΔ-04890 περιλαμβάνει δέκα (10) περιοχές ενδιαφέροντος»*, πλην όμως:**

*«**Οι έξι (6) εξ' αυτών εξαιρούνται από την παρούσα φάση μελέτης**…».*

Ο φορέας εξαιρεί αυθαίρετα από την περιβαλλοντική αξιολόγηση της εγκατάστασης δύο τμήματα του Υποέργου 3 (κόκκινοι κύκλοι) πλησίον Λίμνης Λάδωνα, Βαλτεσινίκου και Λάστας (και οι δύο κηρυγμένοι παραδοσιακοί οικισμοί στο Μαίναλο, ΦΕΚ 908/Δ/13-11-1998), με την παραδοχή ότι οι τεχνικές δυσκολίες και οι εκτεταμένες εκσκαφές *«<u>καθιστούν την εγκατάστασή τους τεχνικά και περιβαλλοντικά μη βιώσιμη.</u>»*

Πάρα ταύτα, ο φορέας, αντί να ακυρώσει την Άδεια Παραγωγής ή να εκπονήσει μια ενιαία ΜΠΕ, αποτυπώνει για το αρκαδικό τμήμα στην υπό κρίση ΜΠΕ **ΜΟΝΟ** το σκέλος του Υποέργου 3 στη θέση «Παναγιά» (κίτρινος κύκλος), με αποτέλεσμα να δημιουργείται ουσιώδης αναντιστοιχία μεταξύ της ισχύουσας Βεβαίωσης Παραγωγού Ειδικών Έργων και της εγκατάστασης που αξιολογείται περιβαλλοντικά. Παράλληλα, αφήνει ανοιχτό το ενδεχόμενο να επανέλθει με άλλη ΜΠΕ προς αξιολόγηση για τα εξαιρετέα σκέλη, πέρα *«από την παρούσα φάση μελέτης*», όπως διατυπώνει κυνικά.

Εικόνα από Γεωπληροφοριακό Χάρτη της ΡΑΑΕΥ.

Επιπλέον, για το Υποέργο 5 που αφορά αιολικό σταθμό με αποθήκευση και Υ/Σ Ανύψωσης Μέσης/Υψηλής Τάσης 33/150 kV στην Ηλεία, υφίσταται ουσιώδης αναντιστοιχία μεταξύ της ισχύουσας Βεβαίωσης Παραγωγού Ειδικών Έργων και της εγκατάστασης που αξιολογείται περιβαλλοντικά. Ειδικότερα, η τροποποιημένη Βεβαίωση της ΡΑΑΕΥ **προβλέπει δεκαπέντε (15) ανεμογεννήτριες** ισχύος 0,5 MW έκαστη και συνολική εγκατεστημένη ισχύ 7,5 MW.

Στη σ. 12, ο μελετητής παραδέχεται εμμέσως και για το Υποέργο 5 (Αιολικός Σταθμός 7,5MW με μπαταρίες 835,2MWh) την ένταση των επιπτώσεων των εργασιών στην αναγεννόμενη από την πυρκαγιά του 2007 Μίνθη:

«Στο πλαίσιο της παρούσας Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων εξετάζονται δώδεκα (12) από τις συνολικά δεκαπέντε (15) προτεινόμενες ανεμογεννήτριες, χωρίς να επηρεάζεται η ισχύς του υποέργου σε σχέση με την άδεια παραγωγής. Οι τρεις (3) εξ αυτών εξαιρούνται από την παρούσα φάση μελέτης, λόγω σημαντικών τεχνικών δυσκολιών πρόσβασης τόσο για τη μεταφορά του εξοπλισμού όσο και για την εκτέλεση των απαιτούμενων εκσκαφικών εργασιών, οι οποίες καθιστούν την εγκατάστασή τους τεχνικά και περιβαλλοντικά μη βιώσιμη. εξαιρώντας τρεις (3) ανεμογεννήτριες ως «περιβαλλοντικά μη βιώσιμες» λόγω των εκσκαφών και της οδοποιίας πρόσβασης.»

Ο αιολικός Σταθμός και ο Υποσταθμός Ανύψωσης 33/150kV «Λογγός» χωροθετούνται στις θέσεις **«Μπρινιά»** (5 Α/Γ) και **«Γυμνορράχη»** (7 Α/Γ), εντός των ορίων των Δήμων Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας-Κρεστένων (Τοπικές Κοινότητες Μίνθης, Βρεστού και Νέας Φιγαλείας).

Αντιθέτως, η ΜΠΕ δηλώνει ότι

«οι τρεις εκ των δεκαπέντε Α/Γ εξαιρούνται από την παρούσα φάση μελέτης»

και εξετάζει **μόνο δώδεκα (12) ανεμογεννήτριες**, αποτελούμενες από δύο (2) ανεμογεννήτριες των 0,5 MW και τρεις (3) του 1 MW στη θέση «Μπρινιά», καθώς και επτά (7) ανεμογεννήτριες των 0,5 MW στη θέση «Γυμνορράχη» (ΜΠΕ, Τεύχος 1, ενότητα 1.2, σ.12–13, σε αντιπαραβολή με Τεύχος 4, ενότητα 16.5.5, σ.860–863).

Μολονότι η συνολική ισχύς παραμένει αριθμητικά 7,5 MW, το πλήθος, η ονομαστική ισχύς και η διάταξη των αξιολογούμενων ανεμογεννητριών **διαφέρουν από εκείνα της ισχύουσας Βεβαίωσης**, χωρίς να αποσαφηνίζεται ποιες ακριβώς θέσεις καταργούνται ούτε να τεκμηριώνεται η αδειοδοτική αντιστοιχία της νέας διάταξης. Επιπλέον, στην ίδια περιγραφή αναφέρεται αρχικά ισχύς 75 MW αντί 7,5 MW (ΜΠΕ, Τεύχος 1, ενότητα 1.2, σ.12), γεγονός που επιβεβαιώνει την ασυνέπεια των βασικών τεχνικών στοιχείων.

Αντίστοιχη ουσιώδης αντίφαση εμφανίζεται και στο Υποέργο 3. Στη βασική περιγραφή της ΜΠΕ αναφέρονται **τριάντα πέντε (35) ανεμογεννήτριες ισχύος 1 MW έκαστη,** συνολικής ισχύος 35 MW, κατανεμημένες στις θέσεις «Πουλιονέρι», «Σουρμπάς», «Κρανιά» και «Παναγιά» (ΜΠΕ, Τεύχος 1, ενότητα 1.2, σ.10).

Αντιθέτως, στη συνοπτική παρουσίαση του έργου αναφέρονται **35 ανεμογεννήτριες τύπου LTW 90, ισχύος 500 kW έκαστη,** οι οποίες **αριθμητικά αντιστοιχούν σε συνολική ισχύ μόλις 17,5 MW, ενώ από την ίδια παρουσίαση παραλείπεται και η θέση «Παναγιά»** (ΜΠΕ, Τεύχος 3, Κεφάλαιο 12, σ.772).

Οι αποκλίσεις αυτές δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν ως επουσιώδη τυπογραφικά σφάλματα, διότι αφορούν το πλήθος, τον τύπο, την ισχύ και τη χωρική κατανομή των ανεμογεννητριών, δηλαδή στοιχεία που επηρεάζουν άμεσα την κατάληψη εδάφους, τις εκσκαφές και τα συνοδά έργα, την οπτική και ακουστική όχληση, καθώς και τον κίνδυνο πρόσκρουσης πτηνών και νυχτερίδων.

Συνεπώς, δεν προκύπτει με σαφήνεια ποια ακριβώς τεχνική διάταξη αποτέλεσε αντικείμενο της περιβαλλοντικής αξιολόγησης και εάν αυτή ταυτίζεται με το αδειοδοτημένο έργο.

Από την ενσωματωμένη Βεβαίωση Ειδικών Έργων του Υποέργου 6 **προκύπτει ρητώς ότι η εγκατάσταση αποθήκευσης έχει δυνατότητα αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας που απορροφάται από το δίκτυο** και διαθέτει μέγιστη ισχύ έγχυσης και απορρόφησης 120 MW (ΜΠΕ, Τεύχος 4, ενότητα 16.5.6, σ.866–867). **Επομένως, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης**

<u>δεν παρουσιάζονται απλώς ως βοηθητικές διατάξεις αξιοποίησης της παραγόμενης ενέργειας των αντίστοιχων ΑΠΕ, αλλά δύνανται να λειτουργούν και με απορρόφηση ηλεκτρικής ενέργειας από το δίκτυο.</u>

Ο φορέας ισχυρίζεται ψευδώς ότι οι μπαταρίες είναι απλώς «συνοδευτικές εγκαταστάσεις» για να δικαιολογήσει τη διάσπαση του έργου. Όμως, το άρθρο 2, παρ. 12 του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 (ΦΕΚ 2464/Β/3-12-2008) ορίζει περιοριστικά ποιες υποδομές μπορούν να θεωρηθούν συνοδευτικές, διαχωρίζοντάς τις από τις αυτόνομες δραστηριότητες:

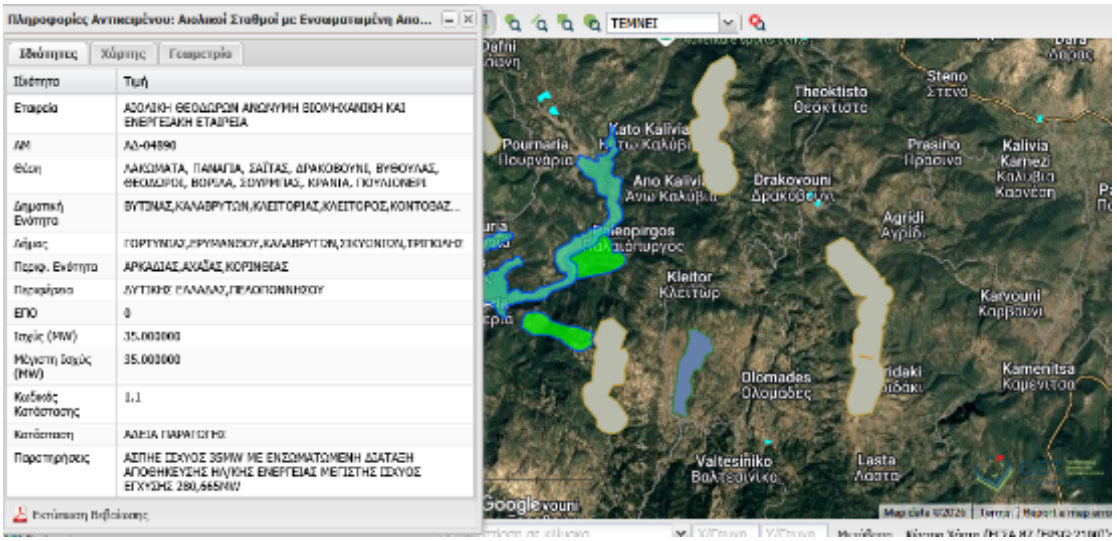
«Άρθρο 2…

<u>12. Συνοδευτικές εγκαταστάσεις Α.Π.Ε.: Εγκαταστάσεις που είναι κατά περίπτωση απαραίτητες για τη λειτουργία των έργων Α.Π.Ε., όπως είναι ιδίως οι γραμμές μεταφοράς υψηλής τάσεως, οι υποσταθμοί ηλεκτρικής ενέργειας, οι οδικές συνδέσεις κ.λπ.»</u>

Από τη στιγμή που η βεβαίωση της ΡΑΑΕΥ αποδεικνύει ότι οι μπαταρίες λειτουργούν αυτόνομα (απορροφώντας από το δίκτυο), αποτελούν διακριτή βιομηχανική δραστηριότητα. Η αποκοπή τους από μια ενιαία περιβαλλοντική κρίση παραβιάζει το άρθρο Πρώτο (παρ. β') του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 που απαιτεί ενιαίους όρους για όλο το σύμπλεγμα, καθώς με τη «σαλαμοποίηση» αυτή στερείται από τη Διοίκηση η δυνατότητα να επιβάλει ενιαία τους αναγκαίους όρους και περιορισμούς για το περιβάλλον που το ΕΧΠ-ΑΠΕ έρχεται να κυρώσει.

Η μεθοδευμένη τεχνητή κατάτμηση αποδεικνύεται περίτρανα από τον επίσημο Γεωπληροφοριακό Χάρτη της ΡΑΑΕΥ για την άδεια ΑΔ-04890. Στον χάρτη αποτυπώνεται ότι ο φορέας έχει ήδη δεσμεύσει και χαρτογραφήσει ολόκληρους ορεινούς όγκους στις θέσεις «Δρακοβούνι» και «Θεόκτιστο», οι οποίοι ανήκουν στην ίδια εγκεκριμένη άδεια, **πλην όμως σκοπίμως αποκόπηκαν και εξαιρέθηκαν από την υπό κρίση ΜΠΕ**. **Η αποσπασματική αυτή απόκρυψη όμορων θέσεων της ίδιας άδειας δίπλα στους οικισμούς, με προφανή σκοπό την εκ των υστέρων αδειοδότησή τους, παραβιάζει κατάφωρα την υποχρέωση αθροιστικής αξιολόγησης των σωρευτικών επιπτώσεων, καθιστώντας τον φάκελο νομικά ανακριβή και ελλιπή σύμφωνα με το Παράρτημα V, Ενότητα Β, σημεία 2 και 3 του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 (ΦΕΚ 2464/Β/2008).** Οι διατάξεις αυτές επιβάλλουν ρητά στην αρμόδια περιβαλλοντική αρχή, κατά το στάδιο διαβούλευσης της ΜΠΕ, να ελέγχει υποχρεωτικά και σωρευτικά την τήρηση των ελάχιστων αποστάσεων και τους κανόνες ένταξης στο τοπίο. Διαχωρίζοντας ο μελετητής τις θέσεις της εγκεκριμένης αιολικής άδειας, στερεί παράνομα από τη Διοίκηση τη δυνατότητα

να εφαρμόσει τα δεσμευτικά κριτήρια του Πλαισίου, καθιστώντας τη μελέτη εξ ολοκλήρου ελλιπή και την έκδοση ΑΕΠΟ νομικά ακυρωτέα.

Ως επιβεβαίωση της παράνομης αυτής μεθοδεύσεως καταγράφεται στη σελίδα 24 της ΕΟΑ του Υποέργου 4 (ΦΣΠΗΕ 190MW), όπου αναφέρεται επί λέξει:

*«Επισημαίνεται ότι **τα νέα ΚΥΤ δεν αποτελούν τμήμα του υπό μελέτη έργου, καθώς πρόκειται για ανεξάρτητα έργα, τα οποία ανήκουν στον ίδιο φορέα και αδειοδοτούνται με ξεχωριστή περιβαλλοντική μελέτη**».*

Ακολούθως, στη σελίδα 5 της ΕΟΑ του Υποέργου 7 αναφέρεται επί λέξει:

«Το προτεινόμενο έργο αποσκοπεί στην ηλεκτρική διασύνδεση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΣΜΗΕ) της Πελοποννήσου με το ΣΜΗΕ της Στερεάς Ελλάδας».

Στη δε σελίδα 2, αναφέρει ότι *«Η προτεινόμενη ηλεκτρική διασύνδεση του Συστήματος Μεταφοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΣΜΗΕ) της Πελοποννήσου με το ΣΜΗΕ της Στερεάς Ελλάδας περιλαμβάνει υπόγεια, εναέρια και υποβρύχια καλώδια Γραμμής Μεταφοράς (ΓΜ) υπερυψηλής τάσης (400kV) εναλλασσόμενου ρεύματος (ΕΡ), τα οποία διατρέχουν τις ΠΕ Αρκαδίας, Αχαΐας και Βοιωτίας»*.

Ο φορέας παρουσιάζει το Υποέργο 7 ως μια δήθεν «ανεξάρτητη» επί το πλείστον υποβρύχια διασύνδεση των δύο πλευρών της Ελλάδας. Στην πραγματικότητα όμως, πρόκειται για το **συνοδό έργο διασύνδεσης** που κατασκευάζει η ίδια εταιρεία «ΑΙΟΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΩΝ Α.Ε.» αποκλειστικά και μόνο για να διοχετεύσει την ιλιγγιώδη ενέργεια των 6 υπό αδειοδότηση σταθμών της. Η αποκοπή της διασύνδεσης 400 kV από το γενικό σώμα της κύριας ΜΠΕ αποτελεί **ορισμό της παράνομης σαλαμοποίησης (ΣτΕ 2783/2014)**, με σκοπό να μην αποτιμηθεί η συνολική καταστροφή από τη Βοιωτία μέχρι την καρδιά της Αρκαδίας και την Ηλεία.

Η τεχνητή διάσπαση των **έξι (6) σταθμών παραγωγής** από τα ΚΥΤ και τις Γραμμές Μεταφοράς, που ανήκουν στον ίδιο φορέα, εκδόθηκαν ταυτόχρονα και εξυπηρετούν τον ίδιο σκοπό, οδηγεί σε ευθεία παράκαμψη της σύνθετης διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδοτήσεως, η οποία επιβάλλει τη **συνθετική εξέταση και συνολική εκτίμηση των σωρευτικών συνεπειών του όλου ενιαίου έργου, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 2783/2014)**.

Η ανωτέρω τεχνική διάσπαση του ενιαίου έργου προσκρούει ευθέως στις διατάξεις της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2011/92/ΕΕ[1] (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ), η οποία επιβάλλει τη συνεκτική, αδιαίρετη και εκ των προτέρων αξιολόγηση του συνόλου των επιμέρους τμημάτων ενός έργου. Συγκεκριμένα, το άρθρο 2, παρ. 1 ορίζει κατηγορηματικά ότι:

«Άρθρο 2

1. Τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσης, του μεγέθους ή της θέσης τους, πρέπει να υπόκεινται σε διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεών τους».

Η διαδικασία εκτίμησης των επιπτώσεων υποχρεωτικά διενεργείται πριν από τη χορήγηση της άδειας, κατά την οποία, το άρθρο 4, παρ. 3, στοιχείο β) σε συνδυασμό με το Παράρτημα ΙΙΙ, σημείο 1, στοιχείο β) επιτάσσουν ότι τα χαρακτηριστικά των έργων πρέπει να εξετάζονται ως προς *«τη σώρευση με άλλα έργα»*.

Παράλληλα, το Παράρτημα ΙV, σημείο 1, στοιχείο α) της Οδηγίας επιβάλλει την

*«α) περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών **του συνόλου του έργου** και απαιτήσεις όσον αφορά τη χρήση γης κατά τα στάδια της κατασκευής και της λειτουργίας»*

σε απόλυτη οργανική ενότητα με το Παράρτημα ΙV, σημείο 4, στοιχείο α) που απαιτεί την περιγραφή των επιπτώσεων από

«α) την ίδια την ύπαρξη του όλου έργου».

Διαχωρίζοντας ο μελετητής τις υποδομές υπερυψηλής τάσης 400 kV και τα ΚΥΤ του Υποέργου 7 από το γενικό σώμα της κύριας ΜΠΕ, αποκρύπτει σκόπιμα τα φυσικά χαρακτηριστικά του συνόλου του έργου και τη σωρευτική κατάληψη γης. **Η μεθοδευμένη αυτή «σαλαμοποίηση» παραβιάζει ευθέως την ευρωπαϊκή Οδηγία 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ) που επιβάλλει την εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων από τη σώρευση του όλου έργου.**

[1] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0092

Επιπρόσθετα, η αποσπασματική αυτή διάσπαση έρχεται σε μετωπική σύγκρουση με την πάγια ακυρωτική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 2783/2014). Η σκοπιμότητα της κατάτμησης καθίσταται ακόμη πιο έκδηλη ενόψει του **πλήρους θεσμικού κενού του εφαρμοστέου ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008**, το οποίο —όπως αναλύεται διεξοδικά στον Λόγο 4 του παρόντος— ουδέποτε είχε προβλέψει ή ρυθμίσει χωροταξικά την τεχνολογία της αυτόνομης ηλεκτροχημικής αποθήκευσης (μπαταρίες). Ο φορέας απέσπασε τεχνητά τη διασύνδεση 400 kV για να αποφύγει την οριζόντια περιβαλλοντική στάθμιση της ιλιγγιώδους σωρευτικής επιβάρυνσης, παραβιάζοντας το Άρθρο Πρώτο, παρ. β' του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 που επιβάλλει τη θέσπιση ενιαίων όρων προστασίας επί του πραγματικού τεχνικού αντικειμένου.

Η βαρύτητα των παραπάνω ενισχύεται και από τις δεσμευτικές διατάξεις της Ενότητας Γ, σημείο 7 (σ. 7604) του νέου ΕΧΠ-ΑΠΕ (2026), που επιβάλλουν την υποχρεωτική **αθροιστική αξιολόγηση και τον αυστηρό έλεγχο των συνεργιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων** για το σύνολο των υποδομών του ίδιου φορέα, ενώ το άρθρο 16, παρ. 4 του ιδίου Πλαισίου θεσπίζει ρητό και ανυπέρβλητο κανονιστικό φραγμό στη διάσπαση γειτνιαζόντων σταθμών, επιτάσσοντας τον υποχρεωτικό συνυπολογισμό και την άθροιση των ισχύων τους.

Ως εκ τούτου, η διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης καθίσταται εξ ολοκλήρου ελλιπής, έκπτωτη και ακυρωτέα, και η αδειοδοτούσα αρχή οφείλει να απορρίψει τη μελέτη στο σύνολό της.

3. ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡ. 4 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4 ΤΟΥ Ν. 4951/2022 ΣΤΑ ΑΡΘΡΑ 24, 79 ΠΑΡ. 8 ΚΑΙ 106 ΠΑΡ. 1 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ — ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΣΤΑΘΜΩΝ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΥΠΕΡΥΨΗΛΗΣ ΤΑΣΗΣ ΕΛΛΕΙΨΕΙ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ ΕΙΔΙΚΟΥ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Με τον Ν. 4951/2022 επιχειρήθηκε να εισαχθεί το πρώτον το θεσμικό πλαίσιο για την Αποθήκευση Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΗΕ) και την αδειοδότηση των οικείων εγκαταστάσεων. Προβλέφθηκαν, έτσι, δύο διακριτές κατηγορίες εγκαταστάσεων ΑΗΕ:

(α) οι αυτόνομοι Σταθμοί ΑΗΕ, για τους οποίους ορίστηκε ότι λαμβάνουν Άδεια ΑΗΕ από την ΡΑΕ (νυν ΡΑΑΕΥ) κατά τα άρθρα 132Ε έως 132Ζ του Ν. 4001/2011 και τον Κανονισμό Αδειών Αποθήκευσης του άρθρου 135Α για την άσκηση της δραστηριότητας αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας (βλ. άρθρο 60

του Ν. 4951/2022, δια του οποίου προστέθηκε περ. λδ στην παρ. 3 του άρθρου 2 του Ν. 4001/2011).

(β) οι Σταθμοί ΑΗΕ που συνδέονται με έργα ΑΠΕ και ΣΗΘΥΑ.

Παράλληλα, με το άρθρο 4 παρ. 4 του ιδίου Ν. 4951/2022, ορίστηκε ότι:

«***4. Οι σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α., οι σταθμοί αποθήκευσης****, καθώς και τα συνοδά τους έργα, επιτρέπεται να εγκαθίστανται και να λειτουργούν:*

α) Σε γήπεδο ή σε χώρο, επί των οποίων είναι καταρχήν επιτρεπτή, με βάση την κείμενη νομοθεσία, η εγκατάσταση σταθμού Α.Π.Ε. και Σ.Η.Θ.Υ.Α. ή/και σταθμού αποθήκευσης και εφόσον ο αιτών έχει το δικαίωμα νόμιμης χρήσης.

β) Σε δάση, δασικές ή άλλες εκτάσεις, εφόσον επιτρέπεται επί αυτών η εκτέλεση έργων, σύμφωνα με τα άρθρα 45 και 53 του Ν. 998/1979.

γ) Σε αιγιαλό, παραλία, θάλασσα ή σε πυθμένα της, εφόσον έχει παραχωρηθεί το δικαίωμα χρήσης τους, σύμφωνα με το άρθρο 14 του Ν. 2971/2001 (Α΄ 285)…».

Εκ των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται ότι ο νομοθέτης αναφορικά με τους σταθμούς ΑΗΕ (ιδίως τους αυτόνομους), «*υιοθέτησε*» μία γενικόλογη προσέγγιση, όπου εν πολλοίς τα συστήματα αποθήκευσης δύνανται να χωροθετούνται οπουδήποτε, εφόσον αυτό δεν απαγορεύεται ειδικώς για την συγκεκριμένη θέση.

Είναι σαφές, εκ των ανωτέρω, ότι ο νομοθέτης προέβη σε μία χωροταξικού τύπου ρύθμιση με κοινή διάταξη νόμου, χωρίς όμως να έχει προηγηθεί καμία ειδική επιστημονική μελέτη και φυσικά η διαδικασία που επιβάλλεται από το Σύνταγμά μας.

Ειδικότερα, οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4951/2022, δυνάμει (και) των οποίων επιχειρείται η αδειοδότηση του παρόντος έργου, **αντιτίθενται στις κάτωθι συνταγματικές διατάξεις:**

(α) Άρθρο 24: «1. *Η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του Κράτους και δικαίωμα του καθενός. Για τη διαφύλαξή του το Κράτος έχει υποχρέωση να παίρνει ιδιαίτερα προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα στο πλαίσιο της αρχής της αειφορίας … 2. Η χωροταξική αναδιάρθρωση της Χώρας, η διαμόρφωση, η ανάπτυξη, η πολεοδόμηση και η επέκταση των πόλεων και των οικιστικών γενικά περιοχών υπάγεται στη ρυθμιστική αρμοδιότητα και τον έλεγχο του Κράτους, με σκοπό να εξυπηρετείται η λειτουργικότητα και η ανάπτυξη των οικισμών και να εξασφαλίζονται οι καλύτεροι δυνατοί όροι διαβίωσης. Οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης*…».

(β) Άρθρο 79 παρ. 8: «*Τα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης εγκρίνονται από την Ολομέλεια της βουλής, όπως νόμος ορίζει*.».

(γ) Άρθρο 106 παρ. 1: «*Για την εδραίωση της κοινωνικής ειρήνης και την προστασία του γενικού συμφέροντος το Κράτος προγραμματίζει και συντονίζει την οικονομική δραστηριότητα στη Χώρα, επιδιώκοντας να εξασφαλίσει την οικονομική ανάπτυξη όλων των τομέων της εθνικής οικονομίας. Λαμβάνει τα επιβαλλόμενα μέτρα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια ή υποθαλάσσια κοιτάσματα, για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών, νησιωτικών και παραμεθόριων περιοχών*.».

Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι **ο χωροταξικός σχεδιασμός αποτελεί την χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης,** τα οποία είναι αρμόδια να συντάσσει το κράτος σύμφωνα με τις αρχές και τα πορίσματα της επιστήμης της χωροταξίας αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που σχετίζεται με την συγκεκριμένη ρύθμιση, την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, καθώς και τους μακροπρόθεσμους στόχους της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι κατά το δυνατόν βέλτιστοι όροι διαβίωσης του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας (ΣτΕ Ολομέλεια 3920/2010, ΣτΕ 1421/2013, 1422/2013, 4013/2013, 4784/2013, 4785/2013, 4982/2014, 4966/2014, ΣτΕ 1528/2003 Ολομ., 1847/2008 Ολομ., 3059/2009 Ολομ., 415/2011 Ολομ., ΣτΕ 415/2004 Ολομ., 3838/2009, 123/2007 κ.ά.).

Περαιτέρω, τα ειδικά χωροταξικά πλαίσια αποτελούν τομεακού χαρακτήρα μέσα χωροταξικού σχεδιασμού εθνικού επιπέδου, αποτελώντας έτσι την γενική πρόταση χωροταξικής οργάνωσης συγκεκριμένων τομέων παραγωγικών δραστηριοτήτων εθνικής σημασίας, που διατυπώνεται μετά από εκτίμηση των βασικών κατευθύνσεων και προτεραιοτήτων της οικονομικής και αναπτυξιακής πολιτικής της χώρας στους συγκεκριμένους τομείς και των προβλεπομένων επιπτώσεών τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, εξειδικεύοντας και συμπληρώνοντας τις κατευθύνσεις του γενικού πλαισίου, συγκροτώντας δε με αυτό ένα συνεκτικό σύνολο γενικών κατευθύνσεων χωροταξικού σχεδιασμού και αειφόρου ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο.

Κατά το σύστημα του νόμου, αποτελούν δεύτερο στάδιο χωροταξικού σχεδιασμού και περιλαμβάνουν αφενός μεν επιλογές στρατηγικού χαρακτήρα, συναρτώμενες με μακροπρόθεσμες εκτιμήσεις εντασσόμενες στα προγράμματα οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης που εγκρίνονται από την Ολομέλεια της Βουλής κατά το άρθρο 79 παρ. 8 του Συντάγματος, αφετέρου δε γενικές κατευθύνσεις και ειδικότερες ρυθμίσεις, συνδεόμενες αρρήκτως με τα ανωτέρω ζητήματα, για τη θέσπιση των οποίων παρέχεται νομοθετική εξουσιοδότηση με τις διατάξεις του Ν. 4447/2016 και παλαιότερα με εκείνες του

Ν. 2742/1999 (ΣτΕ Ολομέλεια 3632/2015, ΣτΕ 1421/2013, 1422/2013, 4784/2013, 4785/2013, 4982/2014, 4966/2014 κ.ά.).

Ο δε Ν. 4447/2016 (και παλαιότερα ο Ν. 2742/1999), αποτελεί τον εφαρμοστικό του άρθρου 106 παρ. 8 του Συντάγματος νόμο, στο οποίο (άρθρο) προβλέπεται η διαδικασία έγκρισης των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ήτοι (και) των Ειδικών Χωροταξικών Σχέδιων (τα οποία υπάγονται, όπως προεκτέθηκε, στην έννοια των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης).

Επομένως, τα Ειδικά Χωροταξικά Σχέδια, όπως και το υπό κρίση Ειδικό Χωροταξικό για τις ΑΠΕ του 2008, μπορούν να εγκρίνονται και άρα και να τροποποιούνται, ΜΟΝΟΝ σύμφωνα με την διαδικασία που επιτάσσει ο εφαρμοστικός του άρθρου 106 παρ. 8 του Συντάγματος Ν. 4447/2016, στη βάση των αρχών που καθιδρύονται από το άρθρο 24 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος, ήτοι βάσει ορθολογικών, επιστημονικών κριτηρίων.

Σε κάθε περίπτωση, ακόμα και όταν μία ρύθμιση χωροταξικού τύπου εισάγεται με κοινό νόμο και όχι δηλαδή με την διαδικασία που προβλέπει ο Ν. 4447/2016, θα πρέπει να συνοδεύεται από ειδική μελέτη, βάσει της οποίας και θα πρέπει να εκτιμώνται οι επιπτώσεις της.

Για το εν λόγω ζήτημα, άλλωστε, έχει αποφανθεί η Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, δια της υπ' αριθ. 123/2007 Απόφασής της, σύμφωνα με την οποία:

«*Επειδή, περαιτέρω, όπως προκύπτει από τη διατύπωση της παρ. 2 του άρθρου 24 του Συντάγματος, η οποία συμπληρώνει τη βασική ρύθμιση περί χωροταξικής και πολεοδομικής οργανώσεως της Χώρας και ορίζει, μεταξύ άλλων, ότι "οι σχετικές τεχνικές επιλογές και σταθμίσεις γίνονται κατά τους κανόνες της επιστήμης", δεσμεύει όλα τα κρατικά όργανα, συμπεριλαμβανομένου του κοινού νομοθέτη.. Έχει δε την έννοια ότι, ειδικά κατά τη θέσπιση χωροταξικών και πολεοδομικών ρυθμίσεων, τόσο η Διοίκηση, όσο και ο κοινός νομοθέτης οφείλουν, προς επίτευξη του τασσομένου σκοπού της εξυπηρετήσεως της λειτουργικότητας και αναπτύξεως των οικισμών και της εξασφαλίσεως των καλυτέρων όρων διαβιώσεως, να λαμβάνουν υπόψη τα πορίσματα και τις εφαρμογές των επιστημών της χωροταξίας και της πολεοδομίας, αλλά και κάθε άλλης επιστήμης που αφορά στη συγκεκριμένη ρύθμιση.* ***Επομένως, νομοθετική ρύθμιση με τέτοιο περιεχόμενο είναι συνταγματικώς επιτρεπτή, μόνον εφόσον έχει ψηφισθεί μετά από εκτίμηση ειδικής για την προτεινόμενη ρύθμιση επιστημονικής μελέτης***.».

Σε αντίστοιχο πνεύμα κινείται και η πιο πρόσφατη υπ' αριθ. 1885/2023 Απόφαση του ΣτΕ, σύμφωνα με την οποία:

«*Και ναι μεν, κατά το μέρος που αφορά τους φωτοβολταϊκούς σταθμούς, με το άρθρο 126 παρ. 1 του Ν. 4685/2020 (Α΄ 92/07.05.2020) τροποποιήθηκε η παρ. 13*

του άρθρου 8 του Ν. 3468/2006, όπως είχε αντικατασταθεί με το άρθρο 3 παρ. 2 του Ν. 3851/2010, και ορίσθηκε, μεταξύ άλλων, ότι εξαιρούνται από την υποχρέωση περιβαλλοντικής αδειοδότησης οι σταθμοί ηλεκτροπαραγωγής από φωτοβολταϊκά συστήματα έως και 1 MW, όμως, ούτε η νομοθετική αυτή ρύθμιση μπορεί να παράσχει έρεισμα στην εξαίρεση των οικείων έργων από κάθε περιβαλλοντική αδειοδότηση, διότι η ρύθμιση αυτή δεν συνοδεύεται από ειδική μελέτη με επιστημονικά ή τεχνικά δεδομένα βάσει των οποίων να αποδεικνύεται ότι, αντιθέτως προς την προηγούμενη κατάταξη των οικείων έργων στη Β κατηγορία, η κατασκευή και λειτουργία τους δεν αναμένεται να προκαλέσει καμία επίπτωση στο περιβάλλον. Δεν μπορούν δε να θεωρηθούν ως ειδική μελέτη, ελλείψει επιστημονικής τεκμηρίωσης, τα αναφερόμενα στην εισηγητική έκθεση του εν λόγω νόμου, όπου αναδεικνύεται γενικώς ότι "η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών συνεπάγεται γενικά ήπια περιβαλλοντική επέμβαση, ειδικά στις περιπτώσεις φωτοβολταϊκών σταθμών μικρής ισχύος, ως ανωτέρω", ότι "η προτεινόμενη διάταξη είναι σκόπιμη, λόγω της τεχνολογικής εξέλιξης και της συνακόλουθης αύξησης της απόδοσης των φωτοβολταϊκών πλαισίων των εν λόγω σταθμών" και ότι "ενδεικτικά σημειώνεται ότι σήμερα στην ίδια έκταση δύναται να εγκατασταθούν φωτοβολταϊκά πλαίσια συνολικά μεγαλύτερη ισχύος, συγκριτικά με τα πλαίσια προηγουμένων τεχνολογιών".»

Εξάλλου, το ΣτΕ έχει παγιώσει την ανωτέρω νομολογία του (ενδεικτικά βλ. ΣτΕ 3500/2009, 914/2017 148/2018, 293/2018, Ολ ΣτΕ 1761/2019), δεδομένου ότι βασικό χαρακτηριστικό του χωροταξικού σχεδιασμού είναι ο τρόπος άσκησης και υλοποίησής του, ο οποίος οφείλει να πραγματοποιείται με κριτήρια τεχνικά και σε συμμόρφωση με τους κανόνες της επιστήμης. Άλλωστε η διαμόρφωση και η υλοποίηση του χωροταξικού σχεδιασμού εκ μέρους της Διοίκησης, σύμφωνα με τεχνικά και επιστημονικά κριτήρια ήταν πάντοτε δεδομένη και αυτονόητη. Οι συνταγματικές εν λόγω προβλέψεις έχουν ως στόχο να γίνει ο δικαστικός έλεγχος οριακός, δηλαδή να γίνει έλεγχος συνταγματικότητας, μέσω από τον οποίο ο δικαστής εξετάζει εάν υπήρξε η αναγκαία επιστημονική προετοιμασία του νομοθέτη και εάν ακολουθήθηκε μια επιστημονικά αποδεκτή μέθοδος.

Σημαντικό επίσης χαρακτηριστικό του χωροταξικού σχεδιασμού είναι οι στοχεύσεις του, οι οποίες συνοψίζονται στην εξυπηρέτηση της λειτουργικότητας και την ανάπτυξη του φυσικού και οικιστικού περιβάλλοντος καθώς και στην εξασφάλιση των καλύτερων δυνατών ορίων διαβίωσης. Παράλληλα, με αυτές τις στοχεύσεις διαφαίνεται ο απώτερος σκοπός του χωροταξικού σχεδιασμού που δεν είναι άλλος από την διασφάλιση της οικονομικής μεγέθυνσης, της κοινωνικής ισότητας και της περιβαλλοντικής προστασίας. Είναι σαφές δηλαδή ότι βασικός στόχος του χωροταξικού σχεδιασμού είναι η βιώσιμη ανάπτυξη.[2]

[2] Δημήτριος Βασιλειάδης, Χριστίνα Διβάνη, Θεώνη Κανελλοπούλου, Μεταξία Κουσκουνά, Ανδρέας Παπαπετρόπουλος, «*Το Δίκαιο του Περιβάλλοντος μέσα από τη νομολογία του ΣτΕ»,* Εκδόσεις ΝΟΜΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ 2021, σ.820-821.

Εν προκειμένω, ούτε στην **από 2007 ΣΜΠΕ ούτε και στην** από Ιανουάριο του 2007 Υποστηρικτική Μελέτη του Ειδικού αυτού Χωροταξικού Σχεδίου, αναφέρεται το παραμικρό αναφορικά με τους σταθμούς αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας με συσσωρευτές, με αποτέλεσμα να μην αξιολογούνται οι επιπτώσεις των (ανύπαρκτων ούτως ή άλλως) κριτηρίων εγκατάστασής τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.

Είναι εμφανές, εκ των ανωτέρω, ότι οι επιστημονικές μελέτες στις οποίες στηρίχθηκε το ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008, ουδέν διέλαβαν αναφορικά με τα κριτήρια για την ορθολογική χωροταξική διάρθρωση των σταθμών ΑΗΕ μέσω βιομηχανικών συστημάτων μπαταριών.

Επομένως, τα κριτήρια αυτά, θα έπρεπε να προκύψουν **είτε** κατόπιν τροποποίησης του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 για τις ΑΠΕ μέσα από την διαδικασία που θέτει το άρθρο 5 του Ν. 4447/2016, δηλαδή με κοινή απόφαση του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και των κατά περίπτωση αρμόδιων Υπουργών, ύστερα από την σύνταξη ΣΜΠΕ και κατόπιν της γνώμης του Εθνικού Συμβουλίου Χωροταξίας, **είτε τουλάχιστον** κατόπιν Ειδικής Μελέτης που θα υποβαλλόταν μαζί με το οικείο σχέδιο νόμου στην εθνική αντιπροσωπεία.

Πλην όμως, εν προκειμένω, όπως εξάλλου προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του Ν. 4685/2020, τίποτα από τα δύο δεν συνέβη, με αποτέλεσμα οι διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4951/2022, στις οποίες εδράζεται η παρούσα αδειοδοτική διαδικασία τυγχάνουν ανίσχυρες ως αντίθετες προεχόντως στο άρθρο 24 του Συντάγματος σε συνδυασμό με τα άρθρα 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, δια των οποίων επιτάσσεται ο ορθολογικός χωροταξικός σχεδιασμός, εξ ου και η Υπηρεσία σας δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της Μ.Π.Ε. και για τον λόγο αυτόν.

Μάλιστα, στις ανωτέρω επισημάνσεις για την αντισυνταγματικότητα της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4951/2022 είχε καταλήξει και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής κατά τον έλεγχο του οικείου νομοσχεδίου, διαλαμβάνοντας σχετικώς τα εξής:

«***1. Επί του άρθρου 4***

Το άρθρο 4 αναφέρεται στα στάδια αδειοδότησης των σταθμών Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας & Συμπαραγωγής Ηλεκτρισμού - Θερμότητας Υψηλής Απόδοσης, καθώς και στην αδειοδότηση των σταθμών αποθήκευσης ενέργειας…

Σχετικά με το ζήτημα της περιβαλλοντικής χωροθέτησης και αδειοδότησης των σταθμών Α.Π.Ε. & Σ.Η.Θ.Υ.Α. και των σταθμών αποθήκευσης ενέργειας, επισημαίνονται τα εξής: Σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, με τη διάταξη του άρθρου 24 παρ. 1 σε συνδυασμό με τη διάταξη του άρθρου 106 παρ. 1 Συντ κατοχυρώνεται η αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης

(ΣτΕ Ολομ. 3920/2010 «(…) Από τις διατάξεις των άρθρων 24 παρ. 1 και 2, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος συνάγεται ότι ο χωροταξικός σχεδιασμός, ο οποίος αποτελεί τη χωρική έκφραση των προγραμμάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ανήκει στην αρμοδιότητα του κράτους, το οποίο υποχρεούται, σύμφωνα με τις αρχές και τα πορίσματα της επιστήμης της χωροταξίας, να λαμβάνει τα αναγκαία για τον ορθολογικό χωροταξικό σχεδιασμό μέτρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η προστασία του περιβάλλοντος, οι κατά το δυνατόν βέλτιστοι όροι διαβιώσεως του πληθυσμού και η οικονομική ανάπτυξη σύμφωνα με την αρχή της αειφορίας. Εντός του πλαισίου αυτού, ουσιώδης συντελεστής για τη βιώσιμη ανάπτυξη και, κατά μείζονα λόγο, για την προστασία των ευαίσθητων οικοσυστημάτων, των οποίων η οικιστική και εν γένει οικονομική ανάπτυξη πρέπει να συνδέεται με τη διατήρηση του χαρακτήρα τους και του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος και να μην παραβιάζει τη φέρουσα ικανότητά τους, είναι τα χωροταξικά σχέδια, με τα οποία τίθενται, με βάση την ανάλυση των δεδομένων και την πρόγνωση των μελλοντικών εξελίξεων, οι μακροπρόθεσμοι στόχοι της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και ρυθμίζεται, μεταξύ άλλων, το πλαίσιο για τη διαμόρφωση των οικιστικών περιοχών, των περιοχών ασκήσεως παραγωγικών δραστηριοτήτων και των ελεύθερων χώρων στις εκτός σχεδίου περιοχές (...)» (βλ. επίσης ΣτΕ 3396-7/2010, 3037/2008, 705/2006, 1569/2005 κ.ά., βλ. ακόμη, εκτενέστερα, Γ. Παπαδημητρίου, Το περιβαλλοντικό Σύνταγμα, σε Συνταγματικές μελέτες, τ. Ι 2007, εκδ. Α. Σάκκουλα, Κ. Σακελλαροπούλου, Περιβαλλοντικό Σύνταγμα και ΣτΕ στα χρόνια της κρίσης, σε Νόμος και Φύση, Φεβρουάριος 2018)…(ΣτΕ 741/2019, 3565-6/2014, ΣτΕ 7μελής 1421-2/2013 «(…) κύριος στόχος του (εννοείται, του Ν. 3851/2010) είναι η επιτάχυνση της υλοποίησης των έργων ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, προκειμένου αφενός μεν να μειωθούν οι εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, αφετέρου δε να επιτευχθεί η ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας (…) κατά τη σύνταξη των χωροταξικών πλαισίων, πρέπει να συνεκτιμάται και η κατά προτεραιότητα προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, η οποία πρέπει να λαμβάνει χώρα προς το σκοπό της βιώσιμης αξιοποίησης των πηγών του εθνικού πλούτου και συμφώνως προς τις διεθνείς υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η χώρα και τις δεσμεύσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση (…) οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας πρέπει να προωθούνται κατά προτεραιότητα ως μέσο για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, την προστασία της ατμόσφαιρας, την εξασφάλιση του βιώσιμου ενεργειακού εφοδιασμού της χώρας, την επίτευξη της αειφόρου ανάπτυξης και τη βιώσιμη αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλούτου (…) για την εγκατάσταση σταθμών ηλεκτροπαραγωγής από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας λαμβάνονται υπόψη μόνον εγκεκριμένα χωροταξικά, πολεοδομικά, ρυθμιστικά ή άλλα σχέδια χρήσεων γης και εγκεκριμένες μελέτες που εναρμονίζονται προς το εγκριθέν ειδικό χωροταξικό πλαίσιο, εφόσον με αυτά έχει ληφθεί μέριμνα για τη μέγιστη αξιοποίηση του διαθέσιμου ενεργειακού δυναμικού (...) στην περίπτωση που δεν υπάρχουν τέτοια σχέδια, η χωροθέτηση εγκαταστάσεων ανανεώσιμων

πηγών ενέργειας γίνεται απευθείας κατ' εφαρμογή των κατευθύνσεων του ειδικού αυτού χωροταξικού πλαισίου (…) τα εγκεκριμένα περιφερειακά πλαίσια πρέπει να τροποποιούνται ή να αναθεωρούνται προκειμένου να εναρμονίζονται προς τις κατευθύνσεις του γενικού και των ειδικών χωροταξικών πλαισίων. Ειδικώς, στην περίπτωση ήδη εγκριθέντων περιφερειακών πλαισίων χωροταξικού σχεδιασμού, ρυθμιστικών σχεδίων, γενικών πολεοδομικών σχεδίων, ζωνών οικιστικού ελέγχου ή άλλων σχεδίων χρήσεων γης, που δεν καλύπτουν επαρκώς τις κατευθύνσεις του ως άνω ειδικού χωροταξικού πλαισίου για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, μέχρι την εναρμόνισή τους προς τις κατευθύνσεις αυτές, η χωροθέτηση των σχετικών έργων «γίνεται με άμεση και αποκλειστική εφαρμογή» του ειδικού πλαισίου (…) Ειδικότερα, με το ειδικό χωροταξικό σχέδιο (…) τίθενται οι γενικές αρχές και κατευθύνσεις της εθνικής χωροταξικής πολιτικής στον τομέα των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, οι οποίες εξειδικεύονται περαιτέρω, μέσω των εισαγόμενων με το ίδιο αυτό σχέδιο κανόνων και κριτηρίων χωροθέτησης, με τους οποίους επιδιώκεται, πλην άλλων, η εγκαθίδρυση ενός αποτελεσματικού μηχανισμού, που θα συμβάλλει, στην υλοποίηση των διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων που έχει αναλάβει η χώρα για την αντιμετώπιση των κλιματικών αλλαγών και η διαμόρφωση σαφούς πλαισίου, ώστε να περιοριστούν οι αβεβαιότητες και οι συγκρούσεις χρήσεων γης. Για την επίτευξη των στόχων αυτών προβλέπονται όροι και κριτήρια που αφορούν τον εντοπισμό των κατ' αρχήν κατάλληλων, από απόψεως διαθέσιμου δυναμικού, περιοχών για την εγκατάσταση των οικείων έργων, τον καθορισμό περιοχών αποκλεισμού και ζωνών ασυμβατότητας, δηλαδή την εκ των προτέρων απαγόρευση της εγκαταστάσεως μονάδων ηλεκτροπαραγωγής εντός ή πλησίον περιοχών που χρήζουν, λόγω της περιβαλλοντικής και πολιτιστικής τους σημασίας ή της έντονης οικιστικής και οικονομικής τους ανάπτυξης, αυξημένης προστασίας, καθώς και την ενσωμάτωση στις επιμέρους ρυθμίσεις του σχεδίου συγκεκριμένων απαιτήσεων για την εξασφάλιση ενός υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος και, ιδίως, για την αρμονική ένταξη των σχετικών έργων στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής εγκαταστάσεώς τους» (βλ. επίσης και ΣτΕ 7μ. 303/2017, ΣτΕ 7μ. 807/2014, 571/2010)…Όπως έχει, περαιτέρω, κριθεί, από τον συνταγματικά κατοχυρωμένο κανόνα της βιώσιμης ανάπτυξης συνάγεται ότι στα ευπαθή οικοσυστήματα, τα οποία αποτελούν σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος, επιτρέπεται μόνον η εγκατάσταση και λειτουργία ήπιων τεχνικών έργων και παρεμβάσεων, κανόνας, ο οποίος ισχύει και για τα έργα παραγωγής, μεταφοράς και διανομής ενέργειας. Ειδικώς η συμφωνία προς την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης τεχνικών έργων που εντάσσονται σε μείζονα προγράμματα, όπως είναι τα ενεργειακά, πρέπει να γίνεται με μακροπρόθεσμη προοπτική και συνολική πρόγνωση και αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον και όχι με αμιγώς οικονομικά ή τεχνικά κριτήρια. Μάλιστα, στα ευπαθή οικοσυστήματα εφαρμόζεται ο κανόνας της ήπιας διαχείρισής τους «(…) η οποία είναι και η μόνη συμβατή προς την ευαίσθητη φύση τους και τον

εύθραυστο χαρακτήρα της οικολογικής τους ισορροπίας…» (βλ. ΣτΕ Ολομ. 2939 - 2940/2000, 3606/2007, 3752-5/2009, 3836/2009, ΣτΕ 2741/2014, κ.ά.)…

Σημειωτέον ότι στο προοίμιο της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 31.12.2011 για την εκτίμηση των επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων δημοσίων και ιδιωτικών έργων στο περιβάλλον, γίνεται αναφορά στο άρθρο 191 ΣΛΕΕ, σύμφωνα με το οποίο η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα του περιβάλλοντος θεμελιώνεται επί των αρχών της προφύλαξης, της προληπτικής δράσης και της επανόρθωσης των καταστροφών του περιβάλλοντος κατά προτεραιότητα στην πηγή καθώς και επί της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι επιπτώσεις στο περιβάλλον όλων των τεχνικών διαδικασιών σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων πρέπει να λαμβάνονται υπόψη όσο το δυνατόν πιο έγκαιρα, ενώ, επίσης, είναι απαραίτητο να εναρμονίζονται οι αρχές που διέπουν την εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, όσον αφορά ιδίως τα σχέδια των έργων που θα πρέπει να υπόκεινται σε εκτίμηση με τις βασικές υποχρεώσεις του κυρίου του έργου και το περιεχόμενο της εκτίμησης (βλ. παρ. 4 του Παραρτήματος Ι και παρ. 13 του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ της 31.12.2011). Μάλιστα, η κατά το άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ δέουσα εκτίμηση των επιπτώσεων ενός σχεδίου ή έργου προϋποθέτει ότι, προ της εγκρίσεως του σχεδίου ή του έργου, προσδιορίζονται όλες οι πτυχές του σχεδίου ή του έργου που θα μπορούσαν, είτε καθεμία από μόνη της είτε σε συνδυασμό με άλλα σχέδια ή έργα, να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων διατήρησης του συγκεκριμένου τόπου (ΔΕΕ C- 387/15 και C-388/15, σκ. 50, απόφαση της 14.01.2016, C-399/14, σκ. 49, C-258/11, σκ. 40, C-404/09, σκ. 99, C127/02 σκ. 42, ΣτΕ 551/2015, 2741/2014)…

Υπό το φως των ανωτέρω, θα ήταν, ενδεχομένως, σκόπιμο οι υπό ψήφιση διατάξεις του παρόντος άρθρου να περιλαμβάνουν το πλαίσιο των κριτηρίων και προϋποθέσεων σχετικά με την προηγούμενη περιβαλλοντική χωροθέτηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον τόσο ως προς την συμπερίληψη των σταθμών αποθήκευσης Α.Π.Ε., όσο και ως προς τη δυνατότητα ενδεχόμενης χωροθέτησης των εν λόγω εγκαταστάσεων των σταθμών Α.Π.Ε. & Σ.Η.Θ.Υ.Α. σε δασικές εκτάσεις, αρχαιολογικούς χώρους, οικισμούς, παραδοσιακούς οικισμούς, στον αιγιαλό, στην παραλία, στις θαλάσσιες εκτάσεις ή ακόμη και στον πυθμένα της θάλασσας.»

Η αντίθεση δε των διατάξεων της παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4951/2022 στα άρθρα 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, επιτείνεται περαιτέρω από το γεγονός ότι με το παρόν έργο σκοπείται η κατασκευή και λειτουργία ενός φαραωνικού έργου σε πέντε διαφορετικές περιφερειακές ενότητες της χώρας.

Λόγω δε της παντελούς απουσίας χωροταξικού σχεδιασμού ως προς τις απαιτούμενες υποδομές αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, καθίσταται σαφές ότι δεν έχουν εξεταστεί, βάσει ιδίως στέρεων επιστημονικών δεδομένων και εκπόνησης συναφούς ΣΜΠΕ, μία σειρά από ζητήματα, ήτοι:

i. Ποιες είναι οι ανάγκες της χώρας σε συστήματα αποθήκευσης (μπαταριών κτλ.).

ii. Που προκρίνεται η κατασκευή σχετικών συστημάτων μπαταριών και των συνοδών τους έργων.

iii. Αν απαιτείται ή όχι, ενόψει των ανωτέρω, η υλοποίηση σχετικών έργων σε συμπαγή δασικά οικοσυστήματα και καρστικά συστήματα, και δη σε όσα γειτνιάζουν ή εντάσσονται σε προστατευτικό καθεστώς (Natura 2000, Παγκόσμια Γεωπάρκα UNESCO, Προστατευόμενα Τοπία Φυσικού Κάλλους, Προστατευόμενους Φυσικούς Σχηματισμούς, Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά κ.ά.).

Ωστόσο, τίποτα τέτοιο δεν έχει συμβεί εν προκειμένω, αντιθέτως ο νομοθέτης χωρίς να ακολουθήσει την προβλεπόμενη εκ του Συντάγματος διαδικασία χωροταξικής διάρθρωσης των σταθμών ΑΗΕ (και μέσω βιομηχανικών συστημάτων ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου όπως εν προκειμένω), χωρίς καν να στηριχθεί σε κάποια επιστημονική μελέτη ή ανάλυση, απένειμε σε αυτούς όλως αυθαιρέτως, αντιεπιστημονικώς και φυσικά αντισυνταγματικά τα ίδια ακριβώς – ανύπαρκτα επί της ουσίας - κριτήρια χωροθέτησης.

Η επίσημη έγγραφη προειδοποίηση της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής επιβεβαιώνει καθολικά ότι η παρ. 4 του άρθρου 4 του Ν. 4951/2022 στερείται της συνταγματικώς επιβεβλημένης επιστημονικής και χωροταξικής προετοιμασίας. Η επιχειρούμενη αδειοδότηση ενός γιγαντιαίου συμπλέγματος ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (BESS) και τεσσάρων ΚΥΤ 400 kV, μέσω μιας ανίσχυρης και αντισυνταγματικής διάταξης νόμου, στερεί από τη διαδικασία κάθε νόμιμο έρεισμα.

Κατά συνέπεια, εκ των ανωτέρω αβίαστα συνάγεται ότι η εν λόγω «επιλογή» του νομοθέτη αναφορικά με την χωροθέτηση των σταθμών ΑΗΕ ανά την επικράτεια, χωρίς να αιτιολογεί την «επιλογή» του αυτή με ειδική επιστημονική μελέτη ή έστω τεκμηρίωση, στο πλαίσιο της αιτιολογικής έκθεσης των Ν. 4951/2022, αντιτίθεται στις ως άνω διατάξεις των άρθρων 24, 79 παρ. 8 και 106 παρ. 1 του Συντάγματος, εξ ου και η αδειοδοτούσα αρχή, δέον όπως απορρίψει την υπό κρίση ΜΠΕ στο σύνολό της, προκειμένου να διασφαλίσει τη συνταγματική νομιμότητα και το δημόσιο συμφέρον.

4. ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΗΣ ΠΑΡ. 4 ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 4 ΤΟΥ Ν. 4951/2022 ΜΕ ΤΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2001/42/ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ, «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ» - ΑΠΟΥΣΙΑ ΟΠΟΙΑΣΔΗΠΟΤΕ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ

Στην ως άνω Οδηγία 2001/42/ΕΚ (εφεξής «*Οδηγία ΣΕΠΕ*»), προβλέπονται τα εξής:

(α) άρθρο 1: «*Στόχος της παρούσας οδηγίας είναι η υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος και η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών ζητημάτων στην προετοιμασία και θέσπιση σχεδίων και προγραμμάτων με σκοπό την προώθηση βιώσιμης ανάπτυξης, εξασφαλίζοντας ότι, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, θα γίνεται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων για ορισμένα σχέδια και προγράμματα που ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.*».

(β) άρθρο 2: «*Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας:*

*α) ως «**σχέδια και προγράμματα**» νοούνται τα σχέδια και προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που συγχρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, καθώς και οι τροποποιήσεις τους:*

— που εκπονούνται ή/και εγκρίνονται από μια αρχή σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο ή που εκπονούνται από μια αρχή προκειμένου να εγκριθούν, μέσω νομοθετικής διαδικασίας, από το Κοινοβούλιο ή την Κυβέρνηση, και

— που απαιτούνται βάσει νομοθετικών, κανονιστικών ή διοικητικών διατάξεων,

*β) ως «**εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων**» νοείται η εκπόνηση περιβαλλοντικής μελέτης, η διεξαγωγή διαβουλεύσεων, η συνεκτίμηση της περιβαλλοντικής μελέτης και των αποτελεσμάτων των διαβουλεύσεων κατά τη λήψη αποφάσεων καθώς και η παροχή πληροφοριών σχετικά με την απόφαση, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9…*».

(β) άρθρο 3: «*1. Πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 4 έως 9, για σχέδια και προγράμματα που αναφέρονται στις παραγράφους 2 έως 4, και τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.*

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, πραγματοποιείται εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων για όλα τα σχέδια και προγράμματα:

***α) τα οποία εκπονούνται** για τη γεωργία, δασοπονία, αλιεία, **ενέργεια**, βιομηχανία, μεταφορές, διαχείριση αποβλήτων, **διαχείριση υδάτινων πόρων**, τηλεπικοινωνίες, τουρισμό, χωροταξία ή **χρήση του εδάφους** και τα οποία*

καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων που απαριθμούνται στα παραρτήματα I και II της οδηγίας 85/337/ΕΟΚ, ή

β) για τα οποία, λόγω των συνεπειών που ενδέχεται να έχουν σε ορισμένους τόπους, απαιτείται εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σύμφωνα με τα άρθρα 6 και 7 της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

3. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 2 σχέδια και προγράμματα που καθορίζουν τη χρήση μικρών περιοχών σε τοπικό επίπεδο και οι ήσσονες τροποποιήσεις των αναφερόμενων στην παράγραφο 2 σχεδίων και προγραμμάτων υποβάλλονται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων μόνον όταν τα κράτη μέλη αποφασίζουν ότι ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

4. *Τα κράτη μέλη αποφασίζουν εάν τα σχέδια και προγράμματα, πλην των αναφερόμενων στην παράγραφο 2, τα οποία καθορίζουν το πλαίσιο για μελλοντικές άδειες έργων, ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.*».

Όπως άλλωστε, παγίως έχει κριθεί από το ΔΕΕ «*Ένα σχέδιο ή πρόγραμμα θέτει ένα πλαίσιο, εφόσον λαμβάνονται αποφάσεις οι* ***οποίες επηρεάζουν την ενδεχόμενη εν συνεχεία έγκριση σχεδίων****, ιδίως όσον αφορά τον τόπο, τη φύση, το μέγεθος και τις συνθήκες λειτουργίας είτε με τη χορήγηση πόρων (προτάσεις στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-105/09 και C-110/09).*» (**C-24/19** κ.λπ.).

Επομένως, βάσει των ανωτέρω, κάθε σχέδιο ή πρόγραμμα, δηλαδή, κανονιστική απόφαση ή ακόμα και διάταξη νόμου (όπως εν προκειμένω) που θέτει το πλαίσιο για την εφεξής αδειοδότηση πλειάδας εγκαταστάσεων, πρέπει να υποβάλλεται σε Στρατηγική Εκτίμηση των Περιβαλλοντικών του Επιπτώσεων (ΣΕΠΕ). Ως εκ τούτου, οι διατάξεις **της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022** συνιστούν «σχέδιο και πρόγραμμα» κατά την έννοια της Οδηγίας ΣΕΠΕ, αφού θέτουν το πλαίσιο για την εφεξής αδειοδότηση και χωροθέτηση ΟΛΩΝ των σταθμών ΑΗΕ στην χώρα, και άρα θα έπρεπε να υποβληθούν σε Στρατηγική Εκτίμηση των Επιπτώσεών τους δια της εκπόνησης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων.

Κατά συνέπεια, η Υπηρεσία Σας δέον όπως απορρίψει την υπό κρίση ΜΠΕ, καθώς αυτή εδράζεται για την έκδοσή της αναφορικά με τον σταθμό αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας, στις διατάξεις της παρ. 4 του άρθρου 4 του ν. 4951/2022, οι οποίες όμως τυγχάνουν ανίσχυρες ως αντίθετες στις διατάξεις των άρθρων 1, 2 και 3 της Οδηγία 2001/42/ΕΚ, αφού, κατά παράβαση αυτών, ουδέποτε υποβλήθηκαν στην διαδικασία ΣΕΠΕ.

5. ΑΝΤΙΘΕΣΗ ΜΗ ΟΡΙΣΤΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΑΓΕΝΕΣΤΕΡΟ ΣΤΑΔΙΟ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/92/ΕΕ (ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 2014/52/ΕΕ) ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ Ν. 4014/2011 ΚΑΙ ΤΗΝ ΥΑ ΟΙΚ. 5688/2018

Η ίδια η ΜΠΕ δηλώνει ρητώς ότι

«διατηρείται σε κάθε περίπτωση η δυνατότητα αλλαγής του συνολικού σχεδιασμού ανάλογα με τις προσφορές του κατασκευαστή και τους περιορισμούς του δικτύου» (ΜΠΕ, Τεύχος 2, Κεφάλαιο 6, σ.268).

Η αοριστία αυτή επιβεβαιώνεται και στο κεφάλαιο καταγραφής των επιπτώσεων από τον θόρυβο, όπου αναφέρεται ότι η τελική αξιολόγηση θα πραγματοποιηθεί μετά τον λεπτομερή σχεδιασμό, ανάλογα επίσης με τις προσφορές του κατασκευαστή και τους περιορισμούς του δικτύου, προκειμένου να ελεγχθεί ότι το τελικό μοντέλο συμμορφώνεται με τα σχετικά κριτήρια (ΜΠΕ, Τεύχος 3, ενότητα 9.11, σ.738–739). **Ωστόσο, αμέσως πριν από τη συγκεκριμένη παραδοχή η ΜΠΕ καταλήγει ήδη στο συμπέρασμα ότι ο παραγόμενος θόρυβος δεν θα υπερβαίνει το όριο των 50 dB(A), μολονότι αναγνωρίζει ότι ο τελικός εξοπλισμός και το τελικό ακουστικό μοντέλο δεν έχουν ακόμη οριστικοποιηθεί.**

Επομένως, κρίσιμες περιβαλλοντικές παράμετροι αξιολογούνται βάσει ενδεικτικού και μεταβλητού σχεδιασμού, χωρίς να είναι οριστικά γνωστά τα τεχνικά και λειτουργικά χαρακτηριστικά του εξοπλισμού που πρόκειται να εγκατασταθεί. Ενδεχόμενες μεταβολές στον τύπο, στο πλήθος, στις διαστάσεις, στην ισχύ, στα συστήματα ψύξης και στη διάταξη των μονάδων αποθήκευσης μπορούν να επηρεάσουν τον παραγόμενο θόρυβο, την κατάληψη εδάφους, τις απαιτούμενες αποστάσεις ασφαλείας, τον κίνδυνο πυρκαγιάς και τις επιπτώσεις στους πλησιέστερους περιβαλλοντικούς και ανθρωπογενείς αποδέκτες.

Η μετάθεση της τελικής αξιολόγησης σε στάδιο μεταγενέστερο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης δεν θεραπεύει την έλλειψη προηγούμενης εκτίμησης των επιπτώσεων του τελικού έργου.

Ως εκ τούτου, η ΜΠΕ δεν αξιολογεί ένα πλήρως καθορισμένο και οριστικό τεχνικό αντικείμενο, αλλά αφήνει ανοικτή τη δυνατότητα ουσιωδών μεταβολών μετά την περιβαλλοντική του έγκριση – μεθοδολογία η οποία παραβιάζει

ευθέως το άρθρο 2, παρ. 1 του Ν. 4014/2011 (ΦΕΚ 209/Α/21-9-2011), το οποίο ορίζει περιοριστικά και απαρεγκλίτως την ανάγκη διεξαγωγής ΜΠΕ και έκδοσης ΑΕΠΟ, καθώς και τις δεσμευτικές προδιαγραφές του Παραρτήματος ΙΙ (σημεία 2 και 5) του ίδιου νόμου.

Συγκεκριμένα, το σημείο 2 του Παραρτήματος ΙΙ επιτάσσει ότι **η ΜΠΕ πρέπει υποχρεωτικά να περιλαμβάνει**:

«2) Περιγραφή της θέσης του έργου, του σχεδιασμού και των τεχνικών χαρακτηριστικών του συνόλου του έργου κατά τα στάδια της κατασκευής και της λειτουργίας. Επίσης, την περιγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών των μεθόδων κατασκευής, τη φύση και τις ποσότητες των χρησιμοποιούμενων υλικών, καθώς και την περιγραφή των προβλεπόμενων τύπων και ποσότητας καταλοίπων και εκπομπών, ιδίως στα νερά, ατμόσφαιρα, έδαφος, θόρυβο, δονήσεις, ακτινοβολίες, που αναμένεται να προκύψουν από την κατασκευή και λειτουργία του προτεινόμενου έργου ή της δραστηριότητας.»

Ενώ το σημείο 5 του ίδιου Παραρτήματος **καθιστά υποχρεωτική** την:

«5) Περιγραφή, εκτίμηση και αξιολόγηση των πιθανά σημαντικών επιπτώσεων που το προτεινόμενο έργο ή δραστηριότητα ενδέχεται να προκαλέσει στο περιβάλλον από τη χρήση των φυσικών πόρων, την εκπομπή ρυπαντών, τη δημιουργία οχλήσεων και τη διάθεση των αποβλήτων, το σύνολο των δεδομένων και την περιγραφή των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για την πρόβλεψη και εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, με αναφορά στην αξιοπιστία των μεθόδων, καθώς και επισήμανση των ενδεχόμενων δυσκολιών που προέκυψαν κατά τη συλλογή των απαιτούμενων πληροφοριών.»

Η ανωτέρω διάταξη, ερμηνευόμενη υπό το φως του άρθρου 2, παρ. 1 και του άρθρου 3 της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ) σε συνδυασμό με το σημείο 8 του Παραρτήματος IV αυτής, επιτάσσει ότι **η εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων αποτελεί προϋπόθεση, η οποία πρέπει να διενεργείται πριν από τη χορήγηση της άδειας, επί συγκεκριμένων και όχι υποθετικών τεχνικών δεδομένων.**

Η ρητή παραδοχή της ΜΠΕ για ενδεχόμενη μεταβλητότητα του συνολικού σχεδιασμού και οριστικοποίησή του στο μέλλον καθιστά νομικά και τεχνικά αδύνατη την έγκυρη εκτίμηση, πρόβλεψη και αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον κατά το υποχρεωτικό στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης και στερεί από την αδειοδοτούσα αρχή τη δυνατότητα να ασκήσει τον εκ του νόμου προληπτικό της έλεγχο, αφαιρώντας από την όλη διαδικασία κάθε νόμιμο έρεισμα.

6. ΑΟΡΙΣΤΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΜΠΕ – ΑΝΑΚΡΙΒΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/92/ΕΕ (ΟΠΩΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΜΕ ΤΗΝ ΟΔΗΓΙΑ 2014/52/ΕΕ), ΤΟΥ Ν. 4014/2011 ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΑ οικ. 1915/2018, ΥΑ οικ. 5688/2018

Η ΜΠΕ αποτελεί προϊόν συρραφής και copy-paste και πάσχει ως προς το αντικείμενο. Ενδεικτικά για το Υποέργο 4 εντός των Περιφερειακών Ενοτήτων (ΠΕ) Αχαΐας και Αρκαδίας, η ΜΠΕ (σ.203) αναφέρει το εξής για το αχαϊκό τμήμα του:

«Σύμφωνα με την Εικόνα 5.101, οι θέσεις «Μακρυά Λάκκα» και «Σγόρτσα» του υποέργου 4, ***εμπίπτουν εντός της ζώνης Η2: Τοπιακή Ενότητα: Παράκτια ενότητα τοπίου Ηλείας και συγκεκριμένα εντός της (Ζ1), ζώνη τοπίου Κυπαρισσιακού κόλπου****. Οι θέσεις «Άγιος Δημήτριος», «Λούτσα», «Αετοράχη» και «Χάνια» βρίσκονται εντός της εντός της Ζ2 ζώνης,* ***ζώνη τοπίου κόλπου Χελωνίτη.»***

Είναι προφανές ότι ο μελετητής μετέφερε αυτούσια κείμενα που αφορούσαν είτε το Υποέργο 5 στην Ηλεία είτε άλλα έργα, τοποθετώντας τον φαραωνικό φωτοβολταϊκό σταθμό με ενσωματωμένη αποθήκευση που απειλεί το Μαίναλο, τον Ερύμανθο, τον Χελμό και λοιπές ορεινές περιοχές της Αχαΐας μέσα στις ακτές του Ιονίου Πελάγους και στον Κυπαρισσιακό Κόλπο.

Η πλημμελής και καθόλα προβληματική πρακτική της αοριστίας συνδυαστικά με τα στοιχεία συρραφής, τεκμηριώνει την πλήρη αναξιοπιστία της ΜΠΕ. Η μέθοδος της γενικόλογης αναφοράς βασισμένη σε ισχυρισμούς προς αποφυγή ουσιαστικής εκτίμησης δημιουργεί μια επίφαση «συμβατότητας» με τις προδιαγραφές και προϋποθέσεις της περιβαλλοντικής αδειοδότησης ουδόλως αληθινή. Φερειπείν, στο Υποέργο 5 που χωροθετείται στην Ηλεία στην ευρύτερη περιοχή της Μίνθης (Δήμοι Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας – Κρεστένων), ως «πλησιέστερες» περιοχές στην κατηγορία βιότοποι Corine, είναι κατά τη ΜΠΕ (σ.142)

«η Λίμνη Καϊάφα με κωδικό Α00010220, οι Κορυφές Όρους Μαίναλο με κωδικό Α00060080 και το Φαράγγι Λούσιου με κωδικό Α00060081»

αλλά όχι το ΤΙΦΚ Ανδρίτσαινα με κωδικό ΑΤ1011067 που αφορά την περιοχή του έργου.

Παρομοίως, για το Υποέργο 1 εντός της ΠΕ Αρκαδίας, η ΜΠΕ (σ. 134) αναφέρει πως στα «*πλησιέστερα Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι ο οικισμός Καρύταινα με κωδικό ΑΤ1011072, ο οικισμός Δημητσάνα, Στεμνίτσα και Φαράγγι Λουσίου με κωδικό ΑΤ1011084 αλλά και* ***το Φαράγγι του ποταμού Νέδα με κωδικό ΑΤ 1011014****.»,*

το οποίο [τελευταίο] βρίσκεται σε άλλη ΠΕ, αντί να συμπεριλάβει ΤΙΦΚ με μεγαλύτερη εγγύτητα με το έργο, όπως τα AT1080128 Λόφος Στόχος Νεστάνης (Τσιπιανών) και AT1080115 Κερασιά-Βλαχοκερασιά Αρκαδίας ή το Όρος Μαίναλο ως θεσμοθετημένο Τοπίο Εθνικής Αξίας. **Σε κάθε περίπτωση, η περιοριζόμενη στην ονομαστική καταγραφή πλημμελής αποτύπωση προσβάλλει συνολικά τη διαδικασία**, πόσο μάλλον όταν πρόκειται για προϊόν συρραφής.

<u>Η καταφανής προχειρότητα της ΜΠΕ και τα αποσπάσματα copy-paste που εντοπίζονται διάσπαρτα σε διάφορα σημεία προκαλούν σύγχυση στην εξέταση του υπό κρίση έργου και αποδεικνύουν τη μη τήρηση των νόμιμων, επιστημονικών προδιαγραφών.</u>

Επιπλέον, η ΜΠΕ δεν προσδιορίζει με συνέπεια τη συνολική ισχύ και την πραγματική ενεργειακή ταυτότητα του εξεταζόμενου έργου.

Ειδικότερα, από τα στοιχεία του Πίνακα 1.1 προκύπτει ότι η συνολική ισχύς των έξι επιμέρους σταθμών παραγωγής ΑΠΕ ανέρχεται σε 504,5 MW, ήτοι 2 MW, 150 MW, 35 MW, 190 MW, 7,5 MW και 120 MW αντίστοιχα.

α/α	ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ ΑΔΕΙΩΝ ΡΑΑΕΥ	ΘΕΣΗ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ	ΙΣΧΥΣ (MW)	ΕΓΓΥΗΜΕΝΗ ΧΩΡΗΤΙΚΟΤΗΤΑ (MWh)
1	ΑΔ-04888	ΔΙΑΚΟΠΙ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 1	ΑΙΟΛΙΚΑ	2	374,22
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	187,11	
2	ΑΔ-04886	ΑΛΕΠΟΧΩΡΙ - ΜΕΛΛΙΣΙ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 2	ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ	150	300
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	150	
3	ΑΔ-04890	ΛΑΚΩΜΑΤΑ, ΠΑΝΑΓΙΑ, ΣΑΪΤΑΣ, ΔΡΑΚΟΒΟΥΝΙ, ΒΥΘΟΥΛΑΣ, ΘΕΟΛΩΡΟΙ, ΒΟΡΙΛΑ, ΣΟΥΡΜΠΑΣ, ΚΡΑΝΙΑ, ΠΟΥΛΙΟΝΕΡΙ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 3	ΑΙΟΛΙΚΑ	35	561,33
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	280,665	
4	ΑΔ-04885	ΣΓΟΡΤΣΑ, ΜΑΚΡΥΑ ΛΑΚΚΑ, ΧΑΝΙΑ, ΑΕΤΟΡΑΧΗ, ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ, ΛΟΥΤΣΑ, ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΝΑ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 4	ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ	190	380
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	190	
5	ΑΔ-04889	ΓΥΜΝΟΡΡΑΧΗ, ΜΠΡΙΝΙΑ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 5	ΑΙΟΛΙΚΑ	7,5	835,2
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	417,6	
6	ΑΔ-04884	ΤΣΑΡΠΑΝΟΡΡΕΜΑ Εφεξής: ΥΠΟΕΡΓΟ 6	ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΑ	120	240
			ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ	120	

Πίνακας 1.1: Έργα ΑΠΕ, τα οποία θα συνδεθούν στο Σύστημα μέσω των προτεινόμενων υποδομών.

<u>Αντιθέτως,</u> το μέγεθος των 1.345,375 MW προκύπτει από το άθροισμα των ισχύων των έξι διατάξεων αποθήκευσης, ήτοι 187,11 MW, 150 MW, 280,665 MW, 190 MW, 417,6 MW και 120 MW.

Παρά ταύτα, αμέσως μετά τον Πίνακα 1.1 η ΜΠΕ χαρακτηρίζει εσφαλμένα τα 1.345,375 MW ως συνολική ισχύ των έξι σταθμών ΑΠΕ, συγχέοντας την ισχύ παραγωγής με την ισχύ των αποθηκευτικών συστημάτων. **Η ίδια ανακριβής αναφορά επαναλαμβάνεται** στις σ.5, 146 και 199 του Τεύχους 1, στη σ.271 του Τεύχους 2 και στη σ.464 του Τεύχους 2, Κεφάλαιο 7 «Εναλλακτικές Λύσεις».

Η θεμελιώδης αυτή σύγχυση ως προς την παραγωγική ισχύ, την ισχύ αποθήκευσης και τον τρόπο λειτουργίας των εγκαταστάσεων σημαίνει ότι η περιβαλλοντική αξιολόγηση δεν εκκινεί από ένα σαφώς, ενιαία και αδειοδοτικά προσδιορισμένο τεχνικό αντικείμενο, γεγονός που επηρεάζει την εκτίμηση της κλίμακας, της λειτουργίας, των εναλλακτικών λύσεων και των συνολικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων του έργου.

Η ΜΠΕ στερείται μαθηματικής συνοχής και διακρίνεται για τις ασάφειες και τις ανακρίβειες, δημιουργώντας εσφαλμένες εντυπώσεις και παρουσιάζοντας εσφαλμένα στοιχεία για το ίδιο αντικείμενο του έργου, που διαφοροποιούνται αδικαιολόγητα ακόμα και εντός του ίδιου κεφαλαίου. Ενδεικτικά, στο Κεφ. 6.1 η ΜΠΕ παρουσιάζει τους εξής πίνακες για τα Υποέργα 2 και 4 (σ.233, 245):

Υποέργο 2:

ΘΕΣΗ	ΕΜΒΑΔΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (m^2)	ΤΜΗΜΑΤΑ	ΕΜΒΑΔΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗΣ (m^2)
Μελίσσι	6.709.970,00	Τμήμα 1	467.807,52
		Τμήμα 2	2.018.397,52
Αλεποχώρι	2.396.903,50	Τμήμα 3	720.388,03
ΣΥΝΟΛΟ	**9.106.873,50**	**ΣΥΝΟΛΟ**	**3.206.593,07**

Πίνακας 6.6: Εμβαδό περιοχών ενδιαφέροντος και προτεινόμενων περιφράξεων υποέργου 2.

Υποέργο 4:

ΘΕΣΗ	ΕΜΒΑΔΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (m^2)	Τμήματα	ΕΜΒΑΔΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗΣ (m^2)
Μακρυά Λάκκα	**2.192.559,93**	Τμήμα 1	81.155,466
		Τμήμα 2	231.526,961
		Τμήμα 3	102.844,507
		Τμήμα 4	51.471,784
Σγόρτσα	**2.364.308,50**	Τμήμα 5	234.622,376
Χάνια	**368.386,50**	Τμήμα 6	131.142,882
		Τμήμα 7	39.251,697
Αετοράχη	**257.501,50**	Τμήμα 8	165.711,100
		Τμήμα 9	44.967,846
Άγιος Δημήτριος	**181.105,50**	Τμήμα 10	123.283,816
Λούτσα	**310.302,50**	Τμήμα 11	128.234,532
		Τμήμα 12	17.027,744
		Τμήμα 13	60.111,222
Αγία Μαρίνα	**1.197.479,22**	Τμήμα 14	200.761,083
		Τμήμα 15	330.240,576
		Τμήμα 16	79220,,42
ΣΥΝΟΛΟ	**6.871.643,65**	-	**1.942.353,592**

Πίνακας 6.13: Εμβαδό περιοχών ενδιαφέροντος και προτεινόμενων περίφραξης υποέργου 4.

Πλην όμως, **το πραγματικό άθροισμα των 16 επιμέρους περιφράξεων του Πίνακα 6.13 ισούται με 2.021.574,012 m² και όχι 1.942.353,592 m²** που αναγράφεται παραπλανητικά στο σύνολο.

Επιπλέον, στο Κεφάλαιο 6.3.4 της ΜΠΕ και στον Πίνακα 6.41, ο φορέας **αναφέρεται αποκλειστικά** σε «εκτιμώμενη ζώνη κατάληψης» του έργου, παρουσιάζοντας ένα συνολικό αποτύπωμα 9.435.285,59 m² (ή 9.435,286 στρεμμάτων) για το σύνολο των επτά (7) Υποέργων:

«6.3.4 Συνολική εκτίμηση της επιφάνειας του εδάφους που καταλαμβάνεται, καθώς και κατανομή της κατάληψης ανά επιμέρους έργο ή χρήση

Η εκτιμώμενη επιφάνεια επέμβασης του κάθε υποέργου παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα:

Περιοχή επέμβασης		Εκτιμώμενη ζώνη χρήσης (m^2)	Εκτιμώμενη ζώνη κατάληψης (m^2)
ΥΠΟΕΡΓΟ 1			
Πλατείες Α/Γ		25.600,90	40.056,16
Περιοχή εγκατάστασης συστήματος αποθήκευσης / συσσωρευτών & κέντρου ελέγχου		46.182,01	46.182,01
Περιοχή ενδιαφέροντος Υ/Σ 33/150kV «Διακόπι»		97.484,66	97.484,66
Νέα διάνοιξη Οδοποιίας		12.225,91	23.530,86
ΣΥΝΟΛΟ		**181.493,48**	**207.253,69**
ΥΠΟΕΡΓΟ 2			
Περιοχή ενδιαφέροντος Υ/Σ 33/150KV στη θέση «Μελίσσι»		30.032,40	30.032,40
Περιοχή ενδιαφέροντος Κ.Υ.Τ. 150/400KV στη θέση «Νεστάνη»		455.715,04	455.715,04
Θέση «Μελίσσι»	**Προτεινόμενη περίφραξη – Τμήμα 1**	467.807,52	467.807,52
	Προτεινόμενη περίφραξη – Τμήμα 2	2.018.397,52	2.018.397,52
	Ζώνη διέλευσης καλωδίων εκτός περίφραξης	2.062,93	2.062,93
Θέση «Αλεποχώρι»	**Προτεινόμενη περίφραξη – Τμήμα 3**	720.388,03	720.388,03
ΣΥΝΟΛΟ		**3.694.403,44**	**3.694.403,44**

ΥΠΟΕΡΓΟ 3		
Πλατείες Α/Γ	224.007,88	361.617,01
Περιοχή εγκατάστασης συστήματος αποθήκευσης / συσσωρευτών	63.342,05	63.342,05
Περιοχές εγκατάστασης κέντρων ελέγχου	12.000,00	12.000,00
Περιοχή ενδιαφέροντος Κ.Υ.Τ. 33/150/400KV στη θέση «Νεοχώρι»	352.269,41	352.269,41
Νέα διάνοιξη Οδοποιίας	141.871,00	352.513,00
Διαπλάτυνσης Υφιστάμενης Οδοποιίας	57.217,00	149.633,39
Νέα διάνοιξη τρακτερόδρομου	2.416,00	5.480,00
ΣΥΝΟΛΟ	**853.123,34**	**1.296.854,86**

ΥΠΟΕΡΓΟ 4			
Θέση «Μακρυά Λάκκα»	Τμήμα 1	81.155,47	81.155,47
	Τμήμα 2	231.526,96	231.526,96
	Τμήμα 3	102.844,51	102.844,51
	Τμήμα 4	51.471,78	51.471,78
Θέση «Σγόρτσα»	Τμήμα 5	234.622,38	234.622,38
Θέση «Χάνια»	Τμήμα 6	131.142,88	131.142,88
	Τμήμα 7	39.251,70	39.251,70
Θέση «Αετοράχη»	Τμήμα 8	165.711,10	165.711,10
	Τμήμα 9	44.967,85	44.967,85
Θέση «Άγιος Δημήτριος»	Τμήμα 10	123.283,82	123.283,82
Θέση «Λούτσα»	Τμήμα 11	128.234,53	128.234,53
	Τμήμα 12	17.027,74	17.027,74
	Τμήμα 13	60.111,22	60.111,22
Θέση «Αγία Μαρίνα»	Τμήμα 14	200.761,08	200.761,08
	Τμήμα 15	330.240,58	330.240,58
	Τμήμα 16	79.220,42	79.220,42
ΣΥΝΟΛΟ		**2.021.574,02**	**2.021.574,02**

ΥΠΟΕΡΓΟ 5			
Πλατείες Α/Γ		76.802,70	109.057,10
Περιοχή εγκατάστασης συστήματος αποθήκευσης/ συσσωρευτών & κέντρου ελέγχου		75.711,01	75.711,01
Περιοχή ενδιαφέροντος Υ/Σ 33/150kV «Λογγός»		36.757,70	36.757,70
Νέα διάνοιξη Οδοποιίας		30.137,40	54.608,60
Διαπλάτυνσης Υφιστάμενης Οδοποιίας		49.571,35	95.468,48
ΣΥΝΟΛΟ		**268.980,16**	**371.602,89**
ΥΠΟΕΡΓΟ 6			
Θέση «Τσαρπανόρρεμα» - Τμήμα Α	Τμήμα 1	604.578,39	604.578,39
Θέση «Τσαρπανόρρεμα» -	Τμήμα 1	342.200,72	342.200,72

Τμήμα Β	**Τμήμα 2**	324.665,12	324.665,12
Θέση «Τσαρπανόρρεμα» - Τμήμα Γ	**Τμήμα 1**	11.100,67	11.100,67
	Τμήμα 2	58.667,90	58.667,90
	Τμήμα 3	118.771,26	118.771,26
ΣΥΝΟΛΟ		**1.459.984,06**	**1.459.984,06**
ΥΠΟΕΡΓΟ 7			
Περιοχή ενδιαφέροντος Κ.Υ.Τ. 33/150/400KV στη θέση «Καλύβια»		299.862,63	299.862,63
Πλατείες πυλώνων (Π1 - Π134)		83.750	83.750
ΣΥΝΟΛΟ		**383.612,63**	**383.612,63**

Πίνακας 6.41: Συνολικές επεμβάσεις ανά υποέργο.

Πλην όμως, η ανωτέρω «εκτιμώμενη ζώνη κατάληψης» συνιστά προφανή απόκρυψη της πραγματικής κλίμακας του έργου. Το αληθές συνολικό εμβαδό των δεσμευόμενων εκτάσεων, των οποίων οι χρήσεις γης επηρεάζονται ή αποκλείονται από τα πολύγωνα των αδειών της ΡΑΑΕΥ, ανέρχεται εκ των πραγμάτων σε 46.583.709,28 m² (δηλαδή 46.583,7 στρέμματα), όπως αποδεικνύεται από το Κεφάλαιο 8.5.3 της ΜΠΕ, τους Πίνακες 5.10 έως 5.18 της ΜΠΕ και αναλύεται περαιτέρω στην Ενότητα 14 του παρόντος.

Συνεπώς, η επιλεκτική προσέγγιση του φορέα να περιορίζει την εκτίμηση των επιπτώσεων μόνο στην «εκτιμώμενη ζώνη κατάληψης» των 9.435.285,59 m² — μέγεθος που αντιστοιχεί σε μόλις το 20,18% της συνολικής έκτασης — υποβαθμίζοντας ή παραβλέποντας τον αντίκτυπο στις ευρύτερες Περιοχές Ενδιαφέροντος για την ανάπτυξη του έργου, συνιστά αυτοτελή και σοβαρότατη πλημμέλεια. Η χαοτική αυτή απόκλιση, σε συνδυασμό με τις μαθηματικές αναντιστοιχίες, τις παρακάμψεις των νόμιμων προδιαγραφών και τις ασάφειες, **υποτιμά δραματικά τη σωρευτική περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική επίδραση στη συνολική έκταση που στερείται τον φυσικό ή πρότερό της χαρακτήρα για να μετατραπεί σε μια ενιαία βιομηχανική ζώνη παραγωγής και αποθήκευσης ενέργειας. Η συνακόλουθη μετακύληση των απαιτούμενων ενεργειών για την αρτιότητα της διαδικασίας διαβούλευσης σε μελλοντικό χρόνο καθιστά το τεχνικό αντικείμενο της ΜΠΕ αόριστο και τα συμπεράσματά της απολύτως αναξιόπιστα.**

<u>Η ανωτέρω μεθοδολογία παραβιάζει ευθέως</u> το Παράρτημα IV, σημείο 1, στοιχείο β) της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ[3] (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ[4]), σε συνδυασμό με το άρθρο 11, παρ. 4 του Ν. 4014/2011, το Παράρτημα ΙΙ (Α. στοιχείο α και Β.1 στοιχείο β) του ίδιου νόμου, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018 (ΦΕΚ 988/Β/2018). **<u>Σύμφωνα με το γράμμα της ως άνω ΥΑ, ο φάκελος της ΜΠΕ επιβάλλεται να περιλαμβάνει υποχρεωτικά</u>:**

«Α. Γενικό πλαίσιο

Οι πληροφορίες που περιέχει ο φάκελος ΜΠΕ περιλαμβάνουν τουλάχιστον:

α) περιγραφή του έργου όπου περιλαμβάνονται πληροφορίες σχετικά με τη θέση (τοποθεσία), τον σχεδιασμό, το μέγεθος και άλλα σχετικά χαρακτηριστικά του έργου…

Β. Ειδικά χαρακτηριστικά του έργου ή της δραστηριότητας

1. Περιγραφή του έργου που περιλαμβάνεται ειδικότερα:

α) περιγραφή της χωροθέτησης του έργου·

*β) περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών **<u>του όλου έργου</u>**, καθώς και, εφόσον χρειάζεται, των αναγκαίων εργασιών κατεδάφισης, **<u>και των απαιτήσεων για τη χρήση γης</u>** κατά τα στάδια κατασκευής και λειτουργίας του·»*

Συμπληρωματικά, στο στοιχείο δ) του ίδιου Παραρτήματος επιτάσσεται η υποχρέωση για:

«δ) εκτίμηση, ανά τύπο και ποσότητα, καταλοίπων και εκπομπών (όπως ρύπανση του νερού, του ατμοσφαιρικού αέρα, του εδάφους και του υπεδάφους, θόρυβος, δονήσεις, φως, θερμότητα, ακτινοβολία κ.λπ.) και ποσότητες και τύποι των παραγόμενων αποβλήτων κατά τις φάσεις κατασκευής και λειτουργίας.»

<u>Οι παραπάνω διατάξεις επιβάλλουν την πλήρη, σαφή και εσωτερικά συνεκτική περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών του όλου έργου και των απαιτήσεων χρήσης γης κατά τα στάδια κατασκευής και λειτουργίας του, προϋπόθεση η οποία εν προκειμένω καταστρατηγείται πλήρως, καθώς η εισαγωγή κραυγαλέων μαθηματικών αναντιστοιχιών αναιρεί κάθε έννοια επιστημονικής περιγραφής.</u>

[3] https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:026:0001:0021:En:PDF
[4] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0052

<u>Ανάλογη ουσιώδη πλημμέλεια σε σχέση με το άρθρο 2 της ΥΑ οικ 5688/2018</u> εντοπίζεται σε πάμπολλα σημεία της ΜΠΕ, διότι παρατίθενται απλώς ονομαστικά ορισμένες από τις θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές και τοπία, Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) ή ζώνες Natura χωρίς ουσιαστικές και επαληθεύσιμες πληροφορίες όπως τις αποστάσεις μεταξύ αυτών και των έργων ή άλλα χαρακτηριστικά που αφορούν τη θεσμική τους προστασία, **<u>παρόλο που η παράθεσή τους στο σώμα του κειμένου είναι υποχρεωτική</u>** και δεν δύναται να αναπληρωθεί ψηφιακά ή οπτικά από τους συνοδευτικούς χάρτες, καθώς στερεί τη δυνατότητα ελέγχου**. <u>Επί της ουσίας, η αοριστία της ΜΠΕ αποκλείει την εκτίμηση της περιβαλλοντικής αρχής, ενώ καταστρατηγεί τη διαδικασία με σποραδική αναφορά ορισμένων αποστάσεων των έργων από τα προστατευόμενα στοιχεία για να δείξει δήθεν «συμβατότητα»</u>.**

<u>Κατ' αυτόν τον τρόπο, εξαιρούνται κρίσιμα στοιχεία και παρακάμπτεται η εκπλήρωση των απαιτήσεων</u> του Παραρτήματος ΙΙΙ της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ), παραβιάζοντας το Παράρτημα Ι, σημείο 2, στοιχεία α και γ) του Ν. 4014/2011, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018, το οποίο ορίζει τα εξής:

«2. Θέση (Τοποθεσία) των έργων

Εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα, ιδίως ως προς:

α) την υπάρχουσα [με έμφαση στα θεσμοθετημένα σχέδια χωροταξικής οργάνωσης (όπως Ρυθμιστικά Σχέδια, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, όρια οικισμών)] και την εγκεκριμένη χρήση γης·

β) τον αντίστοιχο πλούτο, διαθεσιμότητα, ποιότητα και αναγεννητική ικανότητα των φυσικών πόρων της περιοχής και του υπεδάφους της (συμπεριλαμβανομένων του εδάφους, της γης, των υδάτων και της βιοποικιλότητας)·

γ) την ικανότητα απορρόφησης του φυσικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη έμφαση στις ακόλουθες περιοχές:

αα) υγροτόπους, παραποτάμιες περιοχές, εκβολές ποταμών·

ββ) παράκτιες περιοχές και το θαλάσσιο περιβάλλον·

γγ) ορεινές και δασικές περιοχές·

δδ) προστατευόμενες φυσικές περιοχές και φυσικά πάρκα·

εε) διατηρητέες ή προστατευόμενες περιοχές βάσει της εθνικής νομοθεσίας· περιοχές Natura 2000

στστ) περιοχές στις οποίες έχει ήδη υπάρξει αστοχία στην τήρηση των προτύπων περιβαλλοντικής ποιότητας που καθορίζονται από τη νομοθεσία και σχετίζονται με το έργο, ή στις οποίες θεωρείται ότι υπήρξε τέτοια αστοχία·

ζζ) πυκνοκατοικημένες περιοχές·

ηη) τοπία και τοποθεσίες ιστορικής, πολιτιστικής ή αρχαιολογικής σημασίας.»

Η συστηματικότητα της πλημμελούς μεθοδολογίας αόριστης αποτύπωσης θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών, αποστάσεων και λοιπών στοιχείων με πανομοιότυπο τρόπο στα διάφορα Κεφάλαια της ΜΠΕ δεν επιτρέπει να φανεί το εύρος του πραγματικού εγκλωβισμού σε πολλές περιοχές που επιβαρύνονται από συνδυασμό Υποέργων. Ωστόσο, ο αντίκτυπός του παραμένει απροσδιόριστος καθώς ακόμα και όσον αφορά τις αποστάσεις, η αδειοδοτούσα αρχή θα πρέπει να βασιστεί στον αναπόδεικτο ισχυρισμό του φορέα ότι τα έργα βρίσκονται «*εκτός των ορίων»* προστατευόμενων ζωνών, **ειδικότερα για υποέργα με κοινές περιοχές —εξαιρουμένων των Υποέργων 3 και 4, όπου οι ζώνες κατάληψης συνεπάγονται αυταπόδεικτα εγκλωβισμό καθώς εφάπτονται σε ορισμένα σημεία. Ενδεικτικά,** η ΜΠΕ στο Κεφάλαιο «5.1.2 Όρια περιοχών του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Ν. 3937/2011» αναφέρει **για το Υποέργο 1 (το οποίο δεσμεύει 2.983.233,51 τ.μ. στο Νότιο Μαίναλο πλησίον του χαρακτηρισμένου παραδοσιακού οικισμού Χρυσοβίτσι** [ΠΔ: 13-10-1998, ΦΕΚ 908/Δ/13-11-1998], **την ίδια στιγμή που το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Πελοποννήσου διακρίνει το Τοπίο Όρους Μαινάλου ως Εθνικής Αξίας)**:

1) Υποέργο 1 (αιολικό 2MW με ενσωματωμένη αποθήκευση ισχύος 187,11MW στη θέση «Διακόπι», με Υ/Σ Ανύψωσης 33/150 kV «Διακόπι», εντός των Δήμων Τρίπολης και Μεγαλόπολης). – Να σημειωθεί ότι το Υποέργο 1 σχετίζεται με το Υποέργο 6 (Φωτοβολταϊκός Σταθμός 120MW με ενσωματωμένη αποθήκευση στη θέση «Τσαρπανόρρεμα» εντός των Δήμων Τρίπολης και Μεγαλόπολης), καθώς σύμφωνα με τη ΜΠΕ (σ.14) *«...θα συνδεθεί μέσω υπόγειων γραμμών μέσης τάσης 33kV στον νέο Υποσταθμό (Υ/Σ) Ανύψωσης 33/150kV Μέσης/Υψηλής Τάσης, στη θέση «Διακόπι», του Δήμου Τρίπολης…»*:

«*Οι περιοχές ενδιαφέροντος του υποέργου 1 στο σύνολο τους (ΑΣΠΗΕ με ενσωματωμένη αποθήκευση καθώς και περιοχή ανάπτυξης του Υ/Σ), βρίσκονται <u>εκτός</u> των ορίων περιοχών του Εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Ν. 3937/2011…*

Τα πλησιέστερα Καταφύγια άγριας ζωής (ΚΑΖ) είναι με κωδικό Κ452 το Αρκουδόρεμα – Χαλίκι(Πιάνας – Χρυσοβιτσίου) και με κωδικό Κ708 το Προφήτης Ηλείας-Δάσος Παπαλέικο – Τρύπιο-Λιθάρι – Βαθύρεμα – Φτέρες – Μάντρες, Ποταμόλακα, Σπαρτόραχη. Σε μεγαλύτερη απόσταση βρίσκεται <u>με κωδικό Κ456 η Δασώδης περιοχή Αγ. Θεοδώρων</u>.

Οι πλησιέστερες περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 είναι το όρος Μαίναλο με κωδικό SCI GR2520001 και η λίμνη Τάκκα με κωδικό SCI GR2520002.

Τα πλησιέστερα Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι ο οικισμός Καρύταινα με κωδικό AT1011072, ο οικισμός Δημητσάνα, Στεμνίτσα και Φαράγγι Λουσίου με κωδικό AT1011084 αλλά και το Φαράγγι του ποταμού Νέδα με κωδικό ΑΤ 1011014.

Τέλος, ο πλησιέστερος βιότοπος Corine είναι το Φαράγγι Λούσιου με κωδικό A00060081.»

2) Υποέργο 2 (φωτοβολταϊκός σταθμός 150MW με ενσωματωμένη αποθήκευση στις θέσεις «Μελίσσι» και «Αλεποχώρι», με Υ/Σ Ανύψωσης Μέσης/Υψηλής Τάσης 33/150 kV στη θέση «Μελίσσι» και ΚΥΤ 150/400 kV στη θέση «Νεστάνη» εντός του Δήμου Τρίπολης):

«Οι περιοχές ενδιαφέροντος του υποέργου 2 στο σύνολο τους βρίσκονται εκτός των ορίων περιοχών του Εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Ν. 3937/2011…

Τα πλησιέστερα Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ) είναι με κωδικό Κ456 η Δασώδης περιοχή Αγ.Θεοδώρων (Τριπόλεως – Περιθωρίου), με κωδικό Κ471 ο Κάμπος (Καρυών) και με κωδικό Κ472 οι Φονεμένοι – Κούτσουρα (Αγ. Πέτρου Επ. Κυνουρίας).

Οι πλησιέστερες περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο NATURA 2000 είναι με κωδικό SCI GR2520001 το Όρος Μαίναλο, με κωδικό SPA GR2510004 τα Όρη Αρτεμήσιο και Λύρκειο, με κωδικό SCI GR2520002 η Λίμνη Τάκα και με κωδικό SCI GR2520006 το Όρος Πάρνωνα (και περιοχή Μαλέβης).

Τα πλησιέστερα Τοπία ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (ΤΙΦΚ) είναι με κωδικό AT1080128 ο Λόφος Στόχος Νεστάνης (Τσιπιανών), με κωδικό AT1080115 η Κερασιά – Βλαχοκερασιά Αρκαδίας και κωδικό AT1011069 και ονομασία «Χώρος μάχης Βερβαινών». Η πλησιέστερη Σημαντική Περιοχή για τα πουλιά (ΙΒΑ) είναι με κωδικό GR118 τα Όρη Αρτεμήσιο και Όρος Λύρκειο.

Οι πλησιέστεροι Βιότοποι Corine είναι με κωδικό A00060080 οι Κορυφές όρους Μαίναλο, με κωδικό A00010064 η Λίμνη Τάκα, με κωδικό A00030044 η Μονή Μαλεβής, με κωδικό A00060092 το Όρος Πάρνωνα και με κωδικό A00040055 οι Κορυφές Όρους Πάρνωνα. Τέλος, στην ευρύτερη περιοχή του υποέργου συναντώνται ο ποταμός Τάνος και η τέως λίμνη Τάκα.»

Επιπρόσθετη ουσιώδη πλημμέλεια αποτελεί το ότι η ΜΠΕ καθώς και συνοδές της ΕΟΑ διακρίνονται από σαφή και ανεπίτρεπτη αριθμητική ασυμφωνία, αντιφάσεις και προχειρότητα, που θίγουν συνολικά την εγκυρότητά της και την αξιοπιστία της καταγραφής του υπό κρίση έργου.

Ενδεικτικά:

Στην ΕΟΑ του Υποέργου 7 (σ.1) ο μελετητής δηλώνει κατηγορηματικά ότι:

«1.2 Θέση έργου

Το υπό μελέτη έργο είναι γραμμικό και εντοπίζεται εντός του θαλάσσιου χώρου του Κορινθιακού Κόλπου περίπου στο κέντρο αυτού, με κατεύθυνση από ΝΝΔ σε ΒΒΑ, ενώνοντας την Πελοπόννησο με την Στερεά Ελλάδα. Το μήκος του έργου που συνδέει υποθαλάσσια τις εν λόγω δύο Περιφέρειες είναι περίπου ***13ν.μ.****»*

Επίσης, στην ενότητα 1.3, σ.2:

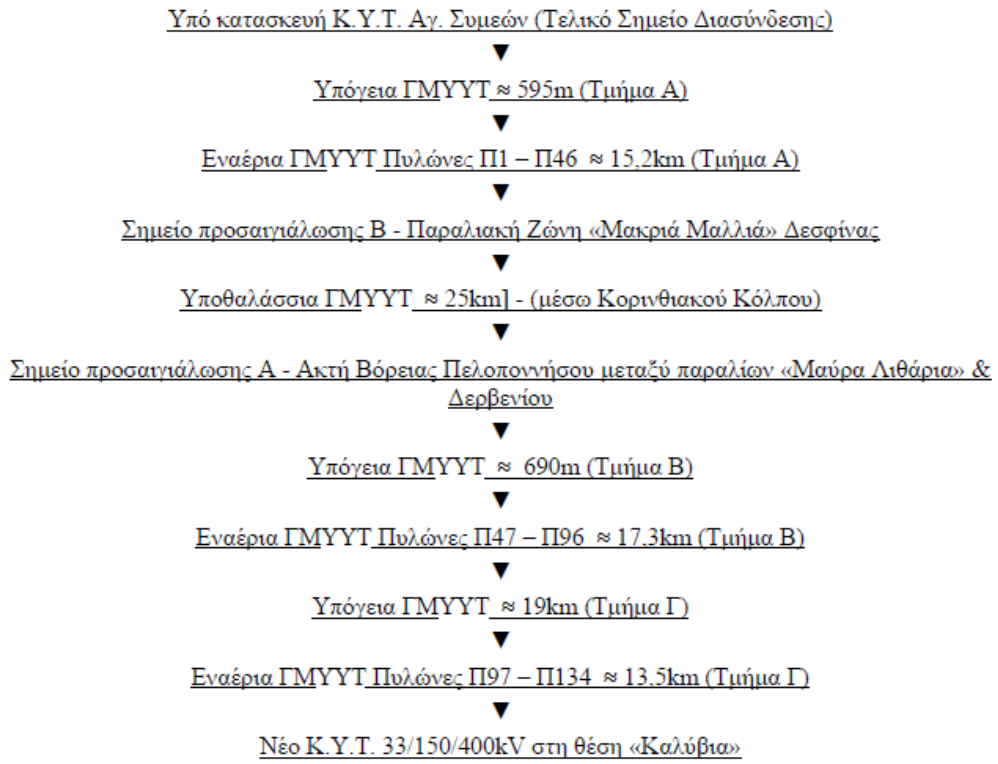
«Η υποβρύχια ΓΜ 400kV συνίσταται από δύο κυκλώματα στο επίπεδο τάσης των 400kV ΕΡ, ***οριζοντιογραφικού μήκους περί τα 23km έκαστο****. Κάθε κύκλωμα απαρτίζεται από τρία μονοπολικά καλώδια 400kV ΕΡ. Σύμφωνα με την τεχνική περιγραφή του ΑΔΜΗΕ TD-223/1, η ονομαστική μεταφορική ικανότητα των κυκλωμάτων θα πρέπει να είναι ισοδύναμη με αυτή της Γ.Μ. 400kV τύπου 2Β'Β', δηλαδή αντίστοιχη των 2*1000 MVA.»*

Σε πλήρη και κραυγαλέα αντίφαση με τις ανωτέρω παραδοχές, το σώμα της κύριας ΜΠΕ (Τεύχος 1: σ.16, 17, 67, καθώς και πλήθος αντίστοιχων αναφορών στα Κεφάλαια 6, 12) απογράφει το ίδιο ακριβώς υποθαλάσσιο τμήμα που διασχίζει τον Κορινθιακό Κόλπο ως εξής:

«- Υποθαλάσσιο τμήμα Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV, το οποίο διασχίζει τον Κορινθιακό Κόλπο, ***μήκους περίπου 25km*** *(Θέση προσαιγιάλωσης (Α) Βόρεια Ακτή Πελοποννήσου μεταξύ της παραλίας «Μαύρα Λιθάρια» και της παραλίας Δερβενίου Θέση προσαιγιάλωσης - (Β) στην Ακτή της Στερεάς Ελλάδας, νότια της παραλίας «Συκιά»).»*

Από ΜΠΕ (6.2.5, σ.310):

Συγκεντρωτικό διάγραμμα προτεινόμενης διασύνδεσης:

Η αναντιστοιχία των δύο (2) χιλιομέτρων υποβρύχιας όδευσης υπερυψηλής τάσης ανά κύκλωμα δεν αποτελεί επουσιώδες σφάλμα, καθώς **επηρεάζει άμεσα το πραγματικό τεχνικό αντικείμενο, τον υπολογισμό των υποβρύχιων εκσκαφών πυθμένα (trenching) και την ακριβή έκταση της επαναιώρησης ιζημάτων επί των προστατευόμενων θαλάσσιων οικοτόπων.**

Παρομοίως, στον Πίνακα 6.2 του Υποέργου 2 αναγράφονται φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις ισχύος 107 MW στη θέση «Μελίσσι» και 43 MW στη θέση «Αλεποχώρι», το άθροισμα των οποίων ανέρχεται σε 150 MW, ενώ στη γραμμή «ΣΥΝΟΛΟ» αναφέρονται εσφαλμένα 50 MW (ΜΠΕ, Τεύχος 2, Κεφάλαιο 6, Πίνακας 6.2, σ.230).

Αντίστοιχες αποκλίσεις εμφανίζονται στην απογραφή του βασικού εξοπλισμού του Υποέργου 4. Στη βασική τεχνική περιγραφή αναφέρονται 263.884 φωτοβολταϊκά πλαίσια (ΜΠΕ, Τεύχος 1, ενότητα 1.2, σ.11), ενώ στην ενότητα υπολογισμού του ανθρακικού αποτυπώματος αναφέρονται 263.889 πλαίσια και, για τον υπολογισμό του συνολικού βάρους τους, χρησιμοποιούνται 236.889 πλαίσια. Επιπλέον, το γινόμενο των 236.889 πλαισίων επί 37,8 kg δεν ισούται με τους 9.975 τόνους που αναγράφονται στη ΜΠΕ. Στην ίδια ενότητα, το συνολικό ανθρακικό αποτύπωμα του Υποέργου 4 παρουσιάζεται στον Πίνακα

6.80 ως 12.772,5 τόνοι CO_2 και αμέσως μετά ως 12.272,5 τόνοι CO_2 (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.6.4, σ.401–402).

Περαιτέρω, **για το σύστημα αποθήκευσης του Υποέργου 2 αναφέρεται συνολικό βάρος συσσωρευτών 1.842 τόνοι, αλλά οι επιμέρους ποσότητες υλικών που παρατίθενται στο κείμενο δεν αθροίζονται στο ίδιο μέγεθος**. Παράλληλα, οι ποσότητες λιθίου/νικελίου/κοβαλτίου και γραφίτη που εμφανίζονται στον Πίνακα 6.78 διαφέρουν από εκείνες που αναγράφονται αμέσως προηγουμένως στο κείμενο (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.6.4, σ.398–399).

Για το Υποέργο 3 αναφέρεται ότι οι συσσωρευτές συνολικής ωφέλιμης χωρητικότητας 561,33 MWh περιλαμβάνουν 334.822 κυψέλες, δηλαδή **ακριβώς το ίδιο πλήθος κυψελών που δηλώνεται για το Υποέργο 2, μολονότι αυτό διαθέτει σημαντικά μικρότερη ωφέλιμη χωρητικότητα**, ίση με 300 MWh. Ωστόσο, από τον ίδιο τον μαθηματικό τύπο που χρησιμοποιεί η ΜΠΕ, με ωφέλιμη χωρητικότητα 896 Wh ανά κυψέλη, προκύπτουν περίπου 626.484 κυψέλες και όχι 334.822 (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.6.4, σ.399–400).

Επίσης, στη σ.470 αναγράφεται ότι οι ετήσιες αποφευγόμενες εκπομπές του **Υποέργου 3** ανέρχονται σε «58.5244,83» τόνους CO_2eq, ενώ ο αμέσως προηγούμενος υπολογισμός καταλήγει σε 58.524,83 τόνους CO_2eq (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 7.3, σ.470–471).

Οι επανειλημμένες αυτές αριθμητικές ασυμφωνίες δεν αποτελούν μεμονωμένα και άνευ σημασίας τυπογραφικά σφάλματα, αλλά αφορούν την εγκατεστημένη ισχύ, το πλήθος και το γεωμετρικό μήκος του βασικού εξοπλισμού (υποβρύχια όδευση ΓΜΥΥΤ), τον αριθμό και τη συνολική μάζα των συσσωρευτών, τις παραγόμενες ποσότητες αποβλήτων και τις υπολογιζόμενες εκπομπές. Ως εκ τούτου, πλήττουν την αξιοπιστία της απογραφής υλικών και αποβλήτων και δεν επιτρέπουν την ασφαλή επαλήθευση των περιβαλλοντικών υπολογισμών της ΜΠΕ, καθιστώντας το τεχνικό αντικείμενο της αξιολόγησης αόριστο και την υπό κρίση ΜΠΕ έωλη.

Η απόκλιση των δύο χιλιομέτρων στην υποβρύχια όδευση (23 km έναντι 25 km) και οι κραυγαλέες αριθμητικές αντιφάσεις στην εγκατεστημένη ισχύ (150 MW αντί 50 MW), στο πλήθος των Φ/Β πλαισίων και στις MWh, **συνιστούν αυτοτελή παράβαση** του Παραρτήματος IV, σημείο 1, στοιχεία γ) και δ) της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ, σε συνδυασμό με το Παράρτημα II (Κεφάλαιο Β, σημείο 1, στοιχεία γ και δ) του Ν. 4014/2011, (όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018.

«Β. Ειδικά χαρακτηριστικά του έργου ή της δραστηριότητας

1. Περιγραφή του έργου που περιλαμβάνεται ειδικότερα:…

γ) περιγραφή των κυριότερων χαρακτηριστικών της επιχειρησιακής φάσης του έργου (ιδίως της μεθόδου κατασκευής), όπως ενεργειακή ζήτηση και χρησιμοποιούμενη ενέργεια, φύση και ποσότητα των χρησιμοποιούμενων υλικών, ενέργειας και φυσικών πόρων (συμπεριλαμβανομένων των υδάτων, της γης, του εδάφους και της βιοποικιλότητας)·

δ) εκτίμηση, ανά τύπο και ποσότητα, καταλοίπων και εκπομπών (όπως ρύπανση του νερού, του ατμοσφαιρικού αέρα, του εδάφους και του υπεδάφους, θόρυβος, δονήσεις, φως, θερμότητα, ακτινοβολία κ.λπ.) και ποσότητες και τύποι των παραγόμενων αποβλήτων κατά τις φάσεις κατασκευής και λειτουργίας.»

Όταν τα βασικά γεωμετρικά, μεγεθυντικά και τεχνικά δεδομένα εισάγονται εσφαλμένα και αντιφατικά, καθίσταται νομικά και τεχνικά αδύνατη η εκπλήρωση των επιταγών του σημείου 5, στοιχείου γ) του ίδιου Παραρτήματος της ως άνω Υπουργικής Απόφασης, το οποίο επιβάλλει την υποχρεωτική περιγραφή των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων που προκαλούνται από:

*«γ) **την εκπομπή ρύπων, θορύβου, δονήσεων, φωτός, θερμότητας, ακτινοβολίας, την πρόκληση οχλήσεων και τη διάθεση και ανάκτηση αποβλήτων**·»*

Κατ' αυτόν τον τρόπο, η παράθεση λανθασμένων τεχνικών παραδοχών μεταξύ άλλων συμπαρασύρει σε ανακρίβεια ολόκληρο το μοντέλο υπολογισμού των υποβρύχιων εκσκαφών, της επαναιώρησης ιζημάτων, της μάζας των αποβλήτων και του ανθρακικού αποτυπώματος, καθιστώντας την περιβαλλοντική αξιολόγηση εν τοις πράγμασι ανέφικτη.

Ακολούθως, η ΜΠΕ περιλαμβάνει ουσιώδεις αντιφάσεις ως προς το πλήθος, τις διαστάσεις και τη διάταξη των μονάδων αποθήκευσης.

Ειδικότερα, **στην τεχνική περιγραφή του Υποέργου 1 προβλέπονται 106 αποθηκευτικές μονάδες συσσωρευτών λιθίου-φωσφορικού σιδήρου σε containers 20 ποδών** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, Κεφάλαιο 6, σ.228), **ενώ στην ενότητα υπολογισμού του ανθρακικού αποτυπώματος μετά το πέρας λειτουργίας οι ίδιες 106 μονάδες χαρακτηρίζονται ως containers 40 ποδών** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.6.4, σ.397–398).

Η ίδια αντίφαση εμφανίζεται στο Υποέργο 5, για το οποίο η τεχνική περιγραφή προβλέπει 236 μονάδες σε containers 20 ποδών, ενώ η ενότητα 6.6.4 τις χαρακτηρίζει ως containers 40 ποδών (ΜΠΕ, Τεύχος 2, σ.252 και 402–403).

Για το Υποέργο 4, η βασική περιγραφή αναφέρει 108 συστοιχίες συσσωρευτών (ΜΠΕ, Τεύχος 1, ενότητα 1.2, σ.11), **ενώ η αναλυτική τεχνική περιγραφή αναφέρει 109 containers 20 ποδών.** Στην ίδια αναλυτική περιγραφή γίνεται λόγος για 55 αμφίδρομους μετατροπείς, αλλά ο Πίνακας 6.14 καταλήγει σε σύνολο 56 containers μετατροπέων, ενώ στην ενότητα 6.6.4 οι

μονάδες αποθήκευσης χαρακτηρίζονται γενικά ως containers 40 ποδών (ΜΠΕ, Τεύχος 2, σ.247 και 401).

Ακόμη σοβαρότερη είναι η αντίφαση για το Υποέργο 6. Η τεχνική περιγραφή και ο Πίνακας 6.21 **προβλέπουν συνολικά 69 containers συσσωρευτών, κατανεμημένα** σε 29 μονάδες στο Τμήμα Α, 32 μονάδες στο Τμήμα Β και 8 μονάδες στο Τμήμα Γ (ΜΠΕ, Τεύχος 2, σ.260). Ο ίδιος αριθμός των 69 containers χρησιμοποιείται και κατά την αξιολόγηση του θορύβου (ΜΠΕ, Τεύχος 3, ενότητα 9.11, σ.735). Αντίθετα, στην ενότητα υπολογισμού του ανθρακικού αποτυπώματος **αναφέρονται μόλις 47 αποθηκευτικές μονάδες για την ίδια συνολική ωφέλιμη χωρητικότητα των 240 MWh** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.6.4, σ.403).

Οι αποκλίσεις αυτές δεν επιτρέπουν να προσδιοριστεί με ασφάλεια ούτε το συνολικό πλήθος ούτε οι πραγματικές διαστάσεις των εγκαταστάσεων αποθήκευσης. Με βάση τις αναλυτικές τεχνικές περιγραφές προκύπτουν 764 containers συσσωρευτών, ενώ άλλες αναφορές της ίδιας ΜΠΕ οδηγούν σε διαφορετικό συνολικό αριθμό.

Αντίστοιχη αβεβαιότητα υφίσταται και ως προς το πλήθος των αμφίδρομων μετατροπέων. Δεδομένου ότι η συνολική εγγυημένη ωφέλιμη χωρητικότητα των συστημάτων αποθήκευσης ανέρχεται σε περίπου 2.690,75 MWh, οι συγκεκριμένες αποκλίσεις δεν αποτελούν επουσιώδη τυπογραφικά σφάλματα, αλλά επηρεάζουν την απαιτούμενη κατάληψη εδάφους, τη χωροταξική διάταξη, τις αποστάσεις ασφαλείας, το πυροθερμικό φορτίο, την πιθανότητα μετάδοσης μιας πυρκαγιάς και τις ποσότητες εξοπλισμού και αποβλήτων που θα πρέπει να διαχειριστούν.

Η σημασία του ακριβούς προσδιορισμού των παραπάνω στοιχείων αναδεικνύεται περαιτέρω στην Ενότητα 13 του παρόντος, καθώς και στο επιστημονικό υπόμνημα της ιατρού Πυρηνικής Ιατρικής κα Χάρις Γιαννοπούλου (βλ. Παράρτημα Ι του παρόντος). Στο υπόμνημα επισημαίνεται ότι οι πυρκαγιές σε συστήματα Li-ion BESS παρουσιάζουν ουσιώδεις διαφορές από τις συμβατικές πυρκαγιές, καθώς μπορεί να χαρακτηρίζονται από υψηλή θερμική ένταση, μεγάλη διάρκεια, ιδιαίτερη δυσχέρεια κατάσβεσης, κίνδυνο επαναναφλέξεων και έκλυση τοξικών αερίων και επικίνδυνων προϊόντων καύσης.

Υπό τα δεδομένα αυτά, οι κραυγαλέες αντιφάσεις ως προς το πλήθος, τις διαστάσεις και τη διάταξη των containers (20 έναντι 40

<u>ποδών) στερούν από τη μελέτη κάθε ίχνος επιστημονικής εγκυρότητας, καθιστώντας αντικειμενικά αδύνατο τον προσδιορισμό του πραγματικού πυροθερμικού φορτίου, των αποστάσεων ασφαλείας και του κινδύνου αλυσιδωτής θερμικής διαφυγής. Η εισαγωγή ενός τέτοιου εσωτερικά αυτοαναιρούμενου φακέλου στερεί από τη διαδικασία της διαβούλευσης το απαραίτητο συγκεκριμένο και οριστικοποιημένο τεχνικό υπόβαθρο και συνεπάγεται μια νομικά μετέωρη και ανέφικτη εκτίμηση των επιπτώσεων για τις μονάδες αποθήκευσης.</u>

<u>Συνεπώς, η αντιφατική απογραφή του εξοπλισμού δεν αποτελεί απλώς ζήτημα πλημμελούς παρουσίασης, αλλά καθιστά μη επαληθεύσιμη την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και των κινδύνων που συνδέονται με ένα από τα ουσιωδέστερα τμήματα του συνολικού έργου.</u>

Η πλήρης αβεβαιότητα ως προς τον εξοπλισμό **<u>προσκρούει ευθέως</u>** στο Παράρτημα IV, σημείο 8 της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ), σε συνδυασμό με το Παράρτημα ΙΙ (Κεφάλαιο Β, σημείο 8) του Ν. 4014/2011, όπως αυτό αντικαταστάθηκε και εξειδικεύτηκε δυνάμει του άρθρου 3 (παρ. 3 και 4) της ΥΑ οικ. 1915/2018 και της ΥΑ οικ. 5688/2018.

Σύμφωνα με το άρθρο 3, παρ. 3 της ΥΑ οικ. 1915/2018 στο σώμα της ΜΠΕ επιβάλλεται υποχρεωτικά:

«3…

*"9.14. **Η εκτίμηση των επιπτώσεων** στους παράγοντες που αναφέρονται στις παραγράφους 9.1 έως 9.13, **περιλαμβάνει τις αναμενόμενες επιπτώσεις που απορρέουν από την ευπάθεια του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων ή καταστροφών που σχετίζονται με το εν λόγω έργο ή δραστηριότητα.** Για το σκοπό αυτό μπορούν να αξιοποιούνται οι σχετικές πληροφορίες που λαμβάνονται μέσω των εκτιμήσεων των κινδύνων που προβλέπονται στην εθνική και ενωσιακή νομοθεσία, όπως στην υπ' αριθμ. 172058/2016 κοινή υπουργική απόφαση, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι όροι της παρούσας απόφασης".»*

Σε απόλυτη στοίχιση, το Παράρτημα ΙΙ, Κεφάλαιο Β, σημείο 8 της ΥΑ οικ. 5688/2018 υποχρεώνει σε:

*«8. **Περιγραφή των αναμενόμενων σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων του έργου στο περιβάλλον, που απορρέουν από την ευαισθησία του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων ή καταστροφών που***

σχετίζονται με το εν λόγω έργο*. Για τον σκοπό αυτό, μπορούν να αξιοποιηθούν οι σχετικές πληροφορίες που διατίθενται και λαμβάνονται μέσω των εκτιμήσεων κινδύνου σύμφωνα με την αριθμ. 172058/2016 κοινή υπουργική απόφαση, ή οι σχετικές εκτιμήσεις που διενεργούνται σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία, με την προϋπόθεση ότι πληρούνται οι όροι και οι απαιτήσεις του νόμου. Αναλόγως,* ***η περιγραφή αυτή πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα ετοιμότητας και αντιμετώπισης ή μετριασμού των σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων των συμβάντων αυτών στο περιβάλλον και λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την ετοιμότητα και την προτεινόμενη αντιμετώπιση τέτοιου είδους έκτακτων καταστάσεων.»***

Η εισαγωγή κραυγαλέων αντιφάσεων ως προς τη φύση, τη διάταξη και τις διαστάσεις του εξοπλισμού (π.χ. ανακριβής αριθμός containers 20 ποδών έναντι 40 ποδών) στερεί τη μελέτη από την αναγκαία επιστημονική γνώση, κατά παράβαση και του Παραρτήματος Ι, σημείου 1, στοιχείου στ) του Ν. 4014/2011 (όπως αντικαταστάθηκε από την ΥΑ οικ. 5688/2018), το οποίο επιβάλλει την εξέταση για:

«στ) τον κίνδυνο σοβαρών ατυχημάτων και/ή καταστροφών που σχετίζονται με το έργο, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που προκαλούνται από την κλιματική αλλαγή, κατά την επιστημονική γνώση·»*.*

<u>Κατά συνέπεια, η ΜΠΕ στερείται της αναγκαίας επιστημονικής γνώσης καθώς ο φορέας αδυνατεί να προσδιορίσει επακριβώς τα γεωμετρικά στοιχεία των μονάδων αποθήκευσης, αφήνει τελείως ακάλυπτη την υποχρεωτική εκτίμηση του πραγματικού πυροθερμικού φορτίου, των αποστάσεων ασφαλείας και των συνεπειών από ένα ενδεχόμενο ατύχημα θερμικής διαφυγής και έκλυσης τοξικών αερίων, καθιστώντας τη ΜΠΕ νομικά πλημμελή και έωλη.</u>

Η αναξιοπιστία του φακέλου του έργου επιτείνεται κραυγαλέα στην Ενότητα 13.1.1, *«Έκθεση Εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης»* (ΜΠΕ Τεύχος 4, σ.783). Εκεί, η ΜΠΕ παρουσιάζει μία απόλυτα κενή σελίδα, στερούμενη οποιασδήποτε χωροταξικής τεκμηρίωσης, σχεδίου ή μαθηματικού υπολογισμού. Ο φορέας υλοποίησης παρέλειψε ολοκληρωτικά να καταθέσει την υποχρέωση επιστημονικής επαλήθευσης των κριτηρίων χωροθέτησης και των μέγιστων επιτρεπόμενων πυκνοτήτων, αφήνοντας την ενότητα ως μια απλή λευκή επικεφαλίδα. Το ίδιο συμβαίνει και

στην Ενότητα 13.1.2, *«Μελέτες Νέας Διάνοιξης Οδοποιίας για τα υποέργα 1, 3 & 5»* (ΜΠΕ Τεύχος 4, σ.784), όπως αναλύεται και στην Ενότητα 28 του παρόντος. **Η πρωτοφανής απουσία της χωροταξικής έκθεσης και της μελέτης οδοποιίας προσβάλλει ευθέως τη νομιμότητα της διαδικασίας. Η παράλειψη αυτή στερεί από την αδειοδοτούσα αρχή τη δυνατότητα ελέγχου της συμβατότητας του έργου με το εφαρμοστέο θεσμικό πλαίσιο, καθιστώντας τη δημόσια διαβούλευση νομικά ανυπόστατη κατά παράβαση του άρθρου 11 παρ. 4 του Ν. 4014/2011**.

Με την ίδια ακριβώς προχειρότητα και απομείωση προστασίας η ΜΠΕ αντιμετωπίζει και τις προστατευόμενες περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000. Συγκεκριμένα, **η ενότητα 8.5.2 δεν παρέχει ενιαία, πλήρη και επαληθεύσιμη αποτύπωση της ελάχιστης απόστασης κάθε επιμέρους εγκατάστασης και συνοδού έργου από τα όρια των γειτονικών ζωνών Natura.** Η απουσία γεωχωρικής τεκμηρίωσης και η χρήση αόριστων όρων («πλησιέστερες») χωρίς συγκεκριμένες αποστάσεις, **έρχεται σε ευθεία αντίθεση** με το Παράρτημα III, σημείο 2, στοιχείο γ) της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 10 (παράγραφοι 1 και 2) του Ν. 4014/2011 και το Παράρτημα Ι (σημείο 2, στοιχείο γ, υποστοιχείο εε) του ίδιου νόμου (δυνάμει της ΥΑ οικ. 5688/2018), **διατάξεις οι οποίες απαιτούν αυστηρή και συγκεκριμένη εξέταση** όσον αφορά:

*«**γ) την ικανότητα απορρόφησης του φυσικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερη έμφαση στις ακόλουθες περιοχές:***

αα) υγροτόπους, παραποτάμιες περιοχές, εκβολές ποταμών·

ββ) παράκτιες περιοχές και το θαλάσσιο περιβάλλον·

γγ) ορεινές και δασικές περιοχές·

δδ) προστατευόμενες φυσικές περιοχές και φυσικά πάρκα·

***εε) διατηρητέες ή προστατευόμενες περιοχές βάσει της εθνικής νομοθεσίας· περιοχές Natura 2000**».*

Κραυγαλέο δείγμα της παντελούς έλλειψης επιστημονικής εγκυρότητας και της συστηματικής προχειρότητας της μελέτης αποτελεί η **αντιφατική αποτύπωση των ορίων του Υποέργου 4 σε σχέση με αυτά του Παγκόσμιου Γεωπάρκου UNESCO Χελμού-Βουραϊκού**. Στην ΕΟΑ του Υποέργου 4 (ΦΣΠΗΕ 190 MW), στη σ.6 αναφέρεται καθησυχαστικά ότι *«…**, πλησίον** των περιοχών βρίσκεται και το Γεωπάρκο Χελμού-Βουραϊκού…»*

Αντιθέτως, στη σ.7:

*«Οι περιοχές στις θέσεις «Αετοράχη», "Χάνια", "Άγιος Δημήτριος" και "Λούτσα" βρίσκονται **εντός** του Γεωπάρκου Χελμού-Βουραϊκού.»*

Η εισαγωγή ενός τόσο εσωτερικά αυτοαναιρούμενου φακέλου, που εμφανίζει το ίδιο τεχνικό αντικείμενο ταυτόχρονα εντός και εκτός των ορίων του διεθνούς σημασίας Γεωπάρκου, στερεί από τη διαδικασία το απαραίτητο, οριστικοποιημένο τεχνικό υπόβαθρο.

Από τα ανωτέρω συνάγεται πέραν πάσης αμφισβήτησης ότι η υπό κρίση ΜΠΕ είναι απολύτως ακατάλληλη να επιτελέσει την εκ της κείμενης νομοθεσίας αποστολή της, ήτοι να αξιολογήσει τις πραγματικές επιπτώσεις του υπό κρίση έργου στην πραγματική περιοχή εγκατάστασής του, εξ ου και η Υπηρεσία σας δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της και για αυτόν (προεχόντως) το λόγο.

7. ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΙΜΩΝ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ ΜΕ ΣΚΟΠΙΜΗ ΣΥΡΡΙΚΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΕΠ ΚΑΤΑ 95% ΣΤΗΝ ΕΟΑ ΤΟΥ ΥΠΟΒΡΥΧΙΟΥ ΚΑΛΩΔΙΟΥ (ΥΠΟΕΡΓΟ 7) — ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΜΕ ΤΟ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΤΗΣ ΕΠΜ 10β ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΗΣ ΜΗ ΠΡΟΚΛΗΣΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗΣ ΒΛΑΒΗΣ

Επιπρόσθετα στο απροσδιόριστο τεχνικό αντικείμενο της έρευνας πεδίου εξαιτίας της αριθμητικής αναντιστοιχίας του πραγματικού μήκους της υποβρύχιας όδευσης (23 km έναντι 25 km), όπως αναλύεται διεξοδικά στην Ενότητα 6 του παρόντος, η ΕΟΑ που συντάχθηκε για το Υποέργο 7 (υποβρύχια διασύνδεση 400 kV εντός της θαλάσσιας ΖΕΠ GR2530007 «Κορινθιακός Κόλπος») περιέχει μια πρωτοφανή ομολογία μεθοδολογικής αυθαιρεσίας και **παραβίαση των αναγκαστικού δικαίου τεχνικών προδιαγραφών της ΥΑ οικ. 170225/2014**. Ενώ ο μελετητής αναγνωρίζει ρητά στο Κεφάλαιο 2.2. ότι η δεσμευτική νομοθεσία (ΥΑ 170225/2014, Παράρτημα 3.2.1) επιβάλλει υποχρεωτική ζώνη έρευνας πεδίου κατ' ελάχιστο 500 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα για γραμμικά έργα κατηγορίας Α1, στη σελίδα 8 ομολογεί επί λέξει ότι: *«Όσον αφορά για τους οικότοπους **χαρακτηρισμού ο ορισμός της Περιοχής ΠΕΠ περιορίζεται σε μία ζώνη 25m εκατέρωθεν της εκτιμώμενης όδευσης του καλωδίου και μέχρι την ισοβαθή των 40m περίπου**. **Η λογική της επιλογής να περιορισθεί η οριζόμενη ΠΕΠ για τους οικοτόπους αναφοράς για την συλλογή στοιχείων σε σχέση με την ζώνη των 500m που προδιαγράφεται στην ΥΑ 170225**, έγκειται στα εξής: […] ο υποθαλάσσιος εντοπισμός και κατ' επέκταση η χαρτογράφηση των οικοτόπων, τεχνικά είναι*

πολύπλοκη διαδικασία με μεγάλο κόστος [...] Η εξοικονόμηση χρόνου και πόρων με επιδίωξη την ακριβέστερη χαρτογράφηση περιορισμένης έκτασης, θα εξυπηρετήσει καλύτερα τον σκοπό της συλλογής πρωτογενών στοιχείων».

Η **αυθαίρετη μείωση της Περιοχής Έρευνας Πεδίου (ΠΕΠ) κατά 95%** έγινε με μοναδικό κριτήριο την αποφυγή του οικονομικού κόστους για τον ιδιώτη επενδυτή, στερώντας από τη Διοίκηση τα απαραίτητα πρωτογενή δεδομένα. Συγκεκριμένα, όπως ομολογείται ρητά στη σελίδα 9 της ΕΟΑ του Υποέργου 7, η έρευνα πεδίου και η φυσική χαρτογράφηση των οικοτόπων **περιορίστηκε παράνομα** σε μια ελάχιστη ζώνη μόλις 25 μέτρων εκατέρωθεν της εκτιμώμενης όδευσης των υποθαλάσσιων καλωδίων (και μέχρι την ισοβαθή των 40 μέτρων), καλύπτοντας μια απαράδεκτα περιορισμένη επιφάνεια μόλις 55.000 τ.μ. στη θέση προσαιγιάλωσης «Δερβένι» (βόρεια ακτογραμμή Πελοποννήσου) και μόλις 23.300 τ.μ. στη θέση προσαιγιάλωσης «Μακριά Μαλλιά» (νότια ακτογραμμή Στερεάς Ελλάδας), αντί της **καθολικής ζώνης των 500 μέτρων** εκατέρωθεν του άξονα που επιβάλλει αναγκαστικού δικαίου η νομοθεσία. **Η μεθοδολογική αυτή απόκρυψη συνιστά βαρύτατη περιβαλλοντική πλημμέλεια**, η οποία έρχεται σε μετωπική σύγκρουση με τις ρητές διατάξεις της ισχύουσας *Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης 10β (εφεξής ΕΠΜ 10β) για τις προστατευόμενες περιοχές «Natura 2000» τμήματος της Περιφέρειας Πελοποννήσου και συγκεκριμένα των περιοχών Περιφερειακών Ενοτήτων Κορινθίας, Αργολίδας, Αρκαδίας και Λακωνίας (μέρους)* στην Ενότητα ΠΠΒ01 - Κόλπος Κορινθιακού. Ο Πίνακας Ειδικών Χρήσεων Γης (10β) της ΕΠΜ10β, στον Κωδικό 48.2 Α, θέτει ρητό απαγορευτικό όρο:

«Για θαλάσσιους/υποθαλάσσιους αγωγούς και καλώδια: απαγορεύεται η χωροθέτηση πάνω ή εκατέρωθεν τύπων οικοτόπων 1120, 1150*, 1170 και περιοχών με Pinna nobilis (προστασία 50 μ.)»*.

Οι σχεδιαζόμενες υποβρύχιες εργασίες εκσκαφής σκληρού ή βραχώδους πυθμένα μέσω βαρέων μηχανικών μέσων (trenching με χρήση trencher) και οι εργασίες διάνοιξης σε μαλακό υπόστρωμα μέσω υδροβολής (jetting με χρήση jetter), οι οποίες αναλύονται στη σελίδα 8 της εν λόγω μελέτης, προκαλούν αποδεδειγμένα εκτεταμένη επαναιώρηση ιζημάτων, διασπορά βυθοκορημάτων και ακραία θολότητα σε ακτίνα εκατοντάδων μέτρων από το σημείο της επέμβασης. Οι επιπτώσεις αυτές απειλούν άμεσα με οριστική ταφή και ασφυξία τους Οικοτόπους Προτεραιότητας 1120 (Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia oceanica) και 1170 (Ύφαλοι). **Ο φορέας απέφυγε την επιστημονική αποτύπωση και χαρτογράφηση εντός της νόμιμης ακτίνας των 500 μέτρων για να συγκαλύψει το πραγματικό μέγεθος της επικείμενης οικολογικής βλάβης και την παραβίαση της ζώνης προστασίας των 50 μέτρων που επιβάλλει η ΕΠΜ ΠΠΒ01.** Η σκοπιμότητα της παράλειψης

καθίσταται προφανής, καθώς ο ίδιος ο μελετητής στις σελίδες 35-39 της ΕΟΑ αναγνωρίζει ότι:

«*3.1.Α2. 2)* ***Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Posidonia (Posidonia oceanica)*** *-1120**

…Η πυκνή και πολύπλοκη βλάστηση της Ποσειδωνίας αποτελεί έναν οικότοπο με μεγάλη βιοποικιλότητα, αναδεικνύοντας τη σημασία του και καθιστώντας τον οικότοπο προτεραιότητας στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η Ποσειδωνία αποτελεί έναν πολύ καλό βιολογικό δείκτη της οικολογικής κατάστασης του θαλάσσιου οικοσυστήματος (ευαίσθητο στη ρύπανση θαλάσσιο φανερόγαμο)... Τα μεγάλα φύλλα του φανερόγαμου μειώνουν την ένταση του υδροδυναμισμού… με αποτέλεσμα τα μερίδια του ιζήματος να αποθέτονται στις ρίζες… Έχει υπολογιστεί ότι η καταστροφή ενός σχετικά μεγάλου τμήματος του λειμώνα (περίπου 200 m) μπορεί να προκαλέσει διάβρωση της ακτής που βρίσκεται μπροστά του κατά περίπου 20 m… ***Μια τούφα που ξεριζώνεται από μια άγκυρα πλοίου δημιουργεί ένα κενό που αναπληρώνεται σε δεκαετίες, ενώ ένα λιβάδι σε αιώνες****….»*

Για τον Οικότοπο 1170 (Ύφαλοι) –ενδεικτικά σ.11-15:

«Αντιπροσωπευτικότητα

Ο τύπος οικοτόπου 1170 (ύφαλοι) που εκτείνεται σε σημαντικό βαθμό κατά μήκος των νοτιοανατολικών Βοιωτικών ακτών του Κορινθιακού Κόλπου, υποστηρίζει σημαντικές σύνθετες κοραλλιογενείς βιοκοινότητες, δομές που δημιουργήθηκαν από την προσκόλληση φυκιών, φυκών, κοραλλιών και άλλων ειδών που λειτούργησαν ως παραγωγοί ασβεστόλιθου...

[…] Τρωτότητα περιοχής μελέτης

Οι καταστροφικές αλιευτικές πρακτικές... είναι η πιο σημαντική πίεση... οδηγεί στο θάνατο των περισσότερων κυρίαρχων δομικών ειδών, είτε μέσω άμεσης μηχανικής πρόσκρουσης, είτε μέσω εκτόξευσης και ταφής των ειδών κάτω από ιζήματα, λόγω της επαναιώρησης αυτών.»

Συνεπώς, από τις ίδιες τις ομολογίες της μελέτης αποδεικνύεται ότι η χρήση βαρέων μηχανικών μέσων (trenching) και υδροβολής (jetting) θα επιφέρει στο σημείο επέμβασης ακριβώς τις ίδιες καταστροφικές επιπτώσεις (ταφή και ασφυξία από επαναιώρηση ιζημάτων) που ο μελετητής περιγράφει ως τις μέγιστες απειλές για την επιβίωση των προστατευόμενων οικοτόπων. Η εσκεμμένη παράλειψη αποτύπωσης και χαρτογράφησης των οικοτόπων αυτών στην πραγματική και νόμιμη ακτίνα επιρροής των 500 μέτρων καθιστά την εκτίμηση επιπτώσεων εντελώς ελλιπή, αναξιόπιστη και αυτοδίκαια ακυρωτέα.

Η ΕΟΑ του Υποέργου 7 αναγνωρίζει ρητώς αναμενόμενη απώλεια περίπου 900 m² του οικοτόπου προτεραιότητας 1120* «Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Ποσειδωνία (Posidonia oceanica)» λόγω των εργασιών κατασκευής.

Ειδικότερα, οι Πίνακες 4-3 και 4-4 της ενότητας 4.3 (σ.133) επιμερίζουν την προβλεπόμενη επέμβαση σε 31 m² στη θέση «Δερβένι» και 860 m² στη θέση «Μακριά Μαλλιά», δηλαδή συνολικά 891 m², τα οποία στρογγυλοποιούνται από την ίδια τη μελέτη σε περίπου 900 m².

Οι σχετικές ενότητες της ΕΟΑ εντοπίζονται στις σ.128–143.

Πίνακας 4-3. Έκταση οικοτόπων ανά κατηγορία επέμβασης στη ΠΕΠ στη θέση «Δερβένι».

α/α	Περιγραφή	Χαρακτηρισμένη επιφάνεια εντός ΠΕΠ (τ.μ.)	Έκταση παρέμβασης των έργων (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου της ίδιας επιφάνειας (%)	Ποσοστό επί του συνόλου παρέμβασης του έργου (%)
1	Βραχώδης πυθμένας με πολύ αραιή παρουσία φυσικής βλάστησης	2.101	695	33.1	7.8
2	Θαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας (*Posidonia oceanicae*) σε μαλακό υπόστρωμα αμμώδους βυθού.	598	31	5.2	0.3
3	Αμμώδης πυθμένας με περιορισμένη έκταση λιβαδιών κυμοδόκης (*Cymodocea nodosa*)	6.414	1693	26.4	19.1
4	Λασπώδης πυθμένας με άτομα δίθυρων μαλακίων	45.973	6465	14.1	72.8
	Σύνολο	**55.086**	**8.884**		100%

Πίνακας 4-4. Έκταση οικοτόπων ανά κατηγορία επέμβασης στη ΠΕΠ στη θέση «Μακριά μαλλιά».

α/α	Περιγραφή	Χαρακτηρισμένη επιφάνεια εντός ΠΕΠ (τ.μ.)	Έκταση παρέμβασης των έργων (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου της ίδιας επιφάνειας (%)	Ποσοστό επί του συνόλου παρέμβασης του έργου (%)
1	Σκληρό υπόστρωμα πυθμένα	2.582	854	33.1	12.3
2	Θαλάσσια λιβάδια Ποσειδωνίας (*Posidonia oceanicae*) σε μαλακό υπόστρωμα αμμώδους βυθού.	3.471	860	24.8	12.4
3	Μαλακό υπόστρωμα αμμώδους πυθμένα	2.629	1212	46.1	17.4
4	Αμμώδης πυθμένας με πολύ αραιή εμφάνιση Ποσειδωνίας	5.547	1649	29.7	23.7
5	Πυκνό θαλάσσιο λιβάδι μακροφύκους	9.141	2.386	26.1	34.3
	Σύνολο	**23.370**	**6.961**		100

Παράλληλα, εμφανίζεται εσωτερική αριθμητική ασυνέπεια ως προς την έκταση του οικοτόπου στη θέση **«Μακριά Μαλλιά»: στη σ.129 αναφέρεται έκταση Ποσειδωνίας 2.629 m², ενώ στον Πίνακα 4-4 της σ.133 η αντίστοιχη χαρακτηρισμένη επιφάνεια εμφανίζεται ως 3.471 m².**

Η απόκλιση αυτή δεν επιτρέπει ασφαλή προσδιορισμό ούτε της υφιστάμενης έκτασης του οικοτόπου ούτε του ποσοστού του που πρόκειται να επηρεαστεί.

Ως μέτρο αποφυγής, για τη θέση «Δερβένι» προτείνεται μετατόπιση της όδευσης κατά 10–20 μέτρα προς τα δυτικά, χωρίς όμως η μετατόπιση αυτή να αποτυπώνεται ως ήδη ενσωματωμένη και οριστική όδευση του έργου. Για τη θέση «**Μακριά Μαλλιά», η ΕΟΑ αναγνωρίζει ότι**, με την προβλεπόμενη τεχνική κατασκευής, **περίπου 860 m² Ποσειδωνίας θα εκριζωθούν πλήρως**, ενώ η εφαρμογή οριζόντιας κατευθυνόμενης διάτρησης (HDD) αναφέρεται απλώς ως εναλλακτική λύση που προτείνεται να εξεταστεί «**εφόσον δύναται τεχνικά»** (ΕΟΑ Υπ. 7, Κεφάλαιο 5, σ. 141).

Επομένως, η αποφυγή ή ο μηδενισμός της επέμβασης δεν αποτελεί δεσμευτικό, τεχνικά τεκμηριωμένο και ενσωματωμένο στοιχείο του υποβληθέντος σχεδιασμού, αλλά εξαρτάται από μεταγενέστερη τεχνική διερεύνηση.

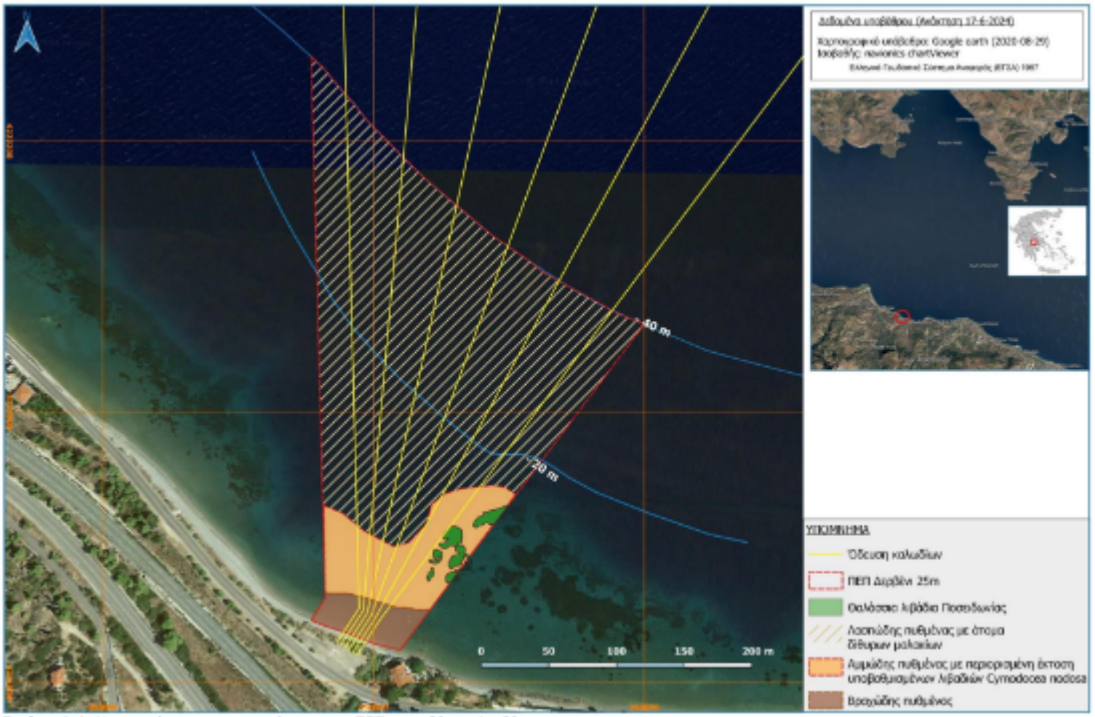
Παρά τα παραπάνω, η ΕΟΑ καταλήγει ότι δεν προκύπτει ανάγκη λήψης αντισταθμιστικών μέτρων, συναρτώντας μάλιστα το συμπέρασμα αυτό με τα μέσα και τις τεχνικές που τελικά θα εφαρμοστούν στο πεδίο και αφήνοντας την ενδεχόμενη εξέτασή τους στην κρίση της αρμόδιας περιβαλλοντικής αρχής (ενότητα 6, σ.142). Το δε ειδικό πρόγραμμα παρακολούθησης περιορίζεται ουσιαστικά σε χαρτογράφηση της επηρεαζόμενης επιφάνειας κατά τη φάση κατασκευής και σε σύγκριση των αποτελεσμάτων με τα συμπεράσματα της ΕΟΑ, χωρίς ειδική παρακολούθηση της κατάστασης και της αποκατάστασης των λιβαδιών Ποσειδωνίας μετά την εγκατάσταση και κατά τη λειτουργία του έργου (ενότητα 7, σ.143).

Η εκ των υστέρων επιβεβαίωση της πραγματικής επέμβασης δεν μπορεί να υποκαταστήσει τον εκ των προτέρων, πλήρη και οριστικό προσδιορισμό της.

Υπό τα δεδομένα αυτά, η αριθμητικά αντιφατική απογραφή του οικοτόπου, η εξάρτηση της αποφυγής από μελλοντική τεχνική διερεύνηση και η μετάθεση της ακριβούς χαρτογράφησης στη φάση κατασκευής δεν παρέχουν την απαιτούμενη επιστημονική βεβαιότητα.

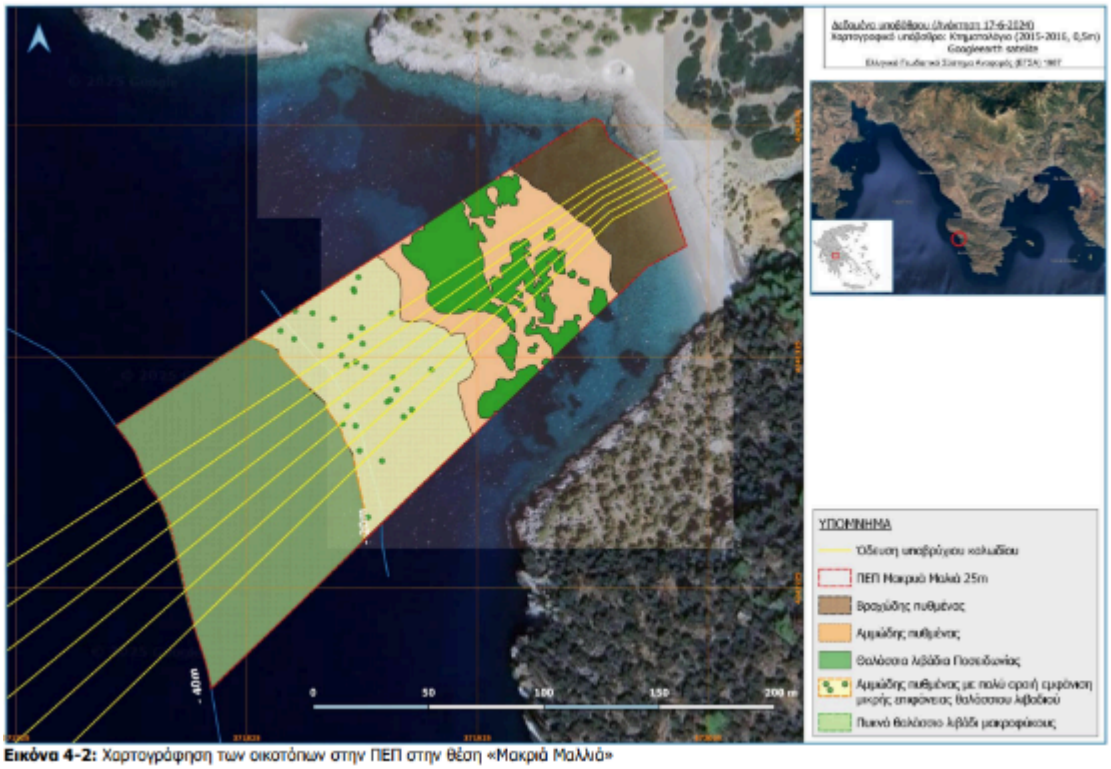
Κατά το **άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ**[5], και την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η δέουσα εκτίμηση πρέπει να περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά πορίσματα, ικανά να άρουν κάθε εύλογη επιστημονική αμφιβολία πριν από την έγκριση του έργου. Συνεπώς, δεν τεκμηριώνεται επαρκώς το συμπέρασμα της ΕΟΑ ότι αποκλείεται δυσμενής επίπτωση στην ακεραιότητα της περιοχής Natura 2000 και ότι δεν απαιτείται περαιτέρω εξέταση κατά το το **άρθρο 6 παρ. 4 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.**

[5] https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1992L0043:20070101:EL:PDF

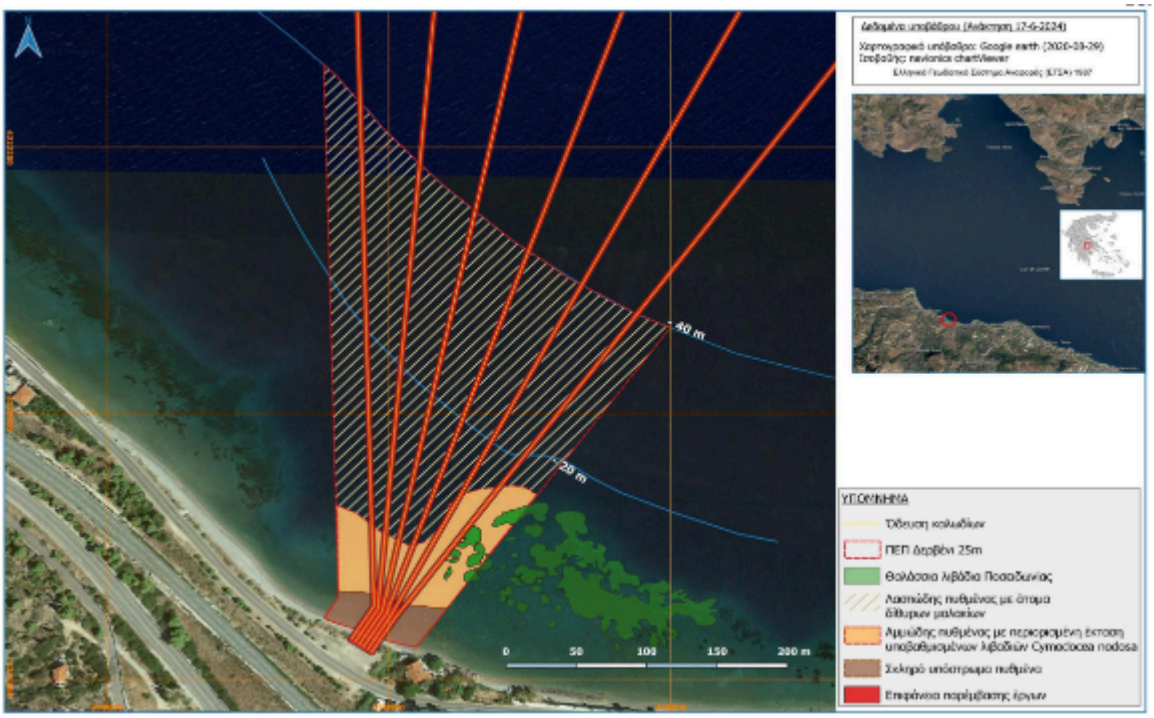
Εικόνα 4-1: Χαρτογράφηση των οικοτόπων στην ΠΕΠ στην θέση «Δερβένι»

ΕΟΑ Υποέργου 7, ενότητα 4.3, σ.131 .

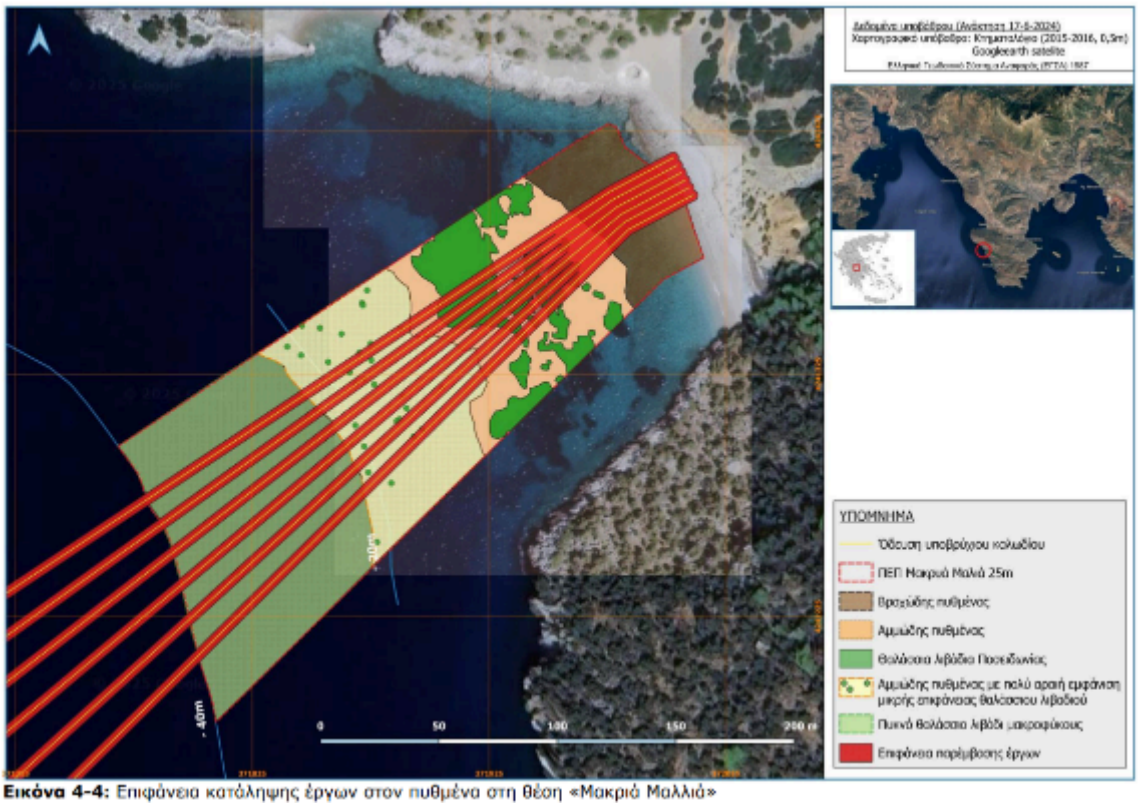

Εικόνα 4-2: Χαρτογράφηση των οικοτόπων στην ΠΕΠ στην θέση «Μακριά Μαλιά»

ΕΟΑ Υποέργου 7, ενότητα 4.3, σ.132.

Εικόνα 4-3: Επιφάνεια κατάληψης έργων στον πυθμένα στη θέση «Δερβένι»

Εικόνα 4-4: Επιφάνεια κατάληψης έργων στον πυθμένα στη θέση «Μακριά Μαλλιά»

Σύμφωνα με το Παράρτημα 3.2.1 της ΥΑ οικ. 170225/2014, στην εκάστοτε ΕΟΑ πρέπει να λαμβάνει χώρα αναλυτική καταγραφή των στοιχείων του φυσικού περιβάλλοντος της ΠΕΠ με έμφαση στα προστατευτέα αντικείμενα που δύναται να επηρεαστούν από το υπό εξέταση έργο και που θα συλλεχθούν από την εργασία/μελέτη πεδίου.

Ειδικότερα, για έργα και δραστηριότητες Υποκατηγορίας Α1 εντός ΕΖΔ, όπως εν προκειμένω, αφού η υποθαλάσσια όδευση του Υποέργου 7 χωροθετείται εντός της **ΕΖΔ «GR2530007 – Κορινθιακός Κόλπος», οι εργασίες πεδίου πρέπει να καλύπτουν τις οικολογικές απαιτήσεις χρονικού διαστήματος ενός ετήσιου κύκλου για κάθε είδος και τύπο οικοτόπου (ανάλογα με την εποχιακή παρουσία των τύπων οικοτόπων του Παραρτήματος Ι και των ειδών του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας**

92/43/ΕΚ για τα οποία η περιοχή έχει χαρακτηριστεί) εκτός εάν τεκμηριωθεί από τον μελετητή της ΕΟΑ ότι μπορεί να περιοριστεί το χρονικό διάστημα εργασιών πεδίου. Απαιτείται δε, να γίνει περιγραφή της μεθοδολογίας που εφαρμόστηκε, η τεκμηρίωσή της, οι πηγές στις οποίες βασίστηκε, τα αποτελέσματα και συμπεράσματά της, καθώς και να εφαρμόζονται διεθνώς παραδεκτές μέθοδοι καταγραφής των τύπων οικοτόπων και ειδών, περιλαμβάνοντας αναλυτικά τη δειγματοληπτική μέθοδο, την έντασή της, τις ημερομηνίες και τις συντεταγμένες των θέσεων έρευνας.

Η αυθαίρετη αυτή παράκαμψη των υποχρεωτικών ερευνών πεδίου έρχεται σε μετωπική σύγκρουση και με το άρθρο 6, παρ. 2 του εφαρμοστέου για την υπό αξιολόγηση ΜΠΕ ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008. Το άρθρο αυτό, ρυθμίζοντας τις προϋποθέσεις για τις γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες αποτελούν *«Συνοδευτικές Εγκαταστάσεις»* κατά το άρθρο 2, παρ. 12, επιβάλλει τον δραστικό περιορισμό των εκτεταμένων εκσκαφών προς αποτροπή της περιβαλλοντικής αλλοίωσης:

*«Ο σχεδιασμός των έργων αυτών πρέπει να γίνεται κατά τρόπο ώστε **να αποφεύγονται, κατά το δυνατόν, μεγάλου βάθους και εκτεταμένες εκσκαφές**... ώστε να μην υπάρξει φόβος αλλοίωσης... λόγω του έργου.»*

Η σκόπιμη και τυφλή χωροθέτηση των υποβρύχιων εργασιών χωρίς πλήρη χαρτογράφηση πεδίου, η οποία απειλεί με οριστική ταφή και ασφυξία τους προστατευόμενους θαλάσσιους οικοτόπους, προσκρούει ευθέως και στη σύγχρονη χωροταξική τάξη. Επισημαίνεται δε ότι, το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ 2026 στο Παράρτημα IV, Ενότητα 4.α (σ. 7666) θεσπίζει ως υποχρεωτικό και απαρέγκλιτο Περιβαλλοντικό Όρο την:
«Ανταπόκριση στην αρχή μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης [...], η οποία αναφέρεται στην αποφυγή σημαντικών επιβαρύνσεων σε έξι περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους ([...] αειφορική χρήση και προστασία υδάτινων και θαλάσσιων πόρων, [...] προστασία και αποκατάσταση βιοποικιλότητας και οικοσυστημάτων).»

Η πρόκληση «σημαντικής βλάβης» στη θαλάσσια βιοποικιλότητα είναι αντικειμενική. Η ομολογημένη πρόθεση του φορέα να εκτελέσει βαριές υποβρύχιες εργασίες εκσκαφής (trenching) και υδροβολής (jetting) για τη διάνοιξη έξι παράλληλων τάφρων σε σκληρό πυθμένα, χωρίς να έχει πραγματοποιήσει τη νόμιμη επιστημονική αποτύπωση των προστατευόμενων λειμώνων Ποσειδωνίας (Posidonia oceanica) στην υποχρεωτική ακτίνα των 500 μέτρων εκατέρωθεν του άξονα που επιτάσσει η ΥΑ οικ. 170225/2014, στερεί από τη Διοίκηση τη δυνατότητα να επιβάλει τους αναγκαίους όρους προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.

Ως εκ τούτου, η μελέτη καθίσταται εξ ολοκλήρου ελλιπής, μεθοδολογικά έκπτωτη και ακυρωτέα, η δε αδειοδοτούσα αρχή δέον όπως αρνηθεί την έγκριση της ΜΠΕ στο σύνολό της.

8. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΠΟΜΟΝΩΜΕΝΟ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑ ΚΗΤΩΔΩΝ ΚΑΙ ΠΑΡΑΝΟΜΗ ΠΑΡΑΚΑΜΨΗ ΣΜΠΕ (ΥΠΟΕΡΓΟ 7) – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΩΝ ΟΡΩΝ ΤΗΣ ΕΠΜ 10β

Η ΕΟΑ του Υποέργου 7 αναγνωρίζει ότι ο Κορινθιακός Κόλπος αποτελεί ένα εξαιρετικά εύθραυστο και απομονωμένο οικοσύστημα, το οποίο φιλοξενεί μια

παγκοσμίως μοναδική μόνιμη κοινωνία μικτών ειδών δελφινιών (Ζωνοδέλφινα, Κοινά δελφίνια, Σταχτοδέλφινα) και τα μοναδικά καταγεγραμμένα υβρίδια αυτών, τα οποία τελούν υπό αυστηρότατο καθεστώς προστασίας (ΠΔ 67/1981, Συμβάσεις Βέρνης, Βόννης, ACCOBAMS). Παρά ταύτα, η μελέτη δεν περιλαμβάνει καμία επιστημονική αποτύπωση ή μοντελοποίηση των επιπτώσεων της υποβρύχιας ηχητικής όχλησης (noise pollution) από τα βαρέα μηχανήματα πόντισης και τη χρήση Trencher (βυθοκόρου) που θα αποθέτει τα προϊόντα εκσκαφής παραπλεύρως στον πυθμένα. Η παράλειψη αυτή συνιστά **κατάφωρη παραβίαση της Αρχής της Προφύλαξης** και έρχεται σε κραυγαλέα μεθοδολογική αντίφαση με τις ίδιες τις αυτούσιες παραδοχές του φορέα στις σελίδες 13 και 14 της ΕΟΑ του Υποέργου 7, όπου αναγνωρίζεται επί λέξει:

*«...**Η ευρύτερη περιοχή μελέτης έχει ιδιαίτερη βιολογική σημασία, διότι αποτελεί ένα μοναδικό οικοσύστημα σε ολόκληρο τον κόσμο. Η κοινωνία μικτών ειδών δελφινιών που κατοικούν στα βαθιά νερά του κόλπου παρουσιάζει τρία μοναδικά χαρακτηριστικά**: • Η περιοχή μελέτης είναι το μόνο γνωστό μέρος της γης όπου τα πελαγικά είδη δελφινιών κατοικούν σε ημικλειστή θάλασσα με απομονωμένη μονάδα πληθυσμού. • Το φαινόμενο της ύπαρξης μιας μόνιμης κοινωνίας μικτών ειδών δελφινιών δεν έχει παρατηρηθεί μέχρι τώρα σε άλλο μέρος του κόσμου. • Η περιοχή μελέτης αποτελεί το μόνο γνωστό μέρος στον κόσμο όπου υβρίδια μεταξύ ζωνοδέλφινων (Stenella coeruleoalba) και κοινών δελφινιών (Delphinus delphis) υπάρχουν, γεννιούνται τακτικά... Τρία από τα είδη δελφινιών του Κορινθιακού (ζωνοδέλφινα, κοινά δελφίνια και σταχτοδέλφινα) σχηματίζουν μόνιμα μικτά κοπάδια. Η συμβίωση των παραπάνω ειδών δεν έχει παρατηρηθεί πουθενά στον κόσμο έως σήμερα ως μόνιμο φαινόμενο... Δεδομένου ότι **ο Κορινθιακός κόλπος είναι ιδιαιτέρως απομονωμένος** από τα ανοικτά πελαγικά ύδατα και δύο ή τρία από τα είδη δελφινιών που κατοικούν στον κόλπο απομονώνονται εντελώς από μεγαλύτερες πληθυσμιακές μονάδες, **η ευαισθησία ολόκληρου του οικοσυστήματος είναι εξαιρετικά υψηλή**.»*

Ενώ ομολογείται εγγράφως η ύπαρξη αυτού του παγκοσμίως μοναδικού, ημικλειστού και ακραία ευάλωτου πληθυσμού θηλαστικών, η μελέτη αποσιωπά πλήρως τις επιπτώσεις από τη χρήση υποβρύχιου εκσκαφέα (Trencher) για τη διάνοιξη έξι (6) παράλληλων τάφρων πλάτους 30 εκ. και βάθους 1 μ. σε σκληρό και βραχώδη πυθμένα (σελίδα 8 της ΕΟΑ). Η λειτουργία του εν λόγω βαρέος μηχανήματος παράγει συνεχή ηχητικά κύματα χαμηλών συχνοτήτων (underwater noise pollution), τα οποία τραυματίζουν και τυφλώνουν αποδεδειγμένα το σύστημα ηχοεντοπισμού (sonar) των δελφινιών, εμποδίζοντας την πλοήγηση, την επικοινωνία και την εύρεση τροφής τους, οδηγώντας τα με μαθηματική ακρίβεια σε μαζικό εξοστρακισμό από τον Κόλπο και σε θανάτους. Η παράλειψη αυτή **παραβιάζει ευθέως** τις δεσμευτικές

διατάξεις της ΕΠΜ 10β (Ενότητα ΠΠΒ01). Στον Κωδικό 52 (Ήπια Θαλάσσια Αναψυχή) και στον Κωδικό 26.12.7 (Θαλάσσιοι Διάδρομοι Κίνησης Σκαφών) της εγκεκριμένης μελέτης του ΥΠΕΝ, τίθεται ο εξής απαράβατος κανονιστικός όρος:

«Απαγορεύεται κάθε καταδυτική δραστηριότητα και η διέλευση σκαφών σε ακτίνα 50 μ. από καταφύγια αναπαραγωγής της Monachus monachus (Αύγουστος–Δεκέμβριος). Οι θαλάσσιες τουριστικές και αθλητικές δραστηριότητες με μηχανοκίνητα σκάφη επιτρέπονται με τήρηση απόστασης >100 μ. από προστατευόμενα είδη»

Εφόσον η ΕΠΜ 10β επιβάλλει αυστηρούς χωρικούς και χρονικούς περιορισμούς και αποστάσεις ασφαλείας άνω των 100 μέτρων από τα προστατευόμενα είδη ακόμη και για απλά μηχανοκίνητα σκάφη αναψυχής, η χωρίς καμία ακουστική μελέτη ή χωρική στάθμιση χωροθέτηση βιομηχανικών υποβρύχιων εκσκαφών (trenching) που εκπέμπουν ακραία ηχητικά φορτία, συνιστά κατάφωρη παράβαση του προστατευτικού καθεστώτος της ΠΠΒ01.

Επιπλέον, η αδειοδότηση του Υποέργου 7 παραβιάζει το άρθρο 3 παρ. 2 (β) της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ και το άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, τα οποία **επιβάλλουν υποχρεωτική διενέργεια Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) από το Κράτος πριν από τη χωροθέτηση τέτοιων δικτύων μεταφοράς εντός ζωνών Natura**. Για τη συγκεκριμένη συστηματική παράλειψη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασία παραβίασης κατά της Ελλάδας (υπόθεση CHAP(2019)00844), καθώς η έγκριση επιμέρους ΜΠΕ χωρίς εγκεκριμένο στρατηγικό χωρικό πλαίσιο για τις περιοχές Natura στερείται νομιμότητας.

Η στρατηγική έλλειψη προηγούμενου σχεδιασμού και η απομείωση της αδειοδοτικής διαδικασίας επιβεβαιώνεται καθολικά από την αόριστη απογραφή του γεωμετρικού μήκους της υποβρύχιας γραμμής μεταφοράς (23 km έναντι 25 km), όπως αναλύεται διεξοδικά στον Λόγο 5 του παρόντος, η οποία καθιστά το τεχνικό αντικείμενο της μελέτης πλήρως απροσδιόριστο.

Το Υποέργο 7 αποτελεί ένα ενιαίο, αδιαίρετο τεχνικό έργο διασύνδεσης, το οποίο ως συνοδό έργο οφείλει να εναρμονίζεται με το καθεστώς προστασίας των ευαίσθητων οικοσυστημάτων. Εφόσον το θαλάσσιο τμήμα του διασχίζει τον προστατευόμενο Κορινθιακό Κόλπο (ΕΖΔ GR2530007), **η παντελής αποσιώπηση της υποβρύχιας ηχητικής όχλησης από τη χρήση Trencher σε σκληρό πυθμένα, η οποία τραυματίζει και καταστρέφει αποδεδειγμένα το σύστημα ηχοεντοπισμού (sonar) της παγκοσμίως μοναδικής κοινωνίας θαλάσσιων θηλαστικών, έρχεται σε ευθεία και μετωπική σύγκρουση με τους δεσμευτικούς στόχους προστασίας της φύσης της εν λόγω ΕΖΔ.**

Σύμφωνα με τη συνταγματική Αρχή της Προφύλαξης (η οποία ενισχύεται και από τις σύγχρονες χωροταξικές κατευθύνσεις της Πολιτείας μέσω της Αρχής της Μη Πρόκλησης Σημαντικής Βλάβης), η έγκριση μιας τέτοιας θηριώδους υποθαλάσσιας όδευσης υπερυψηλής τάσης μέσα σε ένα τόσο ευαίσθητο και απομονωμένο οικοσύστημα, της παγκοσμίως μοναδικής και ακραία ευάλωτης κοινωνίας θαλάσσιων θηλαστικών του Κορινθιακού, χωρίς τη διενέργεια αυτοτελούς Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΣΜΠΕ) για το δίκτυο μεταφοράς, καθιστά τη διαδικασία αδειοδότησης αυτοδικαίως παράνομη, υποχρεώνοντας την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη της ΜΠΕ στο σύνολό της.

9. ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΗΤΩΔΩΝ ΤΟΥ ΕΥΞΕΙΝΟΥ ΠΟΝΤΟΥ, ΤΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ (ACCOBAMS - ΚΥΡΩΤΙΚΟΣ Ν. 5011/2023)

Με τον Ν. 5011/2023 κυρώθηκε η Συμφωνία για τη διατήρηση των κητωδών του Εύξεινου Πόντου, της Μεσογείου και της παρακείμενης περιοχής του Ατλαντικού, η συναφής προς τη Συμφωνία Τελική Πράξη και οι τροποποιήσεις που υιοθετήθηκαν από τη Σύνοδο των συμβαλλομένων στη Συμφωνία μερών με το Ψήφισμα Α/4.1 της 12ης Νοεμβρίου 2010 (γνωστή και ως «***ACCOBAMS***»). Στην **Απόφαση 3.22 (Resolution 3.22)** της ACCOBAMS, η οποία υιοθετήθηκε κατά την 3η Συνάντηση των Συμβαλλόμενων Μερών (MOP3) το 2007 (ACCOBAMS-MOP3/2007/Res.3.22), ο Κορινθιακός Κόλπος αναγνωρίζεται ως περιοχή ειδικής σημασίας:

«Areas of special importance for the common dolphin and other cetaceans (see map in Annex 3) [μτφρ: Περιοχές ειδικής σημασίας για το κοινό δελφίνι και άλλα κητώδη]

(1) Kalamos (Greece);

(2) The Alborán Sea;

(3) waters surrounding the island of Ischia (south-eastern Tyrrhenian Sea, Italy);

(4) waters surrounding the island of Malta and southeastern Sicily, Italy;

(5) the eastern Ionian Sea and the Gulf of Corinth (Greece);

(6) the Gulf of Saronikos and adjacent waters (Argo-Saronikos and southern Evvoikos Gulf, Greece);

(7) waters surrounding the northern Sporades (Greece);

(8) the northern Aegean Sea and

(9) waters surrounding the Dodecanese (Greece).»

Στο Παράρτημα 2 της ανωτέρω Συμφωνίας προβλέπονται τα εξής:

«*Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν την υποχρέωση, στον μέγιστο βαθμό των οικονομικών, τεχνικών και επιστημονικών δυνατοτήτων τους, να λαμβάνουν τα ακόλουθα μέτρα για τη διατήρηση των κητωδών, δίνοντας προτεραιότητα στη διατήρηση εκείνων των ειδών ή πληθυσμών που προσδιορίζονται από την Επιστημονική Επιτροπή ως έχοντα το λιγότερο ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης και στη διενέργεια ερευνών σε περιοχές ή για είδη για τα οποία υπάρχει έλλειψη δεδομένων.*

1. Υιοθέτηση και ενίσχυση της εθνικής νομοθεσίας

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη της παρούσας Συμφωνίας υιοθετούν τα αναγκαία νομοθετικά, κανονιστικά ή διοικητικά μέτρα για την πλήρη προστασία των κητωδών, σε ύδατα υπό την εθνική κυριαρχία και/ή τη δικαιοδοσία τους και εκτός των υδάτων αυτών σε σχέση με κάθε πλοίο υπό τη σημαία τους ή νηολογημένο στην επικράτειά τους που εμπλέκεται σε δραστηριότητες που ενδέχεται να επηρεάσουν τη διατήρηση των κητωδών. Για τον σκοπό αυτό, τα Συμβαλλόμενα Μέρη:

α) επεξεργάζονται και εφαρμόζουν μέτρα για την ελαχιστοποίηση των αρνητικών συνεπειών της αλιείας στη διατήρηση των κητοειδών. Πιο συγκεκριμένα, κανένα σκάφος δεν επιτρέπεται να διατηρεί εντός του σκάφους του ή να χρησιμοποιεί παρασυρόμενα δίχτυα,

β) θεσπίζουν ή τροποποιούν κανονισμούς με σκοπό την αποτροπή της απόρριψης ή της εγκατάλειψης των αλιευτικών εργαλείων στη θάλασσα, και απαιτούν την άμεση απελευθέρωση των κητωδών που αλιεύονται τυχαία σε αλιευτικά εργαλεία υπό συνθήκες που να διασφαλίζουν την επιβίωσή τους,

γ) απαιτούν να διενεργούνται αξιολογήσεις των επιπτώσεων, προκειμένου αυτές να αποτελέσουν τη βάση είτε για την ανοχή είτε για την απαγόρευση της συνέχισης ή της μελλοντικής ανάπτυξης των δραστηριοτήτων που ενδέχεται να επηρεάζουν τα κητώδη ή τον οικότοπό τους στην περιοχή ισχύος της Συμφωνίας, συμπεριλαμβανομένης και της αλιείας, των υπεράκτιων ερευνών και εκμεταλλεύσεων, των θαλάσσιων αθλημάτων, του τουρισμού και της παρατήρησης των κητωδών, καθώς και τον καθορισμό των όρων υπό τους οποίους μπορούν να διεξάγονται οι δραστηριότητες αυτές,

δ) ρυθμίζουν την απόρριψη στη θάλασσα και υιοθετούν, εντός του πλαισίου άλλων πρόσφορων νομικών πράξεων, αυστηρότερα πρότυπα για τους ρύπους που πιστεύεται ότι έχουν αρνητικές συνέπειες για τα κητώδη, και

ε) προσπαθούν να ενισχύσουν ή να δημιουργήσουν εθνικά θεσμικά όργανα, με σκοπό την προώθηση της εφαρμογής της Συμφωνίας.

2. Αξιολόγηση και διαχείριση των αλληλεπιδράσεων ανθρώπων-κητωδών

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη, σε συνεργασία με αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, συλλέγουν και αναλύουν δεδομένα σχετικά με τις άμεσες και έμμεσες αλληλεπιδράσεις μεταξύ ανθρώπων και κητωδών, σε σχέση, μεταξύ άλλων, με την αλιεία, τις βιομηχανικές και τουριστικές δραστηριότητες, καθώς και με τη χερσαία και θαλάσσια ρύπανση. Όταν αυτό είναι απαραίτητο, τα Συμβαλλόμενα Μέρη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα αποκατάστασης και εκπονούν κατευθυντήριες γραμμές ή/και κώδικες δεοντολογίας για τη ρύθμιση ή τη διαχείριση των δραστηριοτήτων αυτών.

3. Προστασία των οικοτόπων

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη προσπαθούν να θεσπίσουν και να διαχειρίζονται περιοχές ειδικής προστασίας για τα κητώδη, οι οποίες να αντιστοιχούν στις περιοχές που χρησιμεύουν ως οικότοποι των κητωδών και/ή οι οποίες παρέχουν σημαντικούς πόρους για την τροφή τους. Τέτοιες περιοχές ειδικής προστασίας θεσπίζονται στο πλαίσιο των Περιφερειακών Συμβάσεων για τις Θάλασσες (Συμβάσεις OSPAR, Βαρκελώνης και Βουκουρεστίου), ή στο πλαίσιο άλλων πρόσφορων νομικών πράξεων.

4. Έρευνα και παρακολούθηση

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη αναλαμβάνουν συντονισμένη, κοινή έρευνα για τα κητώδη και διευκολύνουν την ανάπτυξη νέων τεχνικών για την ενίσχυση της διατήρησής τους. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη ειδικότερα:

α) παρακολουθούν το καθεστώς και τις τάσεις των ειδών που καλύπτονται από την παρούσα Συμφωνία, ιδίως εκείνων που βρίσκονται σε ελάχιστα γνωστές περιοχές, ή των ειδών για τα οποία υπάρχουν λίγα δεδομένα, προκειμένου να διευκολύνουν την εκπόνηση μέτρων διατήρησης,

β) συνεργάζονται, προκειμένου να καθορίσουν τις διαδρομές μετανάστευσης, καθώς και τις περιοχές αναπαραγωγής και επισιτισμού των ειδών που καλύπτονται από τη Συμφωνία, προκειμένου να καθορίζουν τις περιοχές όπου οι ανθρώπινες δραστηριότητες ενδέχεται να χρειαστεί να ρυθμιστούν συνεπεία αυτού,

γ) αξιολογούν τις διατροφικές ανάγκες των ειδών που καλύπτονται από τη Συμφωνία και αναπροσαρμόζουν ανάλογα τους αλιευτικούς κανονισμούς και τις τεχνικές,

δ) αναπτύσσουν προγράμματα συστηματικής έρευνας για νεκρά, προσαραγμένα, τραυματισμένα ή άρρωστα ζώα, προκειμένου να καθορίσουν τις κύριες αλληλεπιδράσεις με τις ανθρώπινες δραστηριότητες και να εντοπίσουν τις υφιστάμενες και τις εν δυνάμει απειλές, και

ε) διευκολύνουν την ανάπτυξη παθητικών ακουστικών τεχνικών για την παρακολούθηση των πληθυσμών των κητωδών.

5. Οικοδόμηση δυναμικού, συλλογή και διάδοση πληροφοριών, κατάρτιση και εκπαίδευση

Λαμβάνοντας υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες και τα στάδια ανάπτυξης των Κρατών της Ζώνης Εξάπλωσης, τα Συμβαλλόμενα Μέρη δίνουν προτεραιότητα στην οικοδόμηση δυναμικού, προκειμένου να αναπτύξουν την απαραίτητη εμπειρογνωμοσύνη για την εφαρμογή της Συμφωνίας. Τα Συμβαλλόμενα Μέρη συνεργάζονται για την ανάπτυξη κοινών εργαλείων για τη συλλογή και τη διάδοση πληροφοριών σχετικά με τα κητώδη και τη διοργάνωση επιμορφωτικών σειρών μαθημάτων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Οι ενέργειες αυτές διεξάγονται συντονισμένα, τόσο σε υποπεριφερειακό επίπεδο όσο και σε επίπεδο Συμφωνίας, με την υποστήριξη της Γραμματείας της Συμφωνίας, των Συντονιστικών Μονάδων και της Επιστημονικής Επιτροπής και διενεργούνται σε συνεργασία με τους αρμόδιους διεθνείς φορείς ή οργανισμούς. Τα αποτελέσματα καθίστανται διαθέσιμα σε όλα τα Συμβαλλόμενα Μέρη. Ειδικότερα, τα Συμβαλλόμενα Μέρη συνεργάζονται για:

α) την ανάπτυξη συστημάτων για τη συλλογή δεδομένων σχετικά με τις παρατηρήσεις, τις τυχαίες συλλήψεις, τις προσαράξεις, τις επιζωοτίες και άλλα φαινόμενα που σχετίζονται με τα κητώδη,

β) την κατάρτιση καταλόγων των εθνικών αρχών, των κέντρων έρευνας και διάσωσης, των επιστημόνων και των μη κυβερνητικών οργανώσεων που ασχολούνται με τα κητώδη,

γ) την κατάρτιση καταλόγου των υφιστάμενων προστατευόμενων ή διαχειριζόμενων περιοχών που θα μπορούσαν να ωφελήσουν τη διατήρηση των κητωδών και των θαλάσσιων περιοχών δυνητικής σπουδαιότητας για τη διατήρηση των κητωδών,

δ) την κατάρτιση ενός καταλόγου της εθνικής και της διεθνούς νομοθεσίας σχετικά με τα κητώδη,

ε) τη δημιουργία, κατά περίπτωση, μίας υποπεριφερειακής ή περιφερειακής τράπεζας δεδομένων για την αποθήκευση των πληροφοριών που συλλέγονται δυνάμει των παραγράφων α) έως και δ) ανωτέρω,

στ) την εκπόνηση ενός υποπεριφερειακού ή περιφερειακού ενημερωτικού δελτίου σχετικά με τις δραστηριότητες διατήρησης των κητωδών ή τη συμβολή σε μια υφιστάμενη δημοσίευση που θα εξυπηρετεί τον ίδιο σκοπό,

ζ) την προετοιμασία οδηγών πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης και προσδιορισμού, για διανομή στους χρήστες της θάλασσας,

η) την εκπόνηση, με βάση τις περιφερειακές γνώσεις, μιας σύνθεσης κτηνιατρικών συστάσεων για τη διάσωση των κητωδών, και

θ) την ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων εκπαίδευσης σχετικών με τις τεχνικές διατήρησης, ιδίως για τις τεχνικές παρατήρησης, απελευθέρωσης, μεταφοράς και πρώτων βοηθειών, καθώς και με την ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

6. Ανταπόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

Τα Συμβαλλόμενα Μέρη, σε συνεργασία μεταξύ τους, και όποτε αυτό είναι εφικτό και αναγκαίο, αναπτύσσουν και εφαρμόζουν μέτρα έκτακτης ανάγκης για τα κητώδη που καλύπτονται από την παρούσα Συμφωνία, όταν ανακύπτουν εξαιρετικά δυσμενείς ή επικίνδυνες συνθήκες. Ειδικότερα, τα Συμβαλλόμενα Μέρη:

α) καταρτίζουν, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς, σχέδια έκτακτης ανάγκης, τα οποία εφαρμόζονται σε περίπτωση απειλών για τα κητώδη στην περιοχή ισχύος της Συμφωνίας, όπως σημαντικά περιστατικά ρύπανσης, σημαντικές προσαράξεις ή επιζωοτίες,

β) αξιολογούν το δυναμικό που απαιτείται για επιχειρήσεις διάσωσης τραυματισμένων ή άρρωστων κητωδών, και

γ) εκπονούν κώδικα συμπεριφοράς ο οποίος διέπει τη λειτουργία των κέντρων ή των εργαστηρίων που συμμετέχουν στο έργο αυτό.

Σε περίπτωση κατάστασης έκτακτης ανάγκης που απαιτεί τη λήψη άμεσων μέτρων προκειμένου να αποφευχθεί η επιδείνωση του καθεστώτος διατήρησης ενός ή περισσότερων πληθυσμών κητωδών, ένα Συμβαλλόμενο Μέρος μπορεί να ζητήσει από τη σχετική Συντονιστική Μονάδα να ενημερώσει τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενο Συμβαλλόμενα Μέρη, με σκοπό τη δημιουργία ενός μηχανισμού που θα παρέχει άμεση προστασία στον πληθυσμό που κρίθηκε ότι αντιμετωπίζει ιδιαίτερα σοβαρή απειλή.».

Εν προκειμένω, το υπό κρίση έργο χωροθετείται σε περιοχή που έχει προταθεί από την Συμφωνία «*ACCOBAMS*», ως περιοχή απόλυτης προστασίας για το κοινό δελφίνι (σε μία εκ των οκτώ σε όλο το εύρος της Συμφωνίας), αφού συνιστά κρίσιμο ενδιαίτημά του και σημαντική οικολογικά και βιολογικά περιοχή για αυτό. Ομοίως, στην ΕΟΑ και στη ΜΠΕ συνομολογείται ότι η περιοχή του έργου χωροθετείται στην περιοχή του Κορινθιακού Κόλπου που περιλαμβάνει σημαντικά ενδιαιτήματα για Κινδυνεύοντα Είδη όπως η χελώνα Caretta (Caretta caretta), η πράσινη χελώνα (Chelonia mydas) και το ρινοδέλφινο (Tursiops Truncatus), καθώς και υβρίδια μεταξύ ζωνοδέλφινων (Stenella coeruleoalba) και κοινών δελφινιών (Delphinus delphis) [σ.8, 13]. Άλλωστε, για το λόγο αυτό ο Κορινθιακός Κόλπος έχει ενταχθεί στις **Σημαντικές περιοχές για τα θαλάσσια**

θηλαστικά (IMMA) από την Παγκόσμια Ένωση για την Προστασία της Φύσης IUCN.

Παρά, όμως, τις ως άνω παραδοχές της ΕΟΑ του Υποέργου 7, τόσο η ΕΟΑ όσο και η ΜΠΕ παραλείπουν αφενός να αξιολογήσει τις επιπτώσεις του κρινόμενου έργου ως προς το προστατευτέο αντικείμενο των εν λόγω περιοχών και αφετέρου να αιτιολογήσει με τον αναγκαίο ειδικότερο τρόπο, την επιλογή της ως προς την όδευση του υπό κρίση υποβρυχίου καλωδίου.

Εν ολίγοις, η υλοποίηση του υπό κρίση έργου στη συγκεκριμένη περιοχή, χωρίς την αναγκαία ειδικότερη αιτιολόγηση περί της αδυναμίας εξεύρεσης εναλλακτικής όδευσης του καλωδίου, έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τις διεθνείς δεσμεύσεις της Χώρας μας βάσει της «ACCOBAMS»[6], δυνάμει των οποίων θα έπρεπε ιδίως η ως άνω περιοχή προστασίας πελαγικών ειδών δελφινιών (που αποτελεί ενδιαίτημα μικτών ειδών, κάτι το οποίο μέχρι τώρα δεν έχει παρατηρηθεί σε άλλο μέρος του κόσμου, ΕΟΑ 7, σ.13) να είχε καθοριστεί, με θεσμικό τρόπο, ως απολύτως προστατευόμενη θαλάσσια ζώνη, εντός της οποίας επιτρέπονται ελάχιστες και μη οχλούσες δραστηριότητες.

10. ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ ΚΑΙ ΤΟΞΙΚΗΣ ΜΟΛΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΥΔΡΟΦΟΡΟΥ ΟΡΙΖΟΝΤΑ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 4014/2011 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ ΤΗΣ ΥΑ ΟΙΚ. 5688/2018 ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΑ ΟΙΚ. 1915/2018

Σύμφωνα με την Οδηγία 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ), η οποία ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία με τον Ν. 4014/2011 και εξειδικεύτηκε μέσω των ΥΑ οικ. 1915/2018 και ΥΑ οικ. 5688/2018:

«Άρθρο 3

1. Στην εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων εντοπίζονται, περιγράφονται και αξιολογούνται δεόντως, με βάση κάθε μεμονωμένη περίπτωση, οι άμεσες και έμμεσες σημαντικές επιπτώσεις ενός έργου:

α) στον πληθυσμό και την ανθρώπινη υγεία·

β) στη βιοποικιλότητα, και ιδίως τα προστατευόμενα είδη και ενδιαιτήματα με βάση την οδηγία 92/43/ΕΟΚ και την οδηγία 2009/147/ΕΚ·

γ) στο έδαφος, τα ύδατα, τον αέρα και το κλίμα·

[6] Protected Areas | Accobams

δ) στα υλικά αγαθά, την πολιτιστική κληρονομιά και το φυσικό τοπίο·

ε) στην αλληλεπίδραση μεταξύ των παραγόντων που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως δ).

2. Οι κατά την παράγραφο 1 επιπτώσεις ενός έργου επί των παραγόντων που ορίζει περιλαμβάνουν τις αναμενόμενες επιπτώσεις που απορρέουν από την ευπάθεια του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων και/ή καταστροφών που αφορούν το εν λόγω έργο.»

Τα τελευταία χρόνια, μια σειρά από καταστροφικές πυρκαγιές παγκοσμίως (π.χ. Καλιφόρνια: Camp Fire-2018, Dixie Fire-2021, Eaton Fire-2025) απέδειξαν την έναρξη της πυρκαγιάς σε ηλεκτρικά δίκτυα ή άλλες ηλεκτρικές εγκαταστάσεις, καθώς και τη δομική επικινδυνότητα των ενεργειακών υποδομών.

Η ΜΠΕ αποσιωπά τον κίνδυνο εκδήλωσης πυρκαγιάς από τη λειτουργία και μόνο του δικτύου διασύνδεσης, το οποίο μεταξύ άλλων περιλαμβάνει 45,95 χιλιόμετρα εναέριας γραμμής με 134 πυλώνες, 20,5 χιλιόμετρα υπόγειας χερσαίας όδευσης Υπερυψηλής Τάσης 400 kV και τέσσερα (4) ΚΥΤ μέσα σε συμπαγή δασικά οικοσυστήματα. Η αποφυγή εκτίμησης των κινδύνων από τεχνικές αστοχίες και βραχυκυκλώματα συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια και ευθεία παράβαση του άρθρου 3 παρ. 2 της ΥΑ οικ. 1915/2018 (ΦΕΚ 304/Β/2-2-2018), το οποίο εισάγει τη νέα παράγραφο 9.14 στο Κεφάλαιο 9 της ΥΑ οικ. 170225/2014. Η διάταξη αυτή επιβάλλει την υποχρεωτική εκτίμηση των επιπτώσεων που απορρέουν από την ευπάθεια του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων ή καταστροφών, καθιστώντας τους καθησυχαστικούς ισχυρισμούς του φορέα νομικά έωλους. Οι κίνδυνοι αυτοί είναι άμεσοι και απτά αποδεδειγμένοι:

Η τραγωδία της Βοιωτίας το 2026: Η καταστροφική πυρκαγιά που εκδηλώθηκε ύστερα από σπινθηρισμούς σε εναέριο δίκτυο αιολικού σταθμού και επεκτάθηκε στη Δυτική Αττική, οδήγησε στην προφυλάκιση των υπαιτίων καθώς διαπιστώθηκαν σοβαρές τεχνικές αστοχίες και πλημμελής συντήρηση.

Η πυρκαγιά στο Στεφάνι Κορινθίας το 2026: Βραχυκύκλωμα σε φωτοβολταϊκό πάρκο κατέκαψε 500 στρέμματα προστατευόμενης δασικής έκτασης, αποδεικνύοντας ότι οι σταθμοί αυτοί αποτελούν ενεργές εστίες κινδύνου.

Η πυρκαγιά στα Σκουραίικα Σάμου (Σεπτέμβριος 2026): Αιφνίδια ανάφλεξη και καταστροφή σε μετασχηματιστές και υποδομές επίγειου φωτοβολταϊκού σταθμού, που επιβεβαιώνει τη δομική επικινδυνότητα αυτών των βιομηχανικών εγκαταστάσεων στην ύπαιθρο και την ανάγκη πρόβλεψης ζωνών ασφαλείας από δασικά οικοσυστήματα και οικισμούς.

Όλες οι αρμόδιες αρχές που καλούνται να γνωμοδοτήσουν οφείλουν να λάβουν σοβαρά υπόψη τα παραπάνω. Η χάραξη του έργου διατέμνει πολύτιμα και ευαίσθητα δασικά οικοσυστήματα, συμπεριλαμβανομένων των

προστατευόμενων δασών Κεφαλληνιακής Ελάτης και Μαύρης Πεύκης. Όπως προειδοποιεί η Διεύθυνση Δασών Κορινθίας και το Δασαρχείο Ξυλοκάστρου, αν προκληθεί πυρκαγιά από τεχνική αστοχία των εναέριων ή των υπόγειων καλωδίων του έργου, η φυσική αναγέννηση του δάσους σε συνθήκες παρατεταμένης ξηρασίας και κλιματικής κρίσης θα είναι παντελώς ανέφικτη.

Επιπλέον, τεκμηριώνεται ότι οι ανεμογεννήτριες δυσχεραίνουν καταλυτικά την εναέρια κατάσβεση πυρκαγιών. Τα πυροσβεστικά αεροσκάφη επιχειρούν σε πολύ χαμηλό ύψος και χρειάζονται ελευθερία ελιγμών για ασφαλείς και αποτελεσματικές ρίψεις[7]. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία διεθνών φορέων, η ύπαρξη πολυάριθμων ψηλών τεχνικών κατασκευών [8]σε ορεινό ανάγλυφο, σε συνθήκες καπνού και χαμηλής ορατότητας[9], περιορίζει την ελευθερία ελιγμών των πυροσβεστικών αεροσκαφών και αυξάνει κατακόρυφα την επικινδυνότητα[10] των ήδη πολύ επικίνδυνων πτήσεων (ύψος πτήσης, θερμικά ανοδικά ρεύματα, καπνός, αναταράξεις, πολύπλοκο ανάγλυφο).

Είναι αδιανόητο να σχεδιάζονται, πόσο μάλλον να εγκρίνονται, τεράστια αιολικά συγκροτήματα σε δάση και περιοχές υψηλού κινδύνου πυρκαγιάς χωρίς να αξιολογείται σοβαρά ο αντίκτυπός τους στην ασφάλεια και την αποτελεσματικότητα των εναέριων επιχειρήσεων.

Τα πτερύγια των ανεμογεννητριών αλλά και τα πάνελ των φωτοβολταϊκών (που ποικίλουν ανά κατασκευαστή) έχουν πληθώρα υλικών, από τοξικά έως ιδιαίτερα επιβαρυντικά – πόσο μάλλον οι μπαταρίες αποθήκευσης, οι οποίες αναλύονται στην επόμενη Ενότητα του παρόντος. Το πλέον επικίνδυνο στοιχείο, το οποίο η ΜΠΕ αποσιωπά πλήρως, αφορά τη χημική μόλυνση των υδάτων και του εδάφους. Αναφορικά με την περίπτωση πυρκαγιάς στα επιλεγμένα πάνελ των Jinko Solar (Υποέργα 2, 6) και Canadian Solar (Υποέργο 4) και την ενσωματωμένη αποθήκευση, επιστημονικές μελέτες αποδεικνύουν ότι σε περιπτώσεις θραύσης ή καύσης των πάνελ, ο Μόλυβδος (Pb) που περιέχεται στις κολλήσεις εκπλύνεται και διαρρέει στο έδαφος σε συγκεντρώσεις που ξεπερνούν κατά πολύ τα διεθνή όρια ασφαλείας (Petroli et al., 2025[11]). Παράλληλα, το ιδιαίτερα τοξικό Αντιμόνιο (Sb) που χρησιμοποιείται στο προστατευτικό γυαλί των πάνελ απελευθερώνεται εύκολα στο περιβάλλον μετά από θερμική ή μηχανική

[7] Η CAL FIRE (μεγαλύτερη υπηρεσία δασοπυρόσβεσης των ΗΠΑ) επισημαίνει ότι η χαρτογράφηση των ανεμογεννητριών δεν εξαλείφει το εμπόδιο για τα εναέρια μέσα - απλώς το καθιστά γνωστό στους πιλότους California Energy Commission, Pyroanalysis LLC., 2024, April 23, Fountain Wind Project Wildfire Supplemental Information and Response to CAL FIRE Records of Conversation, Docket No. 23-OPT-01, TN #: 255883.

[8] Fire Risk Assessments and Fire Protection Measures for Wind Turbines – Heliyon, 2023.

[9] California Environmental Review – Fire & Fuels Management.

[10] California Energy Commission – Final Environmental Impact Report -Hatchet Wind Project.

[11] Petroli, P. A., Camargo, P. S. S., & Veit, H. M. (2025). Assessment of the environmental toxicity of four photovoltaic module technologies in accordance with waste leaching standards. Engenharia Sanitaria e Ambiental, 30, e20240083.
https://www.scielo.br/j/esa/a/hj5xJRSgC5RqvxRSM5XFwmF/?format=pdf&lang=en

καταστροφή, μολύνοντας τον υδροφόρο ορίζοντα (Khakpour et al., 2026[12]). Αντίστοιχα, τα πτερύγια των ανεμογεννητριών αποτελούνται από ρητίνες και υαλόνημα, βασικό συστατικό των οποίων είναι η Δισφαινόλη Α (BPA). Σε περίπτωση πυρκαγιάς, η καύση των υλικών αυτών θα απελευθερώσει τεράστιες ποσότητες τοξικών μικροσωματιδίων. Αλλά ακόμη και κατά τη φυσιολογική λειτουργία τους, η μηχανική διάβρωση των πτερυγίων από τον άνεμο και τη βροχή απελευθερώνει διαρκώς BPA στο περιβάλλον, η χρήση της οποίας απαγορεύτηκε ρητά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 19 Δεκεμβρίου 2024[13] ως ισχυρός ενδοκρινικός διαταράκτης που απειλεί τη δημόσια υγεία. Η εισαγωγή αυτού του απαγορευμένου χημικού παράγοντα στην ύπαιθρο και η δεδομένη απελευθέρωση τοξικών μικροσωματιδίων συνιστά αντικειμενικά ανεπανόρθωτη περιβαλλοντική βλάβη. Η πλήρης αποσιώπηση των ανωτέρω επιπτώσεων συνιστά κατάφωρη παραβίαση του άρθρου 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018 (ΦΕΚ 988/Β/21-3-2018), του Παραρτήματος Ι, σημείο 1, στοιχείων στ και ζ για υποχρεωτική εξέταση των κινδύνων σε περίπτωση σοβαρών ατυχημάτων και του Παραρτήματος ΙΙ, Πεδίου Β, σημείο 1, στοιχείου δ και σημείο 4 (που αντικατέστησαν το Ν. 4014/2011). Συνεπώς, η ΜΠΕ δεν επιδέχεται θεραπείας διότι στερείται της επιβεβλημένης από το νόμο προκαταρκτικής ποσοτικής και ποιοτικής εκτίμησης καταλοίπων και εκπομπών.

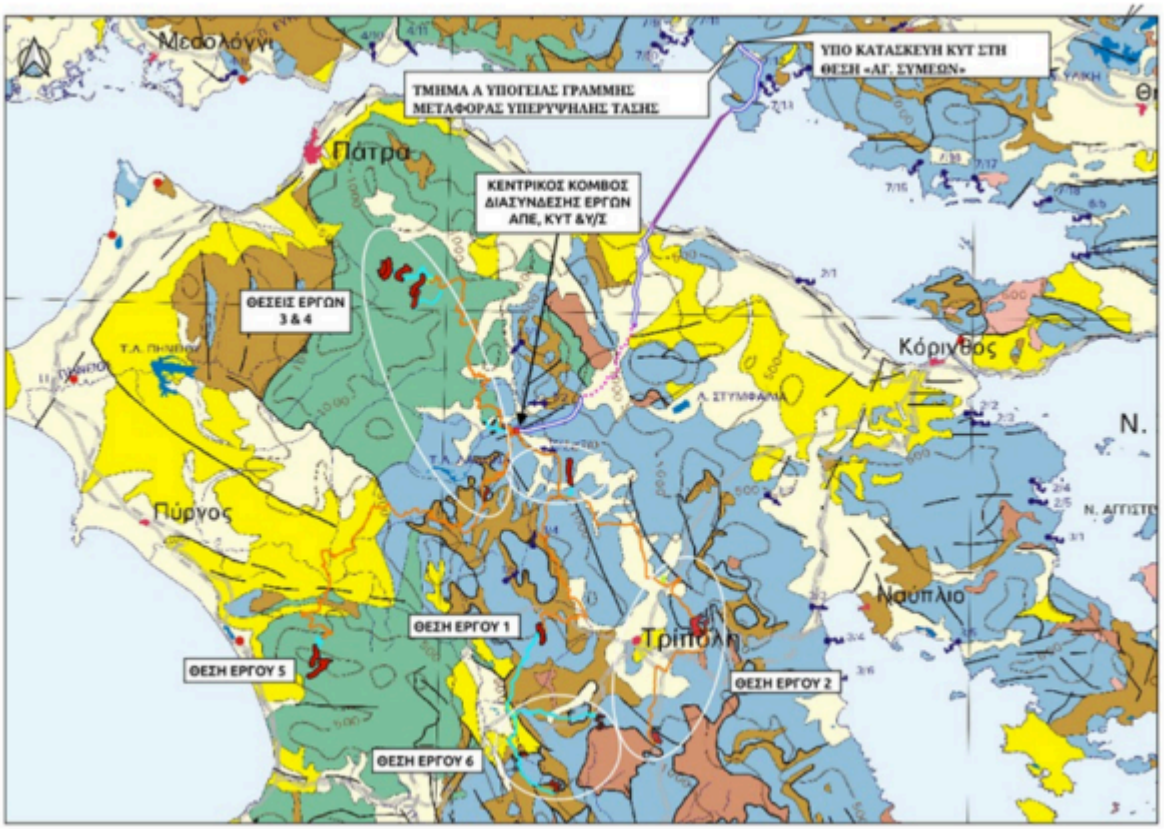
Ενδεχόμενη μόλυνση του εδάφους και των νερών της Πελοποννήσου από την εισαγωγή αυτών των τοξικών χημικών παραγόντων επάνω από τις σημαντικότερες υδρολογικές λεκάνες της Πελοποννήσου (Λάδωνα, Αλφειού, Ερυμάνθου, Πείρου και οροπεδίου Φενεού/ποταμού Όλβιου) έργου θα επιφέρει ολοκληρωτικό και μη αναστρέψιμο πλήγμα στη βιοποικιλότητα, τον πρωτογενή τομέα και τη δημόσια υγεία. **Σύμφωνα με την Ενότητα 8.13 της ΜΠΕ (Πίνακες 8.44–8.47, σ.630–635), το συνολικό έργο εκτείνεται σε τέσσερα Υδατικά Διαμερίσματα, οκτώ λεκάνες απορροής και δεκαέξι Υπόγεια Υδατικά Συστήματα (ΥΥΣ), καταλαμβάνοντας τις σημαντικότερες υδρολογικές λεκάνες της Πελοποννήσου που τροφοδοτούν τις πηγές ανθρώπινης κατανάλωσης.**

Η ΜΠΕ συνομολογεί ότι το Υποέργο 1 αναπτύσσεται εξ ολοκλήρου σε καρστικούς σχηματισμούς μέτριας έως υψηλής διαπερατότητας, ότι τα Υποέργα 2, 3 και 4 καταλαμβάνουν εν μέρει καρστικούς και πορώδεις σχηματισμούς και ότι αντίστοιχους σχηματισμούς διασχίζουν το ΚΥΤ, οι πυλώνες και οι γραμμές μεταφοράς του Υποέργου 7 (Εικόνες 8.116 και 8.116α, σ.647–649).

[12] Khakpour, S., Nocera, F., Latteri, A., Tosto, C., & Saitta, L. (2026). Toxicity evaluation and environmental risk assessment of hazardous materials for photovoltaic panels in Italy. Process Safety and Environmental Protection. https://doi.org/10.1016/j.psep.2026.109046

[13] https://greece.representation.ec.europa.eu/nea-kai-ekdiloseis/nea/i-epitropi-egkrinei-tin-apagoreysi-tis-disfainolis-se-ylika-poy-erhontai-se-epafi-me-trofima

Στην ακόλουθη εικόνα παρουσιάζεται ο υδρολιθολογικός χάρτης της ευρύτερης περιοχής.

Εικόνα 8.116: Υδρολιθολογικός χάρτης.

1. ΥΔΡΟΛΙΘΟΛΟΓΙΑ

ΠΟΡΩΔΕΙΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ

- Κοκκώδεις προσχωματικές αποθέσεις κυμαινόμενης υδροπερατότητας

Περιλαμβάνονται οι σύγχρονες προσχώσεις κοιλάδων, πεδιάδων και ακτών του Ολοκαίνου, οι λιμναίες, χερσαίες και θαλάσσιες αποθέσεις του Πλειστοκαίνου και οι αδιαίρετοι χερσαίοι και θαλάσσιοι σχηματισμοί του Τεταρτογενούς. Η υδροπερατότητά τους κυμαίνεται από πολύ μεγάλη έως πολύ μικρή, ανάλογα με τη λιθολογική τους σύσταση. Στην ενότητα αυτή περιλαμβάνονται: :

-Σχηματισμοί με μεγάλη υδροπερατότητα
* Κροκαλοπαγή (Βόρεια και Δυτική Πελοπόννησος)
* Εκτεταμένοι κώνοι κορημάτων και αλλουβιακά ριπίδια
* Αδρόκοκκες αποθέσεις (περιοχές Δέλτα Μάρνου και Εύηνου, Καλυβίων - Αγρινίου, Δυτικής Θεσσαλίας, Τυρνάβου Ανατολικής Θεσσαλίας, λεκάνη Κατερίνης, Μέσος Ρους Σπερχειού κλπ.)

-Σχηματισμοί με μεγάλη έως μικρή υδροπερατότητα
* Αδρόκοκκες έως λεπτόκοκκες αποθέσεις κροκαλών, χαλίκων, άμμου, ιλύος που απαντώνται στις εσωτερικές περιοχές πεδιάδων και τις παράκτιες δελταϊκές περιοχές (Μόρνος, Εύηνος, Αλιάκμονας, Αξιός, Γαλλικός, Νέστος, Έβρος, Άραχθος, Πηνειός Ηλείας, Αλοειός, Δυτική Θεσσαλία κλπ.)

-Σχηματισμοί με μικρή έως πολύ μικρή υδροπερατότητα
* Λεπτόκοκκες αποθέσεις άμμων, ιλύος και αργιλοϊλύος (κεντρικές περιοχές πεδιάδων Κωπαΐδας, Ιωαννίνων, Τρίπολης, Δέλτα κάτω Αχελώου, Ανατολική Θεσσαλία κλπ.)

Γενικά τις Τεταρτογενείς αποθέσεις διαρρέουν μεγάλα ποτάμια και χείμαρροι, που τροφοδοτούν τους ελεύθερους υδροφορείς. Οι αποθέσεις αυτές αναπτύσσονται, κυρίως, κατά τη ροή των ποταμών και των χειμάρρων. Συνήθως κατά τη διαδρομή των ποταμών από το εσωτερικό πεδινό τμήμα προς το δέλτα τους οι ελεύθεροι υδροφορείς, που αναπτύσσονται στις Τεταρτογενείς αποθέσεις μεταπίπτουν σε μερικώς υπό πίεση και τελικώς σε υπό πίεση. Η τροφοδοσία των υδροφορέων που αναπτύσσονται στις τεταρτογενείς αποθέσεις, εξαρτάται και από τη λιθολογική τους σύσταση.

Ειδικότερα, για τα συνεκτικά κροκαλοπαγή και τους παλιούς κώνους κορημάτων, που αναπτύσσονται στις υπώρειες των ανθρακικών ορεινών όγκων, η τροφοδοσία τους γίνεται τόσο από άμεση κατείσδυση, όσο και από πλευρικές μεταγγίσεις των καρστικών υδροφόρων συστημάτων, με τα οποία σε πολλές περιπτώσεις αποτελούν ενιαίο υδρογεωλογικό σύνολο.

- Κοκκώδεις μη προσχωματικές αποθέσεις μέτριας έως πολύ μικρής υδροπερατότητας

Περιλαμβάνουν πλειο-πλειστοκαινικές αποθέσεις και τριτογενείς γεωλογικούς σχηματισμούς, που συνίστανται από εναλλαγές άμμων, μαργών, αργίλων, κροκαλοπαγών, μαργαϊκών ασβεστολίθων και ψαμμιτών. Τοπικά εμφανίζονται στρώματα λιγνιτών και γύψων.

Οι ανωτέρω σχηματισμοί εμφανίζουν γενικά μέτρια έως μικρή υδροπερατότητα, ανάλογα με την συμμετοχή χονδροκόκκων ή λεπτομερούς υλικού. Στις πλειοκαινικές και νεογενείς αποθέσεις αναπτύσσονται κυρίως επάλληλοι υπό πίεση υδροφορείς.

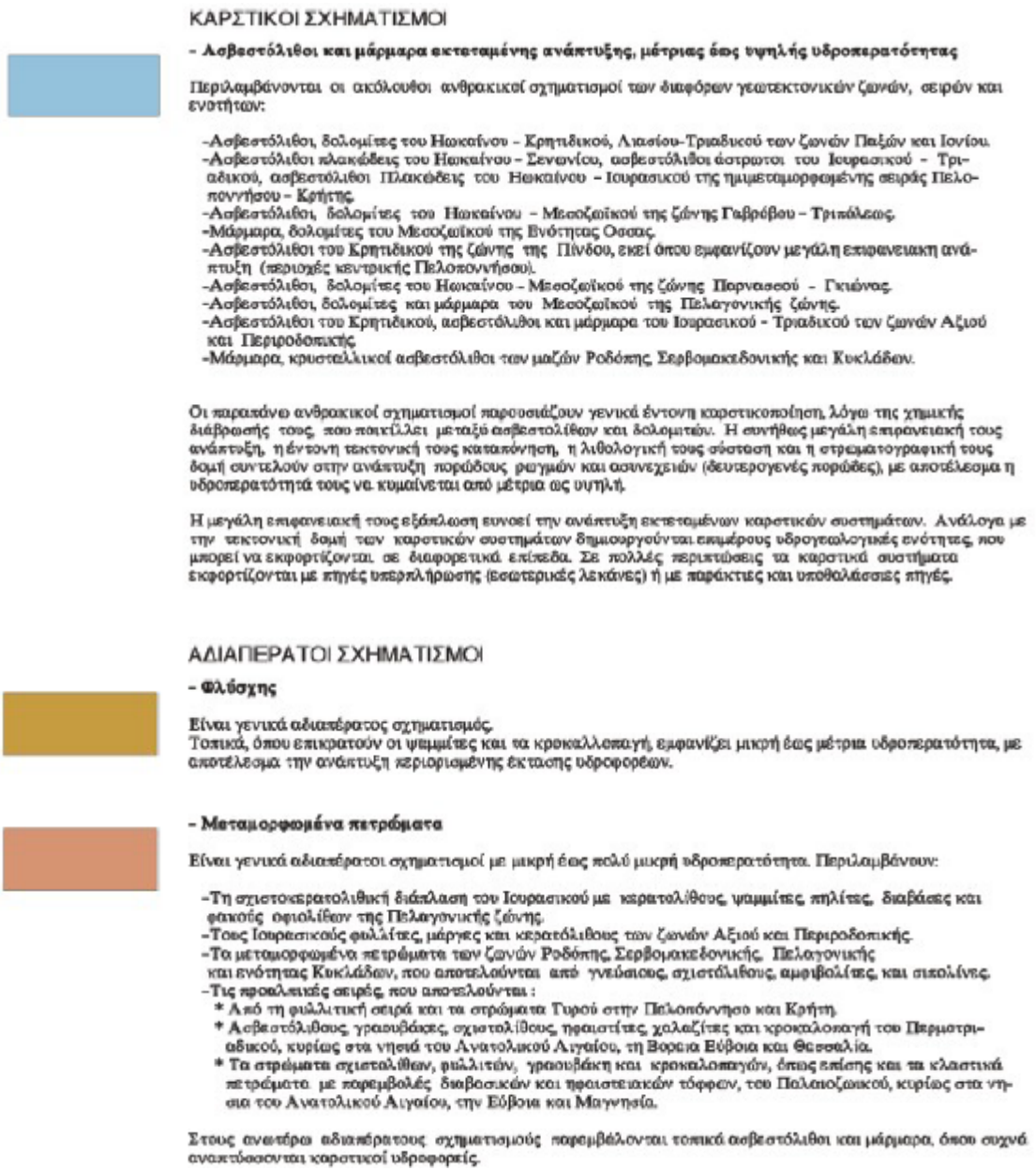
- Ασβεστόλιθοι και μάρμαρα περιορισμένης ανάπτυξης, κυμαινόμενης υδροπερατότητας.

Περιλαμβάνονται οι ακόλουθοι ανθρακικοί σχηματισμοί των διαφόρων γεωτεκτονικών ζωνών, σειρών, μαζών και ενοτήτων που εναλλάσσονται με ημιπερατούς ή αδιαπέρατους σχηματισμούς:

-Ασβεστόλιθοι πλακώδεις, με εναλλαγές πυριτιολίθων και σχιστολίθων του Κατώτερου Κρητιδικού – Ανώτερου Ιουρασικού των ζωνών Παξών και Ιονίου
-Ασβεστόλιθοι πλακώδεις με εναλλαγές πυριτιολίθων και σχιστολίθων του Κατώτερου Κρητιδικού – Ανώτερου Ιουρασικού της ημιμεταμορφωμένης σειράς Πελοποννήσου - Κρήτης
-Ασβεστόλιθοι λεπτοπλακώδεις με εναλλαγές πηλιτών, ραδιολαριτών, κερατολίθων και φλύσχη του Μεσοζωϊκού της ζώνης της Πίνδου. Οι σχηματισμοί αυτοί είναι διαστρωμένοι υπό μορφή επάλληλων λεπιώσεων.
-Ασβεστόλιθοι και μάρμαρα με εναλλαγές σχιστολίθων, πυριτιολίθων, πηλιτών, ψαμμιτών και φυλλιτών του Μεσοζωϊκού των ζωνών Αξιού και Περιροδοπικής.
-Μάρμαρα και σιπολίνες με εναλλαγές γνευσίων και σχιστολίθων των μαζών Ροδόπης, Σερβομακεδονικής, Πελαγονικής και Κυκλάδων.

Οι παραπάνω ανθρακικοί σχηματισμοί παρουσιάζουν μέτρια καρστικοποίηση λόγω της χημικής διάβρωσής τους, που περιορίζεται εξαιτίας των εναλλαγών με ημιπερατούς και αδιαπέρατους σχηματισμούς. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η ροή του υπόγειου νερού να ελέγχεται από τις παρεμβολές των αδιαπέρατων σχηματισμών (φλύσχης, σχιστόλιθοι, κερατόλιθοι) και από τις μεγάλες τεκτονικές γραμμές (ρηξιγενείς, λεπιώσεις).

Χαρακτηριστικό των περιοχών με ανάπτυξη αυτού του τύπου καρστικών σχηματισμών είναι η ανάπτυξη επιμήκων υδρογεωλογικών λεκανών με εμφάνιση πολλών πηγών, κυρίως επαφής, σε διαφορετικά υψόμετρα και η ανάπτυξη υπό πίεση υδροφορέων λόγω της τεκτονικής δομής τους, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται διαφοροποιήσεις στην κίνηση του υπόγειου νερού.

Εικόνα 8.116α: Υπόμνημα υδρολιθογικού χάρτη (ΜΠΕ, σ.648-649).

Η ΜΠΕ στερείται παντελώς στοιχείων τεκμηρίωσης της πραγματικής αρχικής κατάστασης των υδάτων στις θέσεις επέμβασης και επισημαίνει *«σημαντική έλλειψη δεδομένων»* παρακολούθησης των ουσιών προτεραιότητας, αναφέροντας ότι η χημική κατάσταση των περισσότερων επιφανειακών συστημάτων είναι άγνωστη.

Παράλληλα, παραβλέπει τη συνεργιστική επιβάρυνση/ή και τοξικότητα των πρώτων υλών με υφιστάμενα βαρέα μέταλλα, παρότι στους Πίνακες 8.49, 8.51 και 8.52 (σ.637–638) ομολογείται ότι **τα ΥΥΣ Βάλτου–Ευρωστίνης, Βόρειας Κορινθίας, Λάδωνα, Λαγκαδιών και Οροπεδίου Τρίπολης εμφανίζουν ήδη «Κακή» χημική κατάσταση, με καταγεγραμμένες τοπικές**

υπερβάσεις σε αρσενικό, σίδηρο, νικέλιο, μαγγάνιο, χρώμιο, μόλυβδο και αργίλιο.

Παρά την αποτύπωση **των υδροπερατών σχηματισμών του Υδρολιθογικού Χάρτη** που παρουσιάζουν, σύμφωνα με το Υπόμνημα, *«γενικά έντονη καρστικοποίηση»* και *«ανάπτυξη πορωδών ρωγμών και ασυνεχειών (δευτερογενές πορώδες)»* που *«ευνοεί την ανάπτυξη εκτεταμένων καρστικών συστημάτων»*, **η ΜΠΕ αποκλείει αυθαίρετα από περαιτέρω ανάλυση το ενδεχόμενο ατυχήματος** διαρροής ελαίων, αστοχίας μετασχηματιστών, διαρροής τοξικών ηλεκτρολυτών ή παραγωγής ρυπασμένων πυροσβεστικών απορροών σε περίπτωση πυρκαγιάς (όπως στο Υποέργο 5 στην Ηλεία με μπαταρίες 835,2 MWh), θεωρώντας ατεκμηρίωτα ότι οι κίνδυνοι καλύπτονται από γενικές προβλέψεις διαχείρισης. Η επίκληση της μεταγενέστερης απορρύπανσης δεν υποκαθιστά την εκ των προτέρων εκτίμηση της πιθανότητας και του αντίκτυπου της ρύπανσης.

Συνεπώς, από τα παραπάνω συνάγεται ότι η αδειοδοτούσα αρχή στερείται της νόμιμης δυνατότητας να εκδώσει το απαιτούμενο από το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 1915/2018 «αιτιολογημένο συμπέρασμα». Αν και το εφαρμοστέο επί του εξεταζόμενου έργου ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 (ΦΕΚ 2464/Β/2008) δεν λαμβάνει υπόψη τις επιπτώσεις των συστημάτων αποθήκευσης (βλ. Ενότητες 3, 4 του παρόντος), εντούτοις το άρθρο 1, παρ. 1 στοιχείο β’ και το άρθρο 6, παρ. 2 επιτάσσουν την αυστηρή περιβαλλοντική τεκμηρίωση για την *«αρμονική ένταξη των έργων στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον».* Η ανάγκη αποτροπής των προαναφερθέντων κινδύνων επιβεβαιώνεται κατηγορηματικά από την πρόσφατη θεσμική στροφή της Πολιτείας μέσω του νέου ΕΧΠ-ΑΠΕ 2026 (ΦΕΚ 694/Δ/19-8-2026), το οποίο στο άρθρο 24, παρ. 1 εδάφιο ιδ’ υιοθετεί πλέον ρητά τον αποκλεισμό βιομηχανικών ενεργειακών εγκαταστάσεων και μπαταριών πλησίον πηγών υδροληψίας νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, αναγνωρίζοντας επισήμως το μέγεθος του ρίσκου.

Η δημιουργία μιας μόνιμης, μη αναστρέψιμης απειλής χημικής ρύπανσης για τους υπόγειους υδροφορείς αναδεικνύει την απόλυτη ασυμβατότητα της εγκατάστασης συστημάτων ΑΠΕ με αποθήκευση εντός ευαίσθητων ζωνών και κοντά σε πηγές υδροληψίας ανθρώπινης κατανάλωσης, γεγονός που βάσει της Συνταγματικής Αρχής της Προφύλαξης (άρθρο 24, παρ. 1), υποχρεώνει την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη του σχεδιασμού στο σύνολό του.

11. ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΘΕΡΜΙΚΗΣ ΔΙΑΦΥΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΞΙΚΗΣ ΜΟΛΥΝΣΗΣ– ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 4014/2011 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 24 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Η προσπάθεια καθησυχασμού της Διοίκησης και των τοπικών κοινωνιών μέσω ισχυρισμών ότι τα προτεινόμενα «συστήματα ασφαλείας» εκμηδενίζουν τον κίνδυνο πυρκαγιάς, **καταρρίπτεται από τις παραδοχές της ΜΠΕ** στην Ενότητα 6.7, όπου ομολογείται επί λέξει:

*«**Ο πιο σημαντικός κίνδυνος για την τεχνολογία λιθίου φωσφορικού σιδήρου των συσσωρευτών είναι η θερμική φυγή** όπου παρουσιάζεται υπερθέρμανση του συστήματος και **ελκύετε συνεχώς θερμότητα κατά τη διάρκεια ενός αυτοτροφοδοτούμενου κύκλου**. [...] Το φαινόμενο αυτό οδηγεί σε υψηλές θερμοκρασίες, **έκλυση αερίων και πιθανή εκρηκτική διάσπαση της κυψέλης με αποτέλεσμα φωτιά ή/ και φυγή μπορεί να επεκταθεί από τη μία κυψέλη στις γειτονικές της διασπείροντας φωτιά**.»*

Με την ανωτέρω διατύπωση, ο φορέας **συνομολογεί ρητά** ότι:

1. Η χημική σύσταση LFP που επιλέχθηκε για τα 794 containers του έργου υπόκειται στον ανεπανόρθωτο κίνδυνο μιας **αλυσιδωτής, αυτοτροφοδοτούμενης και εκρηκτικής θερμικής διαφυγής (thermal runaway)**.

2. Τυχόν αστοχία ή υπέρταση δύναται να οδηγήσει σε **μαζική έκλυση τοξικών αερίων** και ανεξέλεγκτη διασπορά φωτιάς μεταξύ των γειτονικών κυψελών και των εφαπτόμενων containers.

Παρά την αναγνώριση του συγκεκριμένου κινδύνου**, δεν παρουσιάζεται αυτοτελής και ειδική ανά υποέργο ανάλυση κινδύνου για τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης συνολικής εγγυημένης ωφέλιμης χωρητικότητας περίπου 2.690,75 MWh. Η ΜΠΕ περιορίζεται στην παράθεση γενικών μέτρων που, όπως δηλώνεται ρητώς, θα εξειδικευτούν με μελέτη πυρασφάλειας η οποία θα εκπονηθεί μεταγενέστερα, κατά το στάδιο έκδοσης της οικοδομικής άδειας για κάθε υποέργο** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, Ενότητα 6.7, σ.407).

Οι ελλείψεις αυτές καθίστανται ουσιωδέστερες λόγω των αντιφάσεων της ίδιας της ΜΠΕ ως προς το πλήθος, τις διαστάσεις και τη διάταξη των containers (βλ. Ενότητα 6 του παρόντος), στοιχεία από τα οποία εξαρτώνται το συνολικό πυροθερμικό φορτίο, οι αποστάσεις ασφαλείας, η δυνατότητα αλυσιδωτής μετάδοσης και οι απαιτήσεις πυρόσβεσης. Κατά συνέπεια, **το συμπέρασμα της ΜΠΕ ότι τα πλήρως αυτοματοποιημένα συστήματα θα μπορούν να ανταποκριθούν άμεσα σε *«πάσης φύσεως πρόβλημα ή δυσλειτουργία»*, ακόμη και χωρίς την παρουσία προσωπικού, δεν στηρίζεται σε συγκεκριμένη,**

αναπαραγώγιμη και επαληθεύσιμη ανάλυση κινδύνου (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.7, σ.407).

<u>Η μετάθεση της ειδικής μελέτης πυρασφάλειας μετά την έκδοση ΑΕΠΟ συνιστά ουσιώδη πλημμέλεια της ΜΠΕ. Δεν θεραπεύει την απουσία προηγούμενης περιβαλλοντικής αξιολόγησης των συγκεκριμένων σεναρίων και των συνεπειών τους στο μεταγενέστερο στάδιο της οικοδομικής άδειας και προσκρούει ευθέως</u> στο άρθρο 2 παρ. 1 του Ν. 4014/2011, στο Παράρτημα 2 της ΥΑ οικ. 170225/2014, όπως αυτό τροποποιήθηκε με το άρθρο 3 παρ. 3 της ΥΑ οικ. 1915/2018, και του Παραρτήματος ΙΙ, σημείου 8 του Ν. 4014/2011, όπως αυτό αντικαταστάθηκε από το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018, καθώς και στο άρθρο 2 παρ. 1 και στο άρθρο 3 της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ[14], όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ[15], σε συνδυασμό με το Παράρτημα IV σημείο 8 αυτής.

Συγκεκριμένα, η ΥΑ οικ. 1915/2018 (άρθρο 3, παρ. 3) ορίζει ρητά ότι:
«[...] η εκτίμηση των επιπτώσεων [...] περιλαμβάνει τις αναμενόμενες επιπτώσεις που απορρέουν από την ευπάθεια του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων ή καταστροφών που σχετίζονται με το εν λόγω έργο ή δραστηριότητα.»

Σε απόλυτη στοίχιση, το Παράρτημα ΙΙ, Κεφάλαιο Β, σημείο 8 του Ν. 4014/2011, όπως αυτό αντικαταστάθηκε και ισχύει δυνάμει της ΥΑ οικ. 5688/2018, επιβάλλει, για αποφυγή ουσιώδους πλημμέλειας την υποχρεωτική παράθεση:

«8. Περιγραφή των αναμενόμενων σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων του έργου στο περιβάλλον, που απορρέουν από την ευαισθησία του έργου σε κινδύνους σοβαρών ατυχημάτων ή καταστροφών που σχετίζονται με το εν λόγω έργο. [...] Αναλόγως, η περιγραφή αυτή πρέπει να περιλαμβάνει μέτρα ετοιμότητας και αντιμετώπισης ή μετριασμού των σημαντικών αρνητικών επιπτώσεων των συμβάντων αυτών στο περιβάλλον και λεπτομερή στοιχεία σχετικά με την ετοιμότητα και την προτεινόμενη αντιμετώπιση τέτοιου είδους έκτακτων καταστάσεων.»

Τα παραπάνω, ερμηνεύουν την Οδηγία 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ) η οποία ορίζει:

«Άρθρο 2

*1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα **<u>ώστε να διασφαλισθεί ότι πριν χορηγηθεί η άδεια</u>**, τα έργα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον λόγω, μεταξύ άλλων, της φύσεως, του μεγέθους ή της θέσεώς τους, υπόκεινται σε παροχή άδειας και εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων.»*

[14] https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2012:026:0001:0021:En:PDF
[15] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0052

Η σημασία των ανωτέρω αναγνωρίζεται από το νέο Ειδικό Χωροταξικό Πλαίσιο για τις ΑΠΕ (ΦΕΚ 694/Δ/19-08-2026), το οποίο στο άρθρο 15, παρ. 1.ι επιβάλλει τον αυστηρό, εκ των προτέρων έλεγχο του κλιματικού και χημικού κινδύνου των σταθμών αποθήκευσης.

Η σύγχρονη παγκόσμια εμπειρία και η επιστημονική πραγματικότητα αποδεικνύουν ότι τα επικαλούμενα στη ΜΠΕ «συστήματα παρακολούθησης τάσης και εξισορρόπησης» (BMS) **αδυνατούν πλήρως να αποτρέψουν τη θερμική διαφυγή** σε περιπτώσεις εσωτερικού βραχυκυκλώματος, κατασκευαστικού ελαττώματος ή εξωτερικής δασικής πυρκαγιάς. Ενδεικτικά, ορισμένα πρόσφατα καταγεγραμμένα γεγονότα:

Το Μεγάλο Ατύχημα στο Bautzen της Γερμανίας (21 Ιουλίου 2026): Όπως μετέδωσε το επίσημο κρατικό γερμανικό δίκτυο MDR (MDR SACHSEN) και κατέγραψαν έγκυρα διεθνή τεχνικά έντυπα όπως το PV Magazine, πυρκαγιά σε αντίστοιχο containerized BESS ισχύος 1,5 MW οδήγησε σε ανεξέλεγκτη καύση που διήρκησε πάνω από 48 ώρες. Οι δυνάμεις ασφαλείας (250 διασώστες και πυροσβέστες) αδυνατούσαν να σβήσουν τη φωτιά στο εσωτερικό των κοντέινερ και αναγκάστηκαν να ρίχνουν 5.000 λίτρα νερού το λεπτό αποκλειστικά για εξωτερική ψύξη, προκειμένου να αποτραπεί η εκρηκτική διάσπαση που περιγράφει η εξεταζόμενη ΜΠΕ. Η πυρκαγιά ανάγκασε τις αρχές σε αναγκαστική εκκένωση 42 παρακείμενων κατοίκων και προληπτικό κλείσιμο σχολείων. Μάλιστα, λόγω του τοξικού νέφους, εκδόθηκε επίσημη οδηγία προς τους πολίτες να ΜΗΝ καταναλώσουν φρούτα και λαχανικά από τους κήπους τους, καθώς μολύνθηκαν από τα χημικά εκπλύματα.

Το Πρόσφατο Ατύχημα στο Priestewitz της Γερμανίας (11 Σεπτεμβρίου 2026): Πυρκαγιά κατέστρεψε ολοσχερώς βιομηχανικό σταθμό αποθήκευσης ενέργειας (σύστημα Intilion) που χρησιμοποιούσε αποκλειστικά μπαταρίες λιθίου φωσφορικού σιδήρου (LFP). Το συγκεκριμένο σύστημα βρισκόταν σε λειτουργία για μόλις έναν χρόνο, αποδεικνύοντας επιστημονικά ότι ακόμη και ολοκαίνουργιες διατάξεις LFP παρουσιάζουν αιφνίδιες και μη αναστρέψιμες χημικές αστοχίες.

Σύμφωνα με τη ΜΠΕ (Κεφάλαιο 6.1, σ.268):

«Το αποθηκευτικό σύστημα του ηλεκτροπαραγωγικού σταθμού χρησιμοποιεί ως μονάδες αποθήκευσης, συστήματα ηλεκτρικών συσσωρευτών τύπου λιθίου φωσφορικού σιδήρου (Narada NESP Series LPF). [...] Παράλληλα, κάθε μονάδα διαθέτει ανεξάρτητο και ενσωματωμένο σύστημα ψύξης που εξασφαλίζει την ομαλή λειτουργία του σε όλες τις καιρικές συνθήκες...».

Δηλαδή, τα βιομηχανικά συστήματα εξωτερικής εγκατάστασης (containerized BESS) βασίζονται σε συνεχή μηχανική ψύξη. Σε περίπτωση βλάβης του συστήματος ψύξης ή εσωτερικού κατασκευαστικού ελαττώματος, οι μπαταρίες

LFP εισέρχονται σε κατάσταση θερμικής διαφυγής. **Ο ακραίος εγγενής κίνδυνος των χρησιμοποιούμενων συστημάτων οδηγεί σε ανεξέλεγκτη έκλυση τοξικών αερίων και επικίνδυνων προϊόντων καύσης, όπως τεκμηριώνεται και στο υπόμνημα της ιατρού Πυρηνικής Ιατρικής κας Χάρις Γιαννοπούλου (Παράρτημα Ι του παρόντος), καθιστώντας τις γενικόλογες διαβεβαιώσεις του φορέα επιστημονικά ανυπόστατες.** Η σύγχρονη ερευνητική βιβλιογραφία αποδεικνύει ότι οι μπαταρίες LFP σε κατάσταση θερμικής διαφυγής, εκλύουν αέρια με υψηλότερη συγκέντρωση τοξικότητας και ευφλεκτότητας σε σχέση με άλλες χημείες λιθίου:

- **Ακραίος Κίνδυνος Έκρηξης λόγω Υδρογόνου (H_2):** Σύμφωνα με τη θεμελιώδη μετα-ανάλυση 60 επιστημονικών εργασιών του Πανεπιστημίου του Sheffield (Σεπτέμβριος 2024), οι μπαταρίες LFP παράγουν σημαντικά μεγαλύτερες ποσότητες Υδρογόνου (H_2) κατά τη θερμική διαφυγή σε σχέση με τις μπαταρίες NMC. Πρόσφατες εργαστηριακές δοκιμές TR σε βιομηχανικές μπαταρίες LFP 280Ah έδειξαν ότι το Υδρογόνο αποτελεί το κυρίαρχο εύφλεκτο αέριο, αγγίζοντας το 55,22% του συνολικού όγκου των εκλυόμενων αερίων (Wang et al., 2025[16]).

- **Παραβίαση του Κάτω Ορίου Ευφλεκτότητας (LFL):** Η μελέτη του Πανεπιστημίου του Sheffield τεκμηριώνει ότι σε αδρανή ατμόσφαιρα, το Κάτω Όριο Ευφλεκτότητας (LFL) για τα αέρια των LFP υποχωρεί στο 6,2% (έναντι 7,9% των NMC). Η χαμηλότερη αυτή τιμή LFL σημαίνει ότι το αέριο μίγμα των LFP αναφλέγεται και εκρήγνυται πολύ πιο εύκολα. Εάν οι μπαταρίες εγκλωβιστούν μέσα στα κοντέινερ, η συσσώρευση υδρογόνου οδηγεί μαθηματικά σε εκρηκτική διάσπαση (σ.405 ΜΠΕ) και σε φαινόμενα βέλους φλόγας (jet flames) [University of Sheffield, 2024[17]].

- **Θανατηφόρα Έκλυση Υδροφθορίου (HF):** Οι επιστημονικές μετρήσεις (NFPA, 2025) αποδεικνύουν ότι οι μπαταρίες λιθίου απελευθερώνουν από 20 έως 200 γραμμάρια αέριου Υδροφθορίου (HF) ανά κιλοβατώρα (kWh) ισχύος. Το HF είναι ένα ακραία διαβρωτικό και διεισδυτικό αέριο, το οποίο σε επαφή με την υγρασία των πνευμόνων μετατρέπεται σε υδροφθορικό οξύ, προκαλώντας καταστροφή των ιστών και πνευμονικό οίδημα. Το επίπεδο IDLH (Άμεσος Κίνδυνος για τη Ζωή και την Υγεία) για το HF είναι μόλις 30 ppm (National Fire Protection Association, 2025[18]).

---

[16] Wang, P., Liu, L., Xu, C., Wang, Y., Huang, H., Huang, J., Zhang, M., Jiang, F. Feng, X., & Ouyang, M. (2025). Experimental study on the venting and diffusion patterns of flammable gases during thermal runaway in LiFePO4 battery packs for energy storage stations. Journal of Power Sources, 645, 237200, https://doi.org/10.1016/j.jpowsour.2025.237200

[17] University of Sheffield. (2024, September 6). New research paves the way for safer batteries with reduced fire and toxicity risks. https://sheffield.ac.uk/cmbe/news/new-research-paves-way-safer-batteries-reduced-fire-and-toxicity-risks

[18] National Fire Protection Association. (2025, October 1). Environmental impact of lithium-ion battery incidents compared to other common incidents.

- **Κοκτέιλ Τοξικών Αερίων και Αερολυμάτων:** Σύμφωνα με την επίσημη τεχνική αναφορά του National Fire Protection Association (2025, υποσημείωση 15), οι πυρκαγιές σε σταθμούς BESS απελευθερώνουν ένα εξαιρετικά επικίνδυνο μείγμα που περιλαμβάνει: **Μονοξείδιο του Άνθρακα**, **Υδροκυάνιο**, **Φωσφορυλοφθορίδιο, Αμμωνία** καθώς και εξατμισμένους υγρούς οργανικούς ηλεκτρολύτες και καρκινογόνους πολυκυκλικούς αρωματικούς υδρογονάνθρακες (βενζόλιο, τολουόλιο, στυρένιο) [Qin et al., 2022[19]].
- **Τοξικά Απόβλητα Πυρόσβεσης και Ρύπανση Υδάτων:** Η έκθεση του NFPA (2025) επισημαίνει ότι το νερό κατάσβεσης και ψύξης που έρχεται σε επαφή με τα φλεγόμενα στοιχεία μετατρέπεται σε βαρύτατα μολυσμένο υγρό απόβλητο με τοξικά ιόντα φθορίου και βαρέα μέταλλα (National Fire Protection Association, 2025, υποσημείωση 15).

Η ΜΠΕ συνομολογεί ρητά τον κίνδυνο εκρηκτικής διάσπασης και έκλυσης τοξικών αερίων, **εισάγοντας έναν εγγενή κίνδυνο ο οποίος καθίσταται μεθοδολογικά και τεχνικά μη αντιμετωπίσιμος**. Όπως αποδεικνύεται από τη διεθνή εμπειρία και τα πρόσφατα ατυχήματα στη Γερμανία, η αντιμετώπιση τέτοιων συμβάντων απαιτεί **χιλιάδες τόνους νερού για την ψύξη των containers, με αποτέλεσμα τη δημιουργία τεράστιων ποσοτήτων τοξικών εκπλύντων.**

Δεδομένου ότι η υδροπερατότητα αγγίζει υψηλά επίπεδα σε πολλά σημεία του συνολικού έργου, καθίσταται σαφές ότι **τα χιλιάδες λίτρα τοξικού εκπλύματος (γεμάτα βαρέα μέταλλα και διαβρωτικό υδροφθόριο) θα διεισδύσουν στους υπόγειους υδροφορείς**. Η τεχνική αυτή πραγματικότητα εκμηδενίζει πλήρως την αξιοπιστία των καθησυχαστικών ισχυρισμών του φορέα, φανερώνοντας ότι η χωροθέτηση των σταθμών αποθήκευσης εμπεριέχει τον κίνδυνο για άμεση, καθολική και μη αναστρέψιμη χημική μόλυνση στα 16 Υπόγεια Υδατικά Συστήματα (ΥΥΣ) της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδας, από τα οποία υδρεύονται και αρδεύονται όλοι οι όμοροι οικισμοί. **Αυτή η απειλή καθίσταται μεθοδολογικά ανυπολόγιστη, καθώς** ο φορέας αδυνατεί να προσδιορίσει επακριβώς το ίδιο το υλικό αντικείμενο και το πυροθερμικό φορτίο των σταθμών, **υποπίπτοντας** σε επανειλημμένες και κραυγαλέες αριθμητικές ασυμφωνίες (βλ. Ενότητα 6 του παρόντος), **γεγονός που καθιστά νομοτεχνικά ανέφικτο να υπολογιστούν με επιστημονική ασφάλεια οι πραγματικές ποσότητες των τοξικών εκπλύντων πυρόσβεσης και η διασπορά τους στο καρστικό ανάγλυφο.**

---

https://www.nfpa.org/education-and-research/research/fire-protection-research-foundation/projects-and-reports/environmental-impact-of-li-ion-incidents-compared-to-other-types-of-fires

[19] Qin, P., Jia, Z., Wu, J., Jin, K., Duan, Q., Jiang, L., Sun, J., Ding, J., Shi, C., & Wang, Q. (2022). The thermal runaway analysis on LiFePO4 electrical energy storage packs with different venting areas and void volumes. Applied Energy, 313, 118767. https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2022.118767

Παράλληλα με την παραβίαση του άρθρου 1, παρ. 1 στοιχείου β του εφαρμοστέου για την υπό κρίση ΜΠΕ ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 **περί αρμονικής ένταξης**, η αποσιώπηση του πραγματικού υλικού όγκου και του πυροθερμικού φορτίου των σταθμών αποθήκευσης, οι οποίοι χωροθετούνται σε άμεση επαφή με γεωργικές γαίες, αντιστρατεύεται το άρθρο 17, παρ. 2 εδάφιο ε' του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008, το οποίο θέτει τις γεωργικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας σε καθεστώς απόλυτης ζώνης αποκλεισμού για φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις. Προς ενίσχυση της προστασίας των γεωργικών εκτάσεων και προς κάλυψη του θεσμικού ελλείμματος του ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008 αναφορικά με τις εγκαταστάσεις αποθήκευσης, πλέον το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026 επεκτείνει ρητά και κατηγορηματικά την ανωτέρω απαγόρευση χωροθέτησης:

«Παράρτημα IV…

11. Αγροτικής γης υψηλής παραγωγικότητας, όπως αυτή καθορίζεται από τους αρμόδιους φορείς σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 56 του ν. 2637/1998 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Η συγκεκριμένη απαγόρευση ισχύει για εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας και εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.»

Η χωροθέτηση βιομηχανικών συστημάτων αποθήκευσης τέτοιας ιλιγγιώδους κλίμακας επάνω από ευαίσθητους σχηματισμούς (βλ. Ενότητα 12 του παρόντος), **προκαλεί μόνιμη και μη αναστρέψιμη απειλή ολοκληρωτικής αλλοίωσης των υδροδοτικών συστημάτων ανθρώπινης κατανάλωσης και του εξωαστικού χώρου από τη βιομηχανική υποβάθμιση.**

Η χωροθέτηση βιομηχανικών συστημάτων αποθήκευσης τέτοιας ιλιγγιώδους κλίμακας επάνω από ευαίσθητους, καρστικούς και ρηγματωμένους σχηματισμούς (βλ. Ενότητα 10 του παρόντος), προκαλεί **αντικειμενικά και εκ των πραγμάτων** άμεσο κίνδυνο ολοκληρωτικής αλλοίωσης και βαριάς χημικής ρύπανσης των υπόγειων υδάτινων πόρων ανθρώπινης κατανάλωσης, σε περίπτωση τεχνικού ατυχήματος ή θερμικής διαφυγής. Η δημιουργία αυτών των μόνιμων και μη αναστρέψιμων απειλών για τα υδροδοτικά συστήματα της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδας στερεί από τη ΜΠΕ κάθε νόμιμο έρεισμα περιβαλλοντικής έγκρισης, καθώς προσκρούει οριζόντια στην υποχρέωση προστασίας του εξωαστικού χώρου από τη βιομηχανική υποβάθμιση.

Η ανάγκη για την καθολική προστασία των υδροφόρων οριζόντων από τέτοιου είδους ακραίες χημικές απειλές επιτάσσεται πρωτίστως από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος, το οποίο καθιερώνει την θεμελιώδη Αρχή της Προφύλαξης και της Πρόληψης στο περιβαλλοντικό δίκαιο, υποχρεώνοντας τη Διοίκηση να απέχει από την αδειοδότηση δραστηριοτήτων που εγκυμονούν σοβαρούς ή μη αναστρέψιμους κινδύνους για τα δημόσια αγαθά και τη

δημόσια υγεία, καθιστώντας παράνομη τη μετάθεση της αξιολόγησης των επιπτώσεων σε μεταγενέστερο χρόνο.

Βάσει της ανωτέρω Συνταγματικής επιταγής, το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026 (ΦΕΚ 694/Δ/19-8-2026) εισάγει την **Αρχή της Μη Πρόκλησης Σημαντικής Βλάβης** που επιβάλλει το Παράρτημα IV του νέου Πλαισίου για την προστασία των υδάτων και των οικοσυστημάτων, επιβεβαιώνοντας την πλήρη περιβαλλοντική ασυμβατότητα του επίμαχου σχεδιασμού.

Κατόπιν τούτων, επειδή ο φορέας ομολογεί τον κίνδυνο αλλά η χωροθέτησή του απειλεί αντικειμενικά με διείσδυση τοξικών χημικών τους καρστικούς υδροφορείς ανθρώπινης κατανάλωσης, η ΜΠΕ στερείται επιστημονικής ορθότητας. **Η αδειοδοτούσα αρχή οφείλει, κατά το δέον της χρηστής διοίκησης και της προστασίας του δημοσίου συμφέροντος σύμφωνα με τις αρμοδιότητες του ρόλου της, να απορρίψει άμεσα το σύνολο του έργου**.

12. ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΛΗΜΜΕΛΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ

Η ίδια η ΜΠΕ αναγνωρίζει **ως σημαντικούς εγγενείς κινδύνους για το έργο τη δασική πυρκαγιά, την κατολίσθηση και διάβρωση του εδάφους, την καθίζηση, τη μεταβλητότητα της θερμοκρασίας και τη μεταβολή των χαρακτηριστικών του υετού.** Καταλήγει, μάλιστα, ρητά ότι «**το έργο δεν είναι ανθεκτικό στην κλιματική αλλαγή**» και ότι απαιτείται η λήψη πρόσθετων μέτρων προσαρμογής. **Εντούτοις, τα προτεινόμενα μέτρα για τις κατολισθήσεις και τη διάβρωση περιορίζονται σε τακτικές επιθεωρήσεις πρανών, θεμελιώσεων και οδών μετά από έντονες βροχοπτώσεις, συντήρηση τάφρων και καταγραφή ρωγμών ή μικρομετακινήσεων, ενώ για τα ακραία καιρικά φαινόμενα αναφέρονται γενικά η συντήρηση, η αυτοψία και η ασφάλιση του έργου**.

Πρόκειται κυρίως για μέτρα παρακολούθησης ή αντιμετώπισης μετά την εκδήλωση του κινδύνου και όχι για συγκεκριμένες τεχνικές παρεμβάσεις που αποδεικνύουν εκ των προτέρων την προσαρμογή και την ανθεκτικότητα του έργου. **Παρά ταύτα, η ΜΠΕ χαρακτηρίζει στη συνέχεια τον υπολειπόμενο κίνδυνο ως κατά κανόνα αμελητέο, χωρίς να παρουσιάζει νέο ποσοτικό υπολογισμό ή τεκμηριωμένη επαναξιολόγηση μετά την εφαρμογή των μέτρων** (ΜΠΕ, Τεύχος 3, ενότητες 9.2.3.2–9.2.3.3 και Πίνακες 9.7α–9.7γ, σ.671).

Πηγή Κινδύνου	Τρωτότητα	Πιθανότητα εμφάνισης	Κλίμακα συνεπειών	Εγγενής κίνδυνος	
				Βαθμολογία	Περιγραφή
Παγετός (Αριθμός Ημερών με TN<0)	Μέτρια	Απίθανο	Ήσσονος σημασίας	4	Χαμηλός
Δασική πυρκαγιά	Υψηλή	Πιθανό	Σημαντικές	16	Σημαντικός
Κυκλώνας, Ισχυρές Καταιγίδες, τυφώνας	Υψηλή	Απίθανο	Σημαντικές	8	Μέτριος
Θύελλα (περιλαμβάνονται χιονοθύελλες, θύελλες σκόνης)	Υψηλή	Απίθανο	Σημαντικές	8	Μέτριος
Ανεμοστρόβιλος/Θυελλώδεις Άνεμοι	Μέτρια	Απίθανο	Μέτριες	8	Μέτριος
Ισχυρός υετός (βροχή, χαλάζι, χιόνι/πάγος)	Μέτρια	Πιθανό	Ήσσονος σημασίας	8	Μέτριος
Πλημμύρα (σε παράκτιες περιοχές, ποτάμια, λόγω βροχής, υπόγεια ύδατα)	Μέτρια	Απίθανο	Σημαντικές	8	Μέτριος
Καθίζηση	Μέτρια	Πιθανό	Σημαντικές	8	Μέτριος

Πίνακας 9.7α: Ανάλυση διακινδύνευσης εξεταζόμενου υποέργου 7.

Πηγή Κινδύνου	Τρωτότητα	Πιθανότητα εμφάνισης	Κλίμακα συνεπειών	Εγγενής κίνδυνος	
				Βαθμολογία	Περιγραφή
Κύμα ψύχους	Μέτρια	Μέτριο	Ήσσονος σημασίας	6	Χαμηλός
Παγετός (Αριθμός Ημερών με TN<0)	Μέτρια	Μέτριο	Ήσσονος σημασίας	6	Χαμηλός
Δασική πυρκαγια	Μέτρια	Μέτριο	Καταστροφικές	15	Σημαντικός
Πλημμύρα (σε παράκτιες περιοχές, ποτάμια, λόγω	Μέτρια	Απίθανο	Καταστροφικές	10	Μέτριος
Κατολίσθηση/Διάβρωση του εδάφους	Μέτρια	Μέτριο	Καταστροφικές	15	Σημαντικός
Καθίζηση	Μέτρια	Μέτριο	Καταστροφικές	15	Σημαντικός
Μεταβολή της μέσης θερμοκρασίας του αέρα	Μέτρια	Πιθανό	Ήσσονος σημασίας	8	Μέτριος
Μεταβλητότητα της θερμοκρασίας	Μέτρια	Πιθανό	Σημαντικές	16	Σημαντικός
Μεταβολή της ηλιακής ακτινοβολίας	Μέτρια	Πιθανό	Σημαντικές	16	Σημαντικός

Πίνακας 9.7β: Ανάλυση διακινδύνευσης εξεταζόμενων υποέργων 2, 4 & 6.

Πηγή Κινδύνου	Τρωτότητα	Πιθανότητα εμφάνισης	Κλίμακα συνεπειών	Εγγενής κίνδυνος	
				Βαθμολογία	Περιγραφή
Παγετός (Αριθμός Ημερών με TN<0)	Μέτρια	Πιθανό	Αμελητέες	4	Χαμηλός
Δασική πυρκαγιά	Μέτρια	Μέτριο	Σημαντικές	12	Σημαντικός
Ανεμοστρόβιλος/Θυελλώδεις Άνεμοι	Μέτρια	Μέτριο	Αμελητέες	3	Αμελητέος
Κατολίσθηση/Διάβρωση του εδάφους	Μέτρια	Μέτριο	Σημαντικές	12	Σημαντικός
Μεταβολή χαρακτηριστικών και τύπων υετού (βροχή, χαλάζι, χιόνι/πάγος)	Μέτρια	Μέτριο	Ήσσονος σημασίας	6	Χαμηλός

Πίνακας 9.7γ: Ανάλυση διακινδύνευσης εξεταζόμενων υποέργων 1, 3 & 5.

Η παραδοχή αυτή έρχεται σε άμεση αντίθεση με την ενότητα 9.4, στην οποία υποστηρίζεται, χωρίς ειδική τεκμηρίωση, ότι δεν αναμένονται καθιζήσεις, διασπάσεις του εδάφους, ασταθείς καταστάσεις, προβλήματα έδρασης, κατολισθήσεις ή φαινόμενα διάβρωσης, με μόνη ουσιαστική αιτιολογία ότι οι εκσκαφές θα είναι «σχετικά μικρού βάθους» (ΜΠΕ, Τεύχος 3, ενότητα 9.4.1, σελ. 693–694).

Η αιτιολογία αυτή δεν επαρκεί για έργο που περιλαμβάνει θεμελιώσεις ανεμογεννητριών, εκτεταμένες διαμορφώσεις φωτοβολταϊκών και BESS, ΚΥΤ και υποσταθμούς, 134 πυλώνες υπερυψηλής τάσης, νέες διανοίξεις και διαπλατύνσεις οδών, εκσκαφές, επιχώσεις και διαμορφώσεις πρανών σε περιοχές με σύνθετο ανάγλυφο. Η ευστάθεια δεν εξαρτάται αποκλειστικά από το βάθος της εκσκαφής, αλλά και από τις κλίσεις, τη γεωλογική δομή, τις γεωτεχνικές παραμέτρους των σχηματισμών, την αποστράγγιση, τη σεισμικότητα, τη διάβρωση και τα φορτία των εγκαταστάσεων.

Η πλήρης αδυναμία της ΜΠΕ να άρει την αντίφαση μεταξύ του αναγνωρισμένου κινδύνου και του αυθαίρετου καθησυχασμού,

επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι δεν παρουσιάζονται αποτελέσματα ειδικών ερευνών και συγκεκριμένα, οριστικοποιημένα αντιδιαβρωτικά και αποστραγγιστικά έργα, διαστασιολογημένα βάσει των τοπικών γεωλογικών, υδρολογικών και κλιματικών συνθηκών. Αντιθέτως, η ΜΠΕ αρκείται σε υποθετικές εκτιμήσεις, την ίδια στιγμή που, όπως αναδείχθηκε στο παρόν και στην προηγούμενη ενότητα 11, οι συνοδές υποδομές, οι υποσταθμοί, το ΚΥΤ και οι πυλώνες αναπτύσσονται υπό συνθήκες υψηλότατης και εκτεταμένης επισφάλειας, καθιστώντας τις μεθοδολογικές παραδοχές των Πινάκων 9.7α–9.7γ τεχνικά μετέωρες.

Η μεθοδολογική αυτή πλημμέλεια έρχεται σε ευθεία αντίθεση με τις δεσμευτικές διατάξεις του άρθρου 6, παρ. 2 του ισχύοντος ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 (ΦΕΚ 2464/Β/3-12-2008). Η διάταξη αυτή καταλαμβάνει ρητά το σύνολο των συνοδευτικών έργων και των δικτύων μεταφοράς (οδοποιία, υπόγειες οδεύσεις, 134 πυλώνες, υποσταθμοί και ΚΥΤ), επιβάλλοντας κανονιστικά ότι κατά τον σχεδιασμό τους πρέπει υποχρεωτικά να αποφεύγονται οι εκτεταμένες εκσκαφές και να εκτελούνται όλα τα απαραίτητα αντιπλημμυρικά έργα και έργα ανάσχεσης της διάβρωσης. **Η μετάθεση της επίλυσης των εγγενών αυτών κινδύνων σε μελλοντικές επιθεωρήσεις και εργασίες συντήρησης μετά την εκδήλωση των φαινομένων, ανατρέπει πλήρως τον προληπτικό χαρακτήρα της αδειοδότησης και στερεί από την εξεταζόμενη ΜΠΕ τη νόμιμη βάση προκειμένου να εκδοθεί η αιτούμενη περιβαλλοντική έγκριση.** Προς ενίσχυση αυτών, το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ 2026 (ΦΕΚ 694/Δ/19-08-2026) στο άρθρο 1 επιτάσσει υποχρεωτικά να συνεκτιμώνται οι *«ανάγκες προστασίας και διαχείρισης των περιοχών με ειδικό περιβαλλοντικό - οικολογικό – πολιτιστικό ενδιαφέρον, καθώς και των περιοχών με μεγάλη ευαλωτότητα στην κλιματική μεταβολή και των περιοχών προστασίας.»*

<u>Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι η ΜΠΕ αφενός αναγνωρίζει ότι το έργο δεν είναι κλιματικά ανθεκτικό και ότι αντιμετωπίζει σημαντικούς κινδύνους κατολίσθησης, διάβρωσης και καθίζησης και αφετέρου αποκλείει τους ίδιους κινδύνους με γενικές διαβεβαιώσεις. Η αντίφαση αυτή δεν αίρεται με την αόριστη επίκληση μελλοντικών επιθεωρήσεων και εργασιών συντήρησης, καθώς η μετάθεση της επίλυσης των γεωτεχνικών κινδύνων σε μεταγενέστερο χρόνο ανατρέπει τον προληπτικό χαρακτήρα της αδειοδότησης.</u>

Κατά συνέπεια, δεν επιτρέπει να θεωρηθούν επαρκώς αξιολογημένες ούτε η ασφάλεια των εγκαταστάσεων ούτε οι επιπτώσεις ενδεχόμενης αστοχίας στο έδαφος, στα ύδατα, στα οικοσυστήματα και στις γειτονικές εκτάσεις. **Συνεπώς, η υπό κρίση ΜΠΕ είναι επιστημονικά αναξιόπιστη και ως εκ τούτου**

στερείται της νόμιμης βάσης προκειμένου να εκδοθεί η αιτούμενη περιβαλλοντική έγκριση του έργου.

13. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΗ ΠΛΗΜΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΚΥΡΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΚΟΥΣΤΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΜΠΕ ΛΟΓΩ ΧΡΗΣΗΣ ΕΣΦΑΛΜΕΝΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ ΘΟΡΥΒΟΥ ΠΡΟΣ ΣΚΟΠΙΜΗ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΧΑΜΗΛΩΝ ΣΥΧΝΟΤΗΤΩΝ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΟΣ ΙΙ ΤΟΥ ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 ΣΕ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 24 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

Στον Πίνακα Δ του Παραρτήματος ΙΙ του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 ορίζεται ότι θα πρέπει να εξασφαλίζεται (από την λειτουργία των Α/Γ) επίπεδο θορύβου μικρότερο των 45 db από νομίμως υφιστάμενη μεμονωμένη κατοικία.

Δ. Αποστάσεις από οικιστικές δραστηριότητες	
Ασύμβατη χρήση	**Ελάχιστη απόσταση[2] εγκατάστασης από την ασύμβατη χρήση**
Πόλεις και οικισμοί με πληθυσμό >2000 κατοίκων ή οικισμοί με πληθυσμό < 2000 κατοίκων που χαρακτηρίζονται ως δυναμικοί, τουριστικοί ή αξιόλογοι κατά την έννοια του άρθρου 2 του π.δ. 24.4/3.5.1985	1.000 μ από το όριο[3] του οικισμού ή του σχεδίου πόλης κατά περίπτωση
Παραδοσιακοί οικισμοί	1.500 μ. από το όριο[3] του οικισμού[4] Κατά παρέκκλιση από τα παραπάνω είναι δυνατή με απόφαση του Γ.Γ. Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ύστερα από εισήγηση της αρμόδιας Δ/νσης του Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. η μείωση της ως άνω απόστασης μέχρι τα 1000 μ εφόσον ο αριθμός των κατοικιών που συνθέτουν τον οικισμό είναι μικρότερος των είκοσι.
Λοιποί οικισμοί	500 μ. από το όριο[3] του οικισμού
Οργανωμένη δόμηση Α΄ ή Β΄ κατοικίας (Π.Ε.Ρ.ΠΟ., Συνεταιρισμοί κλπ) ή και διαμορφωμένες περιοχές Β΄ κατοικίας, όπως αναγνωρίζονται στο πλαίσιο της Μ.Π.Ε. κάθε μεμονωμένης εγκατάστασης αιολικού πάρκου	1.000 μ. από τα όρια του σχεδίου ή της διαμορφωμένης περιοχής αντίστοιχα.
Ιερές Μονές	500 μ. από τα όρια της Μονής
Μεμονωμένη κατοικία (νομίμως υφιστάμενη)	Εξασφάλιση ελάχιστου επιπέδου θορύβου μικρότερου των 45 db.

Ωστόσο, στην υπό κρίση ΜΠΕ οι σχετικές τιμές θορύβου που καταγράφονται αποτιμώνται σε κλίμακα μέτρησης dB(A) αντί της υποχρωτικής κλίμακας dB όπως προκύπτει και από την ακόλουθη ενδεικτική αναφορά στην Ενότητα 9.11:

«Κατά τη λειτουργία των συστημάτων αποθήκευσης θα χρησιμοποιηθούν container συσσωρευτών και ο θόρυβος προκύπτει από τη λειτουργία των συστημάτων βιομηχανικού κλιματισμού (smart cooling system) που διαθέτει το κάθε container….

Σημαντικό ρόλο στην λειτουργία των κλιματιστικών παίζουν οι εξωτερικές συνθήκες θερμοκρασία περιβάλλοντος, υγρασία κ.α. Ο συνολικός θόρυβος που παράγεται από το κάθε container υπολογίζεται σε L = 98,10dB(A), στο 100% της λειτουργίας του. Βασικό ρόλο παίζει στη διάδοση του ήχου οι περιβαλλοντικές συνθήκες όπως αέρας αλλά και το έδαφος (οι κλίσεις του εδάφους, κα)…

7) ΥΠΟΕΡΓΟ 7:…

Ο θόρυβος από τον άνεμο προέρχεται κυρίως από την πρόσπτωση του ανέμου στα μεταλλικά στοιχεία του πύργου, στις αλυσίδες των μονωτήρων και στους αγωγούς των γραμμών. Η ένταση του θορύβου αυτού εξαρτάται κυρίως από την ταχύτητα του ανέμου και τη γωνία προσπτώσεως στα διάφορα στοιχεία της γραμμής. Μοιάζει με ήχο σφυρίγματος, η ένταση του είναι μικρή και δεν προκαλεί ενόχληση στον άνθρωπο.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, ο παραγόμενος θόρυβος της εγκατάστασης δεν υπερβαίνει το όριο των 50 dB(A) που επικρατεί σε αστικό στοιχείο, που θέτει η κείμενη νομοθεσία για το αστικό περιβάλλον (ΠΔ 1180/1981) όπως παρουσιάζεται στο παρακάτω πίνακα, σε περιοχές από το οικιστικό δίκτυο.»

Πλην όμως, η διαφορά της κλίμακας μέτρησης του θορύβου σε dB από την κλίμακα μέτρησης σε dB (A) είναι ουσιώδους σημασίας για την ορθή εκτίμηση του επιπέδου θορύβου, ειδικά στην περιοχή των χαμηλών συχνοτήτων, όπου και κυρίως βρίσκονται οι πλέον ενοχλητικές συνιστώσες του θορύβου των ανεμογεννητριών, των συστημάτων εξαερισμού κτλ. Η χρήση της κλίμακας dB(A) αποτελεί σκόπιμη μεθοδολογία υποτίμησης του θορύβου στις χαμηλές συχνότητες, προκειμένου να αποκρυφθεί **ο διαρκής, καταστροφικός χαμηλόσυχνος βόμβος των υποδομών και του επίμαχου βιομηχανικού εξοπλισμού ο οποίος υποβαθμίζει πλήρως την ποιότητα ζωής των περιοίκων και των ευαίσθητων ειδών της άγριας πανίδας.** Μια πολύ καλή αίσθηση της μορφής του θορύβου των ανεμογεννητριών μπορεί να λάβει κανείς από σχετικές ηχογραφήσεις, οι οποίες είναι αναρτημένες στη διεύθυνση https://www.masenv.co.uk/listening_room **Η απόκρυψη αυτή αφορά:**

- Τον αεροδυναμικό θόρυβο κατά τη δίοδο των πτερυγίων των Α/Γ των Υποέργων 1, 3 και 5.
- Το διαρκή ηλεκτρομαγνητικό και ακουστικό βόμβο των εκατοντάδων αντιστροφέων (inverters) των φωτοβολταϊκών σταθμών των Υποέργων 2, 4 και 6.
- Τα φορτία θορύβου από τα συστήματα βιομηχανικού κλιματισμού των container μπαταριών λιθίου, συνολικής εγγυημένης χωρητικότητας

1.345,375 MWh (Υποέργα 4 και 5), τα οποία λειτουργούν αδιαλείπτως επί 24ώρου βάσεως και για τα οποία η ΜΠΕ συνομολογεί στάθμη L = 98,10 dB(A) στο 100% λειτουργίας, χωρίς όμως να διευκρινίζει αν πρόκειται για ηχητική ισχύ ή πίεση, και χωρίς να παραθέτει αποστάσεις αναφοράς, φασματικά δεδομένα ή τεχνικές επαληθεύσιμες πληροφορίες.

Συνεπώς, οι παραδοχές του μοντέλου διάδοσης (απορρόφηση εδάφους, ανακλάσεις, τοπογραφική θωράκιση, διορθώσεις για τονικό/παλμικό θόρυβο), συνδυαστικά με τις ανακολουθίες στον υπολογισμό των containers και των λοιπών υποδομών (βλ. Ενότητα 6 του παρόντος), παραμένουν εντελώς απροσδιόριστες, καθιστώντας το επιστημονικά μετέωρο και μη επαληθεύσιμο. Όσον αφορά τις μπαταρίες, ο οικισμός Αλεποχώρι, παρά την εγγύτητά του (μόλις 700 μ. βάσει ΜΠΕ) από το σταθμό αποθήκευσης, στερείται ειδικής και τεκμηριωμένης ακουστικής αξιολόγησης.

Αναφορικά με τον παραγόμενο θόρυβο των ανεμογεννητριών, η περιοδικότητα του θορύβου καθορίζεται από τη συχνότητα με την οποία τα πτερύγια της ανεμογεννήτριας διέρχονται μπροστά από τον πυλώνα της (Συχνότητα Διέλευσης Πτερυγίων – Blade Passing Frequency/BPF) και τα πολλαπλάσιά της (αρμονικές). Παραδείγματος χάριν, για μια ανεμογεννήτρια με συχνότητα περιστροφής ίση με 16 στροφές το λεπτό (16rpm) και 3 πτερύγια, η συχνότητα BPF και οι 5 πρώτες αρμονικές είναι ίσες αντίστοιχα με 0.8Hz, 1.6Hz, 2.4Hz, 3.2Hz, 4 Hz και 4.8Hz, οι οποίες βρίσκονται στην περιοχή των υποήχων. Αυτή η μεταβολή σε συγχρονισμό με τη Συχνότητα Διέλευσης Πτερυγίων ονομάζεται Διαμόρφωση Κατά Πλάτος (ΔΚΠ, Amplitude Modulation/AM). Σαν αποτέλεσμα, η παρουσία συνιστωσών θορύβου με χαμηλές συχνότητες στο σύνολο των συχνοτήτων (φάσμα συχνοτήτων) που εκπέμπουν οι Α/Γ είναι πολύ σημαντική. Να σημειωθεί ότι η αύξηση της ισχύος των ανεμογεννητριών αυξάνει το επίπεδο των θορύβων ILFN μιας ανεμογεννήτριας.

Το γεγονός αυτό καθιστά τον θόρυβο των ανεμογεννητριών ως μια περίπτωση που παρουσιάζει ειδικά χαρακτηριστικά Χαμηλόσυχνου Θορύβου-Θορύβου Υποήχων (ΧΘ_ΘΥ, ILFN) με ιδιαίτερα δυσμενή συμπεριφορά σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες θορύβων (ακόμη και χαμηλόσυχνων) και τα οποία απαιτούν ειδική μέριμνα για την αντιμετώπισή τους.

Σύμφωνα με σχετικό περιληπτικό Υπόμνημα του Δρ. Ι. Αντωνιάδη (καθηγητή και επικεφαλής του εργαστηρίου δυναμικής και ακουστικής στην Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών του ΕΜΠ) για άλλο έργο αιολικών[20]:

«[…]Η διαφορά της κλίμακας μέτρησης του θορύβου σε db από την κλίμακα μέτρησης σε db(A) είναι ουσιώδους σημασίας για την ορθή εκτίμηση του επιπέδου θορύβου, ειδικά στην περιοχή των χαμηλών συχνοτήτων, όπου και

[20] https://www.ochi.gr/sites/default/files/misc/ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ_ΕΠΙ_ΜΕΛΕΤΗΣ_ΘΟΡΥΒΟΥ_ΑΣΠΗΕ_ΣΤΗΝ_ΠΕΡΙΟΧΗ_ΚΑΡΥΣΤΟΥ.pdf

κυρίως βρίσκονται οι πλέον ενοχλητικές συνιστώσες του θορύβου των ανεμογεννητριών.

Η υιοθέτηση του ορίου θορύβου σε db(A) αντί του ορίου θορύβου σε db οδηγεί σε πολύ μεγάλα όρια θορύβου σε σχέση με τη διεθνή πρακτική…

…ο θόρυβος των ανεμογεννητριών παρουσιάζει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά Χαμηλόσυχνου Θορύβου-Θορύβου Υποήχων με ιδιαίτερα δυσμενή συμπεριφορά σε σχέση με τις υπόλοιπες κατηγορίες θορύβων, λόγω της διαμορφωμένης κατά πλάτος φύσεως του αεροδυναμικού θορύβου των Α/Γ.

Σύμφωνα με σύγχρονες έρευνες, εκτιμάται ότι θόρυβος από ανεμογεννήτριες εντάσεως 45db(A) προκαλεί ισοδύναμη όχληση από κυκλοφοριακό θόρυβο εντάσεως 62.5db(A). Πλήθος εργασιών τεκμηριώνουν τις δυσμενείς επιπτώσεις στην υγεία από τον θόρυβο Α/Γ, μεταξύ των οποίων και εργασίες από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας…»

Η σκοπούμενη χρήση της μη νόμιμης κλίμακας dB(A) συμπορεύεται με μια εξίσου κραυγαλέα αντίφαση της ΜΠΕ ως προς την επιλογή των ανώτατων επιτρεπόμενων ορίων. Ενώ η ίδια η μελέτη χαρακτηρίζει τις περιοχές εγκατάστασης ως κατεξοχήν αγροτικές, εκτός σχεδίου και με ιδιαίτερα χαμηλό φυσικό ακουστικό υπόβαθρο κατά τη νύχτα –γεγονός που ενεργοποιεί την υποχρέωση τήρησης του ορίου των 45 dB του Χωροταξικού Πλαισίου– **καταλήγει αυθαίρετα στο συμπέρασμα ότι ο παραγόμενος θόρυβος δεν υπερβαίνει το όριο των 50 dB(A) του Π.Δ. 1180/1981.**

ΑΝΩΤΑΤΑ ΕΠΙΤΡΕΠΟΜΕΝΑ ΟΡΙΑ ΘΟΡΥΒΟΥ ΑΠΟ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ (Π.Δ. 1180/81)	
ΠΕΡΙΟΧΗ	**ΑΝΩΤΑΤΟ ΟΡΙΟ ΘΟΡΥΒΟΥ ΣΕ dB (Α)**
Θεσμοθετημένες Βιομηχανικές Περιοχές – Λατομικές Περιοχές	70
Περιοχές που επικρατεί το βιομηχανικό στοιχείο	65
Περιοχές που επικρατεί εξίσου το βιομηχανικό και αστικό στοιχείο	55
Περιοχές που επικρατεί το αστικό στοιχείο	50

Πίνακας 9.24: Ανώτατο επιτρεπόμενο όριο θορύβου από εγκαταστάσεις (Π.Δ. 1180/81).

Η επίκληση του Π.Δ. 1180/1981 είναι νομικά έωλη και παραπλανητική, καθόσον το όριο των 50 dB(A) προορίζεται αποκλειστικά για περιοχές όπου επικρατεί το αστικό στοιχείο. Ο φορέας επιχειρεί παράνομα να εξισώσει ένα παρθένο, αγροτοδασικό ορεινό ανάγλυφο με αστικό περιβάλλον, προκειμένου να εκδώσει πλασματικά αποτελέσματα και να συγκαλύψει την αναπόφευκτη παραβίαση του δεσμευτικού ορίου προστασίας των 45 dB. Αντίστοιχη ανεπάρκεια εμφανίζεται και για το Υποέργο 7, όπου ο θόρυβος Corona των γραμμών 400 kV αναφέρεται θεωρητικά στα 50 dB υπό υγρές συνθήκες, **χωρίς κανέναν υπολογισμό της εξασθένησής του στις**

πλησιέστερες κατοικίες και χωρίς συνδυασμένη αθροιστική αξιολόγηση με τον βόμβο των μετασχηματιστών του ΚΥΤ και τις λοιπές υποδομές (ΜΠΕ, Τεύχος 3, σ.736–738).

Η ανάγκη χρήσης πλασματικών μεθοδολογιών και εσφαλμένων ορίων από τον φορέα γίνεται άμεσα κατανοητή, εάν αναδειχθούν οι κραυγαλέες γεωγραφικές αυτοαναιρέσεις της ΜΠΕ ως προς τις πραγματικές αποστάσεις από τους οικιστικούς ιστούς. Ενδεικτικά, ενώ ο φορέας αναφέρει παραπειστικά για το Υποέργο 3 (ΜΠΕ, σ.17) ότι

*«όλες οι ανεμογεννήτριες καθώς και το σύστημα αποθήκευσης **βρίσκονται άνω των 660m από τους πλησιέστερους οικισμούς**»*

αυτοαναιρείται ακριβώς στην ίδια παράγραφο:

*«- Η θέση «Σούρμπας» χωροθετείται **0,6km νότια του οικισμού Μικρός Ποντιάς**, **277m ανατολικά του οικισμού Προφήτης Ηλίας και 520m περίπου δυτικά του οικισμού Μουρίκιο**…»*

Η χωροθέτηση βιομηχανικού εξοπλισμού τέτοιας ιλιγγιώδους κλίμακας σε αποστάσεις αναπνοής από ενεργές κατοικίες ή παραδοσιακούς οικισμούς (π.χ. Λεοντάρι, Βαλτεσινίκο) παραβιάζει τον ως άνω Πίνακα Δ του Παραρτήματος ΙΙ του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008. Η μετάθεση της *«τελικής αξιολόγησης θορύβου»* σε μεταγενέστερο στάδιο (μετά τον λεπτομερή σχεδιασμό του κατασκευαστή, όπως ομολογείται στις σ.727–738) συνιστά επίσης παράβαση του άρθρου 2, παρ. 1 του Ν. 4014/2011. Επιπλέον, επιβεβαιώνεται ότι οι παρουσιαζόμενες καμπύλες δεν αποτελούν αξιολόγηση του οριστικού εξοπλισμού και ουσιώδη εξέταση της ηχητικής όχλησης.

Ακριβώς την ίδια μεθοδολογική αυθαιρεσία και τεχνική ασυνέπεια εμφανίζει η Ενότητα 9.12 της ΜΠΕ αναφορικά με τα ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Ο φορέας περιορίζεται στην παράθεση γενικών, τυπικών μέγιστων τιμών για εναέριες γραμμές 400 kV και υπόγεια καλώδια (μικρότερα από 10 μT), **χωρίς να παρουσιάζει ειδικό υπολογισμό βάσει της πραγματικής γεωμετρίας και διάταξης των φάσεων του έργου, των πραγματικών αποστάσεων και λοιπών κρίσιμων παραμέτρων.** Δεν παρέχεται καμία προβλεπόμενη τιμή ηλεκτρικού και μαγνητικού πεδίου στις περιμέτρους των ΚΥΤ, των υποσταθμών και των εγκαταστάσεων αποθήκευσης (ΜΠΕ, Τεύχος 3, σ.739–740).

Μάλιστα, η ΜΠΕ καταλήγει στο αυθαίρετο συμπέρασμα ότι τα πεδία του έργου *«πρακτικά μηδενίζονται λόγω της φυσικής γείωσής τους»*. **Ο ισχυρισμός αυτός είναι επιστημονικά ανυπόστατος, καθώς η γείωση και η μεταλλική θωράκιση μπορούν να περιορίσουν το εξωτερικό ηλεκτρικό πεδίο, αλλά δεν συνεπάγονται επ' ουδενί τον μηδενισμό του μαγνητικού πεδίου χαμηλής συχνότητας.**

Επιπλέον, η εγκατάσταση θηριωδών ανεμογεννητριών, υποσταθμών και containers αποθήκευσης σε αποστάσεις αναπνοής από ενεργούς οικισμούς, με την παράλληλη χρήση μεθοδολογιών που υποτιμούν ή αποκρύπτουν σκόπιμα την ακουστική και ηλεκτρομαγνητική όχληση, **προσκρούει ευθέως στο άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος** για την προστασία του οικιστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής. **Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η εξεταζόμενη ΜΠΕ στερείται κάθε επιστημονική εγκυρότητα, γεγονός που υποχρεώνει την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη της μελέτης στο σύνολό της.**

14. ΕΚΤΕΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΕΔΑΦΟΥΣ ΚΑΙ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ ΤΩΝ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 4014/2011 ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2011/92/ΕΕ

Από το άθροισμα των επιμέρους εμβαδών του Πίνακα 6.41 προκύπτει ότι η «εκτιμώμενη ζώνη χρήσης» του συνολικού έργου ανέρχεται περίπου σε 8.863.171 m², δηλαδή 8.863,17 στρέμματα, **ενώ η «εκτιμώμενη ζώνη κατάληψης» ανέρχεται περίπου σε 9.435.286 m², δηλαδή 9.435,29 στρέμματα** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, Ενότητα 6.3.4 «Συνολική εκτίμηση της επιφάνειας του εδάφους που καταλαμβάνεται», σ.354–356).

Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του φορέα, στη συνολική έκταση κατάληψης, περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι περιφράξεις των φωτοβολταϊκών σταθμών, οι πλατείες των ανεμογεννητριών, οι εγκαταστάσεις αποθήκευσης, οι υποσταθμοί, τα Κέντρα Υπερυψηλής Τάσης, οι νέες διανοίξεις και διαπλατύνσεις οδοποιίας, καθώς και 83.750 m² για τις πλατείες εγκατάστασης των 134 πυλώνων της γραμμής μεταφοράς.

Παρά το ήδη εξαιρετικά μεγάλο μέγεθος της καταγραφόμενης κατάληψης, η ίδια η ΜΠΕ διευκρινίζει ότι στον συνολικό υπολογισμό του Υποέργου 7 δεν έχουν συμπεριληφθεί οι ζώνες πρόσβασης προς τους πυλώνες, οι οποίες καταλαμβάνουν επιπλέον έκταση περίπου 18.095 m², επειδή χαρακτηρίζονται ως προσωρινού χαρακτήρα επεμβάσεις (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.3.4, σ.356). **Ο προσωρινός χαρακτηρισμός τους, όμως, δεν αναιρεί τις επιπτώσεις που προκαλούνται κατά την κατασκευή από την απομάκρυνση της βλάστησης, τη συμπίεση και διάβρωση του εδάφους, την κίνηση βαρέων οχημάτων και τον κατακερματισμό των ενδιαιτημάτων, οι οποίες επιφέρουν αλυσιδωτές αρνητικές συνέπειες, προσωρινές ή και μόνιμες.**

<u>Επιπλέον, όπως τεκμηριώθηκε αναλυτικά στην Ενότητα 6 του παρόντος και αποδεικνύεται στους Πίνακες 5.10 έως 5.18 της υπό κρίση ΜΠΕ, παρά το θηριώδες μέγεθος της καταγραφόμενης κατάληψης, το μέγεθος αυτό είναι πλασματικό, καθώς αποκόπτεται το μεγαλύτερο μέρος της πραγματικής αδειοδοτημένης έκτασης της ΡΑΑΕΥ, η οποία ανέρχεται σε 46.583,7 στρέμματα.</u>

Προς μαθηματική και τεχνική απόδειξη της ανωτέρω εκτεταμένης υποτίμησης της πραγματικής χωρικής κλίμακας του έργου, παρατίθενται αυτούσιοι οι Πίνακες 5.10 έως 5.18 της ΜΠΕ, όπου αποτυπώνεται η αναντιστοιχία μεταξύ των εκτάσεων που ο φορέας δηλώνει ως στενό αποτύπωμα κατασκευής και των εκτάσεων που δεσμεύονται καθολικά. Από την απλή μαθηματική επαλήθευση και το άθροισμα των γενικών συνόλων των συγκεκριμένων Πινάκων της ΜΠΕ προκύπτει ότι:

• Το Πραγματικό Άθροισμα των Περιοχών Ενδιαφέροντος **για τα Υποέργα 1 ως 6** (2η & 3η στήλη) ανέρχεται καθολικά σε περίπου **46.368.390 m²** (δηλαδή 46.368,39 στρέμματα πολυγώνων δέσμευσης).

• Το Πραγματικό Άθροισμα των Ζωνών Κατάληψης και Επεμβάσεων **για τα Υποέργα 1 ως 6** (4η & 5η στήλη) ανέρχεται σε περίπου **9.051.660 m²** (δηλαδή 9.051,66 στρέμματα άμεσης ισοπέδωσης).

• Το Πραγματικό Άθροισμα των Επεμβάσεων (Πυλώνες, ΚΥΤ) σε ΠΕ Αχαΐας, Κορινθίας και Φωκίδας **για το Υποέργο 7** (2η στήλη στους Πίνακες 5.16-5.17 και 2η & 4η στήλη στον Πίνακα 5.18) ανέρχεται σε περίπου **383.612,63 m²** (δηλαδή 383,61 στρέμματα), εκ των οποίων η έκταση Εντός Δασικών Χαρτών αφορά **167.295,84 m²** (δηλαδή 167,30 στρέμματα άμεσης ισοπέδωσης).

Ως εκ τούτου, το **Συνολικό Πραγματικό Αποτύπωμα Δέσμευσης και Επεμβάσεων** (με εργασίες, ισοπέδωση, εκχερσώσεις, περιφράξεις, αλλαγή χρήσεων γης κ.ά.) **για το σύνολο των 7 υποέργων** της ΜΠΕ (Πίνακες 5.10 έως 5.18 με Περιοχές Ενδιαφέροντος για Υποέργα 1-6 και συνολική έκταση επεμβάσεων για Υποέργο 7) αγγίζει το ιλιγγιώδες μέγεθος των **46.583.709,28 m² (δηλαδή 46.583,7 στρέμματα)**, το οποίο ο φορέας αποσιωπά πλήρως από το γενικό σώμα της ΜΠΕ.

ΥΠΟΕΡΓΟ 1				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (Πλατείες Α/Γ, νέα οδοποιία, Υ/Σ και περιοχή τοποθέτησης συσσωρευτών & κέντρου ελέγχου)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΔΔ	2.635.129,77	88,331%	168.647,82	81,37%
ΔΑ	2.365,26	0,079%	-	-
ΑΔ	224.056,07	7,511%	26.259,23	12,67%
ΑΑ	121.682,41	4,079%	12.346,65	5,96%
ΣΥΝΟΛΟ	**2.983.233,50**	**100%**	**207.253,69**	**100,00%**

Πίνακας 5.10: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 1.

ΥΠΟΕΡΓΟ 2				
Θέση «Μελίσσι»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (προτεινόμενες περιφράξεις & ζώνη διέλευσης καλωδίων εκτός περίφραξης)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	76.597,78	1,14%	-	-
ΑΔ	4.938,65	0,07%	-	-
ΔΔ	6.609.453,57	98,50%	2.488.267,97	100,00%
ΔΑ	18.980,01	0,28%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**6.709.970,00**	**100,00%**	**2.488.267,97**	**100,00%**

Θέση «Αλεποχώρι»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (προτεινόμενη περίφραξη)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	2.383.560,43	99,44%	720.388,03	100,00%
ΑΔ	13.343,07	0,56%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**2.396.903,50**	**100,00%**	**720.388,03**	**100,00%**
Υποσταθμός Ανύψωσης στη θέση «Μελίσσι»			**Κ.Υ.Τ. στη θέση «Νεστάνη»**	
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Περιοχή Ενδιαφέροντος	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)
ΑΑ	-	-	431.135,33	94,61%
ΠΑ	-	-	135,76	0,03%
ΑΔ	-	-	607,65	0,13%
ΔΔ	30.032,40	100,00%	23.836,30	5,23%
ΣΥΝΟΛΟ	**30.032,40**	**100,00%**	**455.715,04**	**100,00%**

Πίνακας 5.11: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 2.

ΥΠΟΕΡΓΟ 3				
Θέσεις ««Πουλιονέρι», «Κρανιά», «Σούρμπας» και Κ.Υ.Τ. 33/150/400kV «Νεοχώρι»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρα ελέγχου, περιοχή εγκατάστασης Κ.Υ.Τ.)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	750.862,98	7,14%	195.125,83	18,27%
ΠΑ	125.142,24	1,19%	13.785,72	1,29%
ΑΔ	909.972,60	8,65%	61.742,83	5,78%
ΔΔ	6.263.775,60	59,53%	488.429,63	45,72%
ΑΝ	1.050.197,69	9,98%	159.133,99	14,90%
ΔΑ	16.612,15	0,16%	3.676,48	0,34%
ΠΔ	422.460,45	4,02%	75.856,44	7,10%
ΕΚΤΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	982.641,29	9,34%	70.544,00	6,60%
ΣΥΝΟΛΟ	**10.521.665,00**	**100,00%**	**1.068.294,92**	**100,00%**
Θέση ««Παναγιά»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρο ελέγχου)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	449.383,68	12,40%	16.425,36	7,19%
ΠΑ				
ΑΔ	825.063,82	22,77%	19.424,85	8,50%
ΔΔ	2.349.339,33	64,82%	192.709,76	84,31%
ΑΝ				
ΔΑ	473,17	0,01%		
ΠΔ				
ΣΥΝΟΛΟ	**3.624.260,00**	**100%**	**228.559,98**	**100%**

Πίνακας 5.12: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 3.

ΥΠΟΕΡΓΟ 4				
Θέση «Μακρυά Λάκκα»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	483.915,97	22,07	45.343,15	9,71
ΠΑ	193.495,64	8,83	108.973,14	23,33
ΠΔ	515.055,80	23,49	312.682,43	66,96
ΔΔ	889.139,89	40,55	-	-
ΔΑ	9.135,46	0,42	-	-
ΑΔ	94.067,70	4,29	-	-
ΑΑ (ΑΝ)	2.092,46	0,10	-	-
ΔΑ (ΑΝ)	235,92	0,01	-	-
ΔΔ(ΑΝ)	2.888,50	0,13	-	-
ΠΑ (ΑΝ)	699,83	0,03	-	-
ΠΔ(ΑΝ)	1.832,76	0,08	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**2.192.559,93**	**100,00**	**466.998,72**	**100,00**
Θέση «Σγόρτσα»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	1.160.345,63	49,08	234.622,38	100,00
ΑΔ	618.405,42	26,16	-	-
ΔΔ	580.052,68	24,53	-	-
ΔΑ	5.504,77	0,23	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**2.364.308,50**	**100,00**	**234.622,38**	**100,00**

Θέση «Αγιος Δημήτριος»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	8.391,68	6,28	123.283,82	100,00
ΑΔ	125.322,12	93,72	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**133.713,80**	**100,00**	**123.283,82**	**100,00**
Θέση «Λούτσα»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	287.714,86	92,72	205.373,50	100,00
ΑΔ	18.419,61	5,94	-	-
ΔΔ	4.168,03	1,34	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**310.302,50**	**100,00**	**205.373,50**	**100,00**
Θέση «Χάνια»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	229.221,70	171,43	170.394,58	100,00
ΣΥΝΟΛΟ	**229.221,70**	**100,00**	**170.394,58**	**100,00**

Θέση «Αετοράχη»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή ενδιαφέροντος		Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)	
	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)	Έκταση (τ.μ.)	Ποσοστό επί του συνόλου (%)
ΑΑ	0,09	0,00	210.678,95	100,00
ΠΑ	257.501,41	192,58	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**257.501,50**	**100,00**	**210.678,95**	**100,00**
Θέση «Αγιά Μαρίνα»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	**Περιοχή ενδιαφέροντος**		**Προτεινόμενες περιφράξεις (επέμβαση)**	
	Έκταση (τ.μ.)	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	1.141.643,63	95,34	610.222,08	100,00
ΠΑ	4.622,42	0,39	-	-
ΑΔ	24.325,25	2,03	-	-
ΔΔ	26.887,92	2,25	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**1.197.479,22**	**100,00**	**610.222,08**	**100,00**

Πίνακας 5.13: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 4.

ΥΠΟΕΡΓΟ 5				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρο ελέγχου, περιοχή εγκατάστασης Υ/Σ)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΔΔ	3.564.287,80	44,235%	169.193,45	45,531%
ΔΔ (ΑΝ)	425.247,52	5,278%	19.064,15	5,130%
ΔΑ	117.712,21	1,461%	13.856,91	3,729%
ΔΑ (ΑΝ)	6.170,94	0,077%	-	-
ΑΔ	2.110.506,17	26,193%	94.495,43	25,429%
ΑΔ (ΑΝ)	195.702,61	2,429%	24.260,06	6,528%
ΑΑ	1.628.783,86	20,214%	50.406,09	13,565%
ΑΑ (ΑΝ)	5.738,70	0,071%	326,81	0,088%
ΠΑ	3.457,18	0,043%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**8.057.606,99**	**100%**	**371.602,89**	**100%**

Πίνακας 5.14: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 5.

ΥΠΟΕΡΓΟ 6				
Τμήμα Α				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	**Περιοχή ενδιαφέροντος**		**Προτεινόμενες περιφράξεις**	
	Έκταση (τ.μ.)	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	1.986.557,42	99,42	604.578,39	100,00
ΑΔ	11.539,58	0,58	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**1.998.097,00**	**100,00**	**604.578,39**	**100,00**
Τμήμα Β				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	**Περιοχή ενδιαφέροντος**		**Προτεινόμενες περιφράξεις**	
	Έκταση (τ.μ.)	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	1.993.248,99	99,70	666.865,85	100,00
ΑΔ	4.182,88	0,21	-	-
ΔΔ	1.770,13			
ΣΥΝΟΛΟ	**1.999.202,00**	**100,00**	**666.865,85**	**100,00**

Τμήμα Γ				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	**Περιοχή ενδιαφέροντος**		**Προτεινόμενες περιφράξεις**	
	Έκταση (τ.μ.)	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	239.918,82	32,50	127.263,33	67,50
ΑΔ	95.769,07	12,97	-	-
ΑΔ (ΑΝ)	80.375,52	10,89	-	-
ΔΑ (ΑΝ)	19.226,07	2,60	-	-
ΔΑ	3.528,56	0,48	613,95	0,33
ΔΔ (ΑΝ)	119.219,96	16,15	-	-
ΔΔ	106.307,44	14,40	-	-
ΠΑ	65.579,13	8,88	60.662,54	32,17
ΠΔ	31,85	0,00	-	-
ΠΔ (ΑΝ)	8.367,63	1,13	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**738.324,04**	**100,00**	**188.539,82**	**100,00**

Πίνακας 5.15: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 6.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ Π.Ε. ΦΩΚΙΔΑΣ		
ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ Π.Ε. ΦΩΚΙΔΑΣ	**ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΠΥΛΩΝΩΝ (Π1 – Π46)**	
Δασικός χαρακτηρισμός	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	852,25	2,96
ΑΔ	1.366,24	4,75
ΔΑ	29,87	0,10
ΔΔ	12.694,15	44,15
ΠΑ	2.986,25	10,39
ΠΔ	10.821,24	37,64
ΣΥΝΟΛΟ	**28.750,00**	**100,00**

Πίνακας 5.16: Δασικός χαρακτήρας και έκταση επεμβάσεων εντός του αναρτημένου δασικού χάρτη της Π.Ε. Φωκίδας.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ Π.Ε. ΚΟΡΙΝΘΟΥ		
	ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΠΥΛΩΝΩΝ (Π47 – Π52 & Π56, ΜΕΡΟΣ Π57, Π58 – Π59, ΜΕΡΟΣ Π60 & Π85 – Π102)	
Δασικός χαρακτηρισμός	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	5.572,04	31,59
ΑΔ	1.238,87	7,02
ΔΔ	9.254,93	52,47
ΠΑ	1.573,86	8,92
ΣΥΝΟΛΟ	**17.639,71**	**100,00**

Πίνακας 5.17: Δασικός χαρακτήρας και έκταση επεμβάσεων εντός του αναρτημένου δασικού χάρτη της Π.Ε. Κορινθίας.

ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΕΝΤΟΣ ΑΝΑΡΤΗΜΕΝΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ Π.Ε. ΑΧΑΪΑΣ				
	ΠΛΑΤΕΙΕΣ ΠΥΛΩΝΩΝ Π53 – Π55, Π60 – Π84 & Π103 – Π134		**ΚΥΤ**	
Δασικός χαρακτηρισμός	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**	**Έκταση (τ.μ.)**	**Ποσοστό επί του συνόλου (%)**
ΑΑ	1.474,79	4,47	62.537,61	70,33
ΑΔ	3.592,26	10,89	26.383,22	29,67
ΔΔ	27.918,25	84,64	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**32.985,30**	**100,00**	**88.920,83**	**269,58**

Πίνακας 5.18: Δασικός χαρακτήρας και έκταση επεμβάσεων εντός του αναρτημένου δασικού χάρτη της Π.Ε. Αχαΐας.

Η ανωτέρω εκτεταμένη υποτίμηση της πραγματικής χωρικής κλίμακας και η μαθηματική αοριστία της ΜΠΕ συνιστούν κατάφωρη παραβίαση των δεσμευτικών προδιαγραφών του Παραρτήματος IV της ευρωπαϊκής Οδηγίας 2011/92/ΕΕ (όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2014/52/ΕΕ), οι οποίες ενσωματώθηκαν στο ελληνικό δίκαιο με το άρθρο 11 παρ. 4 του Ν. 4014/2011 και εξειδικεύτηκαν πλήρως από το Παράρτημα ΙΙ (Κεφάλαιο Β, σημείο 1, στοιχεία β, γ και δ) της ΥΑ οικ. 5688/2018. Πρόκειται για θεσμικό πλαίσιο που επιβάλλει την πλήρη περιγραφή των φυσικών χαρακτηριστικών του όλου έργου και των απαιτήσεων χρήσης γης κατά τα στάδια κατασκευής και λειτουργίας, καθώς και τη φύση και ποσότητα των χρησιμοποιούμενων υλικών και φυσικών πόρων. Ο φορέας παραβιάζει οριζόντια τις ανωτέρω εθνικές και ενωσιακές διατάξεις, καθότι περιορίζει την περιβαλλοντική του εκτίμηση αποκλειστικά στο στενό κατασκευαστικό αποτύπωμα, αποκόπτοντας αυθαίρετα το υπόλοιπο σχεδόν 80% της συνολικής αδειοδοτημένης έκτασης του έργου (46.368,39 στρέμματα) εντός της οποίας δεσμεύεται η χρήση γης, ενώ οι κραυγαλέες αντιφάσεις ως προς τις ποσότητες του εξοπλισμού (ασάφεια containers, αριθμητική ασυμφωνία κυψελών κ.ά., βλ. Ενότητα 6 του παρόντος) καθιστούν το τεχνικό αντικείμενο μη επαληθεύσιμο.

Ομοίως, παραβιάζεται το Παράρτημα IV (σημείο 5, Στοιχείο β') της Οδηγίας 2011/92/ΕΕ, όπως αυτό ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία μέσω του Παραρτήματος ΙΙ (Κεφάλαιο Β, σημείο 5) της ΥΑ οικ. 5688/2018, το οποίο επιτάσσει την υποχρεωτική περιγραφή των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων του έργου στο περιβάλλον από τη χρήση των φυσικών πόρων, ιδίως δε της γης, του εδάφους, των υδάτων και της βιοποικιλότητας. Η εξεταζόμενη ΜΠΕ, σε ευθεία αντίθεση με την ανωτέρω υποχρέωση, ισχυρίζεται παραπλανητικά ότι οι επιπτώσεις στο έδαφος είναι δήθεν «τοπικές και περιορισμένες» στηριζόμενη σε εσκεμμένα υποτιμημένα μεγέθη. Στην πραγματικότητα, η γιγαντιαία κλίμακα της καθολικής δέσμευσης 46.583,7 στρεμμάτων φυσικού και εξωαστικού χώρου επιφέρει άμεση, μόνιμη και μη αναστρέψιμη σφράγιση, συμπίεση και καταστροφή της οργανικής ύλης του εδάφους, διαταράσζοντας οριζόντια τη βιώσιμη διαθεσιμότητα των φυσικών πόρων, όπως αυτή προστατεύεται από το ελληνικό και ενωσιακό δίκαιο.

Ιδιαίτερα σημαντική είναι και η έκταση των επεμβάσεων δασικού χαρακτήρα, οι οποίες προωθούνται έσω μιας ΜΠΕ πάσχουσας από ουσιώδη πλημμέλεια ως προς τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις της περίπτωσης ιβ της παρ. 1 του άρθρου 11 του ΠΔ 344/2000 (ΦΕΚ 297/Α/29-12-2000). καθώς παραβιάζεται η εκ του νόμου υποχρεωτική και επιβεβλημένη συμμετοχή Δασολόγου για τη σύνταξή της και τη διενέργεια ερευνών, όπως αναλύθηκε στην Ενότητα 1 του παρόντος. Η έλλειψη της συγκεκριμένης επιστημονικής εγκυρότητας, σε συνδυασμό με την απουσία των εξειδικευμένων ειδικοτήτων του Επιστήμονα Υγείας και του Θαλάσσιου

Βιολόγου, στερεί αδιαμφισβήτητα από την εξεταζόμενη ΜΠΕ την αναγκαία επιστημονική γνώση, καθιστώντας την περιβαλλοντική αποτίμηση των δασικών και θαλάσσιων επεμβάσεων εν τοις πράγμασι μετέωρη.

Από το άθροισμα των επιμέρους δασικών χαρακτηρισμών **(ΔΔ, ΔΑ, ΑΔ, ΠΔ, ΠΑ)** των Πινάκων 5.10 έως 5.15 προκύπτει ότι το **Σύνολο «Περιοχών Ενδιαφέροντος» επί Δασικών Εκτάσεων (Υποέργα 1 έως 6) ανέρχεται σε περίπου 31.527,37 στρέμματα ευρύτερου δασικού εγκλωβισμού**, όπως αναλύεται ανά υποέργο στους Πίνακες 5.10 έως 5.15.

Σε αυτές, το μέγεθος «Ζωνών Κατάληψης / Επεμβάσεων» επί Δασικών Εκτάσεων μόνο από τις παρακάτω ρητώς καταγεγραμμένες κατηγορίες προκύπτει τουλάχιστον σε 4.448,22 στρέμματα άμεσης εκρίζωσης και ισοπέδωσης για το Σύνολο του Έργου (Υποέργα 1 έως 7). Το γιγαντιαίο αυτό νούμερο προκύπτει από το άθροισμα των δασικών καταλήψεων των Υποέργων 1 έως 6 μαζί με τα στρέμματα άμεσης δασικής επέμβασης (πυλώνες και ΚΥΤ) του Υποέργου 7 (Κεφάλαιο 8.5.3, ΜΠΕ).

Ειδικότερα, η ΜΠΕ αναφέρει για το **Υποέργο 1:**

*«Οι συνολικές επεμβάσεις του υποέργου 1 αφορούν την ανέγερση των πλατειών εγκατάστασης των ανεμογεννητριών (Α/Γ), την περιοχή εγκατάστασης του συστήματος αποθήκευσης/ συσσωρευτών, την περιοχή εγκατάστασης του Υποσταθμού ανύψωσης στη θέση «Διακόπι», καθώς και τις νέες διανοίξεις οδοποιίας και καταλαμβάνουν συνολικά περίπου 207,25 στρ. Από τα 207,25 στρ., **τα 194,90 στρ. αποτελούν δασικές εκτάσεις (ΔΔ & ΑΔ)** και τα 12,35 στρ. αποτελούν μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ).»*

Για το Υποέργο 2:

*«Οι συνολικές επεμβάσεις του υποέργου 2 αφορούν τις περιφράξεις των σταθμών, την περιοχή εγκατάστασης του Υποσταθμού ανύψωσης στη θέση «Μελίσσι», καθώς και τη περιοχή εγκατάστασης του Κ.Υ.Τ. στη θέση «Νεστάνη». Συνολικά οι περιοχές αυτές καταλαμβάνουν περίπου 3.694,40 στρ. Από τα 3.694,40 στρ., **τα 2.542,74 στρ. αποτελούν δασικές εκτάσεις (ΔΔ & ΑΔ)** και τα 1.151,66 στρ. αποτελούν μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ & ΠΑ).»*

Για το Υποέργο 3:

*«Οι συνολικές επεμβάσεις του υποέργου 3 αφορούν την ανέγερση των πλατειών εγκατάστασης των ανεμογεννητριών (Α/Γ), την περιοχή εγκατάστασης του συστήματος αποθήκευσης/ συσσωρευτών, την περιοχή εγκατάστασης του Κ.Υ.Τ. στη θέση «Νεοχώρι», τις νέες διανοίξεις οδοποιίας καθώς και τις νέες διαπλατύνσεις. Συνολικά οι εκτάσεις αυτές καταλαμβάνουν περίπου 1.296,85 στρ., εκ των οποίων **τα 997,30 στρ. αποτελούν δασικές εκτάσεις (ΑΔ, ΔΔ, ΑΝ & ΠΔ),** ενώ τα 229 στρ. αποτελούν μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ, ΠΑ & ΔΑ). Το*

υπόλοιπο τμήμα έκτασης περίπου 70,6στρ. δεν υπάρχει θεσμοθετημένος χαρακτηρισμός στον αναρτημένο δασικό χάρτη (παρουσιάζεται ως κενό).»

Για το Υποέργο 4: *«Οι εκτάσεις που βρίσκονται εντός των θέσεων «Σγόρτσα», «Αετοράχη», «Χάνια», «Άγιος Δημήτριος», «Λούτσα» και «Αγία Μαρίνα» αναπτύσσονται εξ' ολοκλήρου εντός εκτάσεων μη δασικού χαρακτήρα (ΑΑ), ενώ οι εκτάσεις που βρίσκονται εντός της θέσης «Μακρυά Λάκκα», αναπτύσσονται εντός εκτάσεων μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις στο μεγαλύτερο μέρος (ΑΑ και ΠΑ) και σε ένα μικρότερο μέρος σε δασικού χαρακτήρα εκτάσεις (ΠΔ). Το σύνολο των επεμβάσεων καταλαμβάνει έκταση περίπου 2.021,57 στρ. Από τα 2.021,57 στρ., τα 1.708,89στρ. αποτελούν μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ & ΠΑ), ενώ τα υπόλοιπα* ***312,68 στρ. αποτελούν δασικές εκτάσεις (ΔΔ).****»*

Για το Υποέργο 5: *«Οι συνολικές επεμβάσεις του υποέργου 5 αφορούν την ανέγερση των πλατειών εγκατάστασης των ανεμογεννητριών (Α/Γ), την περιοχή εγκατάστασης του συστήματος αποθήκευσης/ συσσωρευτών, την περιοχή εγκατάστασης του Υποσταθμού ανύψωσης 33/150kV στη θέση «Λογγός», καθώς και τις νέες διανοίξεις και διαπλατύνσεις των υφιστάμενων δρόμων. Συνολικά οι εκτάσεις αυτές καταλαμβάνουν έκταση περίπου 371,60στρ., εκ των οποίων* ***τα 307,34 στρ. αποτελούν δασικές εκτάσεις (ΔΔ, ΔΔ (ΑΝ), ΑΔ, ΑΔ (ΑΝ), ΑΑ(ΑΝ))*** *και το υπόλοιπο 64,26 στρ. αποτελεί μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις (ΔΑ & ΑΑ).»*

Για το Υποέργο 6: *«Το σύνολο των επεμβάσεων καταλαμβάνει έκταση περίπου 1.459,98 στρ. και αποτελεί στο μεγαλύτερο μέρος μη δασικές εκτάσεις. Οι προτεινόμενες περιφράξεις που βρίσκονται εντός των τμημάτων Α και Β, αναπτύσσονται εξ' ολοκλήρου εντός μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις (ΑΑ), ενώ οι προτεινόμενες περιφράξεις που βρίσκονται εντός του τμήματος Γ, αναπτύσσονται εξ' ολοκλήρου εντός μη δασικού χαρακτήρα εκτάσεις (ΑΑ, ΔΑ και ΠΑ). Στο τμήμα επιφάνειας* ***613,95τ.μ., το οποίο χαρακτηρίζεται ως ΔΑ, δεν θα χωροθετείται εξοπλισμός του έργου αν και αποτελεί μέρος της προτεινόμενης περίφραξης****.»*

Για το Υποέργο 7 (Φωκιδα): *«Το σύνολο των επεμβάσεων, πλατείες πυλώνων Π1 – Π46 καταλαμβάνει συνολικά έκταση 28.750τ.μ., εκ των οποίων* ***τα 24.881,63τ.μ. ανήκουν σε δασικές εκτάσεις*** *(ΑΔ, ΔΔ, και ΠΔ) και τα 3.868,37τ.μ. ανήκουν σε μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ, ΔΑ και ΠΑ).»*

Για το Υποέργο 7 (Κορινθία): *«Το σύνολο των επεμβάσεων, πλατείες πυλώνων Π47 – Π52, μέρος Π57, Π58 – Π59, μέρος Π60 και Π85 - Π102, καταλαμβάνει συνολικά έκταση 17.639,71τ.μ., εκ των οποίων* ***τα 10.493,81τ.μ. ανήκουν σε δασικές εκτάσεις (ΑΔ, ΔΔ)*** *και τα 7.145,90τ.μ. ανήκουν σε μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ και ΠΑ).*

Για το Υποέργο 7 (Αχαΐα): *«Το σύνολο των επεμβάσεων (εντός των αναρτημένων δασικών χαρτών), πλατείες πυλώνων Π53 – Π55, Π60 – Π84, Π103 – Π134 και περιοχή ενδιαφέροντος του νέου Κ.Υ.Τ., καταλαμβάνουν συνολικά*

*έκταση 121.906,13τ.μ., εκ των οποίων **τα 57.893,73τ.μ. ανήκουν σε δασικές εκτάσεις (ΑΔ, ΔΔ)** και τα 1.474,79τ.μ. ανήκουν σε μη δασικές εκτάσεις (ΑΑ). * Όπως φαίνεται στην εικόνα 8.84 και στις εκτάσεις του ανωτέρω πίνακα, οι πυλώνες Π128 – Π134 (7x625=4.375τ.μ.) και ένα μέρος της περιοχής ενδιαφέροντος του νέου Κ.Υ.Τ. (210.941,79τ.μ.) εμπίπτουν σε περιοχή για την οποία δεν υπάρχει θεσμοθετημένος χαρακτηρισμός στον αναρτημένο δασικό χάρτη (παρουσιάζεται ως κενό).»* Η ύπαρξη αυτών των χαρτογραφικών κενών στερεί αντικειμενικά από την αδειοδοτούσα αρχή τη δυνατότητα να μορφώσει ασφαλή και έγκυρη κρίση. Βάσει της Συνταγματικής Αρχής της Προφύλαξης, η Διοίκηση εμποδίζεται νομικά να εκδώσει περιβαλλοντική έγκριση για βαριές βιομηχανικές υποδομές, όπως το ΚΥΤ και οι πυλώνες, όσο το ίδιο το κράτος τελεί σε αβεβαιότητα και αγνοεί τον δασικό ή μη χαρακτήρα των εδαφών αυτών. Με βάση τα παραπάνω, όπως αναφέρει και η ΜΠΕ*, «οι προτεινόμενες επεμβάσεις καταλαμβάνουν συνολική έκταση 383612,63τ.μ. και ο χαρακτήρας τους αναλύεται στον ακόλουθο πίνακα:*

Δασικές εκτάσεις (τ.μ.)	93.269,17
Μη Δασικές (τ.μ.)	75.026,67
Δεν υπάρχει χαρακτήρας – Κενό	215.316,79
Σύνολο (τ.μ.)	**383.612,63**

Πίνακας 8.27: Χαρακτήρας προτεινόμενων επεμβάσεων ανά έκταση. »

Όπως αναφέρει η ΜΠΕ, **τα 83.750 m², δηλαδή 83,75 στρέμματα**, στα οποία θα εγκατασταθούν **<u>οι 134 πυλώνες, βρίσκονται εντός δασικών εκτάσεων</u>** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.3.4, σ.356).

Τα δεδομένα αυτά όχι μόνο δεν συμβιβάζονται με την επαναλαμβανόμενη εκτίμηση της ΜΠΕ ότι οι επεμβάσεις στο έδαφος και στο φυσικό περιβάλλον θα είναι απλώς «**περιορισμένες**», «**τοπικού χαρακτήρα» και κατά κανόνα προσωρινές ή αντιστρέψιμες** (ΜΠΕ, Τεύχος 3, ενότητες 9.4.1–9.5.1, σ.693–695), αλλά καταρρίπτονται και από Ενότητες του παρόντος (ενδεικτικά βλ. Ενότητες 9-18), ενώ παράλληλα εισάγεται ο κίνδυνος πυρκαγιάς και σοβαρών τεχνολογικών ατυχημάτων εκεί που δεν υπήρχε. **Η έκταση των περιφράξεων, των μόνιμων εγκαταστάσεων, των δασικών επεμβάσεων, της νέας οδοποιίας και του δικτύου των 134 πυλώνων καταδεικνύει έργο μεγάλης χωρικής κλίμακας, το οποίο εκτείνεται σε περισσότερες Περιφερειακές Ενότητες και επηρεάζει διαφορετικά οικοσυστήματα και χρήσεις γης.**

Συνεπώς, ο λεκτικός υποβιβασμός των επιπτώσεων ως περιορισμένων και τοπικών δεν στηρίζεται στα ποσοτικά στοιχεία της ίδιας της ΜΠΕ και δεν συνιστά επαρκή εκτίμηση της έντασης, της έκτασης, της μονιμότητας και της σωρευτικής διάστασης των επεμβάσεων. Η μεθοδολογική αντίφαση – όπου η ΜΠΕ από τη μία απογράφει μια δασική αλλοίωση ιστορικού μεγέθους και από την άλλη την υποβαθμίζει λεκτικά ως αμελητέα – αναιρεί την επιστημονική αξιοπιστία του φακέλου και προσκρούει ευθέως στο άρθρο 24 παρ. 1 του Σύνταγματος, το οποίο θέτει τα δάση υπό αυστηρό καθεστώς προστασίας και επιβάλλει τη λήψη συγκεκριμένων προληπτικών μέτρων, καθώς και στο εφαρμοστέο ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008, το οποίο επιτάσσει την αρμονική ένταξη των έργων στο φυσικό περιβάλλον.

15. ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΓΗΣ ΥΨΗΛΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ (ΓΓΥΠ) — ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 2637/1998

Το έργο προσκρούει ευθέως στις διατάξεις του άρθρου 56 του Ν. 2637/1998, το οποίο επιβάλλει **αυστηρό απαγορευτικό κανόνα για την άσκηση οποιασδήποτε άλλης δραστηριότητας πλην της αγροτικής εκμετάλλευσης σε εκτάσεις που συνιστούν Αγροτική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας (ΓΓΥΠ)**. Η χωροθέτηση των συνοδών υποδομών και των βιομηχανικών σταθμών (όπως στις θέσεις «Μελίσσι», «Αλεποχώρι» του Υποέργου 2, και «Λογγός» του Υποέργου 5) σε καλλιεργούμενες εκτάσεις και παραδοσιακούς ελαιώνες της Αρκαδίας, της Αχαΐας, της Ηλείας και της Κορινθίας συνιστά ευθεία παραβίαση του νόμου. Η ουσιώδης πλημμέλεια της διαδικασίας επισφραγίζεται από το επίσημο Έντυπο Τυποποιημένης Γνωμοδότησης της ΠΕΧΩΠ ΠΕ Αρκαδίας (Αρ. Πρωτ. 211177/25-6-26). Η αρμόδια περιφερειακή υπηρεσία ομολογεί στο σημείο 3 ότι **ΔΕΝ διενήργησε αυτοψία στο πεδίο**, ενώ δηλώνει αναρμοδιότητα, μετακυλίοντας την **ευθύνη στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (ΥΠΑΑΤ)**. Η άρνηση αυτή της περιφερειακής αρχής να ελέγξει τις χρήσεις γης, σε συνδυασμό με την παντελή έλλειψη χαρτογραφικής ταύτισης των σταθμών με τα τοπικά διαγράμματα ΓΓΥΠ, στερεί από τη ΜΠΕ κάθε νόμιμη προϋπόθεση, καθώς η Διοίκηση στερείται της δυνατότητας να εκτιμήσει αν παραβιάζεται η ΚΥΑ 168040/2010 περί διαβάθμισης της αγροτικής γης.

Το προϊσχύον και εφαρμοστέο εν προκειμένω ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008 αν και δεν προέβλεπε την τεχνολογία της αυτόνομης ηλεκτροχημικής αποθήκευσης, ερμηνευόμενο σε οργανική ενότητα με τη γενική δασική και αγροτική νομοθεσία, θέτει σαφείς περιορισμούς αποκλεισμού για το σύνολο των συνοδών υποδομών, βάσει του άρθρου 2.

Περαιτέρω, το Χωροταξικό Πλαίσιο του 2008 αναγνωρίζει τη Γεωργική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας ως απόλυτη ζώνη αποκλεισμού για εγκαταστάσεις φωτοβολταϊκών σταθμών, ορίζοντας αυτολεξεί στο άρθρο 17 παρ. 2 εδάφιο ε:
«ε. Τα δάση και οι γεωργικές γαίες υψηλής παραγωγικότητας όπως προβλέπεται από τις διατάξεις του άρθρου 56 του Ν. 2637/1998 όπως ισχύουν»
πέρα από άλλους αυστηρούς περιορισμούς για τα καθεαυτά έργα ΑΠΕ.

Ενισχύοντας την προστασία των αγροτικών γαιών και των χρήσεων γης τους, το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026, στο Παράρτημα IV (σημείο 11) ορίζει αυτολεξεί:

«11. Αγροτικής γης υψηλής παραγωγικότητας, όπως αυτή καθορίζεται από τους αρμόδιους φορείς σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 56 του ν. 2637/1998 όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Η συγκεκριμένη απαγόρευση ισχύει για εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας και εγκαταστάσεις αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας.»

Εφόσον οι υποσταθμοί ανύψωσης, τα ΚΥΤ και τα containers των συσσωρευτών αποτελούν, κατά το άρθρο 2, παρ. 12 του ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008, **αναπόσπαστες «Συνοδευτικές Εγκαταστάσεις» και ενιαίο τεχνικό σύνολο με τους σταθμούς παραγωγής**, η χωροθέτησή τους στις θέσεις «Μελίσσι» (Υποέργο 2) και «Λογγός» (Υποέργο 5) πάνω σε ενεργούς παραδοσιακούς ελαιώνες και αγροτικές γαίες της Αρκαδίας και της Ηλείας συνιστά ευθεία παραβίαση του άρθρου 56 του Ν. 2637/1998.

Επιπλέον, η ΜΠΕ παραβιάζει το άρθρο 6, παρ. 2 του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008, το οποίο επιβάλλει περιβαλλοντική τεκμηρίωση για τις συνοδευτικές εγκαταστάσεις και ανάσχεση των επιπτώσεών τους.

Τυχόν ισχυρισμός του φορέα ότι οι περιορισμοί χρήσης γης δεν καταλαμβάνουν το σύνολο του συμπλέγματος τυγχάνει νομικά αβάσιμος και απορριπτέος. Βάσει της αρχής της ενότητας της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η χωροθέτηση των απαραίτητων συνοδών υποδομών επί εκτάσεων ΓΓΥΠ συμπαρασύρει κανονιστικά το σύνολο του υπό κρίση σχεδιασμού στην απόλυτη απαγόρευση εγκατάστασης, στερώντας από τη μελέτη κάθε νόμιμο έρεισμα αδειοδότησης και **υποχρεώνοντας την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη του φακέλου.**

16. ΑΣΥΜΒΑΤΗ ΧΩΡΟΘΕΤΗΣΗ ΦΩΤΟΒΟΛΤΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΑΙΟΛΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΜΕ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ ΣΕ ΓΕΩΡΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΕΣ ΓΑΙΕΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ — ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΠΧΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ, ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ ΚΑΙ ΕΧΠ-ΑΠΕ

Η υπό κρίση ΜΠΕ (Κεφάλαιο 5.1.1, σ.107-133) χωροθετεί βιομηχανικής κλίμακας φωτοβολταϊκούς και αιολικούς σταθμούς, υποσταθμούς και ΚΥΤ των υποέργων 1 έως 6 σε ενεργές γεωργικές και κτηνοτροφικές γαίες των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου (πέρα από τις δασικές και αναδασωτέες εκτάσεις που θίγονται, βλ. Ενότητα 14 του παρόντος). Στη σ.123 επισημαίνει αντίστοιχα στοιχεία για τμήματα του Υποέργου 7 (Πίνακας 5.2):

Τμήματα Υποέργου 7	**Καθορισμένες Περιοχές με βάση το ΓΠΣ Δ.Ε. Δεσφίνας (ΦΕΚ 483/ΑΠΠ/31-12-2013)**
Τμήμα Α Υπόγειας Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV & χώρος υπογειοποίησης και προσαιγιάλωσης στην παραλιακή ζώνη «Μακριά Μαλλιά» Δεσφίνας	ΠΕΠΔ 4 – Υπερτοπικών Επαγγελματικών Χρήσεων
Τμήμα Α Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV - Πυλώνες Π5 – Π11	Οικιστική περιοχή χαρακτηρισμένη ως πάρκα πολιτισμού, αθλητισμού και αναψυχής και νέοι οικιστικοί υποδοχείς
Τμήμα Α Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV - Πυλώνες Π31 – Π32 & Πυλώνες Π40 – Π43 & Π46	ΠΕΠΔ5 – Ζώνες Κτηνοτροφικές
Τμήμα Α Εναέριας Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400kV - Πυλώνες Π44 – Π45	ΠΕΠΔ6 – Λοιπός αγροτικός χώρος
Χώρος υπογειοποίησης και προσαιγιάλωσης στη Βόρεια Ακτή Πελοποννήσου	ΠΕΠΔ5 – Ζώνες Κτηνοτροφικές & ΠΕΠΔ6 – Λοιπός αγροτικός χώρος
Υποθαλάσσιο καλώδιο	-

Πίνακας 5.2: Επιμέρους τμήματα του υπό μελέτη υποέργου 7 και η σχέση τους με εγκεκριμένα όρια πολεοδομικών σχεδίων (εντός της περιοχής μελέτης).

Συνεπώς, το εξεταζόμενο έργο παραβιάζει το ευρύ πλέγμα προστασίας της αγροτικής γης και των δραστηριοτήτων του πρωτογενή τομέα που επιβάλλουν τα άρθρα 3, 10, 13, 14 και 16 του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου Δυτικής Ελλάδας και τα άρθρα 11, 13 και 17 του ΠΧΠ Πελοποννήσου.

Το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας (ΦΕΚ 845/Δ/2020) στο άρθρο 10 υιοθετεί τα εξής:

«*Άρθρο 10…*

1.1. Γεωργική παραγωγή…

- μέριμνα για την προστασία, ενίσχυση και επέκταση των περιοχών και προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ,

- αποφυγή μεγαλύτερης κατάτμησης των αγροτεμαχίων, ιδίως εκείνων που αφορούν γη υψηλής παραγωγικότητας, με αντίστοιχη πρόβλεψη από τον υποκείμενο σχεδιασμό ορίων κατάτμησης και αρτιότητας, καθώς και περιορισμό των χρήσεων γης που δεν συνάδουν με τη γεωργική χρήση.

- ο αγροτουρισμός να αποτελέσει μέσο ανάπτυξης του πρωτογενή τομέα τόσο με την ανάπτυξη υποδομών και σχετικών δραστηριοτήτων όσο και με την προώθηση τοπικών προϊόντων και την κατεύθυνση της παραγωγικής διαδικασίας προς την ποιότητα…

1.2. Κτηνοτροφική παραγωγή

Οριοθέτηση ευρύτερων περιοχών από τον υποκείμενο σχεδιασμό αναζήτηση κτηνοτροφικών ζωνών και επέκταση της βιολογικής κτηνοτροφίας.»

Με το άρθρο 14 θεσπίζει ως ύψιστη χωρική προτεραιότητα τη διαφύλαξη της αγροτικής γης για αποκλειστική εξυπηρέτηση της γεωργικής εκμετάλλευσης, περιορίζοντας δραστικά χρήσεις γης που δεν συνάδουν με αυτή, προκειμένου να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της αλλοίωσης των γεωργικών περιοχών (Άρθρο 16, παρ. 10.3). Έτσι:

«Άρθρο 14

Κατευθύνσεις για τον υποκείμενο σχεδιασμό

Για τη βιώσιμη οργανωμένη ανάπτυξη δραστηριοτήτων προτείνονται οι κατευθύνσεις:

α) ο σαφής περιορισμός νέων οικιστικών επεκτάσεων στις απολύτως αναγκαίες,

β) η ανάδειξη/προστασία της αγροτικής γης, ιδίως της γης υψηλής παραγωγικότητας,

γ) η αποφυγή περαιτέρω κατατμήσεων και κατάργηση των παρεκκλίσεων στην εκτός σχεδίου δόμηση, από τον υποκείμενο σχεδιασμό

δ) η ανάπτυξη περιφερειακού σχεδίου βιώσιμης αστικής κινητικότητας για την συνδυασμένη πολεοδομική και συγκοινωνιακή προσέγγιση της ανάπτυξης νέων υποδομών και δικτύων με γνώμονα τη βέλτιστη οργανωμένη χωροθέτηση δραστηριοτήτων,

ε) η προτεραιότητα στην αντιμετώπιση της βιώσιμης ανάπτυξης των μειονεκτικών και προβληματικών ορεινών περιοχών μέσω ολοκληρωμένων αναπτυξιακών παρεμβάσεων και προγραμμάτων, στο πλαίσιο της κατεύθυνσης για άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων με σκοπό την εδαφική, κοινωνική και οικονομική συνοχή.»

Αντίστοιχα, το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαισίου της Περιφέρειας Πελοποννήσου (ΦΕΚ 186/Δ/2025) στις στρατηγικές του κατευθύνσεις του άρθρου 13 ο Πίνακας 1 στη σ.1758 περιλαμβάνει τα εξής:

«ΠΕ Αρκαδίας

Αειφορική διαχείριση φυσικών πόρων

Ισχυρή προστασία γεωργικής γης και περιοχών όπου παράγονται επώνυμα γεωργικά προϊόντα από ασύμβατες δραστηριότητες…

Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών με βάση δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, κτηνοτροφίας και πρώτης μεταποίησης αγροτικών προϊόντων.

Στις ορεινές περιοχές προωθείται, επίσης, η παραγωγή δασικών προϊόντων και υποπροϊόντων, η ανάπτυξη της μελισσοκομίας με την παραγωγή προϊόντων προέλευσης, καλλιέργεια και αξιοποίηση ειδικών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών, και η διασύνδεση βιοτεχνικών-οικοτεχνικών δραστηριοτήτων με τη δασική διαχείριση...

ΠΕ Κορινθίας

Αειφορική διαχείριση φυσικών πόρων

Ισχυρή προστασία γεωργικής γης και περιοχών όπου παράγονται επώνυμα γεωργικά προϊόντα από ασύμβατες δραστηριότητες...

Πολεοδομική-Περιβαλλοντική αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου προς τον Κορινθιακό Κόλπο

Ανάπτυξη Ορεινών Περιοχών με βάση δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού, κτηνοτροφίας και πρώτης μεταποίησης αγροτικών προϊόντων»

Επιπλέον, το άρθρο 10, παρ. Α του εν λόγω Πλαισίου θεσπίζει ρητή κανονιστική επιταγή για τις μονάδες φωτοβολταϊκών (Φ/Β), ορίζοντας επί λέξει ότι:

«Όσον αφορά τις Φ/Β μονάδες, η εγκατάστασή τους απαγορεύεται σε περιοχές με χαρακτηριστικά γεωργικής γης υψηλής παραγωγικότητας (ΕΠ-Α.Π.Ε., άρθ.17). Προτείνεται η διερεύνηση της απαγόρευσης αυτής, μετά από ειδική μελέτη, και σε άλλες περιοχές, στις οποίες το αγροτικό τοπίο αποτελεί στοιχείο αναγνωρισιμότητας και έλξης δραστηριοτήτων τουρισμού και αναψυχής…»

Το άρθρο 11 (Πεδίο Α) επιτάσσει την προστασία της γεωργικής γης από ασύμβατες, ανταγωνιστικές χρήσεις, σε απόλυτη συνάφεια, με τις δεσμευτικές στρατηγικές του Πίνακα 1, του άρθρου 13 για την Περιφερειακή Ενότητα Αρκαδίας και Κορινθίας.

Παρομοίως, το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας με το άρθρο 16, παρ.10.1 προστατεύει την αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας (ΑΓΥΠ) ενώ με την παρ.10.2 απαγορεύει την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών.

Ο φορέας του έργου της «ΑΙΟΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΩΝ ΑΕ» παραβιάζει συστηματικά το σύνολο των δεσμευτικών διατάξεων των ΠΧΠ στη Δυτική Ελλάδα και Πελοπόννησο, χωροθετώντας βιομηχανικούς σταθμούς, υποσταθμούς και έργα διασύνδεσης πάνω σε ενεργά καλλιεργούμενα εδάφη, παραγωγικές αγροτικές γαίες και ζωτικούς βοσκοτόπους, και συγκεκριμένα:

- Στην Π.Ε. Ηλείας (Υποέργο 5), αναφορικά με τον Αιολικό Σταθμό Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ): Στις θέσεις «Γυμνορράχη» και «Μπρινιά» (Δήμοι Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας-Κρεστένων), καθώς και στον συνοδό Υποσταθμό Ανύψωσης στη θέση «Λογγός», εκτοπίζοντας βίαια παραδοσιακούς ελαιώνες και δυναμικές καλλιέργειες της περιοχής, οι οποίες στηρίζουν την παραγωγή του εξαιρετικού παρθένου ελαιολάδου, του μελιού και των οίνων Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης ΠΓΕ Ηλεία, ανατρέποντας πλήρως τον χαρακτήρα των θεσμοθετημένων οινοτουριστικών διαδρομών «Δρόμοι του Κρασιού της Ολυμπιακής Γης».

- Στην Π.Ε. Αχαΐας (Υποέργο 4), αναφορικά με τον Φωτοβολταϊκό Σταθμό Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΦΣΠΗΕ): Στις θέσεις «Χάνια», «Αετοράχη» και «Λούτσα» (Δημοτική Ενότητα Κλείτορος, Δήμος Καλαβρύτων), καταλαμβάνοντας ζωτικές ημιορεινές αγροτικές εκτάσεις και παραδοσιακούς βοσκοτόπους της περιοχής, πλήττοντας ανεπανόρθωτο την τοπική τυροκομία και γαλακτοκομία που τροφοδοτούν τη ζώνη γάλακτος για τη Φέτα ΠΟΠ Καλαβρύτων και τη βαρελίσια Φέτα ΠΟΠ «Ερύμανθος» - πέρα από άλλα γαλακτομικά προϊόντα περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας - βάσει των κριτηρίων του ΕΛΓΟ-Δήμητρα που αναλύονται παρακάτω.

- Στην Π.Ε. Αχαΐας (Υποέργο 3), αναφορικά με τον Αιολικό Σταθμό Παραγωγής Ηλεκτρικής Ενέργειας (ΑΣΠΗΕ): Στις θέσεις «Πουλιονέρι», «Σούρμπας» και «Κρανιά» (Δήμοι Καλαβρύτων και Ερυμάνθου), καθώς και στο συνοδό ΚΥΤ στη θέση «Νεοχώρι», όπου η θέση «Σούρμπας» εγκαθίσταται εντός της Δημοτικής Ενότητας και του ευαίσθητου οικοσυστήματος του Σελινούντα, απειλώντας άμεσα τις εκτάσεις παραγωγής της παραδοσιακής ροδοζάχαρης Αιγίου και των Οίνων ΠΓΕ Αχαΐα και ΠΓΕ Πλαγιές Αιγιαλεία, ενώ οι διανοίξεις οδοποιίας καταστρέφουν τους ημιορεινούς βοσκοτόπους που τροφοδοτούν τη ζώνη γάλακτος για τη Φέτα ΠΟΠ Καλαβρύτων και τη βαρελίσια Φέτα ΠΟΠ «Ερύμανθος», πέρα από άλλα γαλακτομικά προϊόντα περιφερειακής και εθνικής εμβέλειας. Ο ορεινός και δύσκολος στην πρόσβαση χαρακτήρας του ΑΣΠΗΕ με αποθήκευση, καθώς και το ότι δεν υπάρχουν ουσιαστικά δρόμοι οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν, δεν αφήνει περιθώρια για την ανάπτυξη πολλών δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα η μοναδική δραστηριότητα η οποία υφίσταται αυτή τη στιγμή και από την οποία βιοπορίζονται οι κάτοικοι να είναι η κτηνοτροφία.

- Στην Π.Ε. Αρκαδίας (Υποέργο 2), αναφορικά με τους Φωτοβολταϊκούς Σταθμούς: Στις θέσεις «Μελίσσι» της Δημοτικής Ενότητας Αρτεμισίου και

«Αλεποχώρι» του Οροπεδίου Τεγέας (Δήμος Τρίπολης), χωροθετώντας γιγαντιαίες βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε ενεργά καλλιεργούμενα εδάφη και αγροτικές γαίες πρώτης προτεραιότητας που αποτελούν τον παραδοσιακό παραγωγικό πυρήνα της κεντρικής Αρκαδίας, με την ΠΟΠ Φέτα Τρίπολης, τα ΠΟΠ Μήλα Ντελίσιους Πιλαφά στην Τεγέα, καθώς και την αμπελουργική ζώνη παραγωγής του ΠΟΠ Οίνου Μαντινεία στο Αρτεμίσιο, με τη θεσμοθετημένη οινοτουριστική διαδρομή «Δρόμος του Κρασιού της Αρκαδίας», υποβαθμίζοντας την αξία της τοπικής αμπελουργικής ζώνης και ανατρέποντας τα χαρακτηριστικά που στηρίζουν την αγροτική οικονομία.

- Στην Π.Ε. Αρκαδίας (Υποέργο 4), αναφορικά με τους Φωτοβολταϊκούς Σταθμούς: Στις θέσεις που αφορούν το Δήμο Γορτυνίας «Χάνια», «Αετοράχη», Λούτσα» και κυρίως στη θέση «Αγία Μαρίνα» που αναπτύσσεται εντός του Κάμπου του Βαλτεσινίκου στο Μαίναλο, καταλαμβάνοντας πολύτιμες ορεινές και ημιορεινές αγροτικές γαίες πλησίον του ομώνυμου παραδοσιακού οικισμού και της Μυγδαλιάς. Η εγκατάσταση στερεί ζωτικές εκτάσεις του συγκεκριμένου Κάμπου και της Κοιλάδας της Ελά από την παραδοσιακή αγροτική δραστηριότητα, με τις ονομαστές καλλιέργειες πατάτας Βαλτεσινίκου – άμεσα συνδεδεμένες με τα τοπικά εδαφολογικά χαρακτηριστικά – και την ελεύθερη κτηνοτροφία της Γορτυνίας, πλήττοντας καίρια τον αυτόνομο χαρακτήρα της τοπικής οικονομίας και υποβαθμίζοντας τα εθνικής σημασίας μελισσοκομικά πεδία του ελατοδάσους του Μαινάλου με το ΠΟΠ Μέλι Ελάτης Μαινάλου Βανίλια. Η εγκατάσταση χιλιάδων Φ/Β πάνελ θα προκαλέσει το διαπιστωμένο φαινόμενο της «θερμικής νησίδας», αλλοιώνοντας το μικροκλίμα που χρειάζεται το μελιτογόνο έντομο για να παράξει το μελίτωμα, απειλώντας άμεσα την παραγωγή του σπάνιου Μελιού Βανίλια. Οι μελισσοκόμοι εκφράζουν επίσημες αντιρρήσεις διότι η εκτεταμένη αλλαγή χρήσης γης και η δημιουργία θερμικών νησίδων (λόγω της αντανάκλασης των πάνελ) αλλοιώνουν το μικροκλίμα της λεκάνης, επηρεάζοντας αρνητικά τη μελισσοκομική χλωρίδα και τις αποδόσεις των μελισσιών (βλ. Ενότητα 17 του παρόντος).

- Στην Π.Ε. Αρκαδίας (Υποέργο 1) αναφορικά με τους Αιολικούς Σταθμούς: Στην περιοχή ενδιαφέροντος που χωροθετείται πλησίον των οικισμών Παυλιά, Βάγγου και Τσελέπακου, με τον Υποσταθμό Ανύψωσης στη θέση «Διακόπι» (Δήμοι Τρίπολης και Μεγαλόπολης) καταλαμβάνοντας εκτεταμένες ημιορεινές αγροτικές εκτάσεις και παραδοσιακούς βοσκοτόπους της Αρκαδίας και πλήττοντας καίρια τα κριτήρια του ΕΛΓΟ-Δήμητρα και του Καν. (ΕΕ) 1829/2002. Έτσι πολλαπλασιάζονται οι πιέσεις κατάληψης και κατακερματισμού από τη διάνοιξη δρόμων στη σωρευτική περιβαλλοντική επιβάρυνση που υφίστανται ήδη η Νεστάνη και οι γύρω οικισμοί.

Εκτός από τον εκτοπισμό των υφιστάμενων ενεργών τυροκομικών και κτηνοτροφικών μονάδων της περιοχής, το έργο απειλεί άμεσα τα μελισσοκομικά πεδία παραγωγής του ΠΟΠ Μελιού Βανίλια.

- Στην Π.Ε. Κορινθίας (Υποέργο 7), αναφορικά με τα Συνοδά Έργα Διασύνδεσης: Στην εναέρια και υπόγεια όδευση της Γραμμής Μεταφοράς Υπερυψηλής Τάσης 400 kV που ξεκινά από τη θέση «Μαύρα Λιθάρια», διασχίζει τις ημιορεινές αγροτικές και δασικές εκτάσεις του Άνω Ταρσού, της Στενής και του Σαρανταπήχου, και διατρέχει το οροπέδιο του Φενεού (Δήμος Ξυλοκάστρου - Ευρωστίνης και Δήμος Σικυωνίων) έως την εγκατάσταση του κεντρικού ΚΥΤ 33/150/400 kV στη θέση «Καλύβια» (Δήμος Σικυώνων). Αυτή η χωροθέτηση επηρεάζει άμεσα την προστατευόμενη αγροτική ζώνη του οροπεδίου του Φενεού Κορινθίας, απειλώντας τις καλλιέργειες των φημισμένων προϊόντων Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ), όπως τα Φασόλια Βανίλιες Φενεού και η Φάβα Φενεού που οφείλουν τη μοναδικότητά τους στη συγκεκριμένη σύσταση και υγρασία του εδάφους της λεκάνης, η οποία αλλοιώνεται μόνιμα.

Δεδομένου ότι οι θιγόμενοι Δήμοι, τόσο στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας όσο και στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, στερούνται μέχρι σήμερα εγκεκριμένων Τοπικών Πολεοδομικών Σχεδίων που να έχουν προχωρήσει στην απαιτούμενη χωρική οριοθέτηση και προστασία των γαιών αυτών, η Διοίκηση δεν δύναται να εγκρίνει την κατάληψη και βιομηχανοποίηση χιλιάδων στρεμμάτων αγροτικής γης.

Πόσο μάλλον, όταν οι προαναφερόμενες διατάξεις των ΠΧΠ Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου ισχυροποιούνται από τις περαιτέρω κατευθύνσεις της κάθε Περιφέρειας.

Η βαρύτητα των ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντων αποτυπώνεται στο ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας, στον Πίνακα 2 του άρθρου 12, στη σ.9756:

«*2. Πρωτογενής τομέας*

- Στροφή σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης, ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής

- Ανάδειξη και προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας…μέσω μέτρων και ρυθμίσεων που περιορίζουν την κατάτμησή της,

- Χωρικός προσδιορισμός των ζωνών ΠΟΠ και ΠΓΕ από τα τοπικά χωρικά σχέδια και αξιοποίηση αυτών μέσω της απαγόρευσης χρήσεων σε ζώνες που δεν συνάδουν με τον αγροτικό ή μεταποιητικό χαρακτήρα της ζώνης. Απόδοση προτεραιότητας στην προώθηση της έξυπνης εξειδίκευσης στα ΠΟΠ και ΠΓΕ της περιοχής (π.χ. του κλάδου της οινοποιίας που παρουσιάζει έντονο εξαγωγικό προσανατολισμό)

- προώθηση δράσεων και προγραμμάτων σήμανσης των δρόμων του κρασιού που υπάρχουν σε όλη την ΠΔΕ και την Περιφέρεια Πελοποννήσου με τη δημιουργία χαρτών, ειδικής σήμανσης κλπ.»

Παρακάτω, στη σ.9757:

«2.2 Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων

1. Πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παραγωγής

- διεύρυνση της εξωστρέφειας και της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενούς τομέα και της καθετοποίησής του, ιδιαίτερα για τα υψηλής ποιότητας προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ

- καθορισμός νέων βοσκότοπων,

- θεσμοθέτηση αμπελουργικής ζώνης ορεινής Αιγιαλείας και χαρακτηρισμός της περιοχής ως διακριτής αμπελουργικής ζώνης ΠΓΕ Ορεινής Αιγιαλείας,..

2. Τουρισμός

… - δημιουργία και ανάδειξη διαδρομών του αμπελιού, του κρασιού και της σταφίδας, μέσα από έναν τουριστικό-γαστρονομικό οδηγό»

Στις σ.9758-9759:

«3.1 Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας - Κρεστένων

2. Πρωτογενής και δευτερογενής τομέας παραγωγής:

- επικέντρωση της παραγωγής κυρίως σε προϊόντα αναγνωρισμένης ποιότητας και προέλευσης την ενίσχυση και επέκταση της βιολογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας,

- την ανάδειξη και αξιοποίηση των ζωνών ΠΟΠ και ΠΓΕ της ενδοπεριφερειακής ενότητας μέσω του χωρικού καθορισμού τους από τα τοπικά χωροταξικά σχέδια

-δημιουργία εκτατικού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου για το σύνολο της Π.Ε. Ηλείας»

Επίσης, στις Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή, για την ΠΕ Αχαΐας στη σ.9755 αναφέρει:

«2. ΠΕ. Αχαΐας

Πρωτογενής τομέας

Γεωργική παραγωγή βιολογική καλλιέργεια, καθετοποίηση και μεταποίηση της παραγωγής

Κτηνοτροφική Παραγωγή

ενίσχυση στο Δ. Ερυμάνθου, Δ. Καλαβρύτων, Ερυμάνθου και Δυτικής Αχαΐας, και οργάνωση της πιλοτικής λειτουργίας ενός ανοικτού κτηνοτροφικού πάρκου»

Το ΠΧΠ Πελοποννήσου δίνει ανάλογη έμφαση στα ΠΟΠ και ΠΓΕ προϊόντα, καθώς και στην ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα (σ.1750-1751). Στο άρθρο 11:

«Α. Περιοχές ανάπτυξης πρωτογενούς τομέα

1. Χωρικές Ενότητες Γεωργίας

Γενική κατεύθυνση είναι η προστασία της γεωργικής γης από τις χρήσεις που δεν είναι συμβατές και υποβαθμίζουν τη γεωργική δραστηριότητα. Η προστασία αφορά κατά προτεραιότητα τη Γεωργική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας… Μέχρι τον προσδιορισμό της ΓΓΥΠ, ως περιοχές άμεσης προτεραιότητας για την προστασία της γεωργικής γης από τις χρήσεις που δεν είναι συμβατές και υποβαθμίζουν την γεωργική δραστηριότητα, λαμβάνονται υπόψη: οι περιοχές με αναδασμούς και οι περιοχές παραγωγής επώνυμων αγροτικών προϊόντων.

Για την αναβάθμιση της αγροτικής παραγωγής προωθείται:

• Εφαρμογή κανόνων ορθής γεωργικής πρακτικής.

• Αναδιάρθρωση και εισαγωγή νέων καλλιεργειών μετά από ειδική μελέτη βιωσιμότητας.

• Ενίσχυση Βιολογικών Καλλιεργειών.

• Καθετοποίηση της γεωργικής δραστηριότητας…

• Προώθηση δράσεων ενίσχυσης του Αγροτοδιατροφικού Τομέα.

• Προστασία περιοχών παραγωγής επώνυμων προϊόντων. Ένταξη νέων προϊόντων στα Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης (ΠΟΠ) και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης (ΠΓΕ).

• Ενίσχυση συνέργειας πρωτογενή με τριτογενή τομέα…

• Διερεύνηση δυνατοτήτων λειτουργίας εκπαιδευτικών δομών υποστήριξης της αγροτικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, διερεύνηση δυνατότητας επαναλειτουργίας της αγροτικής σχολής Βυτίνας (ΠΕ Αρκαδίας) και Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης για Δενδροκομία, Μελισσοκομία, Τυροκομία κ.λπ.) (ΠΕ Αργολίδας).

Για την προστασία της γεωργικής γης από άλλες χρήσεις προτείνεται:

• Στις εκτός σχεδίου περιοχές αύξηση του κατώτατου ορίου κατάτμησης και σταδιακή κατάργηση των παρεκκλίσεων αρτιότητας.

• Θεσμοθέτηση ζωνών ανάπτυξης παραγωγικών δραστηριοτήτων και κινήτρων μετεγκατάστασης.

Για τη Γη υψηλής Παραγωγικότητας εφαρμόζεται η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία….

2. Χωρικές Ενότητες Κτηνοτροφίας

Η κτηνοτροφική δραστηριότητα εντοπίζεται κυρίως στις ΠΕ Αρκαδίας και Αργολίδας. Προωθείται:

• Ο προσδιορισμός των βοσκοτόπων σε κάθε ΠΕ και η προστασία από χρήσεις που δεν είναι συμβατές και υποβαθμίζουν την κτηνοτροφική δραστηριότητα.

• Η εκπόνηση μελετών βοσκοϊκανότητας.

• Η υλοποίηση κτηνοτροφικών πάρκων μετά από ειδική μελέτη, που λαμβάνει υπόψη το κτηνοτροφικό δυναμικό κάθε περιοχής και την ύπαρξη βοσκοτόπων. Κτηνοτροφικά πάρκα μπορούν να ιδρυθούν σε όλες τις ΠΕ, με προτεραιότητα τις ΠΕ Αρκαδίας, ΠΕ Λακωνίας και ΠΕ Αργολίδας, που διαθέτουν το σημαντικότερο ζωικό δυναμικό και ανάλογους βοσκοτόπους.

• Η καθετοποίηση της κτηνοτροφικής δραστηριότητας και η ενίσχυση της αξιοποίησης του συνόλου των προϊόντων της κτηνοτροφίας.

• Λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την περιβαλλοντικά ασφαλή διάθεση των υγρών και στερεών αποβλήτων. Προωθείται η αξιοποίηση των αποβλήτων για επιτόπια παραγωγή ενέργειας (βιοαέριο), μετά από ειδική μελέτη και αδειοδότηση.

Όσον αφορά τα δάση, προωθείται η σύνταξη και εφαρμογή διαχειριστικών δασοπονικών μελετών, καθώς και η παραγωγή δασικών προϊόντων και υπο-προϊόντων, η προώθηση μελισσοκομίας, η καλλιέργεια και αξιοποίηση ειδικών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών και η διασύνδεση βιοτεχνικών-οικοτεχνικών δραστηριοτήτων με τη δασική διαχείριση.»

Όπως και η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, έτσι και η Περιφέρεια Πελοποννήσου αναγνωρίζει τα τοπικά παραγόμενα προϊόντα του πρωτογενή τομέα **ως αναπόσπαστο τμήμα του συγκριτικού** της **πλεονεκτήματος** και επικεντρώνεται στην ανάδειξή τους (σ.1753):

«1. Χαρακτηριστικά του νέου αναπτυξιακού προτύπου για την τουριστική ανάπτυξη αποτελούν:

• Η δυνατότητα ολοκλήρωσης του τουριστικού προϊόντος με την αξιοποίηση συνεργειών με τους παραδοσιακούς κλάδους και τις τοπικές δραστηριότητες της περιοχής (δρόμοι κρασιού και λαδιού, προϊόντα ΠΟΠ και ΠΓΕ, υπηρεσίες

εστίασης και τοπική γαστρονομία) και την ανάπτυξη διατομεακών/κλαδικών συνεργασιών για την προσέλκυση τουριστών.»

Η βίαιη μετατροπή του αγροτικού χώρου της Αχαΐας, της Ηλείας, της Αρκαδίας και της Κορινθίας σε υποδοχέα βιομηχανικών σταθμών παραγωγής ενέργειας έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη θεσμοθετημένη κατεύθυνση των ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου για οργάνωση του δευτερογενούς τομέα εντός οργανωμένων Επιχειρηματικών Πάρκων, για άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων μέσω της στήριξης της τοπικής αγροτικής οικονομίας και για συγκράτηση του πληθυσμού στις ορεινές περιοχές.

Στην προκειμένη περίπτωση, ο φορέας επιχειρεί να αδειοδοτήσει καταχρηστικά, ως δήθεν ενιαίο, το Υποέργο 4 ΦΣΠΗΕ 190 MW με αποθήκευση, το οποίο, όπως ομολογείται ρητά στις σελίδες 1, 6 της ΕΟΑ του Υποέργου 4 αναπτύσσεται σε επτά (7) διαφορετικές γειτνιάζουσες θέσεις εγκατάστασης και βοσκοτόπους:

1. «Σγόρτσα»,
2. «Μακρυά Λάκκα»,
3. «Χάνια»,
4. «Αετοράχη»,
5. «Άγιος Δημήτριος»,
6. «Λούτσα» και
7. «Αγία Μαρίνα»,

απαιτώντας μάλιστα, στη σελίδα 20 της ΜΠΕ:

«Την τοποθέτηση κέντρων ελέγχου και συστήματος τηλεπαρακολούθησης – τηλεελέγχου σε καθεμία από τις επτά (7) περιοχές…».

Η ανάγκη εγκατάστασης επτά (7) διακριτών κέντρων ελέγχου και τηλεδιοίκησης ανά γεωγραφική θέση αποτελεί την ομολογία του ίδιου του φορέα ότι εκ των πραγμάτων πρόκειται για επτά αυτοτελείς βιομηχανικές μονάδες, οι οποίες **συμπτύχθηκαν τεχνητά και παρουσιάζονται ως «ένας σταθμός» μόνο στα χαρτιά**. Αυτή η τεχνητή ομογενοποίηση παραβιάζει ευθέως τη συστηματική μεθοδολογία του ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008, το οποίο ορίζει ρητά τις Ζώνες Αποκλεισμού στο άρθρο 17, παρ. 2 και επιβάλλει στο στοιχείο ε τον οριζόντιο αποκλεισμό εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης της ηλιακής ενέργειας και των συνοδών υποδομών τους επί Γεωργικής Γης Υψηλής Παραγωγικότητας. Η τεχνητή σύμπτυξη των επιμέρους θέσεων σε έναν κοινό φάκελο ΜΠΕ έγινε με εντελώς αποσπασματικό τρόπο, χωρίς να διενεργείται από το φορέα μια ενιαία, συνθετική και εμπεριστατωμένη επιστημονική αξιολόγηση των σωρευτικών και

συνεργιστικών επιπτώσεων επί του συνόλου των επηρεαζόμενων αγροτικών οικοσυστημάτων.

Η μεθοδολογία αυτή προσκρούει στο άρθρο 7 παρ. 1 του ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008 που επιτάσσει τον υποχρεωτικό έλεγχο των ορίων Φέρουσας Ικανότητας σε επίπεδο πρωτοβάθμιου ΟΤΑ – ο οποίος πλέον έχει αυστηριοποιηθεί με μικρότερο ποσοστό εγκαταστάσεων και εστιάζει ανά Περιφερειακή Ενότητα μέσω του νέου ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026. Η αυθαίρετη ένωση ασύνδετων εκτάσεων που ανήκουν σε διαφορετικούς νομούς και διαφορετικές Περιφέρειες αλλοιώνει κανονιστικά τη γεωγραφική βάση των μαθηματικών τύπων του Χωροταξικού Πλαισίου. **Η παράκαμψη αυτή παραβιάζει ευθέως το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος σε συνδυασμό με το άρθρο 191 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), καθώς στερεί από την αδειοδοτούσα αρχή τη βέβαιη και έγκυρη γνώση που απαιτεί η Αρχή της Προφύλαξης, καθιστώντας την περιβαλλοντική εκτίμηση μεθοδολογικά μετέωρη.**

Όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 2.2 Διοικητικής Υπαγωγής της ΜΠΕ (βλ. παρακάτω Εικόνα), οι 7 αυτές θέσεις εκτείνονται χαοτικά σε **διαφορετικές Περιφερειακές Ενότητες (Αχαΐας και Αρκαδίας)** και, κυρίως, σε **διαφορετικές Περιφέρειες (Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου).**

Ηλεκτρική Διασύνδεση στο Σύστημα της Ηπειρωτικής χώρας 6 έργων ΑΠΕ με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης, τα οποία αναπτύσσονται εντός των Περιφερειών Δυτικής Ελλάδας & Πελοποννήσου, μέσω έργων Υπερυψηλής Τάσης, της εταιρείας ΑΙΟΛΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΩΝ Α.Ε.

Σγόρτσα	Καλάνου, Νέου Κομπηγαδίου, Προφήτη Ηλίου	Φαρρών & Καλαβρύτων	Ερυμάνθου, Καλαβρύτων	Αρκαδίας	Πελοποννήσου
Μακρυά Λάκκα	Μανεσίου Καλαβρύτων & Κάτω Βλασιάς	Καλαβρύτων	Καλαβρύτων	Αρκαδίας	Πελοποννήσου
Χάνια	Φιλιών	Κλειτορίας			
Λετοράχη					
Άγιος Δημήτριος	Σκοτάνης	Παϊών			
Λούτσα	Φιλιών	Κλειτορίας			
Άγια Μαρίνα	Μυγδαλιάς & Βαλτεσινίκου	Κλείτορος	Γορτυνίας		
ΥΠΟΕΡΓΟ 5					
Γυμνορράχη	Κρυονερίου Ολυμπίας, Νέας Φιγαλείας &	Ζαχάρως &			

Η χαοτική αυτή διαπεριφερειακή διασπορά καταρρίπτει κάθε έννοια «ενιαίου γηπέδου» και αποδεικνύει ότι ο φορέας απέτυχε πλήρως να αποτιμήσει το πραγματικό σωρευτικό αποτύπωμα επί του πρωτογενούς τομέα ανά θιγόμενη

περιοχή. Κατ' αυτόν τον τρόπο στερούνται οι επιμέρους τοπικές δασικές, περιβαλλοντικές και αγροτικές υπηρεσίες τη δυνατότητα να εκτιμήσουν αντικειμενικά το πραγματικό μέγεθος της συνολικής βλάβης που προκαλείται στους βοσκοτόπους, στους ελαιώνες και στις ζώνες ΠΟΠ/ΠΓΕ της περιοχής τους, με αποτέλεσμα η ΜΠΕ να καθίσταται εξ ολοκλήρου ελλιπής, αόριστη και άμεσα απορριπτέα λόγω δομικής αδυναμίας ορθής περιβαλλοντικής αξιολόγησης.

Η μεθοδευμένη αυτή παράλειψη χαρτογραφικής ταύτισης με τα επίσημα, εγκεκριμένα διαγράμματα χρήσεων γης των αρμόδιων δημόσιων αρχών και η απουσία διακριτών υπολογισμών ανά Δήμο στερεί από τη μελέτη κάθε νόμιμο έρεισμα. Η αποσπασματική απεικόνιση αποσκοπεί αποκλειστικά στην απόκρυψη των διαπιστωμένων καταστροφικών επιπτώσεων που επιφέρει η κάθε εγκατάσταση ξεχωριστά στο δικό της τοπικό περιβάλλον, την ίδια στιγμή που ο ίδιος ο υποβληθείς Χάρτης Χρήσεων Γης της ΜΠΕ (Σχέδιο Α5α) ομολογεί και αποδεικνύει την παράνομη χωροθέτηση επί εκτάσεων με κωδικούς Corine 223 (Ελαιώνες), 321 (Φυσικοί Βοσκότοποι) και 312 (Δάσος Κωνοφόρων). Όπως αναλύθηκε ανωτέρω, η χωροθέτηση των φωτοβολταϊκών σταθμών επί εκτάσεων ΓΓΥΠ προσκρούει στον οριζόντιο φραγμό αποκλεισμού του άρθρου 17, παρ. 2 στοιχείο ε' του ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008, συμπαρασύροντας αυτοδικαίως, βάσει της αρχής της ενότητας του σχεδιασμού των συνοδευτικών εγκαταστάσεων του άρθρου 2, παρ. 12, το σύνολο των υποδομών τους (υποσταθμούς ανύψωσης και containers συσσωρευτών) σε άμεση και εκ των πραγμάτων απόρριψη από την αδειοδοτούσα αρχή.

Με την παραπάνω μεθοδολογία, η ΜΠΕ παρουσιάζει μια πλασματική, γενικόλογη εικόνα, αποσιωπώντας το γεγονός ότι συγκεκριμένες ζωτικές ζώνες (όπως ο Βαλτεσινιώτικος Κάμπος ή οι ημιορεινοί βοσκότοποι των Νεζερών) δέχονται ένα μονομερές, συντριπτικό πλήγμα που εξοβελίζει τον πρωτογενή τομέα και υποσκάπτει άμεσα τη βιωσιμότητα των επώνυμων προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ της κάθε περιοχής.

Επιπλέον, η απώλεια των κτηνοτροφικών εκτάσεων από την υλοποίηση του έργου παραβιάζει άμεσα τα αυστηρά κριτήρια του ΕΛΓΟ-ΔΗΜΗΤΡΑ, τα οποία προκύπτουν από τον Καν. (ΕΕ) 1829/2002 με τον οποίο κατοχυρώθηκε το σήμα ΠΟΠ στη Φέτα και επισημαίνει ρητά και δεσμευτικά:

«Η εκτατική βοσκή και η διαχείμαση, οι οποίες αποτελούν τους ακρογωνιαίους λίθους της εκτροφής προβατίνων και αιγών που χρησιμοποιούνται για την προμήθεια της πρώτης ύλης του τυριού «φέτα», αποτελούν καρπό μιας πατρογονικής παράδοσης που επιτρέπει την προσαρμογή στις κλιματικές μεταβολές και στις συνέπειές της στη διαθέσιμη βλάστηση. Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την ανάπτυξη αυτόχθονων φυλών αιγοπροβάτων μικρού μεγέθους, πολύ λιτοδίαιτων και ανθεκτικών, που μπορούν να επιζήσουν σε ένα ελάχιστα γενναιόδωρο από ποσοτικής απόψεως περιβάλλον το οποίο, ωστόσο, είναι ποιοτικά προικισμένο με μία άκρως διαφοροποιημένη ειδική χλωρίδα που

χαρίζει στο τελικό προϊόν ιδιαίτερο άρωμα και γεύση. Η όσμωση μεταξύ των προαναφερόμενων φυσικών παραγόντων και των ειδικών ανθρωπίνων παραγόντων, ιδιαίτερα η παραδοσιακή μέθοδος παρασκευής που απαιτεί οπωσδήποτε στράγγισμα χωρίς πίεση, χάρισε στο τυρί "φέτα" εξαιρετική διεθνή φήμη».

Η αφαίρεση χιλιάδων στρεμμάτων παραδοσιακών βοσκοτόπων για την εγκατάσταση ανεμογεννητριών και φωτοβολταϊκών πλαισίων στερεί από τα αυτόχθονα κοπάδια τα αναγκαία πεδία τροφοληψίας, υποσκάπτοντας ευθέως τον ίδιο τον χαρακτήρα και τη νομιμότητα του προϊόντος ΠΟΠ.

Η βιομηχανοποίηση των αγροτικών και ημιορεινών γαιών πλήττει καίρια τους παραδοσιακούς ελαιώνες, τους αμπελώνες και τις ζωτικές κτηνοτροφικές εκτάσεις τόσο της Αχαΐας και της Ηλείας όσο και της Αρκαδίας και της Κορινθίας, οι οποίες αμφότερες τελούν υπό καθεστώς προστασίας, προώθησης και χρηματοδότησης βάσει της υπ' αριθμόν 18/2012 Απόφασης ΠεΣυ Δυτικής Ελλάδας και της 11/2012 Απόφασης ΠεΣυ Πελοποννήσου, με τις οποίες εγκρίθηκαν επίσημα τα στρατηγικά σχέδια για το «Καλάθι Αγροτικών Προϊόντων» εκάστης Περιφέρειας. **Η χωροθέτηση των βιομηχανικών υποδομών της εταιρείας απειλεί άμεσα τη βιωσιμότητα της τοπικής παραγωγής όπως: ελαιόλαδο, μέλι, γαλακτοκομικά και κτηνοτροφικά προϊόντα, όσπρια και ζυμαρικά, καθώς και οι εκλεκτοί οίνοι Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, ανατρέποντας πλήρως τον χαρακτήρα των θεσμοθετημένων οινοτουριστικών διαδρομών «Δρόμοι του Κρασιού της Ολυμπιακής Γης» και «Δρόμοι του Κρασιού της Αρκαδίας» στις οποίες επικεντρώνονται οι δύο Περιφέρειες για την ανάπτυξη επίσης του αγροτουρισμού, του γαστρονομικού τουρισμού και της ορατότητας και ελκυστικότητας των περιοχών, ενώ έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη λειτουργία των θεσμοθετημένων Αγροδιατροφικών Συμπράξεων της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας και της Περιφέρειας Πελοποννήσου.**

Η ΜΠΕ έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον επίσημο στρατηγικό αναπτυξιακό σχεδιασμό της περιοχής, ο οποίος θέτει ως πρώτη προτεραιότητα την ένταξη στα μητρώα της ΕΕ νέων προϊόντων Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης και Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης, καθώς και την προαιρετική χρήση της ένδειξης ποιότητας «Προϊόν Ορεινής Παραγωγής» σύμφωνα με το ρυθμιστικό πλαίσιο των Κανονισμών (ΕΕ) 1151/2012 και 2024/1143. Η στρατηγική αυτή αφορά χαρακτηριστικά τοπικά προϊόντα των εξεταζόμενων περιοχών (ενδεικτικά: μέλι Μαινάλου και άλλων περιοχών, γαλακτοκομικά, ελαιόλαδο, οίνος, ροδοζάχαρη Αιγίου, όσπρια Φενεού, πατάτα Γορτυνίας, τραχανάς, χυλοπίτες κ.ά.), με σκοπό τη διεθνή αναγνώριση και την ενίσχυση της εξαγωγικής δραστηριότητας του πρωτογενή τομέα. Η εξεταζόμενη

ΜΠΕ υπονομεύει ευθέως τη διασύνδεση της αγροδιατροφικής παραγωγής με τη γαστρονομία της υπαίθρου, πλήττοντας καίρια τα γαλακτοκομικά, μελισσοκομικά και αγροτικά προϊόντα της Πελοποννήσου ως ευρύτερης γεωγραφικής ζώνης.

Η πλημμέλεια της ΜΠΕ να αξιολογήσει ουσιαστικά τις καταστροφικές επιπτώσεις στην τοπική αγροτική, κτηνοτροφική, οινοτουριστική και ορεινή οικονομία, επιτείνεται καθολικά από το γεγονός ότι το εφαρμοστέο κανονιστικό πλαίσιο του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 τελεί σε αντικειμενική αδυναμία πρόβλεψης, ρύθμισης ή καθορισμού κριτηρίων για την τεχνολογία της αυτόνομης ή ενσωματωμένης ηλεκτροχημικής αποθήκευσης. Εφόσον το Πλαίσιο του 2008 δεν περιλαμβάνει την αποθήκευση με συσσωρευτές (μπαταρίες) στις *«Συνοδευτικές Εγκαταστάσεις»* του άρθρου 2, παρ. 12, η Διοίκηση στερείται νόμιμης βάσης για τη χωροθέτησή τους, **πολλώ δε μάλλον όταν πρόκειται και για εκατοντάδες μεν, αλλά αδιευκρίνιστα δε από τη ΜΠΕ (βλ. Ενότητα 6 του παρόντος) containers μπαταριών LFP που χωροθετούνται ανά Υποέργο σε ΓΓΥΠ**. Η ανάγκη προστασίας των γαιών αυτών επιτάσσεται οριζόντια από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος και επιβεβαιώνεται από το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ 2026 (Παράρτημα IV, σημείο 11), το οποίο επεκτείνει ρητά τον αποκλεισμό τόσο των ηλιακών εγκαταστάσεων (φωτοβολταϊκών) όσο και των μπαταριών από Γεωργική Γη Υψηλής Παραγωγικότητας (ΓΓΥΠ). Βάσει της αρχής της ενότητας της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, η χωροθέτηση των συνοδών υποδομών επί εκτάσεων ΓΓΥΠ (ενδεικτικά Corine 223, 321, 312) συμπαρασύρει κανονιστικά το σύνολο του εξεταζόμενου σχεδιασμού στην απόλυτη απαγόρευση εγκατάστασης, υποχρεώνοντας την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη του φακέλου.

Λαμβάνοντας υπόψη το κρίσιμο θεσμικό κενό και την αναγκαιότητα ενίσχυσης της προστασίας των γεωργικών εκτάσεων, το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026 στο Παράρτημα IV ορίζει ότι απαγορεύεται η εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών και υποδομών αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας σε αγροτική γη υψηλής παραγωγικότητας, όπως αυτή καθορίζεται από τους αρμόδιους φορείς σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 56 του ν. 2637/1998.

Ο φορέας χωροθετεί εκατοντάδες containers βιομηχανικών μπαταριών μεγάλης κλίμακας (grid-scale) πάνω σε παραγωγικές αγροτικές γαίες, ζωτικούς βοσκοτόπους και ενεργούς παραδοσιακούς ελαιώνες**:**

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 1 (Διακόπι - Αρκαδία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.226 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 1 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Αιολικού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 2MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ισχύος 187,11MW στη θέση "Διακόπι" [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 187,11

[MW]: - 106 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)».

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 2 (Μελίσσι & Αλεποχώρι - Αρκαδία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.229 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 2 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Φωτοβολταϊκού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας συνολικής ισχύος 150MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης συνολικής ισχύος 150MW [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 150 [MW]: - 85 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)». Στη δε σελίδα 234 (Πίνακας 6.7) αναλύεται η κατανομή τους: *«Μελίσσι Τμήμα 2 [...] Containers Μπαταριών 61»* και *«Αλεποχώρι Τμήμα 3 [...] Containers Μπαταριών 24»*.

Η ομολογία αυτή της βιομηχανικής κατάληψης επί παραγωγικών εδαφών επιβεβαιώνεται αυτούσια και από τον **Πίνακα 6.6 της ΜΠΕ (σελίδα 233)**, ο οποίος αποδεικνύει ότι στη θέση «Μελίσσι» δεσμεύεται ένα γιγαντιαίο *«Εμβαδό Περιοχής Ενδιαφέροντος»* **6.709.970,00 τ.μ.**, η οποία, όπως αναλύεται στο παρόν, αποτελεί τον παραγωγικό πυρήνα του ΠΟΠ Οίνου Μαντινεία.

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 3 (Βόρειο Μαίναλο / Ερύμανθος - Αχαΐα & Αρκαδία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.236 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 3 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Αιολικών Σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 35MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ισχύος 280,665MW [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 280,665 [MW]: - 159 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)».

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 4 (7 Θέσεις - Αχαΐα & Αρκαδία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.240 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 4 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Φωτοβολταϊκού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 190MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ισχύος 190MW [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 190 [MW]: - 109 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)».

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 5 (Γυμνορράχη & Μπρινιά - Ηλεία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.250 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 5 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Αιολικού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 7,5MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ισχύος 417,6MW [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 417,6 [MW]: - 236 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)».

- **ΥΠΟΕΡΓΟ 6 (Τσαρπανόρρεμα - Αρκαδία):** Όπως αναφέρεται αυτούσια στη σ.253 της ΜΠΕ:

«Το υποέργο 6 αφορά στην κατασκευή και λειτουργία Φωτοβολταϊκού Σταθμού παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας ισχύος 120MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης ισχύος 120MW [...] ΣΥΣΣΩΡΕΥΤΕΣ 120 [MW]: - 85 αποθηκευτικές μονάδες ηλεκτρικών συσσωρευτών λιθίου φωσφορικού σιδήρου (container 20ft)». Στη δε σελίδα 260 (Πίνακας 6.21) ορίζεται: *«ΣΥΝΟΛΟ [...] Containers Μπαταριών 69»*.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, η εκτεταμένη βιομηχανική κατάληψη του συμπλέγματος ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ με αποθήκευση και των συνοδών τους έργων επί ΓΓΥΠ, καθώς και η χωροθέτησή τους εντός ενεργών καλλιεργειών και θεσμοθετημένων ζωνών ΠΟΠ/ΠΓΕ, στερεί από τη ΜΠΕ κάθε νόμιμο έρεισμα καθιστώντας την νομικά έωλη και υποχρεώνει την αδειοδοτούσα αρχή στην άμεση απόρριψη του συνόλου του εξεταζόμενου σχεδιασμού.

17. ΜΗ ΑΝΑΣΤΡΕΨΙΜΗ ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ, ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗ ΤΩΝ ΦΥΣΙΚΩΝ ΕΠΙΚΟΝΙΑΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΜΙΚΡΟΚΛΙΜΑΤΟΣ – ΠΑΡΑΒΑΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ 2030 ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΧΠ-ΑΠΕ

Η υπό κρίση ΜΠΕ τυγχάνει επιστημονικά ανυπόστατη και ακυρωτέα, καθώς **αποσιωπά σκοπίμως αφενός τη μελισσοκομική δραστηριότητα και παραγωγή στις περιοχές μελέτης, με ορισμένες εξ αυτών εθνικής σημασίας και αφετέρου τις ολέθριες επιπτώσεις του φαραωνικού βιομηχανικού συμπλέγματος επί της μελισσοκομίας και των πληθυσμών των επικονιαστών στην Πελοπόννησο και τη Δυτική Ελλάδα, όπως τεκμηριώνονται από τη διεθνή βιβλιογραφία**. Ειδικότερα, η χαμηλή βλάστηση και τα ορεινά λιβάδια επηρεάζουν άμεσα τη γονιμότητα του εδάφους, τη συγκράτηση του νερού και διαμορφώνει το μικροκλίμα του ορεινού όγκου. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα των παρακάτω έργων: Η μεθοδολογική αποσιώπηση του εκτεταμένου αφανισμού των επικονιαστών και η παντελής έλλειψη επιστημονικής τεκμηρίωσης των επιπτώσεων επί της μελισσοκομικής δραστηριότητας,

1. «Διαχειριστικές δράσεις άσκησης δασικής Μελισσοκομίας για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στον Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης» με χρηματοδότηση από τον Οργανισμό Φυσικού Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής (ΟΦΥΠΕΚΑ). 2022-2023

2. «Δημιουργία εθνικού ερευνητικού δικτύου στην αλυσίδα αξίας της Μέλισσας», Υποέργο ΙΙΙ. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ – ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΗ

ΧΛΩΡΙΔΑ, Δράση: Μελισσοκομία σε μεγάλα υψόμετρα, με χρηματοδότηση από το Εθνικό Σκέλος του ΠΔΕ του Υπ. Ανάπτυξης, Γεν. Γραμματεία Έρευνας και Καινοτομίας (ΑΔΑ ΨΔΖ84653ΠΣ-ΖΦΞ)

που έχει υλοποιήσει το Εργαστήριο Μελισσοκομίας του Ινστιτούτου Μεσογειακών & Δασικών οικοσυστημάτων του ΕΛΓΟ ΔΗΜΗΤΡΑ.

Τα δύο αναφερόμενα προγράμματα κατέδειξαν την δυνατότητα της άσκησης της μελισσοκομίας σε μεγάλα υψόμετρα, άνω των 1.000 μέτρων. Πέραν αυτού, οι συνθήκες που διαμορφώνονται τα τελευταία χρόνια σε σχέση με την αύξηση της θερμοκρασίας, τη μείωση των βροχοπτώσεων, την μείωση των χιονοπτώσεων και τα ακραία καιρικά φαινόμενα, καθιστούν την άσκηση της Μελισσοκομίας σε χαμηλά υψόμετρα κατά χρονιές ιδιαίτερα προβληματική. Μεγάλα κενά ανθοφορίας, μειωμένη ποσότητα γύρης και σύντομες ανθοφορίες, πολλές μετακινήσεις, στρεσάρουν τα μελίσσια, μειώνουν την ανάπτυξή τους , μειώνουν την ανθεκτικότητά τους στα παθογόνα και τους εχθρούς, και ως εκ τούτου την μειώνουν παραγωγή μελισσοκομικών προϊόντων. Οδηγούν δε τελικά στην κατάρρευση των μελισσιών.

Αντίθετα, η άσκηση της Μελισσοκομίας σε μεγάλα υψόμετρα προσφέρει ξεκούραση του μελισσιού και μείωση του ποσοστού από βαρρόα, τον κυριότερο εχθρό της μέλισσας, λόγω της διακοπής της ωοτοκίας της βασίλισσας τον χειμώνα και περιορισμό της μετάδοσης ασθενειών μεταξύ μελισσοκομείων λόγω του μικρότερου συνωστισμού. Τα μελίσσια είναι καλύτερα εγκλιματισμένα στις περιοχές που ξεχειμωνιάζουν και άρα έχουν την δυνατότητα να εκμεταλλευτούν καλύτερα τις μελιτώδεις εκκρίσεις των μελιτογόνων εντόμων της ελάτης, της δρυός και της πεύκης. Ο μελισσοκόμος έχει τη δυνατότητα να παράγει βασιλικό πολτό και γύρη ακόμη και το καλοκαίρι, καθώς στα ορεινά λιβάδια διατηρείται η ανθοφορία και φυσικά έχει τη δυνατότητα να διατηρεί και να αναπαράγει βασίλισσες υγιείς, παραγωγικές και ανθεκτικές στα παθογόνα.

Τελικά **η διατήρηση μελισσοκομείων σε μεγάλα υψόμετρα** μειώνει το κόστος και αυξάνει την παραγωγή μελισσοκομικών προϊόντων ελεύθερων από υπολείμματα χημικών, υψηλής βιολογικής και θρεπτικής αξίας. Για τον λόγο αυτό και **συστήνεται, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια** (Επιστημονικά υπεύθυνη Δρ. Σοφία Γούναρη. Εκθέσεις Παραδοτέων ΟΦΥΠΕΚΑ, ΓΓΕΚ).

Γενικότερα η Μελισσοκομία, ως παραγωγικός κλάδος, έχει ιδιαίτερη σημασία τοπικά αλλά και εθνικά, δεδομένου ότι αξιοποιεί εκτάσεις ορεινές – μειονεκτικές, που θα ήταν δύσκολο να αξιοποιηθούν διαφορετικά.

-Βελτιώνει την ευημερία των οικογενειών που ασχολούνται με την παραγωγή των προϊόντων της μέλισσας.

-Βοηθάει στην καταπολέμηση της φτώχειας και της ανεργίας. Δίνει στον άνθρωπο χρήματα, τρόφιμα, φάρμακα, προϊόντα που διευκολύνουν την καθημερινότητα (π.χ. κερί).

-Βοηθάει στην ανάπτυξη οικολογικής συνείδησης, στη γνωριμία κι την ανάπτυξη σχέσης με το περιβάλλον, στην ανάπτυξη της ικανότητας παρατήρησης.

-Βελτιώνει τη ψυχολογία και την κοινωνικοποίηση. Δίνει τη χαρά της δημιουργίας. Ενδυναμώνει τη θέση του ανθρώπου ως «κομμάτι» ενός συνόλου.

Τα μελισσοκομικά προϊόντα που παράγονται αντανακλούν την ταυτότητα, την φυσιογνωμία και τα πολιτιστικά χαρακτηριστικά της περιοχής, ενώ διαδραματίζουν ρόλο «πρεσβευτή» στην εξωστρέφεια του τόπου.

Πέραν αυτών, ως παραγωγικός κλάδος προσφέρει σε όλους του πολίτες τρόφιμα ποιότητας και υψηλής θρεπτικής αξίας, τα οποία παράγονται με βιώσιμο τρόπο, σε ευθυγράμμιση με τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με το περιβάλλον, την υγεία και την ορθή μεταχείριση της χλωρίδας και της πανίδας και τη δημόσια υγεία.

Στόχος κάθε αναπτυξιακού προγράμματος θα πρέπει να είναι η ενεργός διαχείριση των φυσικών πόρων σαν εργαλείο διατήρησης του αγροτικού τοπίου, για την καταπολέμηση της απώλειας της βιοποικιλότητας και τη συμβολή στη μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και την προσαρμογή σε αυτήν. Αυτό αποτελεί σημαντική βάση για την τόνωση του δυναμισμού πολλών περιοχών και για την επίτευξη μακροπρόθεσμης οικονομικής βιωσιμότητας.

Όπως επισημαίνεται από την Ελληνική Επιστημονική Εταιρεία Μελισσοκομίας, Σηροτροφίας, οι μελιτοφόρες μέλισσες, οι μέλισσες των μελισσοκόμων, είναι από τους πιο επιτυχημένους επικονιαστές της αυτοφυούς βλάστησης. Το 65% των φυτών συνολικά και ιδιαίτερα το 86% των δασικών ειδών επικονιάζονται από μέλισσες. Έτσι η παρουσία τους αποτελεί σημαντική προϋπόθεση διατήρησης της βιοποικιλότητας μιας περιοχής.

Η επιβίωση και ο πολλαπλασιασμός της χαμηλής βλάστησης, με τη βοήθεια της επικονίασης των μελισσών, π.χ. αγριοτρίφυλλων, βελτιώνει συνολικά την γονιμότητα του εδάφους και του εμπλουτισμού των ορεινών λιβαδιών.

Επίσης η παρουσία των μελισσών στα δασικά οικοσυστήματα αποτελεί παράγοντα ισορροπίας της πανίδας της περιοχής.

Με βάση τα παραπάνω, η μελιτόεσα (μελιτοφόρος) μέλισσα έχει ανακηρυχθεί ως το πολυτιμότερο έμβιο ον στον πλανήτη μας από το Earthwatch Institite (2019).

Έργα εγκατάστασης και λειτουργίας εκτεταμένων αιολικών και φωτοβολταϊκών σταθμών με μπαταρίες στην Πελοπόννησο και Δυτική Ελλάδα θα έχουν ιδιαίτερη επίδραση στην άσκηση της Μελισσοκομίας όχι μόνο των κατοίκων - μελισσοκόμων των όμορων περιοχών αλλά και μελισσοκόμων που μεταφέρουν στην περιοχή τα μελίσσια τους από την υπόλοιπη Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα και Θεσσαλία, σε επιμέρους μελισσοκομικά πεδία ελάτης, δρυός, πεύκης, βελανιδιάς κ.ά., με εθνικώς γνωστά αυτά του Μαινάλου για την παραγωγή μελιού Ελάτης Μαινάλου, προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης, ΠΟΠ (ΦΕΚ 16/14-01-94,).

Τέτοιου είδους έργα θα έχουν επίσης ιδιαίτερα δυσμενή, αν όχι καταστροφική επίδραση στους πληθυσμούς των άγριων μελιτοφόρων μελισσών, των άλλων μελισσοειδών και εντόμων άλλων οικογενειών όπως επίσης και των πουλιών και πουλιών επικονιαστών.

Η σπουδαιότητα των **επικονιαστών** έχει αναγνωριστεί τόσο σε εθνικό όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο καθώς έχει ενσωματωθεί σε στρατηγικές και κανονισμούς για τη βιώσιμη ανάπτυξη και την περιβαλλοντική προστασία.

Σύμφωνα με την Διακυβερνητική επιτροπή του ΟΗΕ, οι πληθυσμοί των φυσικών επικονιαστών έχουν μειωθεί έως και 75%.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στην Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την βιοποικιλότητα 2030, θέτει ως στόχο την προστασία και αποκατάσταση των οικοσυστημάτων αλλά και των οικοτόπων, που συνδέονται άμεσα με τους επικονιαστές. Επίσης σε ειδική έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου» (Ειδική Έκθεση 15/2020[21]) τονίζεται η σπουδαιότητα των επικονιαστών, αλλά και η ανάγκη λήψης μέτρων για την προστασία ιδιαίτερα των άγριων επικονιαστών.

Επιπρόσθετα τον Ιανουάριο του 2024 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε Δελτίο Τύπου με τίτλο «Επισιτιστική ασφάλεια και ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων: η Επιτροπή ενισχύει τη δράση της για τους επικονιαστές», **θέτοντας ως βασικό στόχο την αναστροφή της μείωσης των επικονιαστών μέχρι το 2030**, την βελτίωση των γνώσεων σχετικά με τη μείωση των επικονιαστών, τα αίτια και τις συνέπειές της, αλλά και την κινητοποίηση της κοινωνίας για την

[21] https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_el.pdf

προώθηση του στρατηγικού σχεδιασμού και της συνεργασίας τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 24/1/2024).

Τέλος στο IEEP "Annual Report 2019 for the European Commission, Member States initiatives to support wild pollinators populations: Greece" γίνεται αναλυτική αναφορά για την περίπτωση της Ελλάδας, σε ότι αφορά στην υφιστάμενη κατάσταση και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για να αντιμετωπιστεί η μείωση των επικονιαστών. Στην συγκεκριμένη αναφορά, τονίζεται η έλλειψη εθνικής στρατηγικής για την αντιμετώπιση του προβλήματος, αλλά και η μεγάλη ανάγκη για την άμεση λήψη μέτρων.

Να επισημανθεί επίσης ότι η χαμηλή βλάστηση στα δασικά οικοσυστήματα και όχι μόνο, επηρεάζει άμεσα τη γονιμότητα και τις φυσικές ιδιότητες του εδάφους. Επηρεάζει τη θερμοκρασία του εδάφους και άρα και του αέρα που βρίσκεται σε μικρή απόσταση από αυτό. Επηρεάζει τη συγκράτηση νερού και χιονιού και την αλληλεπίδραση αυτών των στοιχείων με τη θερμοκρασία. Επηρεάζει τελικά το μικροκλίμα της περιοχής και άρα επηρεάζει το τρόπο που το βουνό επηρεάζει το κλίμα της ευρύτερης περιοχής, αστικής και γεωργικής. Επιπρόσθετα, στη χαμηλή αυτή βλάστηση φωλιάζουν και αναπαράγονται πολλά είδη εντόμων επικονιαστών όπως και μικρών θηλαστικών, που αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της υγείας και διατήρησης του δασικού οικοσυστήματος.

Για τις επιπτώσεις των αιολικών στη μελισσοκομία ο **Μελισσοκομικός Σύλλογος Καρύστου** πραγματοποίησε καταγραφή των ζημιών που προκαλούνται από τις εργασίες εγκατάστασης των αιολικών στην περιοχή τους[22] και αναφέρει:

1. Σύννεφα σκόνης επικάθονται στην μελισσοκομική χλωρίδα από τις εργασίες και τις συνεχείς διελεύσεις βαρέων οχημάτων καθιστώντας αδύνατη τη συλλογή νέκταρος.
2. Η σκόνη επικάθεται στα μελίσσια με αποτέλεσμα εμφάνιση ασθενειών και μείωση του πληθυσμού.
3. Ανεξέλεγκτη εκρίζωση και καταστροφή μελισσοκομικών φυτών με αποτέλεσμα την λιμοκτονία και εξόντωση των μελισσών.
4. Πρόκληση ζημιών στα μελισσοκομεία από εκσκαφές και διάνοιξη δρόμων.

[22] https://notios-evoikos.blogspot.com/2022/06/a.html

5. Οι παραπάνω συνθήκες εμποδίζουν την ανάπτυξη των νέων μελισσών που αποτελούν το παραγωγικό κεφάλαιο για το επόμενο έτος.

Αναφορικά με τη βιοποικιλότητα, **έρευνα του Τμήματος Ανάλυσης Ενεργειακών Συστημάτων του Γερμανικού Κέντρου Αεροδιαστημικής (Franz Trieb, 2018[23]), επισημαίνει πως περισσότερο από το 75% της ιπτάμενης βιομάζας εντόμων παρουσιάστηκε μειωμένη σε πολλά Καταφύγια Άγριας Ζωής της εξεταζόμενης περιοχής με αιολικά εργοστάσια, τις τελευταίες δεκαετίες. Αυτό συμβαίνει γιατί παρασέρνονται από τα κύματα αέρα και συνθλίβονται στους ρότορες (πτερωτές) των ανεμογεννητριών. Στα είδη εντόμων της έρευνας συμπεριλαμβάνονται και τα «υμενόπτερα» είδος στο οποίο ανήκουν οι μέλισσες.** Παρόμοιες μελέτες (Corten & Veldkamp, 2001[24]) κατέγραψαν περίπου 50% μείωση της απόδοσης του ρότορα, εξαιτίας της προσκόλλησης εξωσκελετών και υπολειμμάτων εντόμων στις πτερωτές. Σημειωτέον δε πως η βροχή και ο άνεμος μειώνουν τον αριθμό υπολειμμάτων και εξωσκελετών που θα συλλεχθούν.

Υπολείμματα εντόμων έχουν αναφερθεί τις τελευταίες τρεις δεκαετίες στους ρότορες των ανεμογεννητριών σε διάφορες χώρες και περιοχές (Norddeutsche Naturschutz Akademie, 1990[25], Corten & Veldkamp, 2001, Sandia National Laboratories, 2017[26]).

Συνδυαστικά δε με τις επιπτώσεις που αναλύονται και αφορούν το έδαφος, το μικροκλίμα, τα ύδατα, τους οικοτόπους κλπ., ο αρνητικός αντίκτυπος του έργου στη μελισσοκομία δεν θα περιορίζεται μόνο στην καθεαυτή περιοχή εγκατάστασης των Α/Γ.

Πέραν των αναστρέψιμων συνεπειών από την εγκατάσταση και λειτουργία των αιολικών σταθμών με αποθήκευση στην ιπτάμενη βιομάζα των επικονιαστών, η απειλή για το ελατοδάσος και τη μελισσοκομική δραστηριότητα πολλαπλασιάζεται σωρευτικά και οριζόντια από την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών συστημάτων. **Οι επιπτώσεις των φωτοβολταϊκών τεκμηριώνονται πλήρως από την τεχνική έκθεση της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Environment)** με τίτλο *"Report on the potential impacts of solar, geothermal and ocean energy on habitats and species protected under the Birds and Habitats*

[23] https://www.dlr.de/tt/portaldata/41/resources/dokumente/st/fliwip-final-report.pdf
[24] http://www.nature.com/articles/35083698
[25] https://www.nna.niedersachsen.de/download/92395/B90-S_Biologisch-oekologische_Begleituntersuchungen_zum_Bau_und_Betrieb_von_Windkraftanlagen.pdf
[26] http://energy.sandia.gov/wp-content/uploads/2017/10/LEE_Wilcox_SAND2017-11288.pdf

Directives", η οποία αναλύει τις άμεσες και έμμεσες απειλές για τη χλωρίδα, την πανίδα και τους οικοτόπους.

Σύμφωνα με τα επιστημονικά πορίσματα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η ανάπτυξη τέτοιων επίγειων σταθμών επιφέρει μη αναστρέψιμα πλήγματα στο δασικό οικοσύστημα:

- **Παράνομη Προσέλκυση και Μαζικός Αφανισμός Εντόμων (Attraction of Invertebrates):** Η έκθεση της ΕΕ κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τη ρύπανση πολωμένου φωτός που προκαλούν οι συνεχόμενες ανακλαστικές επιφάνειες των πάνελ. Το φαινόμενο αυτό, γνωστό διεθνώς ως «Φαινόμενο της Λίμνης», παραπλανά τα ιπτάμενα ασπόνδυλα και τους φυσικούς επικονιαστές (όπως οι νερόσκαθαροι και άλλα έντομα), καθώς μπερδεύουν το γυαλί με την επιφάνεια πραγματικού νερού. Τα έντομα εναποθέτουν εκεί κατά λάθος τα αυγά τους, με αποτέλεσμα την πλήρη καταστροφή των αναπαραγωγικών τους κύκλων. Η επίπτωση αυτή έρχεται να προστεθεί επιβαρυντικά στη μείωση των υμενοπτέρων (στα οποία ανήκει η μέλισσα), απειλώντας ευθέως την αυτοφυή βλάστηση και το 86% των δασικών ειδών που εξαρτώνται αποκλειστικά από την επικονίαση.
- **Αλλοίωση Μικροκλίματος και Καταστροφή Χαμηλής Βλάστησης (Altered Microclimate):** Κατά τη φάση λειτουργίας, η εκτεταμένη σκίαση και η αλλαγή της θερμοκρασίας του εδάφους κάτω από τις εγκαταστάσεις αλλοιώνουν ανεπανόρθωτα το τοπικό μικροκλίμα. Η επιστημονική αυτή διαπίστωση της ΕΕ αναδεικνύει τη σπουδαιότητα της χαμηλής βλάστησης στα ορεινά, η οποία είναι ζωτικής σημασίας για τη συγκράτηση νερού, χιονιού και τη ρύθμιση του κλίματος της ευρύτερης περιοχής.
- **Κίνδυνος Πρόσκρουσης και Θνησιμότητας (Collision):** Η παρουσία των μεγάλων επίγειων κατασκευών προκαλεί διαπιστωμένες προσκρούσεις στην τοπική πανίδα (πτηνά, νυχτερίδες και ασπόνδυλα), εκτοπίζοντας τα είδη από τις φυσικές περιοχές τροφοληψίας και φωλιάσματός τους.
- **Κατακερματισμός Οικοτόπων (Fragmentation):** Οι υποχρεωτικές περιφράξεις ασφαλείας των σταθμών, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά τη λειτουργία, αποκόπτουν τις φυσικές διόδους μετακίνησης των μικρών θηλαστικών, των ερπετών και των αμφιβίων, διασπώντας την οικολογική συνοχή του δασικού συστήματος.

<u>Ποια θα είναι η τύχη των μελισσών που διαβιούν στις περιοχές μελέτης της Πελοποννήσου και της Δυτικής Ελλάδας, των άγριων μα και παραγωγικών, ιδιαίτερα όταν έχουμε να κάνουμε με περιοχές μελισσοκομικής βοσκής πανελλαδικής σημασίας, σε βάθος των δεκαετιών λειτουργίας του έργου;</u>

Η σωρευτική δράση των ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ με αποθήκευση οδηγεί σε πλήρη υποβάθμιση των ορεινών οικοσυστημάτων θέτοντας σε άμεσο

κίνδυνο την επιβίωση των μελισσιών και των λοιπών επικονιαστών που τα ρυθμίζουν, με αλυσιδωτές επιπτώσεις όχι μόνο στην παραγωγή μελιού και του ΠΟΠ Ελάτης Μαινάλου Βανίλια αλλά και στην τοπική οικονομία του αγροτικού και κτηνοτροφικού τομέα, στις κατά τόπους περιοχές μελέτης με αντίστοιχες πρωτογενείς δραστηριότητες.

Κατά συνέπεια, το εξεταζόμενο έργο παραβιάζει ευθέως τις δεσμευτικές προδιαγραφές

- το άρθρο 1 παρ. 1 στοιχείο β' του εφαρμοστέου ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 (ΦΕΚ 2464/Β/3-12-2008), το οποίο επιβάλλει ως απαρέγκλιτη υποχρέωση την αρμονική ένταξη των έργων στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον,
- τους στόχους της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2030 που επιβάλλουν την άμεση αναστροφή της μείωσης των άγριων επικονιαστών,
- το άρθρο 10, σημείο Α, παρ.2 του ΠΧΠ Πελοποννήσου που ορίζει ότι:

«Όσον αφορά τα δάση, προωθείται η σύνταξη και εφαρμογή διαχειριστικών δασοπονικών μελετών, καθώς και η παραγωγή δασικών προϊόντων και υπο-προϊόντων, η προώθηση μελισσοκομίας, η καλλιέργεια και αξιοποίηση ειδικών αρωματικών και φαρμακευτικών φυτών και η διασύνδεση βιοτεχνικών-οικοτεχνικών δραστηριοτήτων με τη δασική διαχείριση.»,

- Την κατεύθυνση του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας για *«ανάπτυξη της μελισσοκομίας στο σύνολο της Π.Ε. Ηλείας*» (Πίνακας 2, Ενότητα 3. ΠΕ Ηλείας, σ.9758), σε αντιστοιχία με τις υπόλοιπες ισχυρές περιοχές του κλάδου στην Αχαΐα.

Η προώθηση του εξεταζόμενου φαραωνικού βιομηχανικού συμπλέγματος χιλιάδων φωτοβολταϊκών πάνελ και ανεμογεννητριών με εκατοντάδες containers συσσωρευτών στο Μαίναλο, στον Ερύμανθο, στο Χελμό, στο Αφροδίσιο, στον Ολίγυρτο, στη Μίνθη, στο ήδη επιβαρυμένο Παναχαϊκό και σε άλλα θιγόμενα μελισσοκομικά πεδία, απειλεί με μόνιμο μαρασμό έναν ολόκληρο παραγωγικό κλάδο πανελλαδικής σημασίας, θέτοντας σε άμεσο κίνδυνο την παραγωγή εξαιρετικών μελισσοκομικών προϊόντων και του φημισμένου Μελιού Ελάτης Μαινάλου Βανίλια ΠΟΠ. Οι αλυσιδωτές επιπτώσεις, συνδυαστικά με το φαινόμενο της «θερμικής νησίδας», θα λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά αλλοιώνοντας ανεπανόρθωτα το μικροκλίμα, τη φυσική αναγέννηση και την επικονίαση των φυτών, οδηγώντας ολοένα

<u>αυξανόμενο μέρος του πληθυσμού των εντόμων – τουλάχιστον κατά τις δεκαετίες λειτουργίας των εγκαταστάσεων – σε αφανισμό λόγω προσκρούσεων στους ρότορες των ανεμογεννητριών, της θερμικής καταπόνησης και της ρύπανση πολωμένου φωτός από τις επιφάνειες των φωτοβολταϊκών, που επιφέρουν την καταστροφή της μελισσοκομικής χλωρίδας. Δεσμευόμενη από την Αρχή της Προφύλαξης που απορρέει από το άρθρο 24 παρ. 1 του Συντάγματος και το άρθρο 191 της ΣΛΕΕ, η αδειοδοτούσα αρχή υποχρεούται εκ του νόμου να προβεί στην άμεση και καθολική απόρριψη της ΜΠΕ.</u>

18. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΚΛΙΜΑ – ΣΤΟ ΕΔΑΦΟΣ – ΣΤΑ ΥΔΑΤΑ – ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ ΔΙΟΞΕΙΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Η ΜΠΕ **υποεκτιμά τεχνηέντως τις επιπτώσεις του έργου στο μικροκλίμα** στην Ενότητα «9.2.1 Επίδραση στο μικροκλίμα» ισχυριζόμενη απλώς ότι:

«Το υπό μελέτη έργο δεν αναμένεται να προκαλέσει αρνητικές επιπτώσεις στο κλίμα και στα μικροκλιματικά χαρακτηριστικά της περιοχής μελέτης, τόσο στην φάση κατασκευής όσο και στην φάση λειτουργίας… δεν αναμένεται μεταβολή στα κλιματολογικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά της ευρύτερης περιοχής μελέτης, δεν αναμένονται εκπομπές θερμών ή ψυχρών αερίων ή σημαντικές μεταβολές στη θερμοχωρητικότητα, ούτε και εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου»

και

«Για την κατασκευή των πλατειών των Α/Γ, των νέων Υ/Σ και Κ.Υ.Τ., των πλατειών των πυλώνων καθώς και των ζωνών πρόσβασης, κατά μήκος της εναέριας γραμμής μεταφοράς, θα πραγματοποιηθούν τοπικά αποψιλώσεις της βλάστησης.»

Καταρχήν, ο παραπάνω οριζόντιος και καθ' όλα ισχυρισμός συνιστά κραυγαλέα επιστημονική ανακρίβεια, καθώς ο φορέας εξισώνει αυθαίρετα τρεις εντελώς διαφορετικές βιομηχανικές τεχνολογίες (αιολικά, φωτοβολταϊκά και συστήματα αποθήκευσης), αποσιωπώντας τους διακριτούς μηχανισμούς με τους οποίους καθεμία εξ αυτών αλλοιώνει το τοπικό μικροκλίμα.

Οι αρνητικές επιπτώσεις από τα φαραωνικά εκτεταμένα υποέργα και τα συνοδά τους που θα επέλθουν στο μικροκλίμα της περιοχής (αλλαγή των κινήσεων αέρα, της θερμοκρασίας, της υγρασίας) και οι αλυσιδωτές τους

επιπτώσεις καταδεικνύονται από πλήθος ερευνών. Όσον αφορά τους αιολικούς σταθμούς, πολλές μελέτες αποδεικνύουν ότι η λειτουργία των Α/Γ επιφέρει τις ανωτέρω αλλαγές στο μικροκλίμα της περιοχής[27]. Επιπλέον, όπως κατά λέξει αναφέρεται στην μελέτη του κ. Παυλή Ευάγελλου, με τίτλο «Μαζική εγκατάσταση αιολικών πάρκων και αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο. Η περίπτωση της επένδυσης «ΑΙΓΑΙΑ ΖΕΥΞΗ» στο Βόρειο Αιγαίο», (βλ. σ.81 της μελέτης)[28]: «*Η λειτουργία Α/Γ δύναται να επηρεάσει το μικροκλίμα της περιοχής, συμπεριλαμβανομένης και της υγρασίας, και το μέγεθος επιρροής αυτής εξαρτάται από την κλίμακα της εκάστοτε επένδυσης σε συνδυασμό με την ατμοσφαιρική ροή και άλλες συνθήκες της εκάστοτε περιοχής και τη χρονική περίοδο (Zhou et al., 2012, 2013, Tabassum-Abbasi et al, 2014, Walsh-Thomas et al., 2012). Αυτό συμβαίνει διότι οι Α/Γ αναμειγνύουν τα στρώματα θερμού αέρα (που έχει την τάση να ανεβαίνει ψηλότερα) και ψυχρού αέρα, δρώντας ως ανεμιστήρες. Έτσι, το γεγονός αυτό, μεταξύ άλλων, έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση της θερμοκρασίας του εδάφους. Διαφορές έχουν καταγραφεί κυρίως σε νυχτερινές θερμοκρασίες κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών. Τα μεγάλα α/π δύναται να επηρεάσουν και τη βροχόπτωση (Kaiser et al, 2011, Zeng and Viswanathan, 2012).*».

Όσον αφορά τις «ανύπαρκτες» αρνητικές συνέπειες των φωτοβολταϊκών σταθμών στο τοπικό κλίμα, η διεθνής επιστημονική κοινότητα έχει καταρρίψει πλήρως αυτή τη θεώρηση. Συγκεκριμένα, η θεμελιώδης έρευνα των Barron-Gafford et al. (2016)[29], η οποία δημοσιεύθηκε στο διεθνούς κύρους επιστημονικό περιοδικό Nature (Scientific Reports), απέδειξε με επιτόπιες μετρήσεις ότι **οι μεγάλης κλίμακας φωτοβολταϊκοί σταθμοί προκαλούν το Φαινόμενο της Φωτοβολταϊκής Θερμικής Νησίδας (Photovoltaic Heat Island Effect - PVHI)**. Οι ερευνητές τεκμηριώνουν ότι η μαζική εγκατάσταση πάνελ αλλοιώνει ριζικά τη φυσική ανακλαστικότητα του εδάφους (albedo), καθώς οι γυάλινες σκούρες επιφάνειες απορροφούν την ηλιακή ακτινοβολία και επανεκπέμπουν αισθητή θερμότητα, λειτουργώντας ως ένας τεχνητός **«θερμικός σφόνδυλος» (thermal flywheel)**. Βάσει των πορισμάτων της εν λόγω μελέτης, το φαινόμενο αυτό προκαλεί κατακόρυφη αύξηση της

---

[27] βλ. Nikolaos Stergiannis, George Caralis, Jeroen van Beeck, Mark C. Runacres, "The Effect of Wind Energy on Microclimate: Lessons Learnt from a CFD Modelling Approach in the Case Study of Chios Island", *Appl. Sci.* 2021, 11(13), 5873, https://doi.org/10.3390/app11135873 και Daniel T. Kaffine, "Microclimate effects of wind farms on local crop yields", *Journal of Environmental Economics and Management*, vol. 96, July 2019, Pages 159-173, https://doi.org/10.1016/j.jeem.2019.06.001

[28] Ε. Παυλής, «Μαζική εγκατάσταση αιολικών πάρκων και αρνητικές επιπτώσεις στο τοπίο. Η περίπτωση της επένδυσης «ΑΙΓΑΙΑ ΖΕΥΞΗ» στο Βόρειο Αιγαίο», *Γεωγραφίες*, τ. 28, Νοέμβριος 2016, σ.75-91. Διαθέσιμο στο: https://www.researchgate.net/publication/313426482_Mazike_enkatastase_aiolikon_parkon_kai_arnetikes_epiptoseis_sto_topio_E_periptose_tes_ependyses_Aigaia_Zeuxe_sto_Boreio_Aigaio

[29] Greg A. Barron-Gafford, Rebecca L. Minor, Nathan A. Allen, Alex D. Cronin, Adria E. Brooks, Mitchell A. Pavao-Zuckerman. (2016). "The photovoltaic heat island effect: Larger solar power plants increase local temperatures", *Scientific Reports 6, 35070.* https://doi.org/10.1038/srep35070

θερμοκρασίας του αέρα πάνω από τις εγκαταστάσεις, η οποία κατά τις νυχτερινές ώρες είναι σταθερά κατά **3 έως 4°C υψηλότερη** σε σχέση με τις παρακείμενες φυσικές εκτάσεις. Η τεχνητή αυτή μικροκλιματική καταπόνηση επιτείνει εκ των πραγμάτων τις συνθήκες ξηρασίας, επιταχύνοντας την εξάτμιση των υδάτων και μεγενθύνοντας τον κίνδυνο ερημοποίησης, ο οποίος απειλεί και την Πελοπόννησο, όπως τεκμηριώνεται παρακάτω.

Παρά τους αβάσιμους ισχυρισμούς της ΜΠΕ για μηδενικές συνέπειες στο μικροκλίμα, **έρευνες δείχνουν ότι οι εγκαταστάσεις ανεμογεννητριών μεταβάλλουν το τοπικό κλίμα, αυξάνοντας την υγρασία** [Tomaszewski & Lundquist, 2021[30]), **και τη θερμοκρασία λίγους βαθμούς, και μειώνουν τις κατακρημνίσεις έως και 20%.** Μετρήσεις σε αποστάσεις 0 cm - 10 m από την επιφάνεια του εδάφους απέδειξαν την τάση των ανεμογεννητριών να προκαλούν αύξηση θερμοκρασίας, (Chang et al., 2016[31]), κυρίως κατά τη διάρκεια της νύχτας (Miller & Keith, 2018[32]). Η τοπική επίδραση των χερσαίων αιολικών σταθμών στο οριακό ατμοσφαιρικό στρώμα (Wang et al., 2019[33]) σημειώνει αύξηση θερμοκρασίας στην επιφάνεια ακόμη και πάνω από 1° C (Huang et al., 2019[34]).

Τα παραπάνω υποδηλώνουν ότι μπορούν να ενταθούν φαινόμενα ερημοποίησης. Στην Ειδική Έκθεση του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου για την ερημοποίηση[35], η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες που κινδυνεύουν. Μελέτες επισημαίνουν ότι οι περιοχές υψηλού κινδύνου ερημοποίησης πλήττονται συχνά από διάβρωση του εδάφους, αλάτωση, απώλεια οργανικού άνθρακα στο έδαφος, απώλεια βιοποικιλότητας του εδάφους και κατολισθήσεις. Η μη γονιμότητα του εδάφους δεν επιτρέπει ικανοποιητικές γεωργικές παραγωγές ή την ύπαρξη βλάστησης με μεγάλη ποικιλία φυτικών ειδών. Κατά συνέπεια, προκαλεί την απώλεια της ποιότητας της ζωής, με επακόλουθο την εγκατάλειψη της γης και τη μετανάστευση των ανθρώπων. Η διάβρωση του εδάφους (χαρακτηριστικό αποτέλεσμα ερημοποίησης) εντείνεται από τη μακρά περίοδο υψηλών θερμοκρασιών και χαμηλών βροχοπτώσεων. Η απώλεια του εδάφους έχει και άλλες συνέπειες, καθώς το έδαφος γίνεται ρηχό, δεν επιτρέπει

---

[30] Tomaszewski & Lundquist. (2021). "Observations and simulations of a wind farm modifying a thunderstorm outflow boundary", *European Academy of Wind Energy*. https://doi.org/10.5194/wes-6-1-2021

[31] Chang, Zhu & Guo. (2016). "A Case Study of Land-Surface-Temperature Impact from Large-Scale Deployment of Wind Farms in China from Guazhou", *Special Issue Remote Sensing of Wind Energy*, https://doi.org/10.3390/rs8100790

[32] Miller & Keith. (2018). "Climatic Impacts of Wind Power", *Joule*, *2*(12). https://doi.org/10.1016/j.joule.2018.09.009

[33] Wang, Luo, Wu, Fan, "Impact of substantial wind farms on the local and regional atmospheric boundary layer: Case study of Zhangbei wind power base in China", Energy, 183, (2019). https://doi.org/10.1016/j.energy.2019.07.026

[34] Huang, Lou, Sun, Luo & Zhao, "Numerical experimental study on the potential climatic impacts of large-scale wind farms in China", Advances in Climate Change Research, 10(3), (2019). https://doi.org/10.1016/j.accre.2019.10.001

[35] https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/f2763f52-1ad6-11e9-8d04-01aa75ed71a1

την διήθηση σημαντικών ποσοτήτων νερού από τις βροχοπτώσεις. Έτσι μειώνεται το νερό στους υπόγειους υδροφορείς και στις πηγές. Το 30% της Ελλάδας βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο ερημοποίησης και σε αυτό το ποσοστό συμπεριλαμβάνεται η Πελοπόννησος (Roxo et al., 2003/2004[36]) ενώ η εμπειρία μας τα τελευταία χρόνια επιβεβαιώνει αυτήν την εκτίμηση. **Η μη γονιμότητα και η υποβάθμιση του εδάφους συμπαρασύρουν άμεσα την ποιότητα της βοσκήσιμης ύλης. Όπως έχει αποδειχθεί σε αντίστοιχες οικολογικές αξιολογήσεις ορεινών όγκων, η καταστροφή της άκρως διαφοροποιημένης ειδικής χλωρίδας των ορεινών λιβαδιών στερεί από την ελεύθερη κτηνοτροφία τα απαραίτητα θρεπτικά συστατικά, ενώ η σταδιακή δάσωση των ανοικτών οικοσυστημάτων (θαμνώνων) λόγω αλλοίωσης της υδρομετεωρολογίας εξαφανίζει μόνιμα τα παραδοσιακά πεδία τροφοληψίας των αυτόχθονων κοπαδιών.**

Επιπλέον, αφενός η συμπίεση του εδάφους από τους τόνους σκυροδέματος για κάθε βάση Α/Γ και από τη μεταφορά των ογκωδών υλικών και αφετέρου η διάβρωση που προκαλείται, όπως επισημαίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (C 2020, 7730 final), σε συνάρτηση με την αλλαγή της υδρομετεωρολογίας σε εύρος δεκάδων χιλιομέτρων (Walsh-Thomas et al., 2012[37]) διαταράσσουν τη ροή των όμβριων υδάτων, τον κύκλο του νερού και εν τέλει τον εμπλουτισμό του υδροφόρου ορίζοντα (Γιώργος Στουρνάρας, 2014[38]). Το ελατοδάσος Μαινάλου ασκεί προστατευτικό χαρακτήρα στο έδαφος και συμβάλλει στον εμπλουτισμό των υπόγειων υδάτων, απαραίτητων για την ύδρευση και άρδευση πόλεων και χωριών.

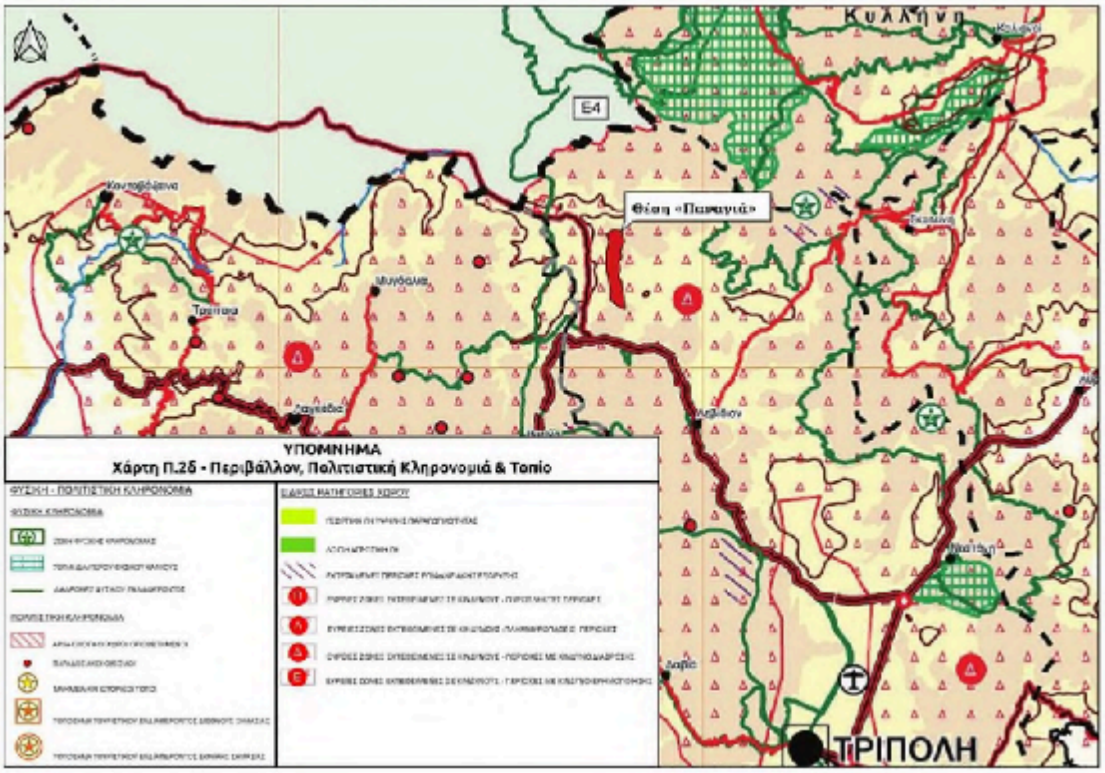
Η χαρακτηριστική παρακάτω εικόνα από το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο Πελοποννήσου (ΜΠΕ, σ.199) δείχνει ότι ολόκληρος ο ορεινός όγκος γύρω από τη **Θέση** «Παναγιά» (Υποέργο 3), τη **Νεστάνη** (Υποέργο 2), τη Γορτυνία με το Βαλτεσινίκο (κρύβεται από το Υπόμνημα) και τη Μυγδαλιά (σε απόσταση 1,4 χλμ. και 900 μ. αντίστοιχα από το Υποέργο 4) και τη Μεγαλόπολη καλύπτεται από το σχήμα που συμβολίζει τις ***«Ευρείες ζώνες εκτεθειμένες σε κινδύνους - Περιοχές με κίνδυνο διάβρωσης».***

---

[36] Maria José Roxo, Pedro Cortesão Casimiro, Tiago Miguel Sousa. (2003/2004). «Τι σημαίνει Ερημοποίηση;» *DesertLinks Project, Framework 5 – European Union & Universidade Nova de Lisbo*a. https://esdac.jrc.ec.europa.eu/public_path/shared_folder/projects/DIS4ME/downloads/what_is_desertification_gr.pdf,

[37] Jenell M. Walsh-Thomas, Guido Cervone, Peggy Agouris, Germana Manca, "Further evidence of impacts of large-scale wind farms on land surface temperature", *Renewable and Sustainable Energy Reviews, 16*(8), (2012). https://doi.org/10.1016/j.rser.2012.07.004

[38] Γιώργος Στουρνάρας, καθηγητής Υδρογεωλογίας και Τεχνικής Γεωλογίας, Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Επιτροπής Μελέτης της τράπεζας της Ελλάδος για τις κλιματικές αλλαγές και τις επιπτώσεις της (2014): https://chronos.fairead.net/fakelos-anemogennitries-epiptoseis-ston-ydroforo-orizonta

Εικόνα 5.97: Απόσπασμα χάρτη Π.2δ Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά & Τοπίο Περιφέρειας - ΠΠΧ-ΣΑΑ Πελοποννήσου για το υποέργο 3 - θέση «Παναγιά» (ΜΠΕ, Τεύχος 1, Κεφ. 5.2, σ. 199).

19. ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΡΡΟΦΗΣΗ ΑΝΘΡΑΚΑ – ΑΠΩΛΕΙΑ ΟΡΓΑΝΙΚΟΥ ΑΝΘΡΑΚΑ – ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

Παρά τους έωλους ισχυρισμούς της ΜΠΕ ότι «*η λειτουργία του έργου συμβάλλει στη μείωση των αερίων του θερμοκηπίου, σε σχέση με τη μηδενική λύση*» (σ.656), **όπως τεκμηριώνεται από τη διεθνή βιβλιογραφία, το έργο θα έχει αρνητικές συνέπειες στη δέσμευση άνθρακα και στους ρυθμούς παραγωγής του οργανικού άνθρακα, ο οποίος παίζει κρίσιμο ρόλο στην υγεία του εδάφους, στην αποθήκευση νερού και στην απορρόφηση θρεπτικών ουσιών.** Σύμφωνα με κοινή μελέτη του 2025 από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων[39], **το ελληνικό έλατο (Abies cephalonica) είναι ένα ενδημικό ορεινό είδος (800-2000 m) με πολύ περιορισμένη εξάπλωση στη χώρα, που αποτελεί οικότοπο εθνικής σημασίας (τύπος οικοτόπου 951Β)**. Η εκχέρσωση της ελάτης εντός της περιοχής μελέτης αιολικών και φωτοβολταϊκών και σε δρόμους πρόσβασης θα είναι επιζήμια για τον οικότοπο αυτό. Εκτός από την απώλεια ενδιαιτημάτων, οι επιπτώσεις ακμής

[39] https://www.mdpi.com/2073-445X/14/6/1296

επιδεινώνουν τη θνησιμότητα των δέντρων λόγω της μικροκλιματικής καταπόνησης και της έκθεσης στον άνεμο κοντά στους δρόμους. Ακόμα, η αναγέννηση του είδους παρεμποδίζεται στις θερμότερες μικροκλιματικές συνθήκες, καθώς το είδος ευνοείται από τη σκιά και απαιτεί αυξημένη εδαφική υγρασία για να αναγεννηθεί.

Επιπλέον, σύμφωνα με την Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη με τίτλο «Διατήρηση και διαχείριση του όρους Μαίναλο» που εκπονήθηκε το έτος 2002-2003 (εφεξής: «**ΕΠΜ 2002-2003**») και εγκρίθηκε με την οικ. 141352/2359/12-8-2010 απόφαση της Γενικής Δ/ντριας Περιβάλλοντος του ΥΠΕΧΩΔΕ:

«Τα δάση κωνοφόρων του Μαινάλου θεωρούνται τα πιο αντιπροσωπευτικά στην Πελοπόννησο. Στην υποαλπική ζώνη εμφανίζονται λιβάδια (στεππόμορφοι βραχώδεις ανωδασικοί λειμώνες) τα οποία συνιστούν οικότοπο της Οδηγίας 92/43 με μοναδική εμφάνιση για την Πελοπόννησο στο Μαίναλο.».

Σοβαρότατη συνέπεια αποτελεί επίσης η σημαντική μείωση της δέσμευσης του άνθρακα από την ατμόσφαιρα που θα προκαλέσει η κοπή της ελληνικής ελάτης, όταν λαμβάνεται υπόψη ο ρυθμός δέσμευσης άνθρακα άλλων ειδών ελάτης, όπως η Abies religiosa (δέσμευση άνθρακα 1,03 μεγαγραμμάρια ανά εκτάριο ετησίως). Τέτοιες τοπικές περιπτώσεις αποψίλωσης των δασών συμβάλλουν στο παγκόσμιο πρόβλημα: η τοποθέτηση ΑΣΠΗΕ και ΦΣΠΗΕ αποκλειστικά εκεί όπου οι αιολικοί και ηλιακοί πόροι είναι υψηλότεροι θα είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια 11 εκατομμυρίων εκταρίων φυσικών οικοτόπων, απελευθερώνοντας σχεδόν 415 εκατομμύρια τόνους αποθήκευσης άνθρακα, υπονομεύοντας τη βιοποικιλότητα και τους κλιματικούς στόχους.

Πέρα από τους κινδύνους που αναδείχθηκαν παραπάνω (μεταβολές στο μικροκλίμα και τις βροχοπτώσεις, απώλεια οργανικού άνθρακα, αύξηση της διάβρωσης και της συμπίεσης του εδάφους με πιθανότερα τα φαινόμενα ερημοποίησης), η πίεση του έργου στην τοπική κτηνοτροφία δεν περιορίζεται στις ζώνες των έργων (οδοποιία, βάσεις, Α/Γ, γήπεδα εγκατάστασης μηχανημάτων ανύψωσης κατά την εγκατάσταση των Α/Γ), που έπειτα παραμένουν με υποτυπώδη ή και χωρίς βλάστηση, (καθώς έχει απομακρυνθεί ο χούμος), αλλά και στην ευρύτερη περιοχή των αιολικών σταθμών, όπου η βόσκηση μπορεί μεν να επιτρέπεται, αλλά ο θόρυβος καθιστά εξαιρετικά δύσκολες τις συνθήκες, τόσο για τους κτηνοτρόφους όσο και για τα ζώα. Το ρεπορτάζ του γερμανικού καναλιού ARD για την αιολική ενέργεια στο Αιγαίο[40] που προβλήθηκε στις 13-3-2021 στην εκπομπή Weltspiegel, αποτυπώνει ξεκάθαρα τις διαμαρτυρίες κτηνοτρόφων που μιλούν για τους ήχους των ανεμογεννητριών που φοβίζουν και απωθούν τα ζώα τους.

[40] https://vimeo.com/472178412

Αποτελέσματα έρευνας έδειξαν την υποβάθμιση του εδάφους κατά 466.39 ha από δασικές, αγροτικές εκτάσεις και ημι-φυσικά τοπία σε τεχνητές και απογυμνωμένες εξαιτίας της εγκατάστασης αιολικών σταθμών και μείωση του εδαφικού άνθρακα κατά 18,330.57 τόνους (Pekkan et al., 2021[41]). Η ανωτέρω επιστημονική διαπίστωση για την απώλεια του εδαφικού άνθρακα επιβεβαιώνεται και για την περίπτωση των φωτοβολταϊκών εγκαταστάσεων από την επίσημη τεχνική έκθεση της **Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (DG Environment)** με τίτλο "Report on the potential impacts of solar, geothermal and ocean energy on habitats and species protected under the Birds and Habitats Directives". Σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά επιστημονικά δεδομένα, η εκτεταμένη κάλυψη φυσικών εκτάσεων από επίγεια πάνελ προκαλεί **αλλοίωση του μικροκλίματος**. Η συνεχής και καθολική σκίαση στερεί από τη χαμηλή αυτοφυή βλάστηση και τα ορεινά ψυχανθή το απαραίτητο ηλιακό φως για τη φωτοσύνθεση. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε ραγδαία νέκρωση των ριζικών συστημάτων και σε **απώλεια του οργανικού άνθρακα του εδάφους**, μετατρέποντας τις εκτάσεις σε άγονες και απογυμνωμένες ζώνες. Επακόλουθη αλυσιδωτή επίπτωση της υποβάθμισης του εδάφους αποτελεί ο άμεσος αρνητικός αντίκτυπος σε γεωργία, κτηνοτροφία και μελισσοκομία που στηρίζουν σε μεγάλο βαθμό την τοπική οικονομία αλλά και τον πρωτογενή τομέα της Ελλάδας.

Σε πολλά χωριά γύρω από τα έργα δραστηριοποιούνται επαγγελματικά πολίτες σε αυτούς τους τομείς της πρωτογενούς παραγωγής και παράγονται μέλι, κρέας, γάλα, τυρί, γαλακτοκομικά και παραδοσιακά τοπικά προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας με διαπιστευμένα κριτήρια και πιστοποιήσεις του ΕΛΓΟ-Δήμητρα και της ΕΕ.

Συνδυαστικά με τα παραπάνω και με τις αναφερόμενες επιπτώσεις στις Ενότητες 16-19 του παρόντος, αλλάζουν και οι χρήσεις γης σε μια φυσική, αγροτική περιοχή όταν αυτή μετατρέπεται σε βιομηχανική ζώνη παραγωγής ενέργειας. Εκτός από την υποεκτίμηση των επιπτώσεων του έργου στον πρωτογενή τομέα, στην τοπική οικονομία και στις χρήσεις γης, διαπιστώνεται και η μη συμβατότητά του με τα ΠΧΠ των Περιφερειών.

[41] https://doi.org/10.1007/s11356-020-11777-x

20. ΑΠΟΛΥΤΗ ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ – ΜΕΙΖΩΝ ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΣΗ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΑΙ ΗΠΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΩΝ ΠΧΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, ΤΟΥ Ν. 3827/2010 ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΑ ΟΙΚ. 170225/2014

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΥΑ οικ. 5688/2018 (ΦΕΚ 988/Β/2018) που τροποποίησε το Παράρτημα Ι του Ν. 4014/2011, η ΜΠΕ υποχρεούται, μεταξύ άλλων, να εξετάζει:

«Άρθρο 2…

2. Θέση (Τοποθεσία) των έργων

Εξετάζεται η περιβαλλοντική ευαισθησία των γεωγραφικών περιοχών που ενδέχεται να θιγούν από τα έργα, ιδίως ως προς: α) την υπάρχουσα [με έμφαση στα θεσμοθετημένα σχέδια χωροταξικής οργάνωσης (όπως Ρυθμιστικά Σχέδια, ΓΠΣ, ΣΧΟΟΑΠ, όρια οικισμών)] και την εγκεκριμένη χρήση γης·…

ββ) παράκτιες περιοχές και το θαλάσσιο περιβάλλον·

γγ) ορεινές και δασικές περιοχές·

δδ) προστατευόμενες φυσικές περιοχές και φυσικά πάρκα·

εε) διατηρητέες ή προστατευόμενες περιοχές βάσει της εθνικής νομοθεσίας· περιοχές Natura 2000…

ηη) τοπία και τοποθεσίες ιστορικής, πολιτιστικής ή αρχαιολογικής σημασίας.»

Η υπό κρίση ΜΠΕ τυγχάνει εξ ολοκλήρου παράνομη, μεθοδολογικά ελλιπής και ακυρωτέα, καθώς χωροθετεί το γιγαντιαίο βιομηχανικό σύμπλεγμα παραγωγής και τις συνοδές υποδομές Υπερυψηλής Τάσης (4 ΚΥΤ και 134 πυλώνες) εντός θεσμοθετημένων ζωνών τοπίων ύψιστης προστασίας. Ο φορέας του έργου παραβιάζει ευθέως, παράλληλα και συνδυαστικά τους δεσμευτικούς κανόνες προστασίας, αειφόρου διαχείρισης και διατήρησης της φυσιογνωμίας του εξωαστικού χώρου, όπως αυτοί επιβάλλονται εκ του νόμου από τον χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας.

Αναλυτικότερα, το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας επισημαίνει ότι αποσκοπεί γενικότερα στην αναστολή της μείωσης του πληθυσμού των ορεινών περιοχών και στη σταθεροποίησή του. Επιπλέον κάνει μνεία στην ευρύτερη περιοχή της Μίνθης που θίγεται από το Υποέργο 5 (σ.9750):

«γ) η ορεινή περιοχή της Ηλείας (όρη Λάμπειο και Μίνθη) και περιοχές της ορεινής Αχαΐας, οι οποίες βρίσκονται στην πιο μειονεκτική θέση σε σχέση με τις

άλλες ενότητες του ορεινού χώρου και λόγω των αρνητικών συνεπειών από τις πυρκαγιές του 2007.

Για τις ενότητες του ορεινού χώρου κύρια κατεύθυνση αποτελεί η διαμόρφωση και υλοποίηση ολοκληρωμένων διαχειριστικών σχεδίων για κάθε ενότητα με στόχευση σε πρώτο στάδιο στη βαθμιαία αναστολή της μείωσης πληθυσμού και σε δεύτερο στάδιο στην σταθεροποίησή του»

Όσον αφορά το τοπίο, το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας ορίζει ρητά ότι:

«Άρθρο 13

Κατευθύνσεις στρατηγικής για το Τοπίο

Οι γενικοί στόχοι και κατευθύνσεις είναι:

1. Γενικός Στόχος: η προστασία, η διαχείριση και η ανάδειξη των τοπίων ως αναπόσπαστο τμήμα της διαδικασίας αειφόρου ανάπτυξης της Π.Δ.Ε. με γενικές κατευθύνσεις:

*• **Ισορροπημένη και αρμονική συσχέτιση μεταξύ των κοινωνικών αναγκών, των οικονομικών δραστηριοτήτων και του Τοπίου**.*

*• **Ενσωμάτωση της προστασίας, της αειφόρου διαχείρισης, και της ανάδειξης το τοπίου στη συστημική προσέγγιση όλων των τομεακών και αναπτυξιακών πολιτικών και σε όλα τα επίπεδα του χωρικού σχεδιασμού**.*

*• **Ένταξη της εγγενούς αξίας και των «υπηρεσιών» του τοπίου στο αξιακό σύστημα της κοινωνίας, και η συμμετοχή του κοινού στη λήψη αποφάσεων ως βασικοί μοχλοί της προστασίας και της αειφόρου διαχείρισής του.***

• Κάθε επέμβαση στο τοπίο πρέπει να συμβάλλει ενεργά στο βαθμιαίο σχηματισμό «ολότητας» και δεν πρέπει να είναι αποσπασματική….

2. Γενικός Στόχος: η διατήρηση της ποιότητας και της ποικιλότητας του τοπίου με γενικές κατευθύνσεις:

• Διατήρηση ορθολογική διαχείριση και ανάδειξη των τύπων τοπίων στη Π.Δ.Ε.

• Ανάδειξη των θετικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων και στοιχείων των Τοπίων που αναγνωρίστηκαν κατά την ανάγνωση των τοπιακών ζωνών της Περιφέρειας και κατά το δυνατό δημιουργία δικτύου διαδρομών τοπίου.

*• **Ανάδειξη της «υλικής (αβιοτικής, βιολογικής, κοινωνικής υλικότητας) και άυλης» διάστασης των τοπίων**.*

*• **Διατήρηση του τοπογραφικού ανάγλυφου του τοπίου το οποίο κύρια διαμορφώνει την οπτική του εικόνα, και μείωση του βαθμού τρωτότητας** ακόμη και απέναντι στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.*

• ***Διατήρηση του μωσαϊκού της ποικιλότητας των τύπων υγροτόπων, αλλά και των χερσαίων περιοχών του τοπίου των Δέλτα των ποταμών,*** *καθώς και μείωση της καταπόνησης τους, με την εφαρμογή σύγχρονων προσεγγίσεων που αποσκοπούν στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των αρδεύσεων….*

• ***Διατήρηση του αγροτικού καλλιεργημένου τοπίου, ενίσχυση των δομικών στοιχείων του και διατήρηση της πανάρχαιης καλλιέργειας αμπέλου.***

• *Ενίσχυση των δομικών στοιχείων του αγροτικού τοπίου (φυτοφράκτες, αναβαθμίδες, θάμνοι κλπ.).*

• *Διατήρηση των παραδοσιακών καλλιεργημένων αγροτικών τοπίων στις αναβαθμίδες*

• ***Προστασία και ανάδειξη των παραποτάμιων δασικών τοπίων***

• *Αναβάθμιση και ανάδειξη των πέτρινων γεφυριών*

• *Αναβάθμιση των οικιστικών τοπίων των οικισμών*

• ***Ανάδειξη των οικιστικών τοπίων των ορεινών οικισμών στο πλαίσιο της συγκράτησης για την προσαρμογή της διαχείρισης των δασών και διατήρηση της ποικιλότητας του τοπίου***

• ***Ανάδειξη των διαδρομών και μονοπατιών και των σημείων αξιόλογης θέας***

• *Η βελτίωση του αστικού τοπίου των δευτερευόντων οικιστικών πόλων…*

• ***Δημιουργία οικοπολιτιστικών διαδρομών στα πανάρχαια μονοπάτια και στις αρχαιολογικές θέσεις και διαδρομών σημείων ωραίας θέας***

• *Προστασία και ανάδειξη του παράκτιου τοπίου και των πολλών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων του*

• ***Ανάδειξη διαδρομών αναψυχής, μονοπατιών, ποδηλατοδρόμων***

Η ταξινόμηση των τοπίων σε Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής αξίας αποτυπώνεται στον παρακάτω πίνακα (χάρτης Π.2δ)

Πίνακας 5: Ταξινόμηση τοπίων στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας (Απόσπασμα)…

Α1.: Ευρύτερης περιοχής Πάτρας-Παναχαϊκού Ζ1. Ζώνη Τοπίου: Παναχαϊκού	1) Τοπίο όρους Ερύμανθος (Ωλονός)	Εθνικής
	2) Ημιορεινό Τοπίο Σκολίς ή Σαντομέρι	Περιφερειακής
	3) Τοπίο των Πηγών του ποταμού Ερύμανθου	Εθνικής
	4) Τοπίο ποταμού Πείρος	Περιφερειακής
	5) Τοπίο ποταμού Σελινούντα	Περιφερειακής
	6) Τοπία πεδιάδων Μόβρης Πατρών	Περιφερειακής
	7) Τοπίο της πόλης Χαλανδρίτσας	Περιφερειακής
	8) Τοπίο του οικισμού Αλεποχώρι	Εθνικής
	9) Τοπίο του οικισμού Φαρές ή Φαραί	Περιφερειακής
	10) Πόρτες (Κεφαλόβρυσο)	Εθνικής
	11) Κάστρο Σαντομερίου	Περιφερειακής
	12) Γυφτόκαστρο	Εθνικής
	13) Αρχαία Τριτεία ή Τρίταια	Περιφερειακής
	14) Σγάρτσικο ή Κάστρο Δοξαπατρή	Εθνικής
	15) Αχαϊκό Λεόντιο	Εθνικής
	16) Λιθόκτιστα Γεφύρια στον ποταμό Ερύμανθο	Περιφερειακής
	17) Αρχαιολογικός χώρος Πετρωτού Κρήνης	Περιφερειακής

Α2. : Χελμού-Βουραϊκού-Αιγιαλείας Ζ1. Ζώνη Τοπίου: Χελμού -Βουραϊκού	1) Τοπίο του όρους Χελμός	Διεθνούς
	2) Τοπίο του όρους Κλωκός	Περιφερειακής
	3) Τοπίο του όρους Μάρμπας	Περιφερειακής
	4) Τοπίο της ορθοπλαγιάς, Μπουφούσκια Αιγίου	Περιφερειακής
	5) Τοπίο του Σπηλαίου Λιμνών Καστριών	Εθνικής
	6) Τοπίο στο φαράγγι του Βουραϊκού και ο Οδοντωτός	Εθνικής
	7) Τοπίο των Υδάτων Στυγός ή Μαυρονέρι ή Αθάνατο Νερό	Διεθνούς
	8) Τοπίο των Πηγών του Αροάνιου ποταμού	Εθνικής
	9) Τοπίο των Πηγών του ποταμού Λάδωνα	Εθνικής
	10) Τοπίο του Βουραϊκού ποταμού	Διεθνούς
	11) Τοπίο του ποταμού Κράθη	Εθνικής
	12) Τοπίο του Αροάνιου ποταμού	Εθνικής
	13) Τοπίο του χειμάρρου Κριός	Περιφερειακής
	14) Τοπίο του ποταμού Σελινούντα	Εθνικής
	15) Αγροτικά Τοπία καλλιεργημένα και μη	Περιφερειακής
	16) Δασικά Τοπία στις ορθοπλαγιές του Χελμού	Περιφερειακής
	17) Αισθητικό Δάσος Εθνικής Ανεξαρτησίας	Διεθνούς
	18) Τοπία του πλατανόδασους στις πηγές του Αροάνιου ποταμού	Εθνικής
	19) Δάσος Περιθωρίου -Ζαρούχλας	Περιφερειακής
	20) Δάσος Κανίστας	Περιφερειακής
	21) Ο πλάτανος της Πλατανιώτισσας	Περιφερειακής
	22) Ο πλάτανος της μονής της Αγίας Λαύρας	Εθνικής
	23) Καλάβρυτα	Εθνικής
	24) Ιερά Μονή Μεγάλου Σπηλαίου	Εθνικής
	25) Οι Αρχαίοι Λουσοί	Εθνικής
	26) Αρχαία (Αχαϊκή) Φαρραί	Εθνικής

Α2. Ζ2. Ζώνη Τοπίου: Αυχένα Χελμού και Αφροδίσιου όρους	1) Τοπίο των Πηγών του ποταμού Ερύμανθου	Εθνικής
	2) Τοπίο του ποταμού Λάδωνα	Εθνικής
	3) Τοπίο τεχνητής Λίμνης του Λάδωνα	Περιφερειακής
	4) Βεσίνι	Περιφερειακής
	5) Δάφνη ή Στρέζοβα	Περιφερειακής
	6) Τριπόταμα	Περιφερειακής
	7) Αρχαίος Κλείτωρ	Περιφερειακής
	8) Αρχαίο θέατρο της Κλειτορίας	Περιφερειακής
	9) Αρχαία Ψωφίς	Περιφερειακής
	10) Αρχαίος Πάος	Περιφερειακής
Α2. Ζ3. Ζώνη Τοπίου: περιοχών Κορινθιακού κόλπου και ορεινής Αιγιαλείας	1) Τοπίο της ορεινής Αιγιάλειας	Εθνικής
	2) Τοπίο της Λιμνοθάλασσας Αλυκής Αιγίου	Περιφερειακής
	3) Τοπίο Λίμνης Τσιβλού	Εθνικής
	4) Καλλιεργημένα Τοπία «Αμπελώνες Αιγιαλείας»	Εθνικής

Η1. Ζ2. Ζώνη Τοπίου: Αρχαιοτήτων Επικούρειου Απόλλωνα και ποταμού Νέδα	1) Τοπίο του ποταμού Νέδα	Περιφερειακής
	2) Τοπίο του οικισμού Ανδρίτσαινα	Περιφερειακής
	3) Ναός Επικούριου Απόλλωνα	Διεθνούς
	4) Αρχαιολογικός χώρος Πλατιάνας	Περιφερειακής
	5) Η Αρχαία Φιγάλεια	Περιφερειακής
Η1. : Ζ3. Ζώνη Τοπίου: Λάμπεια, Ερύμανθος, οροπέδιο Φολόης	1) Τοπίο του όρους Λάμπεια	Περιφερειακής
	2) Τοπίο του όρους Ερύμανθος	Εθνικής
	3) Τοπίο του Οροπέδιου Φολόης	Εθνικής
	4) Τοπίο του Ποταμού Ερύμανθου	Περιφερειακής
	5) Τοπίο του ποταμού Πηνειού	Περιφερειακής
	6) Το δρυοδάσος της Φολόης	Εθνικής
	7) Φαράγγια Αντρωνίου Γκούρα Ερύμανθου Γούμερου Ακρώρειας	Περιφερειακής
	8) Το Τοπίο του οικισμού Αντρώνι	Περιφερειακής
Η2. : Παράκτια ενότητα τοπίου Ηλείας και Αχαΐας. Ζ1. Ζώνη Τοπίου: Κυπαρισσιακού κόλπου	1) Τοπίο του Κυπαρισσιακού Κόλπου	Εθνικής
	2) Δελταϊκό Τοπίο του Αλφειού ποταμού	Περιφερειακής
	3) Τοπίο της Λίμνης Καϊάφα και Ιαματικών πηγών	Εθνικής
	4) Παράκτιο Αγροτικό καλλιεργημένο Τοπίο	Περιφερειακής
	5) Τοπίο του παραλιακού δάσους της Στροφυλιάς (Ζαχάρως)	Εθνικής

Να σημειωθεί ότι αν και η Μίνθη δεν συμπεριλαμβάνεται στον Πίνακα 5, μέσω της απόφασης ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/18859/402/2026 (ΦΕΚ Δ 192/17-3-2026) κηρύχθηκε ως «Προστατευόμενο Τοπίο» και «Προστατευόμενος Φυσικός Σχηματισμός»,

<u>Σε απόλυτη συνάφεια, το Αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο (ΠΧΠ) Πελοποννήσου, ορίζει:</u>

«Άρθρο 15

Κατευθύνσεις στρατηγικής για το Τοπίο

Για την προστασία και ανάδειξη του Τοπίου της Περιφέρειας δίδονται οι παρακάτω κατευθύνσεις:

• Προστασία των τοπίων της Περιφέρειας που συνδυάζουν φυσικό περιβάλλον υψηλής αισθητικής αξίας με πολιτιστικούς πόρους περιφερειακής, εθνικής ή διεθνούς εμβέλειας.

• Ανάδειξη/Προστασία σημαντικών τοπίων (ενδεικτικά: κοιλάδα Ευρώτα, Καβο-Μαλέας, Κάστρο Μεθώνης κ.λπ.).

• Προστασία από αισθητικά οχλούσες χρήσεις των οδικών αξόνων που οδηγούν σε τουριστικούς προορισμούς υψηλής επισκεψιμότητας.

• Προστασία από οχλούσες δραστηριότητες καθώς και λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση οδικών προσβάσεων προς τους αρχαιολογικούς χώρους (κατά προτεραιότητα διεθνούς σημασίας), π.χ. αρχαιολογικοί χώροι Πύλου και Αρχαίας Μεσσήνης.

• Λειτουργική και αισθητική αναβάθμιση των προσβάσεων στις έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων και στα σημαντικά οικιστικά κέντρα της Περιφέρειας, όπου έχουν αναπτυχθεί παραγωγικές και εμπορευματικές δραστηριότητες σύμφωνα με τις διατάξεις της εκτός σχεδίου δόμησης με αποτέλεσμα λειτουργική, περιβαλλοντική και αισθητική υποβάθμιση των προσβάσεων. Κατά προτεραιότητα προς τα οικιστικά κέντρα της Τρίπολης, του Άργους, του Ναυπλίου, της Κορίνθου, του Λουτρακίου, της Σπάρτης, του Γυθείου, της Μονεμβασιάς, της Καλαμάτας.

• Αισθητική και λειτουργική ανασυγκρότηση περιοχών που παρουσιάζουν ήδη έντονα προβλήματα υποβάθμισης κυρίως λόγω άναρχης οικιστικής ανάπτυξης και συγκρούσεων χρήσεων γης.

• Δραστικός περιορισμός της εκτός σχεδίου δόμησης,

• Οικιστική ανάπτυξη με βάση τις αρχές της συνεκτικής πόλης (στον καθορισμό των επεκτάσεων αλλά και στη διερεύνηση αξιοποίησης των υφιστάμενων μικρών οικισμών)…

Η ταξινόμηση των τοπίων σε διεθνούς, εθνικής και περιφερειακής αξίας αποτυπώνεται στον παρακάτω Πίνακα

(Χάρτης Π.2ε) [Απόσπασμα}:»

Πίνακας 2: Ταξινόμηση τοπίων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου		
Ζώνη Τοπίου	Τοπίο	Ταξινόμηση
1. Μεσσηνιακός Κόλπος, Πεδιάδα/ Εκβολές Παμίσου	1.1 Αρχαία Μεσσήνη και Αρχαία Ιθώμη	Διεθνούς αξίας
	1.2 Μανιάκι-Ταμπούρια Παπαφλέσσα	Περιφερειακής αξίας
2. Μεθώνη, Κορώνη, Πύλος, Ακτές και Σύμπλεγμα Νήσων	2.1 Πύλος-Όρμος Ναυαρίνου	Διεθνούς αξίας
	2.2 Μεθώνη, Νήσοι Σχιζα, Σαπιέντζα, Βενέτικο, Μαριανη	Εθνικής αξίας
	2.3 Κορώνη	Εθνικής αξίας
3. Πεδιάδα Φιλιατρών-Γαργαλιάνων-Κυπαρισσίας, Ακτές Κυπαρισσιακού Κόλπου	3.1 Θίνες Κυπαρισσίας	Εθνικής αξίας
	3.2 Όρος Προφήτης Ηλίας (Λιούστρα)	Περιφερειακής αξίας
	3.3. Άνω Πόλη Κυπαρισσίας	Περιφερειακής αξίας
4. Κοιλάδα Ποταμού Νέδα	4.1 Ναός Επικούρειου Απόλλωνα	Διεθνούς αξίας
	4.2 Φαράγγι του Ποταμού Νέδα	Εθνικής αξίας
13. Οροπέδιο Μεγαλόπολης	13.1 Οροπέδιο Μεγαλόπολης	Ιδιαίτερα υποβαθμισμένο
14. Νότια Κυνουρία και Ζαρακας	14.1 Μονή Έλονας και Χαράδρα Λεωνιδίου	Εθνικής αξίας
	14.2 Όρη Ανατολικής Λακωνίας	Εθνικής αξίας
15. Βόρεια Κυνουρία	15.1 Λιμνοθάλασσα Μούστου	Εθνικής αξίας
	15.2 Καστανίτσα Πάρνωνα	Περιφερειακής αξίας
16. Οροπέδιο Τρίπολης	16.1 Λίμνη Τάκα	Εθνικής αξίας
	16.2 Λόφος Στόχος Νεστάνης (Τσιπιανών)	Περιφερειακής αξίας
	16.3 Κερασιά-Βλαχοκερασιά Αρκαδίας	Περιφερειακής αξίας
	16.4 Χώρος Μάχης Βερβαίνων	Περιφερειακής αξίας
17. Ορεινή Αρκαδία, Τεχνητή Λίμνη Λάδωνα, Λάδωνας, Αλφειός	17.1 Καρύταινα	Περιφερειακής αξίας
22. Δυτική Αργολίδα	-	-
23. Περιοχή Σολυγείας-Όρμος Κεχριών	-	-
24. Διώρυγα και Πεδιάδα Κορίνθου και Ηπειρωτικό τμήμα Κορινθίας	24.1 Ακροκόρινθος	Εθνικής αξίας
	24.2 Διώρυγα (Ισθμός) Κορίνθου και διάδρομος Αρχαίας Διολκού	Εθνικής αξίας
	24.3 Ηραίο και Λίμνη Βουλιαγμένης	Περιφερειακής αξίας
	24.4 Πέτρα Περαχώρας (Βράχος Βουνού) και Ι.Μ. Θεοτόκου Περαχώρας	Περιφερειακής αξίας
25. Καλλιέργειες (Αμπελώνες) Νεμέας-Τεγέας	25.1 Αρχαία Νεμέα	Διεθνούς αξίας
	25.2 Λόφος Παναγιά Νεμέας	Περιφερειακής αξίας
26. Λίμνες Φενεού-Στυμφαλίας, Οροπέδιο Φενεού	26.1 Λίμνη Στυμφαλία και Αρχαία Στύμφαλος	Εθνικής αξίας
	26.2 Όρος Χελμός και ύδατα Στυγός, Κορυφές όρους Κυλλήνη (Ζήρεια), Όρος Ζήρεια (Κυλλήνη), Κοιλάδα Φενεού, Μετέωρα Κορινθίας, Υψώματα βόρεια του χωριού Στενό Κορινθίας	Εθνικής αξίας
27. Δυτικές ακτές Κορινθιακού Κόλπου	27.1 Αισθητικό δάσος Πευκιάς (Ξυλόκαστρου)	Εθνικής αξίας
	27.2 Υψώματα Λυγίας, Υψώματα Ελληνικού, Βουνό Παναγίας Κορυφής	Περιφερειακής αξίας
28. Όρος Πάρνωνας	-	Εθνικής αξίας
29. Όρος Μαίναλο	29.1 Όρος Μαίναλο	Εθνικής αξίας
	29.2 Δημητσάνα, Στεμνίτσα, Φαράγγι Λούσιου	Περιφερειακής αξίας
30. Όρος Ταΰγετος	-	Εθνικής αξίας

Σημειώνεται δε ότι η συμβατότητα του έργου με θεσμοθετημένες χωρικές και πολεοδομικές δεσμεύσεις της περιοχής αποτελεί αναγκαίο

περιεχόμενο της ΜΠΕ, σύμφωνα με την σχετική νομοθεσία. Ειδικότερα, το Παράρτημα 2 [Βασικές προδιαγραφές Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) έργων και δραστηριοτήτων Α' Κατηγορίας) της Υπουργικής Απόφασης οικ. 170225/2014 (ΦΕΚ 135/Β/27-1-2014)], ορίζει σχετικώς τα εξής:

«*5. Συμβατότητα του έργου ή της δραστηριότητας με θεσμοθετημένες χωρικές και πολεοδομικές δεσμεύσεις της περιοχής*

5.1 θέση του έργου ή της δραστηριότητας ως προς εκτάσεις του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος της περιοχής, όπως:

5.1.1. θεσμοθετημένα όρια οικισμών και εγκεκριμένων πολεοδομικών σχεδίων.

5.1.2. Όρια περιοχών του εθνικού συστήματος προστατευόμενων περιοχών του Ν. 3937/2011 (Α' 60).

5.1.3. Δάση, δασικές εκτάσεις και αναδασωτέες εκτάσεις.

5.1.4. Εγκαταστάσεις κοινωνικής υποδομής, κοινής ωφέλειας κ.ά.

5.1.5. Θέσεις αρχαιολογικού ενδιαφέροντος.

5.2 Ισχύουσες χωροταξικές και πολεοδομικές ρυθμίσεις στην περιοχή του έργου ή της δραστηριότητας.

Αναφέρεται το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις χρήσεις γης και τους όρους δόμησης στην περιοχή του έργου/δραστηριότητας και τη συμβατότητά του με αυτό, βάσει των αναφερομένων στην ενότητα 5.1 και με ειδικότερη αναφορά τουλάχιστον στα εξής:

5.2.1. Προβλέψεις και κατευθύνσεις του Γενικού, των Ειδικών και του οικείου Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης.

5.2.2.Θεσμικό καθεστώς, σύμφωνα με εγκεκριμένα σχέδια (ρυθμιστικό, γενικό πολεοδομικό, ρυμοτομικό, ΖΟΕ, ΣΧΟΑΠ, οριοθέτησης οικισμών ή άλλων σχεδίων καθορισμού χρήσεων γης και δόμησης).

5.2.3. Ειδικά σχέδια διαχείρισης (ΕΣΔΑ, ΠΕΣΔΑ, σχέδια διαχείρισης υδάτων κ.λπ.).

5.2.4. Οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων όπως επιχειρηματικά πάρκα, οργανωμένοι υποδοχείς μεταποιητικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, λατομικές ζώνες, περιοχές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, περιοχές οργανωμένης ανάπτυξης υδατοκαλλιεργειών κ.λπ.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία των ενοτήτων 5.1 και 5.2 απεικονίζονται σε κατάλληλο χάρτη.».

<u>Η ανωτέρω ρητή και δεσμευτική προϋπόθεση καταστρατηγείται πλήρως</u>, καθώς στο Κεφάλαιο 5.2.1 ο φορέας αναγκάζεται μεν να παραθέσει θεσμοθετημένες προστατευόμενες περιοχές, όμως αυτή η παράθεση γίνεται αποσπασματικά και με αντιγραφές από άλλα σημεία του έργου ή άλλες ΜΠΕ, ενώ επίσης αποφεύγει να συμπεριλάβει ουσιαστικές και επαληθεύσιμες πληροφορίες όπως τις ακριβείς χιλιομετρικές αποστάσεις μεταξύ αυτών και των έργων στο σώμα του κειμένου ή άλλα κρίσιμα στοιχεία (βλ. ενδεικτικά Ενότητα 6 του παρόντος). Γενικά, δηλαδή, η ΜΠΕ αντικαθιστά την υποχρέωση ακριβούς επιστημονικής αποτύπωσης με ισχυρισμούς.

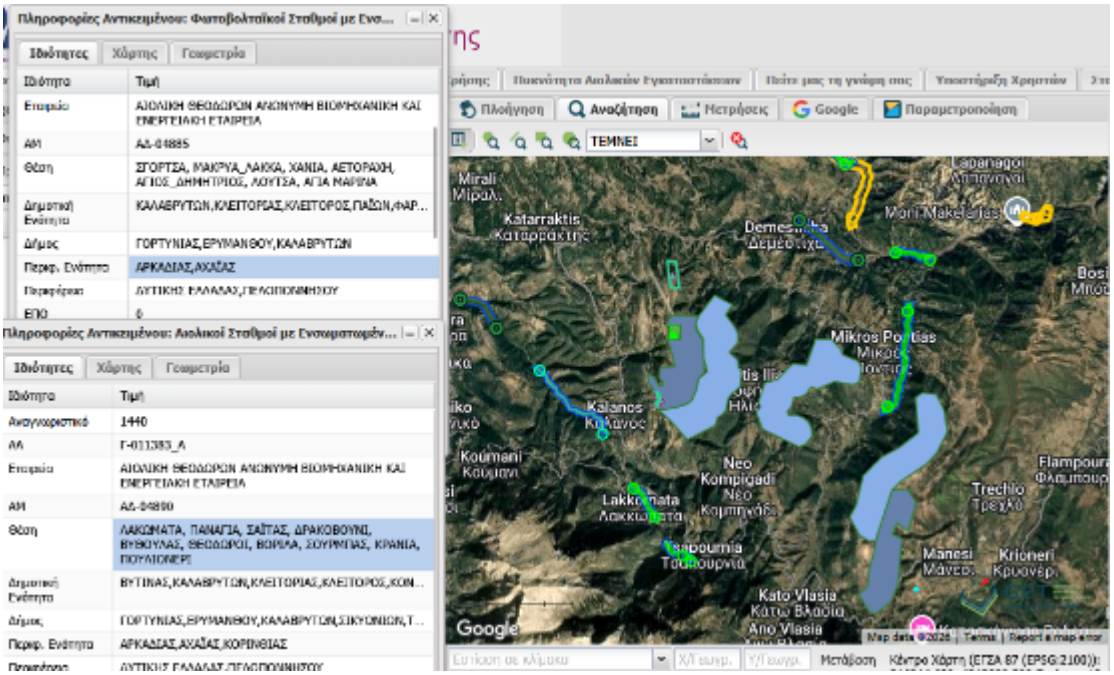
Παράλληλα, ο φορέας υποβαθμίζει συστηματικά τα ΠΧΠ των Περιφερειών Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας αποσιωπώντας πλήρως τις σχέσεις άμεσης εγγύτητας και τις επιπτώσεις του έργου επί των θεσμοθετημένων Ζωνών Τοπίου Διεθνούς, Εθνικής και Περιφερειακής Αξίας.

Η απόπειρα του φορέα να παρουσιάζει τα υποέργα αόριστα, απομονώνοντάς τα τεχνητά από την ευρύτερη περιοχή μελέτης παρά την ακόμα και άμεση εγγύτητά τους, καταρρίπτεται εκ των πραγμάτων από τη γεωμετρική πραγματικότητα των πολυγώνων των ίδιων των έργων. Με την πρακτική αυτή επιχειρείται η δημιουργία μιας παραπλανητικής εικόνας, σύμφωνα με την οποία οι σταθμοί δεν επιφέρουν ουσιαστική σωρευτική αλλοίωση στο τοπίο.

Ωστόσο, η εξέταση των στοιχείων αποκαλύπτει μια εντελώς διαφορετική χωρική πραγματικότητα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα:

Το Υποέργο 3 στον Ερύμανθο, Χελμό, Παναχαϊκό, Μπαρμπά-Κλώκο, Σαϊτά και Ολίγυρτο και Μαίναλο*: Χωροθετείται σε άμεση γειτνίαση και γεωμετρική επαφή με το Υποέργο 4, δεσμεύοντας μια γιγαντιαία έκταση 14.145.925 τ.μ., *ενώ ο φορέας επιχειρεί με την παρούσα διαβούλευση κατάτμηση τμήματός του μη σύννομη με την Άδεια της ΡΑΑΕΥ για το έργο (βλ. Ενότητα 2).

Το Υποέργο 4 στον Ερύμανθο, στις ζώνες Χελμού-Βουραϊκού, Μπάρμπα-Κλωκού-Σελινούντα, στο Παναχαϊκό και στο Μαίναλο: Δεσμεύει συνολικά 6.885.087,15 τ.μ. προκειμένου να εγκατασταθούν 263.884 φωτοβολταϊκά πλαίσια και κοντέινερ μπαταριών στις θέσεις «Μακρυά Λάκκα» (700 μ. από τον οικισμό Κάλανο, βάσει ΜΠΕ), «Σγόρτσα» (600 μ. από τον οικισμό Κάτω Βλασία, βάσει ΜΠΕ), «Άγιος Δημήτριος», «Λούτσα», «Χάνια», «Αετοράχη» και «Αγιά Μαρίνα». **Ειδικότερα, η σχεδιαζόμενη εγκατάσταση στη θέση «Αγιά Μαρίνα» αναπτύσσεται εντός του Μαινάλου, μόλις 900 μ. από τον οικισμό Μυγδαλιά και 1,4 χλμ. από τον κηρυγμένο παραδοσιακό οικισμό Βαλτεσινίκο** (ΦΕΚ 908/Δ/13-11-1998), δηλαδή εντός της ζώνης προστασίας του. Επίσης πλησίον βρίσκονται και τα Μαγούλιανα, ο υψηλότερος κατοικήσιμος χαρακτηρισμένος ως παραδοσιακός οικισμός της Πελοποννήσου.

Εικόνα από Γεωπληροφοριακό Χάρτη της ΡΑΑΕΥ που αποτυπώνει τις εφαπτόμενες εκτάσεις των Υποέργων 3 και 4 της εξεταζόμενης ΜΠΕ.

Περαιτέρω, όσον αφορά το αχαϊκό τμήμα του Υποέργου 3, η ΜΠΕ περιορίζει πλημμελώς την οφειλούμενη αποτύπωση των κατευθύνσεων του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας στο Κεφάλαιο 5.2 (σ.195-198) στις εξής επιγραμματικές αναφορές που συνοδεύουν αποσπάσματα Χαρτών του σχετικού ΠΧΠ:

«Θέσεις «Πουλιονέρι», «Σούρμπας», «Κρανιά» και Κ.Υ.Τ. «Νεοχώρι»

Σύμφωνα με την Εικόνα 5.89, οι περιοχές ενδιαφέροντος του υποέργου 3, στις θέσεις «Πουλιονέρι», «Σούρμπας», «Κρανιά« και Κ.Υ.Τ. στη θέση «Νεοχώρι», βρίσκονται εντός τουριστικά αναπτυσσόμενης ζώνης. Σύμφωνα με την Εικόνα 5.91, οι περιοχές ενδιαφέροντος του υποέργου 3, στις θέσεις «Πουλιονέρι», «Σούρμπας», «Κρανιά» και Κ.Υ.Τ. στη θέση «Νεοχώρι», βρίσκονται πλησίον περιοχής με υφιστάμενες μονάδες αιολικών πάρκων και σύμφωνα με την Εικόνα 5.93, βρίσκονται σε κοντινή απόσταση με περιοχές φυσικής κληρονομιάς.»

Αντιθέτως προς τους ανωτέρω αόριστους ισχυρισμούς περί «κοντινής απόστασης», η Εικόνα 5.93 της ίδιας της ΜΠΕ (σ.197) αποδεικνύει ότι τα κόκκινα πολύγωνα του αιολικού και των μπαταριών στις θέσεις «Σούρμπας» και «Κρανιά» εισβάλλουν και διασπούν την αισθητική ολότητα του ορεινού χώρου, συμπεριλαμβανομένου και του όμορου Παγκόσμιου Γεωπάρκου της UNESCO Χελμού-Βουραϊκού για το οποίο η ΕΟΑ του Υποέργου 3 αναφέρει άλλοτε ότι είναι «εκτός» και άλλοτε «εντός» της θιγόμενης περιοχής. Οι εγκαταστάσεις εμπίπτουν εντός των εξής θεσμοθετημένων ζωνών προστασίας:

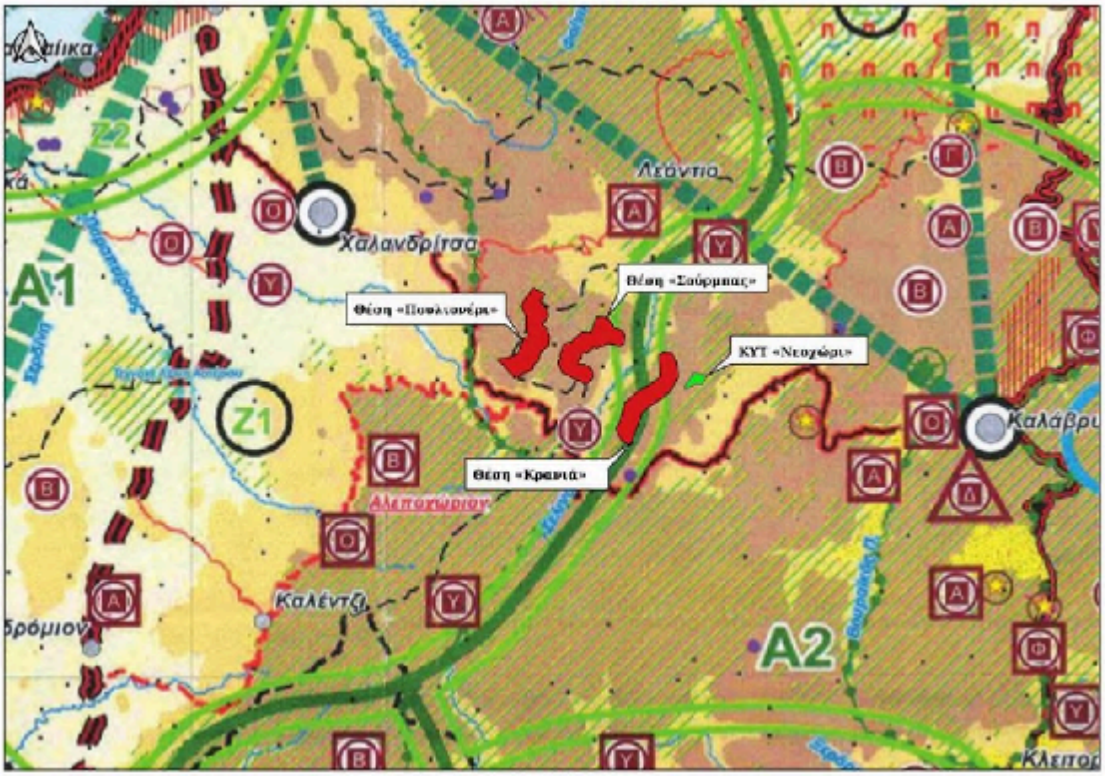
i. Στη θεσμοθετημένη Τοπιακή Ενότητα Α2 Χελμού – Βουραϊκού – Αιγιαλείας.
ii. Στο Εθνικής Σημασίας Τοπίο Χελμού – Βουραϊκού.
iii. Στον Ερύμανθο, επίσης Τοπίο Εθνικής Σημασίας.

Παράλληλα, το έργο επηρεάζει άμεσα το Τοπίο του οικισμού Αλεποχώρι, που έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός (ΦΕΚ 594/Δ/13-11-1978), καθώς αναπτύσσεται εντός της Τοπιακής Ενότητας Α1 Ευρύτερη περιοχή Πάτρας – Παναχαϊκού, συνορεύοντας με τις παρυφές του Παναχαϊκού, το οποίο είναι ήδη κορεσμένο και επιβαρυμένο από αιολικές εγκαταστάσεις.

Επιπλέον, το πράσινο πολύγωνο του ΚΥΤ και μέρος του αιολικού με αποθήκευση που χωροθετούνται εντός της ζώνης Χελμού – Βουραϊκού – Αιγιαλείας εισβάλλουν σε περιοχές φυσικής κληρονομιάς. Σε άμεση γειτνίαση με το έργο βρίσκεται το πεζοπορικό δίκτυο φυσικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος που συναντά τις απαρχές του ποταμού Σελινούντα (προστατευόμενου Τοπίου Περιφερειακής Σημασίας για τη Ζώνη Α1 και Εθνικής Σημασίας για τη Ζώνη Α2). Σε μικρή ακτίνα βρίσκονται επίσης δύο ευαίσθητα υγροτοπικά τοπία, διάσπαρτα παραδοσιακά στοιχεία, καθώς και κηρυγμένος αρχαιολογικός χώρος.

Το ισχύον ΠΧΠ πλαισιώνει προστατευτικά το σύνολο αυτών των πόρων, ορίζοντας την περιοχή ως ζώνη τουριστικής ανάπτυξης με σαφή κατεύθυνση την ενίσχυση και διατήρηση του ορεινού εναλλακτικού τουρισμού (βλ. Εικόνα 5.89 ΜΠΕ, Τεύχος 1, σ.195).

Συνεπώς, ο φορέας, απομονώνοντας επιμέρους στοιχεία στη ΜΠΕ με τον τρόπο που αποτυπώθηκε πρωτύτερα (όπως αποδεικνύεται και από το Χάρτη της ΡΑΑΕΥ), απέτυχε όχι μόνο να αναλύσει περαιτέρω τα ανωτέρω δεδομένα και τον αντίκτυπο του έργου αλλά ακόμη και να τα αναφέρει με τρόπο που να αποδίδει τη συνολική εικόνα της περιοχής και τις κατευθύνσεις για αυτή βάσει του σχετικού ΠΧΠ.

Χαλανδρίτσα
Λεόντιο
Καλάβρυτα
Καλέντζι
Θέση «Πυκλιανέρι»
Θέση «Σαύρπας»
ΚΥΤ «Νεοχώρι»
Θέση «Κρανιά»
A1
A2
Z1
Z2

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
Διοικητικά Όρια
Όριο Περιφέρειας
Όριο Περιφερειακής Ενότητας
Όριο Καλλικράτειου Δήμου
Διοικητικές έδρες
Έδρα αποκεντρωμένης περιφέρειας
Έδρα περιφέρειας
Έδρα περιφερειακής ενότητας
Έδρα καλλικράτειου δήμου
Επίπεδα οικισμών
1α - Μητροπόλεις
2α - Πρωτεύοντες εθνικοί πόλοι
3α - Δευτερεύοντες εθνικοί πόλοι
4α - Λοιποί εθνικοί πόλοι
5α ενισχυμένο - Λοιπά κέντρα περιφερειακών ενοτήτων (έδρες περιφερειακών ενοτήτων)
5α - Λοιπά κέντρα περιφερειακών ενοτήτων
6α ενισχυμένο - Λοιπά κέντρα Ενδοπεριφερειακής αναπτυξιακής ενότητας
6α - Λοιπά κέντρα Ενδοπεριφερειακής αναπτυξιακής ενότητας (λοιπές έδρες Δημοτικών Ενοτήτων)
7α - Λοιποί οικισμοί
Υψομετρικές ζώνες
0-400μ
400-800μ
>800μ
Λίμνες
Ποτάμια
Οδικό δίκτυο
Διεθνούς σημασίας (υφιστάμενα)
Διεθνούς σημασίας (προγραμματιζόμενα)
Εθνικής σημασίας (υφιστάμενα)
Πρωτεύων Ενδοπεριφερειακής σημασίας (υφιστάμενα)
Πρωτεύων Ενδοπεριφερειακής σημασίας (προτεινόμενα)
Δίκτυο οικισμών (πολύπολοι)
Αρχαιολογικοί χώροι
Παραδοσιακοί οικισμοί
Διατηρητέα μνημεία της φύσης
Αρχαιολογικοί χώροι
Περιοχές φυσικής κληρονομιάς
Διαδρομές φυσικού ή πολιτιστικού ενδιαφέροντος
Μικρόβιες επιφανειακής εξορυξης
Παράκτιες περιοχές ή άλλες περιοχές ιδιαίτερης επισκεψιμότητας, με έντονη οικιστική ή άλλη ανάπτυξη και με μεγάλης κλίμακας αναπαραστή του φυσικού τοπίου
- γεωργική γη
(περιοχές ανοδασικών και δασικών)
Υποβαθμισμένες περιοχές λόγω πυρκαγιών
Τύποι Τοπίου
Αρχαιολογικά & παραδοσιακά στοιχεία
Ορεινά τοπία
Αγροτικά τοπία
Δασικά Τοπία
Θρησκευτικά τοπία
Οικιστικά τοπία
Παράκτια τοπία
Σύγχρονα τοπία
Υγροτοπικά τοπία
Φυσικοί σχηματισμοί
Υποβαθμισμένα τοπία
Αξιολόγηση Τοπίου
Διεθνούς σημασίας
Εθνικής Σημασίας
τα υπόλοιπα τοπία που έχουν απεικονιστεί χαρακτηρίζονται ως "Τοπία Περιφερειακής Σημασίας"
Ενότητες & Ζώνες τοπίου
Ενότητες Τοπίου AAv, Av, Hv Κωδικός αριθμός ενότητας Τοπίου
Ζώνες Τοπίου Zv Κωδικός αριθμός ζώνης Τοπίου
Αξιολόγηση ζώνης ή ενότητας τοπίου
Διεθνούς σημασίας
Εθνικής σημασίας

Εικόνα 5.93: Απόσπασμα χάρτη Π.2δ Περιβάλλον, Πολιτιστική Κληρονομιά & Τοπίο Περιφέρειας - ΠΠΧ-ΣΑΑ Δυτικής Ελλάδας για το υποέργο 3 - θέσεις «Πουλιονέρι», «Σούρμπας», «Κρανιά« & Κ.Υ.Τ. «Νεοχώρι» (ΜΠΕ, Τεύχος 1, Κεφ. 5.2, σ.197) και Υπόμνημα.

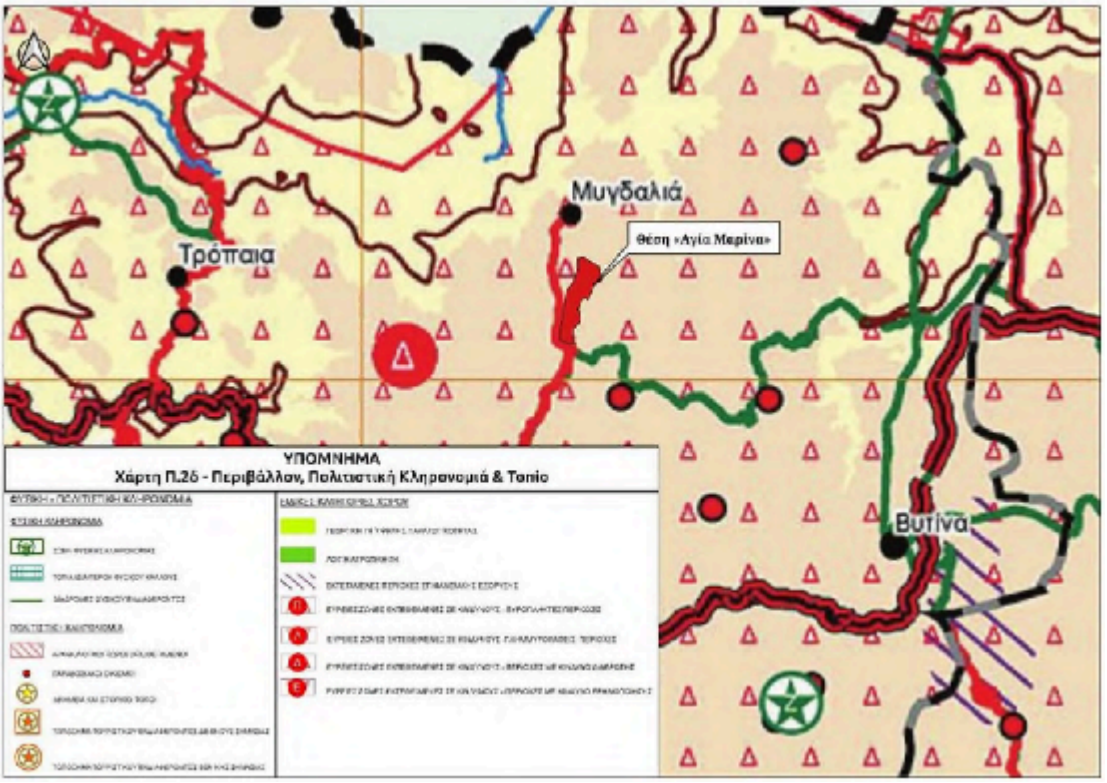
<u>Η ίδια ακριβώς αποσπασματικότητα στοιχείων και παντελής απουσία επιστημονικής ανάλυσης επαναλαμβάνεται στο σύνολο των Υποέργων 1-7</u>. Καθώς το αρκαδικό τμήμα του Υποέργου 3 στην εξεταζόμενη ΜΠΕ δεν αντιστοιχεί στην υφιστάμενη άδεια του έργου από τη ΡΑΑΕΥ εξαιτίας της επιχειρούμενης κατάτμησης, το σε άμεση γειτνίαση αρκαδικό τμήμα του Υποέργου 4 βοηθά στο να γίνει αντιληπτή η βαρύτητα της αποσπασματικής αποτύπωσης. Για το φωτοβολταϊκό με αποθήκευση στη θέση «Αγιά Μαρίνα», η ΜΠΕ (Τεύχος 1, Κεφ. 5.2, σ.203-205) περιορίζεται στην εξής τηλεγραφική καταγραφή:

«Σύμφωνα με την Εικόνα 5.103, η περιοχή του υποέργου 4 στη θέση «Αγία Μαρίνα» βρίσκεται εντός ευρείας ζώνης ανάπτυξης δραστηριοτήτων και συγκεκριμένα κτηνοτροφίας και σύμφωνα με την Εικόνα 5.104, η περιοχή βρίσκεται πλησίον τεχνητής λίμνης και φράγματος ενεργειακής χρήσης.

Σύμφωνα με την Εικόνα 5.105, η περιοχή του υποέργου 4 στη θέση «Αγία Μαρίνα» βρίσκεται εντός ευρείας ζώνης εκτεθειμένης σε κινδύνους και ειδικότερα σε περιοχή με κίνδυνο διάβρωσης.»

Πρόκειται για καθόλα ελλιπή και αόριστη αναφορά, ειδικότερα όταν το ΠΧΠ Πελοποννήσου (σ.1754, 1764) εντάσσει την τεχνητή Λίμνη Λάδωνα στην ευρύτερη Ζώνη Τοπίου Ορεινή Αρκαδία, Τεχνητή Λίμνη Λάδωνα, Λάδωνας, Αλφειός, προκρίνοντας την *«ανάπτυξη δραστηριοτήτων άθλησης και αναψυχής»*.

Όπως καταγράφεται στην Εικόνα 5.105 της ΜΠΕ (σ.203), το κόκκινο πολύγωνο του Υποέργου 4 αναπτύσσεται εξ ολοκλήρου εντός θεσμοθετημένης ζώνης υψηλού κινδύνου διάβρωσης [Δ] στο ευαίσθητο ανάγλυφο του Μαινάλου, σε απόσταση αναπνοής από τον οικισμό Μυγδαλιά (900 μ.) και άλλους παραδοσιακούς οικισμούς όπως το Βαλτεσινίκο (1,4 χλμ.) και σε άμεση επαφή με το διεθνούς εμβέλειας Ευρωπαϊκό Μονοπάτι Ε4. Το ευρύτερο δίκτυο διαδρομών φυσικού ενδιαφέροντος διασυνδέει το θεσμοθετημένο αρχαιολογικό χώρο με το πλέγμα παραδοσιακών οικισμών, συνδυάζοντας την ανάδειξη των πολιτισμικών στοιχείων και των ζωνών φυσικής κληρονομιάς. Να σημειωθεί δε, ότι ο Χάρτης Π2ε Μελέτη Τοπίου του ΠΧΠ Πελοποννήσου χαρακτηρίζει την περιοχή εντός και ευρύτερα του έργο ως δασική/ή και αναδασωτέα.

Εικόνα 5.103: Απόσπασμα χάρτη Π.2α Χωροταξική Οργάνωση Περιφέρειας - ΠΠΧΣΑΑ Πελοποννήσου για το υποέργο 4 - θέση «Αγιά Μαρίνα» (ΜΠΕ, σ.204).

Η εγκατάσταση δύο φαραωνικών σταθμών: αιολικού (με ΚΥΤ) και φωτοβολταϊκού, αμφότερα με συστοιχίες μπαταριών, αλλοιώνει ανεπανόρθωτα τη φυσιογνωμία της τοπιακής ενότητας της Ορεινής Αχαΐας και Αρκαδίας, προσβάλλοντας ανεπανόρθωτα το δικαίωμα των τοπικών κοινωνιών στη βιώσιμη ανάπτυξη και τη διατήρηση της φυσικής και πολιτιστικής τους κληρονομιάς. Παράλληλα, πολλαπλασιάζει την τρωτότητα των περιοχών: αφενός, προκαλώντας απώλεια χρήσεων γης που συνδέονται με την τοπική οικονομία και την κτηνοτροφία, τη γεωργία, τη μελισσοκομία (βλ. Ενότητες 16-20 του παρόντος) και τον εναλλακτικό τουρισμό, και αφετέρου, εισάγοντας σοβαρούς κινδύνους πυρκαγιάς και τοξικής μόλυνσης (βλ. Ενότητες 10 και 11 του παρόντος) μέσω των βαριών επεμβάσεων και υποδομών που επιτείνουν τη διάβρωση, σε ένα γεωλογικά ασταθές ανάγλυφο. Η μεθοδευμένη απομόνωση των στοιχείων από τον φορέα του έργου στερεί από τις αρμόδιες αρχές τη δυνατότητα σφαιρικής αξιολόγησης. Αντί για μια επιστημονικά τεκμηριωμένη μελέτη, η ΜΠΕ παρουσιάζει μια αποσπασματική και παραπλανητική εικόνα, η οποία υποβαθμίζει τις πραγματικές, καταστροφικές επιπτώσεις που θα επιφέρει η εγκατάσταση των εξεταζόμενων φαραωνικών έργων στην οικολογική και αισθητική ακεραιότητα του Μαινάλου, του Ερυμάνθου, του Χελμού-Βουραϊκού, του Παναχαϊκού, του Κλωκού-Μπαρμπά καθώς και του όμορου Παγκόσμιου Γεωπάρκου UNESCO Χελμού-Βουραϊκού.

Λαμβάνοντας δε υπόψη την παράνομη κατάτμηση του Υποέργου 3 και την πιθανότητα να τεθούν σε άλλη περιβαλλοντική αξιολόγηση τα αυθαιρέτως εξαιρετέα τμήματα από την παρούσα διαδικασία διαβούλευσης, παρότι περιλαμβάνονται στην ισχύουσα Βεβαίωσή Παραγωγού, γίνεται αντιληπτή η εκθετική μεγέθυνση των αλυσιδωτών αρνητικών επιπτώσεων.

Από τα ανωτέρω ενδεικτικά παραδείγματα συνάγεται ότι πρόκειται περί προσχηματικής αποτύπωσης των υφιστάμενων τοπικών χωροταξικών κατευθύνσεων κατά παράβαση των νόμιμων προδιαγραφών του Παραρτήματος 2 της ΥΑ οικ. 170225/2014.

Η προσέγγιση αυτή καθιστά τη ΜΠΕ επιστημονικά έωλη, καθώς υποβαθμίζει πλήρως το μέγεθος των παρεμβάσεων, αναφέροντας ενδεικτικά στο Κεφάλαιο *«9.3 ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΣΤΑ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ»* (ΜΠΕ, Τεύχος 3, σ. 672–674). Ειδικότερα, στην Ενότητα 9.3.1 ισχυρίζεται ότι οι επιπτώσεις κατά την κατασκευή του εκάστοτε έργου θα προκαλέσουν «*αλλαγή στην εικόνα της περιοχής λόγω των τεχνικών εργασιών»* και κυρίως εξαιτίας εκσκαφών, διαμόρφωσης εδάφους, τοποθέτησης ανεμογεννητριών/φωτοβολταϊκών/κέντρων ελέγχου/συστημάτων αποθήκευσης/ΚΥΤ/Υποσταθμών, καθώς και νέας οδοποιίας, ωστόσο, συνεχίζει παραπειστικά:

«Οι εργασίες αυτές θα επιφέρουν επιπτώσεις τοπικού χαρακτήρα στη μορφολογία και στο τοπίο της περιοχής, οι οποίες θα διαρκέσουν μόνο για το χρονικό διάστημα της κατασκευής. Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών προβλέπεται αποκατάσταση των επηρεαζόμενων περιοχών.

Επιπλέον, μεταβολές στην υφιστάμενη εικόνα του τοπίου θα προκύψουν από τις αναγκαίες αποψιλώσεις καθώς και από τη λειτουργία των εργοταξιακών εγκαταστάσεων.

Οι επιπτώσεις αυτές εκτιμώνται αρνητικές, αλλά είναι βραχυχρόνιες και μερικώς αντιμετωπίσιμες μέσω κατάλληλης διαχείρισης, λήψης μέτρων περιορισμού και αποκατάστασης μετά το πέρας των εργασιών.

Τα έργα προσαιγιάλωσης και η εγκατάσταση των καλωδίων σε τάφρους θα είναι υπόγεια και κατά συνέπεια η επίδραση στο τοπίο και στα ανάγλυφα χαρακτηριστικά του εδάφους περιορίζονται μόνο στην κατασκευή και αποκλειστικά στη διάρκεια ύπαρξης των εργοταξιακών εγκαταστάσεων που απαιτούνται για την κατασκευή τους.

9.3.2 Επιπτώσεις κατά τη λειτουργία

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Ν. 3827/2010 ο οποίος κυρώνει την Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, τοπίο σημαίνει μία περιοχή, όπως γίνεται αντιληπτή από ανθρώπους, του οποίου ο χαρακτήρας είναι το αποτέλεσμα της δράσης και αλληλεπίδρασης των φυσικών και/ή ανθρώπινων παραγόντων.

…Κατά τη λειτουργία των υποέργων, αλλαγές στο τοπίο της περιοχής θα προκληθούν από τις ανεμογεννήτριες, τα φωτοβολταϊκά πλαίσια, τα κέντρα έλεγχου, τα Κ.Υ.Τ., τα συστήματα αποθήκευσης/συσσωρευτών, τους Υποσταθμούς Ανύψωσης και από τους πυλώνες της νέας γραμμής υπερυψηλής τάσης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι κατά το σχεδιασμό των υποέργων 1, 3 και 5 που περιλαμβάνουν αιολικούς σταθμούς, η χωροθέτηση των ανεμογεννητριών έγινε βάσει της ελάχιστης απόστασης μεταξύ τους, όπως ορίζεται στο Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (Κεφάλαιο 13.1), δηλαδή 2,5 φορές τη διάμετρο της φτερωτής της ανεμογεννήτριας. Αυτή η αραιή χωροθέτηση εξασφαλίζει την μέγιστη δυνατή οπτική εναρμόνιση με το τοπίο και την ελαχιστοποίηση της όποιας οπτικής παρέμβασης.

Όσον αφορά τα Κ.Υ.Τ. και τα κτίρια τους, τα κέντρα ελέγχου, τα συστήματα αποθήκευσης/ συσσωρευτών κα τους Υποσταθμούς Ανύψωσης, θα είναι εναρμονισμένα με το φυσικό περιβάλλον ώστε να περιοριστεί η οπτική όχληση που θα προκαλέσουν. Όσον αφορά στην εναέρια γραμμή μεταφοράς του υποέργου 7, επισημαίνεται ότι δεν δημιουργεί οπτικό εμπόδιο, λαμβάνοντας υπόψη τη διαδοχική απόσταση μεταξύ των πύργων και τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά (μεταλλικές κατασκευές που δεν αποτελούνται από συμπαγή τμήματα), πράγμα που διασφαλίζει ότι ενσωματώνονται στο τοπίο της ευρύτερης

περιοχής. Τα ουδέτερα χρώματα και ο προσεκτικός σχεδιασμός των πυλώνων της Γ.Μ.Υ.Υ.Τ. συμβάλλουν στο να μην προκληθεί διάσπαση των χρωμάτων του τοπίου στην περιοχή χωροθέτηση. Όσον αφορά τα υπόγεια τμήματα γραμμών και το υποθαλάσσιο καλώδιο (συμπεριλαμβανομένων και τμήματα των έργων προσαιγιάλωσης) δεν προκαλούν οπτική αλλοίωση, καθώς δεν είναι ορατά.»

Ο φορέας αναγνωρίζει ότι κατά την κατασκευή και λειτουργία θα προκληθούν μεταβολές στο τοπίο από τις ανεμογεννήτριες, τα εκτεταμένα φωτοβολταϊκά πεδία, τα συστήματα αποθήκευσης, τα κέντρα ελέγχου, τους υποσταθμούς, τα ΚΥΤ και τους πυλώνες της νέας γραμμής υπερυψηλής τάσης. **Παρά τη μόνιμη και πολυκεντρική παρουσία αυτών των εγκαταστάσεων που θα κυριαρχεί σε περιοχές της Αρκαδίας, της Αχαΐας, της Ηλείας, της Κορινθίας και της Φωκίδας, ο φορέας ισχυρίζεται εντελώς αυθαίρετα** ότι οι ανεμογεννήτριες «εναρμονίζονται» οπτικά λόγω της τήρησης της ελάχιστης απόστασης μεταξύ τους – ένα καθαρά τεχνικό και χωροταξικό κριτήριο ασφαλούς λειτουργίας –, ότι τα κτίρια και τα BESS θα ενταχθούν στο φυσικό περιβάλλον και ότι **«διασφαλίζεται»** πως η εναέρια γραμμή μεταφοράς δεν δημιουργεί οπτικό εμπόδιο επειδή οι πυλώνες δεν αποτελούνται από συμπαγή τμήματα και θα έχουν ουδέτερα χρώματα.

Η συγκεκριμένη προσέγγιση περιορίζει αδικαιολόγητα το τοπίο σε ζήτημα ορατότητας, χρωματισμού και οπτικής απόκρυψης των εγκαταστάσεων, μολονότι η ίδια η ΜΠΕ επικαλείται τον ευρύτερο ορισμό του τοπίου που περιλαμβάνεται στον Ν. 3827/2010. **Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο, η οποία επικυρώθηκε με το Ν. 3827/2010** (ΦΕΚ 30/Α/25-2-2010):

*«**το τοπίο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο δημόσιου ενδιαφέροντος στο πολιτισμικό, οικολογικό, περιβαλλοντικό και κοινωνικό πεδίο** […] συνιστά πόρο που ευνοεί την ανάπτυξη οικονομικής δραστηριότητας […] και η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός του μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία θέσεων εργασίας. […] Συμβάλλει στη διαμόρφωση των τοπικών παραδόσεων […] αποτελεί ένα βασικό συστατικό της Ευρωπαϊκής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, συνεισφέροντας στην ανθρώπινη ευημερία και στον καθορισμό της Ευρωπαϊκής ταυτότητας […] **η προστασία, η διαχείριση και ο σχεδιασμός του συνεπάγονται δικαιώματα και ευθύνες για τον καθένα**».*

Όπως επισημαίνεται και στο βιβλιογραφικά τεκμηριωμένο υπόμνημα της κας Χάρις Γιαννοπούλου, στο Παράρτημα ΙΙ του παρόντος, **το τοπίο δεν αποτελεί απλώς οπτικό υπόβαθρο, αλλά συνδέεται με τη φυσιογνωμία και την ιστορία ενός τόπου, την πολιτιστική μνήμη, τις παραγωγικές δραστηριότητες και τη βιωματική σχέση των κατοίκων με το περιβάλλον τους**. Συνεπώς, η εκτίμηση των επιπτώσεων δεν μπορεί να εξαντλείται στην εξέταση της ορατότητας των επιμέρους εγκαταστάσεων, αλλά πρέπει να αξιολογεί και τη συνολική μεταβολή του χαρακτήρα, της ταυτότητας, των χρήσεων και της αντίληψης του τοπίου.

<u>Η ΜΠΕ, αν και αναφέρει στην Ενότητα 9.3.2 ότι η εξέταση του τοπίου βάσει του άρθρου 17 του ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008 παρουσιάζεται στην «Έκθεση Εφαρμογής του Ειδικού Πλαισίου» του Κεφαλαίου 13.1.1, στη συγκεκριμένη Ενότητα παρουσιάζει μια απόλυτα κενή σελίδα, στερούμενη οποιασδήποτε χωροταξικής τεκμηρίωσης, σχεδίου ή μαθηματικού υπολογισμού</u> (ΜΠΕ, Τεύχος 4, σ.783, βλ. Ενότητα 6 του παρόντος). Κατά συνέπεια, προσβάλλει τη νομιμότητα της διαδικασίας, καθώς η δυνατότητα ελέγχου της συμβατότητας του έργου με το εφαρμοστέο θεσμικό πλαίσιο που παρέχει προς την αδειοδοτούσα αρχή είναι η επικεφαλίδα της σελίδας, με αποτέλεσμα να καθίσταται έωλη η διαδικασία εκτίμησης, κατά παράβαση του άρθρου 11 παρ. 4 του Ν. 4014/2011.

Την ίδια στιγμή, οι έγχρωμοι χάρτες που ενσωματώνονται στη χωροταξική τεκμηρίωση της ΜΠΕ λειτουργούν ως αυτούσια ομολογία επικινδυνότητας και αλλοίωσης της γεωφυσικής και πολιτισμικής φυσιογνωμίας των περιοχών. Παρακάτω, ακολουθούν οι αρχαιολογικοί χώροι πλησίον του έργου που καταγράφει η ΜΠΕ στο Κεφάλαιο 5.1.5 (Σημ.: Το τμήμα έργων που αφορά εγκατάσταση διασύνδεσης συμβολίζεται με Π: Πυλώνες):

Αρχαιολογικοί χώροι πλησίον έργου, βάσει ΜΠΕ:

Αρκαδία

- Σπήλαιο Τρουπίτσες, Σκορτσινός Μεγαλόπολης – 455 μ.
- Κτιριακό συγκρότημα Σιδηροδρομικού Σταθμού Λεοντάριου – 500 μ.
- Κάστρο Μουχλίου – 580 μ.
- Γύρος - Ποταμιά Αρκαδίας – 580 μ.
- Ι. Μονή Αγίου Νικολάου Βαρσών, Νεοχώρι – 800 μ.
- Σιδηροδρομική Γέφυρα Μάναρης – 900 μ.
- Βρύση, Χωτούσσα Αρκαδίας – 1 χλμ.
- Νερόμυλος, Μύλος Βαλτεσινίκου, φερομένης ιδιοκτησίας Δ. Παπαγεωργίου – 1,1 χλμ.
- Αρχαία Μαντινεία Αρκαδίας – 1,5 χλμ.
- Πύργος (Άγιος Ιωάννης ο Θερμολόγος), λόφος Στόχος Νεστάνης Αρκαδίας –2,2 χλμ.
- Πύργος Αδραχτά, Βέρβενα, Αρκαδία, φερομένης ιδιοκτησίας Καραμανζάνη και Χασάπη – 3,5 χλμ.
- Ι. Ναός Παναγίας, Αρκουδόρεμα Αρκαδίας – 4,8 χλμ.

Αχαϊα

- Παλαιόκαστρο Αιγιαλείας, Ζώνη Α1 – 403 μ. (Π)
- Ι. Ναός Αγίων Αποστόλων, Περιθώριο – 444 μ. (Π)
- Κτίριο Δημοτικού Σχολείου, Καρούσι Αχαΐας – 800 μ.
- Κτίριο Δημοτικού Σχολείου, Λαπάθειας Καλαβρύτων Αχαΐας – 1 χλμ.
- Κτίριο Κάλανος Φαρρών, Αχαΐας φερομένης ιδιοκτησίας Λαμπροπούλου – 1,1 χλμ. & 2,5 χλμ.
- Καστρίτσι, Κάτω Βλασίας Αχαΐας – 1,3 χλμ.
- Κτίριο πρώην Δημοτικού Σχολείου, Μάνεσι, Καλάβρυτων – 1,3 χλμ.
- Ι. Ναός Κοίμησης Θεοτόκου, Φίλια Αχαΐας – 1,5 χλμ.

Ηλεία

- Κέλυφος κτηρίου, Φιγαλεία, φερόμενης ιδιοκτησίας Γ. Θεοδωρόπουλου – 1,4 χλμ.
- Γαρδίκι Βρεστού – 1,8 χλμ. & 3,6 χλμ.

Φωκίδα

- Καστρούλι Δεσφίνας – 350 μ. & 410 μ. (Π)
- Ι. Μονή Προδρόμου, Δρυμώνας – 474 μ. & 485 μ. (Π)
- Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς UNESCO Δελφοί και ευρύτερο Δελφικό Τοπίο, Ζώνη Β – 2,9 χλμ. & Ζώνη Α – 3,6 χλμ. (Π)

Σημειώνεται δε, ότι **η χωροθέτηση ακόμη και εκτός ορίων των προστατευόμενων ζωνών δεν ισοδυναμεί με αξιολόγηση της ορατότητας των εκτεταμένων εγκαταστάσεων και των συνοδών τους έργων από τις ζώνες αυτές ούτε και αποκλείει την επίδραση στο τοπίο, στο οπτικό περιβάλλον και στις χαρακτηριστικές θεάσεις.**

Η ΜΠΕ ομολογεί ότι **δεσμεύει συνολικά ως Περιοχή Ενδιαφέροντος μια ασύλληπτη εδαφική έκταση 46.583.709,28 τ.μ. (46.583,7 στρέμματα)**, εντός της οποίας η ζώνη βιομηχανικής κατάληψης, περίφραξης και δομικής ισοπέδωσης ανέρχεται **σε τουλάχιστον 9.435.285,59 τ.μ. (9.435,28 στρέμματα) εντός ή σε άμεση επαφή με τις προστατευόμενες ζώνες αρχαιολογικών χώρων, παραδοσιακών οικισμών, προστατευόμενων Τοπίων από τα ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου καθώς και ΤΙΦΚ ή επιβαρύνοντας σε βαθμό οπτικού εγκλωβισμού τις ευρύτερες ζώνες τους. Η ισοπέδωση του ορεινού ανάγλυφου, οι σαρωτικές εκχερσώσεις εκ των οποίων και σε δάση προστατευόμενης κεφαλληνιακής ελάτης και άλλων ειδών, οι διανοίξεις νέων οδικών δικτύων και η**

<u>οπτική επιβάρυνση από τις βιομηχανικές εγκαταστάσεις επιφέρουν πλήρη, μόνιμη και μη αναστρέψιμη αλλοίωση της γεωμορφολογίας, αλλά και της πολιτισμικής, αισθητικής και φυσικής αξίας των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Πελοποννήσου και της Φωκίδας, καθιστώντας το έργο παντελώς ασύμβατο με τον χωροταξικό σχεδιασμό της χώρας.</u>

Βάσει του Ν.4582/2018 (ΦΕΚ 208/Α/11-12-2018) η Αειφόρος τουριστική ανάπτυξη και ο θεματικός-εναλλακτικός τουρισμός, με σεβασμό στο περιβάλλον και στις τοπικές κοινωνίες, ενισχύουν την επιχειρηματικότητα και την ευημερία και δημιουργούν ευκαιρίες για τους νέους. Παράλληλα, ενθαρρύνουν την αλληλεπίδραση των επισκεπτών-τουριστών με το φυσικό περιβάλλον και συμβάλλουν στη διατήρηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και την πολιτισμική ταυτότητα της κάθε περιοχής.

<u>Πάραυτα, η ΜΠΕ δεν εκτιμά με συνέπεια τις αρνητικές επιπτώσεις του έργου επί του εναλλακτικού πεζοπορικού και ορειβατικού τουρισμού των περιοχών μελέτης στις Περιφέρειες Πελοποννήσου και Δυτικής Ελλάδας, παρά το γεγονός ότι επισημαίνει μάλιστα πως σε αρκετές από αυτές αναπτύσσεται έντονα ο ορειβατικός – πεζοπορικός και πολιτισμικός τουρισμός.</u>

Σημειώνεται ότι **για την περιοχή της Ορεινής Αρκαδίας, του Ολιγύρτου και του Μαινάλου, καθώς και για οικισμούς πλησίον των οποίων χωροθετούνται υποέργα, αναφέρονται τα εξής στην εγκεκριμένη ΕΠΜ 10β** (σ.259 της ΕΠΜ):

«***Υποδομές εναλλακτικού τουρισμού***

Μονοπάτια – Πεζοπορικό δίκτυο

Η πεζοπορία είναι μία εκ των ειδικών – εναλλακτικών μορφών τουρισμού και είναι κρίσιμη για την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου. Στην καθιέρωση του περιπατητικού τουρισμού σαν ανεξάρτητης εναλλακτικής μορφής τουρισμού, συνετέλεσε η απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ορειβασίας-Πεζοπορίας να καθιερώσει με τη βοήθεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα Ευρωπαϊκά Μονοπάτια Μεγάλων διαδρομών τα οποία διασχίζουν όλες τις χώρες της ΕΕ και έχουν επισημανθεί επί του εδάφους. Το πεζοπορικό δίκτυο είναι πλούσιο στην πλειοψηφία των χερσαίων περιοχών μελέτης, η συνολική έκταση των μονοπατιών ανά περιοχή μελέτης και η χαρτογραφική απεικόνιση των μονοπατιών και λοιπών υποδομών εναλλακτικού τουρισμού παρουσιάζονται στην Ενότητα 2.3.1.3.3 Δίκτυα τεχνικής υποδομής. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πλέον γνωστές και δημοφιλής πεζοπορικές διαδρομές:

- ***Το Μονοπάτι του Μαινάλου[42] (GR2520001) εκτείνεται σε μήκος 75 χλμ.. Περνάει μέσα από τα χωριά της Στεμνίτσας, Δημητσάνας, Ζιγοβίστι, Ελάτη, Βυτίνα, Νυμφασία, Μαγούλιανα, Βαλτεσινίκο και τα Λαγκάδια, ενεργοποιώντας το σύνολο της τουριστικής υποδομής και των υπηρεσιών του νομού Γορτυνίας***.

*Τόσο ο σχεδιασμός και η οργάνωση του μονοπατιού, όσο και η γενική υποδομή του, πληροί τα πλαίσια που ορίζει το πρότυπο που έθεσε η European Ramblers Association (ERA), που συγκεντρώνει 33 εθνικές ομοσπονδίες ευρωπαϊκών χωρών και με περίπου 3.000.000 μέλη. Αφού το Μονοπάτι του Μαινάλου αξιολογήθηκε σύμφωνα με 41 σημεία-παραμέτρους μέτρησης, για την ποιότητα και τα τεχνικά κριτήρια, έλαβε το πιστοποιητικό ικανότητας ως ένα από τα Trails Master Quality (Leading Quality Trails - Best of Europe) και προτάθηκε και από την ERA στους Ευρωπαίους πεζοπόρους ως ένα συνεκτικό, ενδιαφέρον και ασφαλές βουνό για περιπέτεια. Το Μονοπάτι του Μαινάλου είναι το 10ο Ευρωπαϊκό μονοπάτι που παίρνει αυτή τη σημαντική εγγύηση ποιότητας και ασφάλειας. Το **Menalo Trail** περνά από τους με τουριστικό ενδιαφέρον οικισμούς Στεμίτσα, Δημητσάνα, Ζυγοβίτσι, Ελάτη, Βυτίνα, Νυμφασία, Μαγούλιανα, Βαλτετσινίκο, Λαγκάδια. Διέρχεται από όλες τις ιστορικές και πολιτισμικές εστίες της περιοχής που διασχίζει και συνδέεται με ένα ατελείωτο παράπλευρο δίκτυο μονοπατιών, αναδεικνύοντας και αναζωογονώντας την περιοχή, μέσα από τη δραστηριότητας της πεζοπορίας.*

- *Τα Εθνικά μονοπάτια μεγάλων αποστάσεων σχεδιάσθηκαν παράλληλα με τα Ευρωπαϊκά αποτελώντας παρακάμψεις για νέες διαδρομές. Στο νομό Λακωνίας το εθνικό μονοπάτι Ε32 αποτελεί παρακλάδι του Ευρωπαϊκού μονοπατιού Ε4 που με αφετηρία τη Βυτίνα, διασχίζει το φαράγγι του Λούσιου, τα χωριά και τις μονές της Ορεινής Αρκαδίας για να καταλήξει στην Καρδαμύλη.*

- *Οι πεζοπορικές προτάσεις των Γερανείων περιλαμβάνουν παράκτιές διαδρομές στον κόλπο των Αλκυονιδών, αναβάσεις και διασκελισμούς στα δυτικά Γεράνεια με βάση το Λουτράκι, την Περαχώρα ή τα Πίσια και διασχίσεις στο ανατολικό συγκρότημα με επίκεντρο το Πράρθι και το Μακρυπλάγι.*

[..] ***Ε. Υποδομές εναλλακτικού τουρισμού και λοιπές υποδομές***

Πεζοπορικό δίκτυο

*… Στην κεντρική Πελοπόννησο (**GR2510004**, **GR2520001**, **GR2520002**, **GR2530001**, **GR2530002**, **GR2530004** και **GR2530006**) σε ότι αφορά το Όρος Μαίναλο το δίκτυο μονοπατιών είναι πλούσιο και σε εξαιρετική κατάσταση, με σημαντικότερο όλων το «Menalon Trail» μια μεγάλη ορεινή πεζοπορία που διατρέχει σημεία εξαιρετικού φυσικού κάλους, μεταξύ άλλων το φαράγγι του Λούσιου ποταμού, τα δυτικά ανάγλυφα του Μαινάλου, την κοιλάδα Μυλάοντα*

[42] https://menalontrail.eu/el/

ποταμού και τα νοτιοανατολικά Γορτυνιακά Βουνά μήκους 75km. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση της διαδρομής, καθώς και η γενικότερη υποδομή που την πλαισιώνει ακολουθούν τα πρότυπα που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Πεζοπορίας (ERA), αξιολογήθηκε με βάση 41 μετρητικά, ποιοτικά και τεχνικά κριτήρια και έλαβε πιστοποιητικό επάρκειας ως ένα από τα Μονοπάτια Κορυφαίας Ποιότητας (Leading Quality Trails – Best of Europe) και προτείνεται πλέον από την ERA στους ευρωπαίους πεζοπόρους ως μια συνεκτική, ενδιαφέρουσα και ασφαλής ορεινή περιπέτεια. Από το Μαίναλο διέρχεται επίσης σε δύο τμήματά του και το διεθνές ορειβατικό μονοπάτι Ε4.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το πεζοπορικό δίκτυο στο όρος Ολίγυρτος και τη Ζήρεια με κέντρο τη Λίμνη Στυμφαλίας όπου από τα περισσότερα χωριά γύρω από τη λίμνη ξεκινούν περιβαλλοντικά μονοπάτια προς τα γύρω βουνά, τη Ζήρια και τον Ολίγυρτο. Στη Ζήρεια υπάρχουν μονοπάτια, με οργανωμένη σήμανση, πάνω από 50 χλμ... επιπλέον αυτών εντοπίζονται και μονοπάτια τα οποία δεν είναι συστηματικά σηματοδοτημένα. Το συνολικό μήκος των μονοπατιών σε όλη της έκταση της κεντρική Πελοποννήσου είναι 284,7km.»

Το Μαίναλο αποτελεί μια ενιαία φυσιογραφική και ανθρωπογεωγραφική ενότητα, με κοινές ιστορικές και πολιτιστικές καταβολές και ως τέτοιο αντιμετωπίζεται στην ΕΠΜ 2002-2003. **Από τη μελέτη αυτή προέκυψε πρόταση σχεδίου Προεδρικού Διατάγματος για τη θεσμοθέτηση της περιοχής ως «Περιοχή Οικοανάπτυξης» σύμφωνα με την τότε ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 1650/86). Εντούτοις, δεν έχει δημοσιευθεί ΠΔ για τη θεσμοθέτηση της περιοχής μελέτης ως «Περιοχή Οικοανάπτυξης»**. Αντίστοιχα, πολλά από όσα αναλύονται παραπάνω καθώς και στη συνέχεια του παρόντος συνηγορούν σε αυτό. Παρομοίως, το ΠΧΠ Πελοποννήσου συμπεριλαμβάνει το όρος Μαίναλο στις στρατηγικές κατευθύνσεις προστασίας και ανάδειξης καθώς συνδυάζει *«φυσικό περιβάλλον υψηλής αισθητικής αξίας με πολιτιστικούς πόρους περιφερειακής, εθνικής ή διεθνούς εμβέλειας»* και η εκβιομηχανοποίησή του από το υπό κρίση έργο αποτελεί εξ ολοκλήρου ασύμβατη χρήση.

Η τοπική κοινωνία δραστηριοποιείται οικονομικά και πολιτιστικά σύμφωνα με τις κατευθύνσεις προστασίας, διατήρησης και ανάδειξής του. Η περιοχή μελέτης όπως και ολόκληρο το Μαίναλο χάρη στο πυκνό πλέγμα μονοπατιών μήκους 300 χιλιομέτρων διεθνούς/ εθνικής/ περιφερειακής/ τοπικής εμβέλειας έχουν αναγάγει την Αρκαδία σε έναν κορυφαίο διεθνή οικοτουριστικό προορισμό. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Ε4.
- Menalon Trail: Πιστοποιημένο από την Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Πεζοπορίας - European Ramblers Association (ERA).

- Σύνολο μονοπατιών Αρκάδων Ποιμένων
- Πράσινο μονοπάτι: Τρίπολη – Περθώρι – Ροεινό – Αλωνίσταινα – Βυτίνα. Συνδέεται με το Menalon Trail.
- Κόκκινο μονοπάτι: Λεβίδι - Οροπέδιο Οστρακίνας – Αλωνίσταινα – Κανελάκια – Ζυγοβίστι – Δημητσάνα - Φαράγγι Λούσιου ποταμού – Αρχαία Γόρτυνα – Γεφύρι Ατσίχολο. Περιλαμβάνει και τμήμα του Menalon Trail.
- Μονοπάτι Αλωνίσταινα - Κολοκοτρωναΐϊκα Λημέρια – Λιμποβίσι.

Το δίκτυο μονοπατιών του Μαινάλου αποτελεί ένα βασικό μοχλό προστασίας και ήπιας οικοανάπτυξης και συγκεντρώνει στοιχεία των πολλών μορφών ήπιου εναλλακτικού τουρισμού που αναπτύσσονται εκεί όπως: περιπατητικός, ορειβατικός, φυσιολατρικός, ιστορικός, αρχιτεκτονικός, πολιτισμικός, θρησκευτικός, αγροτουρισμός, γεωτουρισμός, αθλοτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, υπαίθριων δραστηριοτήτων. **Η τοπική κοινωνία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση το υποστηρίζουν, το προωθούν και το χρηματοδοτούν τα τελευταία 25 χρόνια.** Η αξία και η αποδοχή του δικτύου από την τοπική κοινωνία και τους χιλιάδες επισκέπτες του από Ελλάδα και εξωτερικό, συνίσταται ακριβώς στο γεγονός ότι οι διάφοροι κλάδοι του διέρχονται από μια όμορφη, ανόθευτη και αυθεντική φύση. Κάθε μεγάλο τεχνικό έργο που διαταράσσει αυτήν την ισορροπία, υποβαθμίζει τα μονοπάτια και μειώνει την επισκεψιμότητά τους. Με το υπό κρίση έργο τα μονοπάτια αυτά κατακρεουργούνται και εξαφανίζονται τύποις και ουσία.

Η θέα, η εικόνα, η αίσθηση της όμορφης φύσης [που γίνεται ορατή από δεκάδες θέσεις ολόκληρου του δικτύου], ενός τοπίου που δεν είναι επιβαρυμένο από μεγάλα κυρίως τεχνητά έργα, είναι το βασικό κριτήριο επιλογής των πεζοπόρων και των πρακτορείων που τους διακινούν.

Το έργο θίγει τα «Μονοπάτια των Αρκάδων Ποιμένων» καθώς και τα Μονοπάτια του Μαινάλου (Κίτρινο, Κόκκινο, Πράσινο, Μπλε, Πορτοκαλί Μονοπάτι) που έχουν διανοιγεί από το Σύλλογο Αρκάδων Ορειβατών Οικολόγων[43] σε συνεργασία με τοπικούς φορείς. Επιπλέον, εκτείνεται σε άμεση οπτική επαφή και γειτνίαση με τμήματα του Menalon Trail, αλλά και στην καρδιά της ιστορικής Φαλάνθου, όπου αναπτύσσονται τα παραδοσιακά Μονοπάτια της Φαλάνθου και οι συνδετήριες διαδρομές του ευρύτερου δικτύου.

[43] https://www.saoo.gr/category/suggested_itineraries/

Ενδεικτική εικόνα μέρους των Μονοπατιών του Μαινάλου (Κίτρινο, Πορτοκαλί, Κόκκινο, Πράσινο, Μπλε) από τον πεζοπορικό Χάρτη Topguide[44].

Τα προαναφερόμενα και μεγάλης επισκεψιμότητας μονοπάτια συνδυάζουν τη φυσική, την ιστορική, την πολιτισμική και την αρχιτεκτονική κληρονομιά που συνθέτουν τη φυσιογνωμία του Μαινάλου ως συνόλου και αναδεικνύουν τα συγκριτικά πλεονεκτήματα του τόπου σύμφωνα με τις κατευθύνσεις του ΠΧΠ Πελοποννήσου και του Ν.4582/2018.

Επιπλέον, στην Αρκαδία θίγονται:

Στο Αρτεμίσιο και στο φαράγγι του Ίναχου που ξεκινάει από τα περίχωρα Καρυάς και Νεστάνης με μήκος 2,5 χλμ. δραστηριοποιούνται εταιρείες υπαίθριων δραστηριοτήτων όπως η Trekking Hellas για τη διάσχισή του (canyoning). Αντίστοιχα, **στην περιοχή της Νεστάνης στο Πάρκο Βουλωμένης βρίσκεται το διεθνώς αναγνωρισμένο Αναρριχητικό Πεδίο Νεστάνης. Τα τελευταία χρόνια ο ΕΟΣ Τρίπολης, η ομάδα Climb Greece και ο Δήμος Τρίπολης έχουν συνεργαστεί για την ανάδειξη του συγκεκριμένου Πεδίου** το οποίο διαθέτει πλέον πάνω από 80 οργανωμένες αθλητικές διαδρομές και φιλοξενεί το Φεστιβάλ Αναρρίχησης Νεστάνης.

Περαιτέρω, **ο χαρακτήρας της περιοχής της Μαντινείας και η τοπική παραγωγή αναδεικνύονται μέσω του «Δρόμου του Κρασιού Αρκαδία»,**

[44] https://eshop.topoguide.gr/wp-content/uploads/2022/12/mainalo_preview_nocover.pdf

ενώ ιδιαίτερα δημοφιλής είναι και η διαδρομή Δάσος Σκιρίτιδας – Μονοπάτι Βλαχοκερασιάς.

Επιπλέον, **τα Αρκαδικά ή Παρράσια Μονοπάτια (Arcadia trail)** είναι ένα σύνολο συνεχόμενων μονοπατιών γύρω από το Λύκαιο Όρος, σε μια (σχεδόν) κυκλική διαδρομή που **περιλαμβάνει την Αρχαία Παρρασία και διασυνδέει τις προστετευόμενες περιοχές του θεσμοθετημένου Παρράσιου Πάρκου** (βλ. παρακάτω και Ενότητα 21 του παρόντος). Είναι **σχεδιασμένα να ενωθούν με το Μεσσηνία Trail, με το Menalon Trail και με το Φαλαισία Trail**.

Ο εναλλακτικός τουρισμός, ενισχύεται από τα Arcadia και Φαλαισία Trail, τις υπαίθριες δραστηριότητες και τις πεζοπορικές συνδέσεις Φαλαισίας και του Βαλτετσίου, καθώς και από ορόσημα πολιτιστικής κληρονομιάς. Ενδεικτικά, **ο κηρυγμένος παραδοσιακός οικισμός Λεοντάρι αποτελεί ιστορικό οικισμό υψηλού αρχιτεκτονικού ενδιαφέροτος, όπως καταγράφουν σε ειδικές μελέτες η Ελληνική Εταιρεία Περιβάλλοντος και Πολιτισμού (ΕΛΛΕΤ), σε συνεργασία με την 25η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και το Πανεπιστήμιο Πατρών**.

Να σημειωθεί δε, ότι στις 24-10-2024 στο πλαίσιο της Δράσης 16851 – «Η προστασία της βιοποικιλότητας ως κινητήριος μοχλός βιώσιμης ανάπτυξης» του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας-ΥΠΕΝ με Απόφασή του (ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/116238/1985, ΑΔΑ: 630Η4653Π8-8ΟΒ) ενέκρινε τις πρώτες 67 προτάσεις για τη δημιουργία δικτύου μονοπατιών. Στις προτάσεις αυτές ανήκαν και **η χρηματοδότηση ύψους 552.987,77 € για τη δημιουργία δικτύου μονοπατιών στο Δήμο Τρίπολης**, καθώς και **η χρηματοδότηση ύψους 2.947.368,67 € για την αναβάθμιση και πιστοποίηση του δικτύου μονοπατιών 1.730 χλμ. της Περιφέρειας Πελοποννήσου και τον εμπλουτισμό του. Όπως αναφέρει στην Απόφασή του το ΥΠΕΝ, «Όλες οι παρεμβάσεις θα γίνουν με σεβασμό στο περιβάλλον με υλικά συμβατά σε αυτό» και «Βασικοί και κρίσιμοι στόχοι για την Περιφέρεια Πελοποννήσου είναι το έργο να:**

1. Αναπτύξει τον εναλλακτικό τουρισμό,
2. Ενσωματώνει την κοινωνία των πολιτών
3. Προωθεί την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία».

Η πρόταση αφορά, μεταξύ άλλων, τις εξής διαδρομές στην Αρκαδία: Menalon trail, Pan trail, Arcadia trail, Parnon trail, Hercules trail (που περνά και από τη Λίμνη Λάδωνα).

Στην ορεινή Κορινθία:

Το πεζοπορικό δίκτυο **«Μονοπάτι του Ερμή» (Hermes Trail)**, το οποίο αποτελεί επίσημο τμήμα του ευρύτερου δικτύου *Mythical Trails* της Περιφέρειας Πελοποννήσου και εκτείνεται σε συνολικό μήκος περίπου **176 έως 200 χλμ**. Η εναέρια και υπόγεια διασύνδεση του έργου θίγει ενδιάμεσες θέσεις ζωτικής σημασίας **που συνδέουν τον ορεινό όγκο της Ζήρειας (Όρος Κυλλήνη) με την κοιλάδα του Φενεού**:

- **Σύνδεση Δερβενίου - Φενεού:** Καλύπτει μια απόσταση περίπου 80 χλμ. και διέρχεται διαδοχικά από τις ενδιάμεσες θέσεις: Δερβένι, Ζάχολη, Σαραντάπηχο, Άνω και Κάτω Ταρσός (Παναγία των Βράχων), Άγιος Νικόλαος (όρια Κορινθίας – Αχαΐας), Αετοφωλιά, Μάδαρο, Τουρκόβρυση, Λίμνη Δόξα, Πηγή Κέρκενα, Πανόραμα, Αρχαία Φενεός, Βίλια, Στενό – Γκούρα.
- **Σύνδεση Ξυλοκάστρου – Ζήρειας – Φενεού:** Διασχίζει τον κεντρικό πυρήνα του βουνού και περιλαμβάνει τις ενδιάμεσες θέσεις: Ξυλόκαστρο, Μάνγκα, Κοιλάδα Φλαμπουρίτσας (προστατευόμενη περιοχή Natura 2000), Σπήλαιο του Ερμή (σε υψόμετρο 1.750 μέτρων), Λίμνη Δασίου, Γελήνι, Καρυά, Οροπέδιο Σκαφιδιάς και καταλήγει ομοίως στη Γκούρα.

Η Αχαΐα επίσης υφίσταται ευρεία χωρική κατάληψη, διάσπαση και οπτική υποβάθμιση σε μεγάλο εύρος του πεζοπορικού της δικτύου**, όπως και η όμορη Αρκαδία**. Ειδικότερα, θίγονται**:**

- **Άξονας Ερυμάνθου: Εθνικό Μονοπάτι Ο31 (Σύνδεση Παναχαϊκού - Ερυμάνθου):** Συνδέει την Πάτρα με την Αρχαία Ολυμπία. Ξεκινά από την Πάτρα και περνώντας από τα χωριά Πετρωτό, Αγία Παρασκευή, Καλανίστρα, Κάλανος, Λακκώματα, Μίχα, Άνω Βλασία, Αγράμπελα, Δίβρη καταλήγει στην Αρχαία Ολυμπία.

  & Μονοπάτι «Στα Χνάρια του Μύθου του Ηρακλή» (Hercules trail). Πρόκειται για διαδρομές που διασχίζουν τον κεντρικό πυρήνα του Ερυμάνθου. Σύμφωνα με το ΚΕΣΥΨΕΠ Ερυμάνθου-Καλαβρύτων[45] η δυτική Πελοπόννησο η διαδρομή των άθλων του Ηρακλή ορίζεται από τη Λυκούρια Αχαΐας, Αρχαίο Κλείτορα, Πάο, Αρχαία Ψωφίδα, το όρος και τον ποταμό Ερύμανθο, το δρυόδασος Φολόης (Μονοπάτι Κενταύρων) και την Αρχαία Ολυμπία, **με τελικό στόχο την ένταξη της περιοχής Ερυμάνθου στο δίκτυο των παγκόσμιων φυσικών πάρκων**.
- **Άξονας Παναχαϊκού: Ιστορικό Μονοπάτι Παλαιών Πατρών Γερμανού (Σύνδεση Παναχαϊκού – Χελμού):** Achaia Clauss – Πετρωτό – Μοίρα – Ζουμπάτα – Λεόντιο – Λαπαναγοί – Ποταμός Σελινούντας –

[45] https://erymanthos.eu/2024/03/15/diadromes-monopatia-hercules/

Μονή Μακελαριάς – Δάσος Ποντιάς – Φλάμπουρα – Καλάβρυτα αλλά και το Μονοπάτι Πετρωτό – Καλανίστρα.

- **Άξονας Χελμού:** Καλύπτει τις νότιες και δυτικές απολήξεις του βουνού προς τη Γορτυνία, διερχόμενος από θέσεις που καταλαμβάνει το έργο. **Το Ευρωπαϊκό μονοπάτι Ε4 διασχίζει την ευρύτερη περιοχή, ανεβαίνοντας από το φαράγγι του Βουραϊκού και φτάνοντας στις Πηγές του Λάδωνα** (Φαράγγι Βουραϊκού, Καλάβρυτα – Κάτω Λουσοί – Πλανητέρο – Άρμπουνας, – Άγιος Νικόλαος – Κρινόφυτα – Λυκούρια – Δάρας.

- **Άξονας Αφροδισίου Όρους & Ολιγύρτου Ολιγύρτου (Μονοπάτια Δάρα - Κώμης & Κανδήλας - Φενεού):** Συνδέει τα ορεινά περάσματα και τις κορυφογραμμές της Μαντινείας και των Καλαβρύτων, διερχόμενος διαδοχικά από το Δάρα, την Κώμη, τη Βλαχέρνα (σε άμεση γειτνίαση με τη Natura του Μαινάλου), τη Χωτούσσα και κατηφορίζει προς την Κανδήλα και τα ορεινά περάσματα του Ολιγύρτου (Αρκαδία – Κορινθία).

Εδώ και χρόνια διοργανώνονται συστηματικά αγώνες ορεινού τρεξίματος στην ευρύτερη περιοχή του Ερυμάνθου. Το Γυμναστικό Αθλητικό Σωματείο Αχαΐας «Ηράκλειος Άθλος» σε συνεργασία με το Δήμο Ερυμάνθου, φορείς και τοπικούς επιχειρηματίες έχει οργανώσει τουλάχιστον 10 φορές αγώνες ορεινού τρεξίματος «Ηράκλειος Άθλος» στην ευρύτερη περιοχή, δίνοντας παράλληλα την ευκαιρία να γνωρίσουν τον μυθικό Ερύμανθο και τις ομορφιές του. Πρόκειται για μια **συμμετοχή περίπου 500 αθλητών αλλά και παιδιών από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό** που αγωνίζονται σε σηματοδοτημένες διαδρομές-μονοπάτια σε όλο τον ορεινό όγκο του Ερυμάνθου.

Αντίστοιχους αγώνες ορεινού τρεξίματος διοργανώνει **η Ακρώρεια ΟCA και ο Ορειβατικός Αθλητικός Σύλλογος Δίβρις** «ΔΙΒΡΙΣ hard trail race» που πραγματοποιούνται στην περιοχή για 8η συνεχή χρονιά. Οι αγώνες αποτελούνται από τρεις διαδρομές, ενώ αγώνες διοργανώνονται και από τη Λέσχη Ορεινής Ποδηλασίας της Πάτρας.

Σε συνδυασμό και με άλλες παρεμφερείς δραστηριότητες που επίσης λαμβάνουν χώρα στην ευρύτερη περιοχή **(πεδία ανεμοπτερισμού, καγιάκ στον ποταμό Ερύμανθο, ορεινή ποδηλασία) ενισχύεται η ήπια οικοτουριστική ανάπτυξη της αχαϊκής και ηλειακής υπαίθρου και προσεγγίζονται ικανοποιητικά οι στόχοι του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας**, το οποίο στη σ.9756 αναφέρει ρητά:

«5. Τουρισμός

Ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού της παράκτιας περιοχής και εκτόνωση της τουριστικής κίνησης προς την ορεινή και ημιορεινή ενδοχώρα μέσω: …

ε) βελτίωση της χάραξης των οδικών αξόνων της ΕΟ 111 και της Πάτρας – Χαλανδρίτσας – Καλαβρύτων

στ) ανάπλασης ιστορικών πυρήνων και παραδοσιακών κτιρίων των μεγαλύτερων οικισμών (Σταυροδρόμι, Καλέντζι, Λεόντιο)

ζ) ανάπτυξη προσκυνηματικού – θρησκευτικού τουρισμού και αθλητικού τουρισμού

η) δημιουργία και υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου αξιοποίησης των φυσικών αναρριχητικών πεδίων και της πίστας αναρρίχησης στα Μαύρα Βουνά Στροφυλιάς και στο όρος Σκόλλις (Σαντομέρι),

4. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

- προστασία του τοπίου, των πηγών των ποταμών Πηνειού, Σελινούντος Ερυμάνθου, Πείρου και Παραπείρου στο Όρος Ερύμανθος.»

Στην Ηλεία:

Το έργο ακυρώνει πλήρως **το θεσμοθετημένο ως ενιαίο Προστατευόμενο Τοπίο και Φυσικός Σχηματισμός Παρράσιο Πάρκο Πολιτιστικής Κληρονομιάς** (ΦΕΚ 192/Δ/17-3-2026)**, προσβάλλοντας τον ενιαία προστατευόμενο ιστορικό και φυσικό του ιστό. Η ζώνη αυτή περικλείει τους ορεινούς όγκους Μίνθης, Λυκαίου και Τετραζίου, εκτεινόμενη διοικητικά στα όρια των Δήμων Ανδρίτσαινας – Κρεστένων, Ζαχάρως, Μεγαλόπολης και Τριφυλίας** και ως **«Προστατευόμενο Τοπίο και Προστατευόμενο Φυσικό Σχηματισμό» τη Μίνθη** (ΦΕΚ Δ 192/Δ/17-03-2026) και **το Φαράγγι της Νέδας** (ΦΕΚ 3019/Β/08-05-2023). **Εισβάλλει στον προστατευόμενο ιστό που συνδέει άμεσα την ιστορική Ανδρίτσαινα και την Αρχαία Φιγαλεία με τον Ναό του Επικούρειου Απόλλωνα, ακυρώνοντας στην πράξη τον χαρακτήρα και τη βιώσιμη ανάπτυξη της νεοσύστατης, ενιαίας προστατευόμενης περιοχής.** τη θεσμοθέτηση του Παρράσιου Πάρκου την προσπάθεια ανάδειξης διεθνούς εμβέλειας εναλλακτικό τουρισμό στην ευρύτερη ζώνη και με τη θεσμοθέτηση του Παρράσιου Πάρκου. Προς επίρρωση του πλαισίου προστασίας, έχουν θεσμοθετηθεί με τον χαρακτηρισμό Επιπλέον, το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας αναγνωρίζει ως **Αρχαιολογικό Πολιτιστικό Τρίπολο Διεθνούς Εμβέλειας την Αρχαία Ολυμπία, την Αρχαία Ήλιδα και τον Ναό του Επικούρειου Απόλλωνα, που βρίσκεται σε άμεση εγγύτητα με τη Φιγάλεια** αποσκοπώντας στη δικτύωσή τους με μεγάλους πόλους γειτονικών Περιφερειών, μέσω πολιτισμικών διαδρομών.

Το έργο, εκτός από δασικά συστήματα και χαρακτηρισμένες αναδασωτέες ζώνες χωροθετείται εντός και σε άμεση γειτνίαση με τα πεζοπορικά δίκτυα Minthis Trail και τα Αρκαδικά Μονοπάτια του προστατευόμενου Παρράσιου

Πάρκου που συνδέουν τη Μίνθη, τη Φιγαλεία και την ευρύτερη κοιλάδα της Νέας Φιγαλείας, αναδεικνύοντας τη σημαντική χλωρίδα και πανίδα και τον πολιτισμικό πλούτο πολλών ιστορικών περιόδων (Κάστρα, αρχαιολογικούς χώρους, Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της Unesco, παραδοσιακό οικισμό Ανδρίτσαινας και Δημόσια Ιστορική Βιβλιοθήκη της με σπάνια χειρόγραφα, βυζαντινές Μονές και Εκκλησίες κ.ά.).

Όσον αφορά τις ζώνες του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας (ΦΕΚ 845/Δ/2020) στη (σ.9772) ορίζει πως:

«στις προστατευόμενες περιοχές επιτρέπονται χρήσεις και δραστηριότητες που δεν θα θίγουν την οικολογική τους ισορροπία και θα προωθούν την οργανωμένη και συντονισμένη διαχείρισή τους.»

Παράλληλα, στο άρθρο 10 παρ. 1.2 προκρίνει το συνδυασμό *«του αγροτουρισμού με τον πεζοπορικό και ποδηλατικό τουρισμό»*, γεφυρώνοντας τις κατευθύνσεις πρωτογενή και τριτογενή τομέα της τοπικής οικονομίας.

Στη Φωκίδα:

Όπως προαναφέρθηκε, οι πυλώνες χωροθετούνται σε μικρές αποστάσεις από ευαίσθητους πολιτιστικούς υποδοχείς: περίπου 350–485 μ. από συγκεκριμένους αρχαιολογικούς χώρους και μνημεία. **Στη Φωκίδα, Η ΜΠΕ καταγράφει <u>απόσταση περίπου 2,9 μ. μεταξύ του πυλώνα Π1 και της Ζώνης Β των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου</u>** (ΜΠΕ, Τεύχος 3, σ.603).

Η καθολική κατάληψη αυτών των εκτάσεων τέμνει εγκάρσια και παράλληλα τα ιστορικά μονοπάτια και τις πεζοπορικές συνδέσεις της Φαλαισίας και του Βαλτετσίου, καταστρέφοντας την αισθητική των ορεινών περασμάτων που συνδέουν τους οικισμούς αυτούς με τις κορυφογραμμές. Η βιομηχανοποίηση του τοπίου σε απόσταση αναπνοής από το Λεοντάρι αλλοιώνει ανεπανόρθωτα τον αυθεντικό χαρακτήρα και την ιστορική-αρχιτεκτονική φυσιογνωμία της αρκαδικής υπαίθρου, ακυρώνει την πολιτισμική της αξία και υποβαθμίζει πλήρως τις προοπτικές ανάπτυξης ήπιου, οικοτουριστικού και πολιτιστικού τουρισμού στην ευρύτερη περιοχή.

Το νέο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2026, λαμβάνοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για το Τοπίο που ενσωματώθηκε στην ελληνική νομοθεσία το 2010, μετά το εφαρμοστέο επί της παρούσης ΕΧΠ-ΑΠΕ 2008, τονίζει ότι

«Το τοπίο αποτελεί βασικό συντελεστή παραγωγής που επηρεάζει την επιλογή ενός τουριστικού προορισμού την ικανότητα προσέλκυσης νέων επενδύσεων

καθώς και την μοναδική βιωματική εμπειρία των μονίμων κατοίκων και των επισκεπτών.»

και διευρύνει με σειρά άρθρων τους αποκλεισμούς χωροθέτησης ανά τεχνολογία συμπεριλαμβανομένης της αποθήκευσης – η οποία απουσιάζει πλήρως στο ΕΧΠ-ΑΠΕ του 2008 – σε επιπλέον ζώνες όπως τα ΤΙΦΚ ή οικισμούς κάτω των 2.000 κατοίκων και θεσπίζει κανονιστικούς κόφτες οπτικού κορεσμού.

Το Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο της Περιφέρειας Πελοποννήσου (ΦΕΚ 186/Δ/10-4-2025) με το άρθρο 18 (παρ. 14.6) επιτάσσει κατηγορηματικά ότι κατά την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων

«να διασφαλίζεται κατά το δυνατόν το τοπίο και οι συνιστώσες που το απαρτίζουν»

και προβλέπει τα εξής σχετικά τον ορεινό όγκο του Μαινάλου, τις ζώνες του Φενεού και του Κορινθιακού κόλπου:

1) «*4. Ορεινός χώρος.*

Ο σχεδιασμός και η ολοκλήρωση προγράμματος ήπιας ανάπτυξης ορεινών όγκων που θα εστιάζει στην προβολή της φύσης, στην ανάδειξη τοπικών γεωργικών προϊόντων και καρπών (κάστανο, κέδρος κ.τ.λ.) και ***στην ανάπτυξη ήπιων τουριστικών δραστηριοτήτων μέσω προγραμματισμού έργων μικρής κλίμακας που δεν θα επηρεάζουν αλλά θα αναδεικνύουν και θα προβάλουν το φυσικό τοπίο****, θα συμβάλει στην ισόρροπη ανάπτυξη και ανάδειξη του πλούτου των όγκων αυτών. Προωθείται:*

• Η ενίσχυση της υφιστάμενης τουριστικής δραστηριότητας στους ορεινούς οικισμούς του Μαινάλου.

• ***Η προώθηση της αναδυόμενης τουριστικής δραστηριότητας στην ορεινή Κορινθία*** *περιλαμβανομένης της Ζήρειας.*

• Η αξιοποίηση αναδυόμενων δυνατοτήτων ανάπτυξης ήπιου/εναλλακτικού τουρισμού στον Πάρνωνα (ΠΕ Αρκαδίας)

• Η δημιουργία προϋποθέσεων ανάπτυξης τουριστικής δραστηριότητας στον Πάρνωνα.

• Η προώθηση οικοτουρισμού στον Ταΰγετο.

• Η καλύτερη διασύνδεση των παραπάνω περιοχών μεταξύ τους.

• ***Η ανάπτυξη περιηγητικού-ορεινού τουρισμού*** *(ΠΕ Αργολίδας: κατά προτεραιότητα σε δυτική Αργολίδα,* ***ΠΕ Αρκαδίας: κατά προτεραιότητα σε Μαίναλο και Πάρνωνα****,* ***ΠΕ Κορινθίας: κατά προτεραιότητα σε Φενεό****, Τρίκαλα, ΠΕ Λακωνίας: σε Ταΰγετο, Πάρνωνα, ΠΕ Μεσσηνίας: κατά*

προτεραιότητα σε ανατολική Μεσσηνία. Επιπλέον, προωθείται η οριοθέτηση περιπατητικών μονοπατιών διασυνδέσεων καθώς και συνδέσεις με το μονοπάτι Ε4.

• Η αναβάθμιση του Χιονοδρομικού Κέντρου και προσβάσεων Ζήρειας (ΠΕ Κορινθίας) και Οστρακίνας Μαινάλου (ΠΕ Αρκαδίας).» (βλ. σελίδα 1754 του σχετικού ΦΕΚ), και

*«Άρθρο 14 Β. **Άμεση προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην ολοκλήρωση της θεσμικής προστασίας, ενδεικτικά: των ορεινών όγκων της Περιφέρειας, Μαινάλου** και Ταϋγέτου, των νοτίων ακτών της ΠΕ Μεσσηνίας και της Μάνης. (Χάρτης Π.2δ). Μέχρι τη θεσμοθέτηση των ζωνών προστασίας κατά τα παραπάνω, εφαρμόζονται οι οριζόντιες ρυθμίσεις που καθορίζει ο Ν. 3937/2011 (Α' 60) περί Βιοποικιλότητας για τις εκτός σχεδίου περιοχές η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα για τα έτη 2014_2029 (Β' 2383/2014) και το Σχέδιο Δράσης πενταετούς διάρκειας (Β' 2566/2022), η υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/35330/646/02.04.2024 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Όροι και περιορισμοί για τους αιγιαλούς και τις παραλίες υψηλής προστασίας (απάτητες παραλίες)» (Β' 2364), όπως τροποποιήθηκε με την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/Δ ΔΦΠΒ/ 68831/1806/25.06.2024 (Β' 3734) όμοια, η εγκεκριμένη ΕΠΜ 10α της Π.Ε. Μεσσηνίας και μέρους της Π.Ε. Λακωνίας (ΑΔΑ: ΩΧΕΒ4653Π8 4ΧΝ), καθώς και οι προσωρινές ρυθμίσεις των αποφάσεων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τον Ταΰγετο (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/118992/3590/2021, Β' 6576) και το Μαίναλο (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/2525/101/10.01.2023, Δ' 44).»*

2) «*Όσον αφορά τις Α/Γ προτείνεται η εξειδίκευση, μετά από ειδική μελέτη, των κανόνων χωροθέτησης Α/Γ σε ζώνες τοπίων διεθνούς σημασίας. Επιπλέον, **προτείνεται να διερευνηθεί η μείωση της έντασης των Α/Γ σε ΟΤΑ με σημαντικές αρχαιολογικές περιοχές (ενδεικτικά: μείωση του επιτρεπόμενου ποσοστού κάλυψης ανά ΟΤΑ του ισχύοντος ΕΠ-Α.Π.Ε., υπολογισμός επιτρεπόμενου ποσοστού επί της έκτασης του ΟΤΑ μετά την αφαίρεση των περιοχών αποκλεισμού και ασυμβατότητας, κ.λπ.) Στο πλαίσιο αυτό, διερευνάται η δυνατότητα εφαρμογής του χαμηλού ποσοστού 4% (όπως έχει καθορισθεί και ισχύει για τη ΔΕ Μονεμβασίας) και σε άλλες περιοχές με ιδιαίτερο πολιτιστικό και περιβαλλοντικό απόθεμα που έχουν, ή μπορεί να αποκτήσουν, υψηλό δείκτη τουριστικής ανάπτυξης, όπως** η περιοχή Γύθειο-Μάνη (ΔΕ Γυθείου, Οιτύλου, Ανατ. Μάνης), **ο ορεινός όγκος Μαινάλου με τους παραδοσιακούς οικισμούς,** η ορεινή Κορινθία, οι ευρύτεροι αρχαιολογικοί χώροι των μνημείων του καταλόγου UNESCO κ.λπ.*» (βλ. σελίδα 1748 του σχετικού ΦΕΚ).

Επίσης, σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΠΧΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου:

«Άρθρο 14 Γ. ***Η γενική κατεύθυνση είναι η ενίσχυση του συστήματος του Μαινάλου, με παράλληλη μέριμνα για τη διαφύλαξη των πόρων από υποβάθμιση λόγω υπερεκμετάλλευσης****.»*

Επιπλέον, ανάμεσα στις προτάσεις στρατηγικών προτεραιοτήτων και στις προτεινόμενες δράσεις, για την περιοχή του Μαινάλου συγκαταλέγεται και ο Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός (Ταΰγετος, Μαίναλο, Πάρνωνας, Ορεινή Κορινθία) και μάλιστα μεσοπρόθεσμα (Ιεράρχηση Α)(βλ. σ.1767 του σχετικού ΦΕΚ):

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΡΑΣΗΣ

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΙ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ

α/α Προτεινόμενες Δράσεις Ιεράρχηση

1-10.6 Περιηγητικός-Ορεινός τουρισμός (Ταΰγετος, Μαίναλο, Πάρνωνας, Ορεινή Κορινθία). Α»

Σχετικά δε το άρ. 17 του ΠΧΠ της Περιφέρειας Πελοποννήσου αναφέρει τα εξής:

«*Άρθρο 17 Πρόγραμμα Δράσης*

Ο πίνακας του Προγράμματος Δράσης παρουσιάζει τις πέντε βασικές Στρατηγικές Προτεραιότητες καθώς και τις αντίστοιχες Δράσεις και Έργα που διαμορφώνουν συνολικά το περιφερειακό αναπτυξιακό πρόγραμμα δράσης στην Περιφέρεια Πελοποννήσου ανά περίοδο, μεσοπρόθεσμα (Α) ή μακροπρόθεσμα (Β).

Ο Στρατηγικός στόχος της Περιφέρειας είναι «Αειφόρος ενδογενής και εξωστρεφής ανάπτυξη, με βάση την καινοτομία και τη διασφάλιση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής». Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικές προτεραιότητες οι στρατηγικοί στόχοι και επιλογές σε συνδυασμό με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και το αναπτυξιακό δυναμικό της Περιφέρειας είναι οι εξής:

• Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και του παραγωγικού δυναμικού.

• Αποτελεσματική διαχείριση του περιβάλλοντος και των πόρων της Περιφέρειας.

• Βελτίωση της περιφερειακής συνδεσιμότητας και ενίσχυση της κινητικότητας.

• Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τόνωση της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας.

• *Ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής και άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων της Περιφέρειας.*»

Περαιτέρω, μεταξύ των στόχων είναι και η προώθηση διατάγματος προστασίας όρους Μαινάλου ως περιφερειακού πάρκου και μάλιστα μεσοπρόθεσμα (Ιεράρχηση Α)(βλ. σ.1771 του σχετικού ΦΕΚ).

Επιπλέον, στην σελίδα 1761 του σχετικού ΦΕΚ προβλέπονται τα ακόλουθα:

«*Β. Φυσικό περιβάλλον*

Για τις προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000, προωθείται η θεσμοθέτηση ζωνών προστασίας και καθορισμός επιτρεπόμενων χρήσεων γης, δραστηριοτήτων και περιορισμών δόμησης, μέσω ολοκλήρωσης των ΕΠΜ, έκδοσης ΠΔ/τος και Σχεδίων Διαχείρισης, όπως προβλέπεται από την οικεία νομοθεσία. Άμεση προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στην ολοκλήρωση της θεσμικής προστασίας, ενδεικτικά: των ορεινών όγκων της Περιφέρειας, Μαινάλου και Ταϋγέτου, των νοτίων ακτών της ΠΕ Μεσσηνίας και της Μάνης. (Χάρτης Π.2δ). Μέχρι τη θεσμοθέτηση των ζωνών προστασίας κατά τα παραπάνω, εφαρμόζονται οι οριζόντιες ρυθμίσεις που καθορίζει ο Ν. 3937/2011 (Α' 60) περί Βιοποικιλότητας για τις εκτός σχεδίου περιοχές η Εθνική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα για τα έτη 2014_2029 (Β' 2383/2014) και το Σχέδιο Δράσης πενταετούς διάρκειας (Β' 2566/2022), η υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/35330/646/02.04.2024 κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών και Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Όροι και περιορισμοί για τους αιγιαλούς και τις παραλίες υψηλής προστασίας (απάτητες παραλίες)» (Β' 2364), όπως τροποποιήθηκε με την υπό στοιχεία ΥΠΕΝ/Δ ΔΦΠΒ/ 68831/1806/25.06.2024 (Β' 3734) όμοια, η εγκεκριμένη ΕΠΜ 10α της Π.Ε. Μεσσηνίας και μέρους της Π.Ε. Λακωνίας (ΑΔΑ: ΩΧΕΒ4653Π8 4ΧΝ), καθώς και οι προσωρινές ρυθμίσεις των αποφάσεων του Υφυπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας για τον Ταΰγετο (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/118992/3590/2021, Β' 6576) και το Μαίναλο (ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/2525/101/10.01.2023, Δ' 44). Ειδικότερα προωθείται: ……»

Αντίστοιχα, το ΠΧΠ της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας, στο άρθρο 1, παρ. 3, εδ. β επιβάλλει την

«β) ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας των οικισμών 2ου-6ου οικιστικού επιπέδου και δραστικό περιορισμό της αστικής διάχυσης»

Βάσει του Πίνακα 1 του άρθρου 7 (σ.9742), η Χαλανδρίτσα (6.1.3), Λεόντιο (6.2.7), Καλέντζι (6.2.8) τα Καλάβρυτα (6.1.5), η Κλειτορία (6.2.17), η Δάφνη (6.2.15), η Ψωφίδα (6.2.16), η Ανδρίτσαινα (6.2.48), η Καλλιθέα (6.2.48) και η Νέα Φιγαλεία (6.2.49) είναι ενταγμένα σε αυτό το καθεστώς χωρικής προστασίας.

Επιπλέον, στις σ.9748-9749 επισημαίνει τα εξής:

«3.5. Οι τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας υπάγονται κυρίως στην κατηγορία των περιοχών με περιθώρια ανάπτυξης ειδικού και εναλλακτικού τουρισμού. Στις τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας επιπλέον των γενικών κατευθύνσεων ισχύουν οι παρακάτω κατευθύνσεις:

*- **Διατήρηση, προστασία και ανάδειξη των φυσικών, ιστορικών, αρχιτεκτονικών, κ.ά. στοιχείων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, καθώς και της κλίμακας των οικισμών**.*

*- **Προσαρμογή** της τυπολογίας των καταλυμάτων (μορφολογικοί περιορισμοί, δυναμικότητα, κατηγορίες) και άλλων σχετικών με τον τουρισμό υποδομών **σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής** και των ειδικών-εναλλακτικών μορφών που υποστηρίζουν. …*

- Αξιοποίηση των εκάστοτε τοπικών πόρων που παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την ανάπτυξη ειδικών-εναλλακτικών μορφών τουρισμού (αγροτουρισμού, περιηγητικού, πεζοπορικού, ποδηλατικού πολιτιστικού τουρισμού κ.λπ.).

- Δημιουργία υποδομών στήριξης, προώθηση προγραμμάτων εκπαίδευσης και πιστοποίησης απασχολουμένων σε ειδικές -εναλλακτικές μορφές τουρισμού…

*- **Λήψη μέτρων για την έγκαιρη πρόληψη φαινομένων υποβάθμισης της ποιότητας των φυσικών και ανθρωπογενών πόρων**…*

- Κατασκευή νέων, συμπλήρωση και αναβάθμιση υφιστάμενων τεχνικών, κοινωνικών (περίθαλψης και αθλητισμού), περιβαλλοντικών και πολιτιστικών υποδομών (μουσεία, τεχνολογικά - θεματικά πάρκα, κ.λπ.).

- Προώθηση τοπικών συμφώνων ποιότητας και προγραμμάτων στήριξης αγροτικών ή και παραδοσιακών μεταποιητικών δραστηριοτήτων φιλικών προς το περιβάλλον (στήριξη ολοκληρωμένης ή βιολογικής γεωργίας, προϊόντων ονομασίας προέλευσης, παραδοσιακών τεχνικών, κ.ά.) και λειτουργικής διασύνδεσής τους με τουριστικές μονάδες.

- Πολιτικές ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσω οργανωμένων υποδοχέων τουριστικών δραστηριοτήτων ήπιας ανάπτυξης.

3.5.1 Η κατηγοριοποίηση των τουριστικών περιοχών της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας περιοχών της ΠΔΕ έχει ως εξής:

α) Οι τουριστικές περιοχές της πεδινής και ορεινής ενδοχώρας που παρουσιάζουν μια αναπτυσσόμενη δυναμική στον ειδικό και εναλλακτικό τουρισμό όπως:

*- **η ορεινή περιοχή Καλαβρύτων - Χελμού και η πεδινή και ορεινή περιοχή Δ. Αιγιαλείας**…*

Σημειώνεται ότι η ευρύτερη περιοχή των Καλαβρύτων και του Χιονοδρομικού Κέντρου χαρακτηρίζεται ως πόλος εντατικής ανάπτυξης ειδικών μορφών

τουρισμού και ισχύουν οι κατευθύνσεις των αναπτυσσόμενων τουριστικά περιοχών, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω για τις αναπτυσσόμενες τουριστικά παράκτιες περιοχές.

β) οι αναξιοποίητες τουριστικά περιοχές της ενδοχώρας όπως:…

- ***η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας των Δήμων Πατρών και Ερυμάνθου***

- η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Πύργου -Ήλιδας - Αρχαίας Ολυμπίας

- ***η ορεινή και πεδινή περιοχή της ενδοχώρας της τουριστικής ενότητας Δ. Ζαχάρως, Κρέστενων - Ανδρίτσαινας***.

Οι κύριες μορφές τουρισμού που ανταποκρίνονται στα συγκριτικά πλεονεκτήματα του συνόλου των περιοχών είναι: οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, θρησκευτικός - προσκυνηματικός τουρισμός, εναλλακτικές μορφές και δραστηριότητες ορεινού, λιμναίου και ποτάμιου τουρισμού.

Στις περιοχές αυτές προτείνονται επιπλέον οι παρακάτω ειδικότερες κατευθύνσεις:

- Για την ανάδειξη οικιστικών συνόλων, οικισμών και αρχιτεκτονικών τοπικών χαρακτηριστικών να αξιοποιηθούν τα ιστορικά, αρχιτεκτονικά κ.α. στοιχεία του χώρου.

- Κατά προτεραιότητα ένταξη των περιοχών αυτής της κατηγορίας σε ευρωπαϊκά ή διεθνή προγράμματα ενίσχυσης του εναλλακτικού τουρισμού, στήριξης της επιχειρηματικότητας μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, ενίσχυσης της απασχόλησης και της εισαγωγής νέων κλάδων παραγωγής.»

Στις Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή, για την ΠΕ Αχαΐας στη σ.9755 αναφέρει:

«2. ΠΕ. Αχαΐας

…Τριτογενής Τομέας

… Τουρισμός - Ποιοτική αναβάθμιση του τουρισμού στις παράκτιες περιοχές

- **Έμφαση στην ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού στις ορεινές περιοχές του δήμου Πατρέων και του δήμου Ερυμάνθου**

- Εμπλουτισμός με διάφορες μορφές τουριστικών δραστηριοτήτων του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων, για επέκταση της τουριστικής περιόδου

… - Αναπτυσσόμενες τουριστικά περιοχές είναι οι περιοχές της ορεινής Ακράτας και της ορεινής Αιγείρας. Ανάλογη πορεία σταδιακά μπορεί να

ακολουθήσει **και η ορεινή περιοχή της Κλειτορίας, της Ψωφίδας και της Δάφνης.**»

Παρακάτω, στη σ.9757:

«2.2 Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων

…2. Τουρισμός

- η σύνδεση του παράκτιου μαζικού τουρισμού με τις εναλλακτικές και ειδικές μορφές τουρισμού της ορεινής ενδοχώρας (χιονοδρομικός τουρισμός, τουρισμός περιπέτειας δραστηριοτήτων και εξερεύνησης, οικοτουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, κλπ.)

…- αναβάθμιση του χιονοδρομικού κέντρου Καλαβρύτων και εμπλουτισμός με πρόσθετες εναλλακτικές μορφές αναψυχής και τουρισμού (θερινό προπονητικό κέντρο, δημιουργία ποδηλατικής πίστας κλπ.)

….

- βελτίωση του οδικού άξονα «Διακοπτό – Καλάβρυτα – Κλειτορία – Ε.Ο. 111 – Τρίπολη» και της οδικής σύνδεσής του με το χιονοδρομικό κέντρο, δημιουργία ποδηλατικού δικτύου με προτεραιότητα στη διαδρομή 8 του ευρωπαϊκού δικτύου EUROVELO,

…- ανάδειξη, βιώσιμη διαχείριση και προβολή του διεθνούς σημασίας εθνικού πάρκου του Χελμού, των υδάτων Στυγός, των σπηλαίων των λιμνών Καστρών, της Ι. Μονής Αγίας Λαύρας και του Μ. Σπηλαίου καθώς και του διεθνούς σημασίας τοπίου που σχετίζεται με το Φαράγγι του Βουραϊκού, δημιουργία δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών μονοπατιών στις περιοχές αυτές.

3. Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

- Διατήρηση, διαχείριση και ανάδειξη των περιοχών είναι η λίμνη Τσιβλού, η λίμνη Δόξας, ο ορεινός όγκος του Χελμού και τα ύδατα Στυγός, το φαράγγι του Βουραϊκού, το αισθητικό δάσος Καλαβρύτων και το σπήλαιο των Λιμνών κλπ.

- Αντιμετώπιση ρύπανσης βυθού του Κορινθιακού Κόλπου σε συνεργασία με τις όμορες Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου.

- Ανάδειξη, των αρχαιολογικών χώρων με δημιουργία «Αρχαιολογικών Τοπίων», καθώς και ανάδειξή του τριπόλου Αίγιο/Διακοπτό – Καλάβρυτα – Αιγείρα, σε δικτύωση με τους αρχαιολογικού ενδιαφέροντος πόρους στην Πάτρα (Αρχαιολογικό Μουσείο, Ρωμαϊκό Ωδείο, Κάστρο Πατρών και Ρίο).»

Στη σ.9758:

«3. ΠΕ Ηλείας

…Τριτογενής τομέας

Τουρισμός:

… - επέκταση και ενίσχυση των ήπιων εναλλακτικών μορφών θεματικού τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα,

- περαιτέρω ανάδειξη και δικτύωση του διεθνούς αρχαιολογικού τριπόλου (Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλων) με τους Δελφούς, τη Δωδώνη, την αρχαία Νικόπολη προς το βορρά, το ανάκτορο Νέστωρος Πύλου προς το νότο, τις Μυκήνες, την Τίρυνθα την Επίδαυρο και την Αθήνα (Σούνιο)προς την ανατολή, και κατ' επέκταση σύνδεση με το ιστορικό – πολιτιστικό τρίπολο Μεσολόγγι – Ναύπακτος – Θέρμο διεθνούς αρχαιολογικού και ιστορικού ενδιαφέροντος,

…3.1 Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενδοπεριφερειακή αναπτυξιακή χωρική ενότητα Δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας, Ζαχάρως και Ανδρίτσαινας - Κρεστένων

1. Ειδικότερες κατευθύνσεις για την ενότητα:

…

- δικτύωση της χωρικής Ενότητας με τις γειτονικές μέσω της ανάδειξης του αρχαιολογικού πολιτιστικού τριπόλου «Αρχαία Ολυμπία – Αρχαία Ήλιδα – Επικούρειος Απόλλωνας».

Τα παραπάνω είναι **εκ διαμέτρου αντίθετα με την εκβιομηχάνιση του περιβαλλοντικού κεφαλαίου,** την αύξηση των τεχνητών επιφανειών σε δυσαρμονία με την υφιστάμενη αρχιτεκτονική και πολιτισμική χροιά, την αλλαγή στις χρήσεις γης και τη μείωση της ποικιλίας τους, με επακόλουθο και τη μείωση των θέσεων εργασίας, που θα προκληθούν από το υπό διαβούλευση έργο καθώς και από τις υπόλοιπες αιτήσεις ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή.

21. ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΦΥΛΑΞΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΟ ΠΑΡΡΑΣΙΟ ΠΑΡΚΟ

Με την απόφαση του Προϊσταμένου της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής του ΥΠΕΝ [ΥΠΕΝ/ΓΔΠΠ/18859/402/18-2-2026 (ΦΕΚ 192/Δ/17-3-2026)] επηρεάζεται μια ευρύτατη ζώνη του δυτικού τμήματος της κεντρικής Πελοποννήσου ως εξής:

«Άρθρο 1

Σκοπός

1. Χαρακτηρίζει ως προστατευόμενο τοπίο και προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό την περιοχή του δυτικού τμήματος της κεντρικής Πελοποννήσου,

που περικλείεται από τους ορεινούς όγκους Λυκαίου, Μίνθης και Τετράζιου με ονομασία Παρράσιο Πάρκο.

2. Στόχος της παρούσας απόφασης είναι αποτελεσματική προστασία και διατήρηση των στοιχείων της φύσης που έχουν ιδιαίτερη οικολογική, γεωμορφολογική, επιστημονική, αισθητική και πολιτισμική αξία και συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία φυσικών πόρων της περιοχής του Παρράσιου Πάρκου, με τον χαρακτηρισμό της ως προστατευόμενου τοπίου και προστατευόμενου φυσικού σχηματισμού.

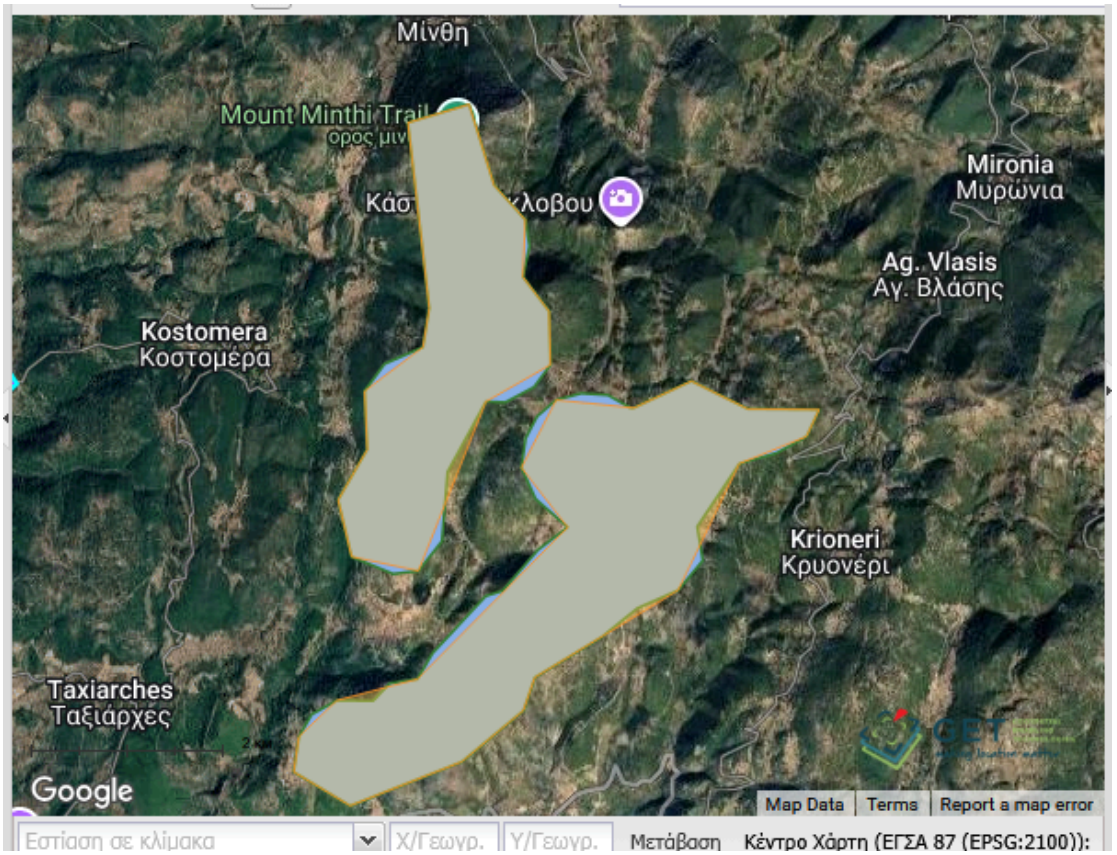
3. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διατήρηση των ιδιαίτερων στοιχείων και αξιών που χαρακτηρίζουν τη περιοχή του Παρράσιου Πάρκου και η διατήρηση των οικοσυστημάτων, των ειδών χλωρίδας και πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Η περιοχή που χαρακτηρίζεται, χωροθετείται στο δυτικό τμήμα της κεντρικής Πελοποννήσου, υπαγόμενη διοικητικά στις Περιφέρειες Δυτικής Ελλάδας και Πελοποννήσου, των Π.Ε. Ηλείας, Μεσσηνίας και Αρκαδίας, των Δήμων Ζαχάρως, Ανδρίτσαινας-Κρεστένων, Τριφυλλίας, Οιχαλίας και Μεγαλόπολης…»

Πρόκειται για την υπαγωγή σε καθεστώς προστασίας μιας περιοχής πολύ ευρύτερης εκείνης που προσδιορίζεται σήμερα ως «αρχαία Παρρασία», συνολικής έκτασης περίπου 550 τ.χλμ., **η οποία περιλαμβάνει τα Προστατευόμενα Τοπία και Προστατευόμενους Φυσικούς Σχηματισμούς της Μίνθης** (ΦΕΚ Δ 192/Δ/17-3-2026) **και του Φαραγγιού της Νέδας** (ΦΕΚ 3019/Β/8-5-2023) **όπου χωροθετείται το Υποέργο 5 (**βλ. παρακάτω εικόνα από το Χάρτη της ΡΑΑΕΥ). Επιπλέον, μεταξύ άλλων περιλαμβάνει, το Μνημείο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO Ναό του Επικούριου Απόλλωνα, τον αρχαιολογικό χώρο των Κυπαρισσιών, την αρχαία Φιγαλεία, το χαρακτηρισμένο παραδοσιακό οικισμό Ανδρίτσαινα της Ηλείας, το μεταβυζαντινό Κάστρο της Καρύταινας, το Λύκαιο όρος και ικανοποιεί το πνεύμα του ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας για διεθνούς εμβέλειας ανάδειξη του αρχαιολογικού πολιτιστικού δικτύου της περιοχής (βλ. Ενότητα 20 του παρόντος). Το άρθρο 5, παρ. 5.β του Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) απαγορεύει ρητά δραστηριότητες που επιφέρουν αλλοίωση στους προστατευόμενους φυσικούς σχηματισμούς.

Εικόνα Υποέργου 5 από Γεωπληροφοριακό Χάρτη ΡΑΑΕΥ.

Σημειώνεται ότι η θεσμοθέτηση του Παρράσιου Πάρκου με το ΦΕΚ 192/Δ/17-3-2026 αποτελεί προϊόν συστηματικής και μακροχρόνιας έρευνας, προσπάθειας και συνεργασίας ήδη από το 2004, μεταξύ της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, του Πανεπιστημίου της Αριζόνας, της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών, του Εθνικού Μετσόβιου Πανεπιστημίου, Εφορειών Αρχαιοτήτων, λοιπών τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας.

Η ανάγκη υλοποίησης αυτού του παγκόσμιου επιστημονικού αιτήματος επιβεβαιώνεται κατηγορηματικά από τα ίδια τα στοιχεία της ΜΠΕ που αποδεικνύουν την εξαιρετική περιβαλλοντική τρωτότητα της περιοχής. Συγκεκριμένα, ο Πίνακας 5.14 της ΜΠΕ για το Υποέργο 5 αποκαλύπτει ότι αυτό η περιοχή ενδιαφέροντος και εγκατάστασης που δεσμεύει το έργο απαρτίζεται από κηρυγμένες αναδασωτέες εκτάσεις ως συνέπεια και των καταστροφικών πυρκαγιών του 2007 που μνημονεύει το ΠΧΠ Δυτικής Ελλάδας (βλ. Ενότητα 20 του παρόντος). Η εισβολή βιομηχανικών υποδομών σε εκατοντάδες στρέμματα γης που τελούν υπό συνταγματική επιταγή αναγέννησης εναντιώνεται πλήρως στο Άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, και στο σκοπό του ΦΕΚ 192/Δ/2026.

ΥΠΟΕΡΓΟ 5				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρο ελέγχου, περιοχή εγκατάστασης Υ/Σ)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΔΔ	3.564.287,80	44,235%	169.193,45	45,531%
ΔΔ (ΑΝ)	425.247,52	5,278%	19.064,15	5,130%
ΔΑ	117.712,21	1,461%	13.856,91	3,729%
ΔΑ (ΑΝ)	6.170,94	0,077%	-	-
ΑΔ	2.110.506,17	26,193%	94.495,43	25,429%
ΑΔ (ΑΝ)	195.702,61	2,429%	24.260,06	6,528%
ΑΑ	1.628.783,86	20,214%	50.406,09	13,565%
ΑΑ (ΑΝ)	5.738,70	0,071%	326,81	0,088%
ΠΑ	3.457,18	0,043%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**8.057.606,99**	**100%**	**371.602,89**	**100%**

Πίνακας 5.14: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 5.

Επισημαίνεται ότι στην ως άνω προστατευόμενη ζώνη του Παρράσιου Πάρκου, στην οποία εμπίπτει η περιοχή μελέτης του υποέργου 5, περιλαμβάνονται πλέον και οι περιοχές της που υπάγονται σε άλλα ειδικά καθεστώτα προστασίας όπως δάση, αρχαιολογικοί χώροι όπως το βυζαντινό/μεσαιωνικό οχυρό Κάστρο του Αράκλοβου που φαίνεται και στην παραπάνω εικόνα του Υποέργου 5 από το Χάρτη της ΡΑΑΕΥ, βιότοποι κτλ. (άρθρο 19 παρ. 5 Ν. 1650/1986), ενώ με την προβλεπόμενη υπουργική απόφαση βάσει του άρθρου 21 Ν. 1650/1986, που αναμένεται να εκδοθεί για να εξειδικεύσει το καθεστώς προστασίας στην περιοχή του Παρράσιου Πάρκου, δύνανται να επιλεγούν και να εξειδικευτούν περαιτέρω γενικές και ειδικές κατηγορίες χρήσεων γης από το σύνολο των προβλεπόμενων χρήσεων του ΠΔ 59/2018 (άρθρο 19 παρ. 6, Ν. 1650/1986).

Παρότι επί του παρόντος αναμένεται η προβλεπόμενη εξειδίκευση του καθεστώτος προστασίας του θεσμοθετημένου Παρράσιου Πάρκου ώστε να εκπληρώνεται ο σκοπός της Απόφασης (άρθρο 2) **για την αποτελεσματική προστασία και διατήρηση της ιδιαίτερης οικολογικής, γεωμορφολογικής, επιστημονικής, αισθητικής και πολιτισμικής αξίας της περιοχής του Παρράσιου Πάρκου, καθώς και τη διατήρηση και προστασία των φυσικών πόρων και διεργασιών, των οικοσυστημάτων, των ειδών χλωρίδας και πανίδας και των ενδιαιτημάτων τους εντός της, σύμφωνα περαιτέρω με την Αρχή της Προφύλαξης βάσει του άρθρου 191, παρ. 2 της ΣΛΕΕ, όπως απορρέει από το άρθρο 24 του Συντάγματος και εξειδικεύεται στον Ν. 1650/1986** (όπως τροποποιήθηκε και ισχύει[46]) με τα άρθρα 18 και 19

[46] Το άρθρο 18 τροποποιήθηκε με τα άρθρα 4 του Ν. 3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31-3-2011) και 45 παρ. 1 του Ν. 4685/2020 (ΦΕΚ 92/Α/7-5-2020).

του Ν. 1650/1986 (ΦΕΚ 160/Α/16-10-1986) *«Για την προστασία του περιβάλλοντος»,* **<u>επιβάλλεται στην αδειοδοτούσα αρχή η αποχή από κάθε αδειοδοτική ενέργεια και η απόρριψη του έργου, ώστε να αποτραπούν προληπτικά οι δυνητικές αρνητικές επιπτώσεις και η μη αναστρέψιμη βλάβη στα προστατευτέα αντικείμενα του Πάρκου.</u>**

Όπως έχει ήδη αναλυθεί διεξοδικά σε Ενότητες του παρόντος (ενδεικτικά βλ. Ενότητες 6, 15, 20) η ΜΠΕ του φορέα αποκρύπτει επιμελώς μέσα από συνεχείς, αόριστες και επί το πλείστον ονομαστικές αναφορές χαρακτηριστικά για προστατευόμενες ζώνες της Πελοποννήσου, καθώς και απέχει οποιασδήποτε αναφοράς στο γεγονός ότι η περιοχή τελεί υπό καθεστώς προστασίας, στερώντας από την αδειοδοτούσα αρχή τη δυνατότητα να ασκήσει τη δέουσα κρίση της. Κατά συνέπεια, η ΜΠΕ πρέπει να απορριφθεί ως νομικά πλημμελής.

22. ΑΝΑΞΙΟΠΙΣΤΙΑ ΤΩΝ ΕΟΑ ΥΠΟΕΡΓΩΝ 3 ΚΑΙ 4 – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 1650/1986

Από την απλή αντιπαραβολή των Ειδικών Οικολογικών Αξιολογήσεων (ΕΟΑ) των Υποέργων 3 και 4 προκύπτει μείζον ζήτημα νομιμότητας, το οποίο πλήττει τον πυρήνα της αξιοπιστίας της μελέτης. Συγκεκριμένα, οι Πίνακες Π.1 έως Π.10 της ΕΟΑ του Υποέργου 3 (σ.313–316) **είναι απολύτως πανομοιότυποι** με τους Πίνακες Π.1 έως Π.10 της ΕΟΑ του Υποέργου 4 (σ.220–223).

<u>Η ταύτιση αυτή δεν περιορίζεται σε κοινά είδη, λόγω της άμεσης γειτνίασης μέρους των έργων, αλλά εκτείνεται σε τέσσερις συνεχόμενες σελίδες, εμφανίζοντας τις ίδιες ακριβώς ημερομηνίες, τα ίδια είδη ορνιθοπανίδας και τις ίδιες επιμέρους αριθμητικές καταγραφές ατόμων ανά κελί, για εντελώς διαφορετικές γεωγραφικές θέσεις</u>. Τα δεδομένα που παρουσιάζονται ως δήθεν πρωτογενής έρευνα στη θέση «Πουλιονέρι» του Υποέργου 3, μεταφέρονται αυτούσια ως αποτελέσματα στη θέση «Μακρυά Λάκκα» του Υποέργου 4. Το ίδιο συμβαίνει με τις καταγραφές των θέσεων «Σουρμπάς» και «Κρανιά», οι οποίες μετονομάζονται τεχνητά σε θέση «Σγόρτσα» για τις ανάγκες του Υποέργου 4.

Είναι μάλιστα ιδιαίτερα κρίσιμο ότι οι δέκα αυτοί πίνακες αποτελούν το **σύνολο των πινάκων έρευνας πεδίου** που παρατίθενται στην ΕΟΑ του Υποέργου 4. Η πλήρης αυτή αριθμητική ταύτιση δεδομένων για δύο διαφορετικά έργα και σε διαφορετικές τοποθεσίες δεν εξηγείται σε κανένα σημείο των μελετών. Ακόμη και η υποθετική πραγματοποίηση των ερευνών από το ίδιο ακριβώς επιστημονικό συνεργείο και κατά τις ίδιες ημερομηνίες, είναι **φυσικά και**

επιστημονικά αδύνατο να οδηγήσει σε απόλυτη ταύτιση του αριθμού των ατόμων άγριας πανίδας σε διαφορετικά γήπεδα έργων.

Υπό τα δεδομένα αυτά, θεμελιώνεται αντικειμενικά η βεβαιότητα ότι οι πίνακες δεν αποτελούν προϊόν πραγματικής επιτόπιας καταγραφής, γεγονός που αναιρεί την αυτοτέλεια, την προέλευση και τη χωρική αντιπροσωπευτικότητα των δεδομένων και των δύο ΕΟΑ. **Η συγκεκριμένη ουσιώδης πλημμέλεια δεν αφορά ένα μεμονωμένο στοιχείο ή μια τυπική παράλειψη, αλλά ακυρώνει την ίδια την πραγματική και επιστημονική βάση πάνω στην οποία στηρίχθηκε η εκτίμηση των επιπτώσεων στην ορνιθοπανίδα.**

Κατά συνέπεια, μεταγενέστερες διευκρινίσεις, διαβεβαιώσεις ή επεξηγήσεις από την πλευρά του φορέα δεν δύνανται νομικά να θεραπεύσουν την πλημμέλεια αυτή, ούτε να μετατρέψουν εκ των υστέρων τους ήδη κατατεθειμένους πανομοιότυπους πίνακες σε αξιόπιστα δεδομένα. **Οι ΕΟΑ των Υποέργων 3 και 4 στερούνται έγκυρου επιστημονικού υπόβαθρου για τον αποκλεισμό σημαντικών επιπτώσεων στη βιοποικιλότητα, παραβιάζοντας τη νομική υποχρέωση προστασίας του άρθρου 19 του Ν. 1650/1986** και ως εκ τούτου η ΜΠΕ καθίσταται εξ ολοκλήρου απορριπτέα.

23. ΑΝΤΙΦΑΣΕΙΣ, ΧΡΗΣΗ ΕΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΕΛΛΙΠΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗ/ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΛΥΨΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ — ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ Ν. 1650/1986

Πέραν της προαναφερθείσας κατασκευής και μεταφοράς των πινάκων, η εσωτερική αναξιοπιστία και η πρόχειρη σύνταξη της μελέτης επιτείνεται από το γεγονός ότι η ΕΟΑ του Υποέργου 4, αν και αφορά αποκλειστικά φωτοβολταϊκό σταθμό ισχύος 190 MW με ενσωματωμένη διάταξη αποθήκευσης, περιλαμβάνει αυτούσιες αναφορές σε «Αιολικά Πάρκα», «Αιολικούς Σταθμούς» και αιτιολογεί τη διεύρυνση της περιοχής έρευνας με τη «χρήση Ανεμογεννητριών» (σ.8, 10 και 125). Η χρήση αυτή προτύπων (templates) παντελώς διαφορετικής τεχνολογίας αποδεικνύει την απουσία πραγματικής και επιστημονικά έγκυρης ενασχόλησης με το επίδικο έργο.

Η πρωτοφανής αυτή προχειρότητα παραβιάζει ευθέως το άρθρο 1 (παρ. 3, σημείο στ) του Ν. 1650/1986, το οποίο ορίζει ρητά ότι η λήψη μέτρων και ο καθορισμός των παραμέτρων για την αποτροπή της υποβάθμισης του περιβάλλοντος πρέπει να γίνονται με αυστηρά κριτήρια την *«επιστημονική γνώση και εμπειρία»*. Μια μελέτη που

συγχέει τη φύση και την τεχνολογία του ίδιου του έργου που εξετάζει, στερείται επιστημονικής εγκυρότητας και είναι νομικά ανυπόστατη.

Περαιτέρω, η χωρική και χρονική κάλυψη της επιτόπιας έρευνας είναι αποσπασματική και ανεκπλήρωτη, παραβιάζοντας το **άρθρο 5 (παρ. 1, σημείο β) του Ν. 1650/1986** που επιβάλλει τον ***«εντοπισμό και την αξιολόγηση των βασικών επιπτώσεων στο περιβάλλον»*** ως ελάχιστο υποχρεωτικό περιεχόμενο της μελέτης:

- Ενώ στην εισαγωγή της ενότητας 12.1 (σ.219) δηλώνεται ότι παρατίθενται καταγραφές για το σύνολο των επτά θέσεων του έργου, οι πίνακες αφορούν αποκλειστικά δύο εξ αυτών («Μακρυά Λάκκα» και «Σγόρτσα»). Αποσιωπώνται πλήρως τα δεδομένα για τις υπόλοιπες πέντε θέσεις («Χάνια», «Αετοράχη», «Άγιος Δημήτριος», «Λούτσα» και «Αγία Μαρίνα»), με αποτέλεσμα η χωροθέτηση των θέσεων αυτών να στερείται παντελώς τεκμηρίωσης.
- Εμφανίζεται σοβαρή χρονική ανακολουθία, καθώς ενώ στη σ.125 διατείνεται ότι η έρευνα πεδίου διήρκεσε από τον Νοέμβριο 2024 έως τον Οκτώβριο 2025, οι τίτλοι των ίδιων των πινάκων περιορίζουν αυθαίρετα τις καταγραφές στο διάστημα Δεκέμβριος 2024 – Σεπτέμβριος 2025, αφήνοντας εκτός έρευνας κρίσιμες περιόδους μετανάστευσης και φωλιάσματος.

Η αποσιώπηση των δεδομένων για τις πέντε από τις επτά θέσεις του έργου και η χρονική λειψανδρία των καταγραφών παραβιάζουν τον θεμελιώδη σκοπό του άρθρου 1 (παρ. 2, σημείο α) του Ν. 1650/1986, που **επιτάσσει την υποχρεωτική λήψη όλων των αναγκαίων *«προληπτικών μέτρων»* για την αποτροπή της υποβάθμισης. Χωρίς πραγματική, πλήρη και έγκυρη επιστημονική γνώση του συνόλου της περιοχής εγκατάστασης, η λήψη προληπτικών μέτρων είναι αδύνατη. Ως εκ τούτου, η ΜΠΕ στερείται νόμιμου υποβάθρου και καθίσταται εξ ολοκλήρου απορριπτέα.**

24. ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑ ΟΡΝΙΘΟΠΑΝΙΔΑΣ ΚΑΙ ΑΥΘΑΙΡΕΤΗ ΑΠΟΣΙΩΠΗΣΗ ΠΟΣΟΤΙΚΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ ΠΡΟΣΚΡΟΥΣΗΣ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2009/147/ΕΚ, ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 (ΠΑΡ. 3) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑΣ ΤΟΥ ΣτΕ

Η ΕΟΑ του Υποέργου 3 εμφανίζει πλήρη μεθοδολογική κατάρρευση και ανακολουθία ως προς τη χρονική διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας πεδίου. Στην Ενότητα 4.1.2.1, σ.182, αναφέρεται ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε από

τον Νοέμβριο 2024 έως τον Οκτώβριο 2025, στη σ.275 ότι διήρκεσε από τον Δεκέμβριο 2024 έως τον Οκτώβριο 2025, ενώ οι λεζάντες των σχημάτων της σ.276 αναφέρονται σε περίοδο από τον Δεκέμβριο 2024 έως τον Νοέμβριο 2025. Η προχειρότητα αυτή καταδεικνύεται από το γεγονός ότι από τους πίνακες πρωτογενών καταγραφών της ενότητας 12.1 (σ.313) προκύπτει ότι **δεν πραγματοποιήθηκε καμία απολύτως επιτόπια έρευνα** κατά τους κρίσιμους μήνες Φεβρουάριο, Ιούλιο, Οκτώβριο και Νοέμβριο. Αποσιωπώνται έτσι πλήρως οι βασικές περίοδοι μετανάστευσης, διαχείμασης και φωλιάσματος της άγριας πανίδας.

12.1 Καταγραφές Έρευνας Πεδίου

Παρακάτω παρατίθενται πίνακες ειδών ορνιθοπανίδας που καταγράφηκαν από τον **Δεκέμβριο 2024 έως Σεπτέμβριο 2025** σε κάθε σημείο παρατήρησης στην ευρύτερη περιοχή του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ στις θέσεις «Πουλιονέρι», «Σουρμπάς», «Κρανιά» και «Παναγιά».

Πίνακας Π. 1: *Παρατηρήσεις ειδών Ορνιθοπανίδας από Δεκέμβριο 2024 έως Σεπτέμβριο 2025 στο σημείο PC1-VP1 στην θέση «Πουλιονέρι» του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ.*

Α/Α	Είδος	Σημείο Καταγραφής PC1-VP1														
		7/12	8/12	25/1	26/1	23/3	24/3	19/4	20/4	11/5	12/5	1/6	2/6	8/8	20/9	21/9
1	*Erithacus rubecula*	1	2		1											
2	*Saxicola rubetra*														2	
3	*Turdus merula*			1								1				
4	*Curruca melanocephala*		1		1					1						
5	*Muscicapa striata*														1	1
6	*Poecile lugubris*															2
7	*Garrulus glandarius*	1		1					1	1			2			1
8	*Fringilla coelebs*				5					1						
9	*Linnaria cannabina*					2	2			1				4		
10	*Emberiza cirlus*							1	1	1	1	2		3		

***Πίνακας Π. 2**: Παρατηρήσεις ειδών Ορνιθοπανίδας από Δεκέμβριο 2024 έως Σεπτέμβριο 2025 στην δειγματοληπτική λωρίδα LT1 στην θέση «Πουλιονέρι» του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ.*

Α/Α	Είδος	Δειγματοληπτική λωρίδα LT1														
		7/12	8/12	25/1	26/1	23/3	24/3	19/4	20/4	11/5	12/5	1/6	2/6	8/8	20/9	21/9
1	*Erithacus rubecula*		1	2	1											
2	*Turdus merula*	1	1	1	1	1	2								1	1
3	*Turdus philomelos*		1	2	1											
4	*Curruca melanocephala*					1					1					
5	*Muscicapa striata*														2	3
6	*Parus major*				1									1		1
7	*Garrulus glandarius*											1				
8	*Fringilla coelebs*						3							3		6
9	*Chloris chloris*									1						
10	*Emberiza cirlus*					1	1	1	1							

***Πίνακας Π. 3**: Παρατηρήσεις ειδών Ορνιθοπανίδας από Δεκέμβριο 2024 έως Σεπτέμβριο 2025 στο σημείο PC2-VP2 στην θέση «Πουλιονέρι» του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ.*

Α/Α	Είδος	Σημείο Καταγραφής PC2-VP2														
		7/12	8/12	25/1	26/1	23/3	24/3	19/4	20/4	11/5	12/5	1/6	2/6	8/8	20/9	21/9
1	*Buteo buteo*			1			1			1	1					1
2	*Erithacus rubecula*			1												
3	*Saxicola rubicola*				1											
4	*Turdus merula*	1	1						1							
5	*Turdus philomelos*			2	1											
6	*Phylloscopus collybita*		1													

Η παράλειψη αυτή οδηγεί το φορέα στην αυθαίρετη επίκληση της *«μη παρατήρησης»* των τεσσάρων ειδών χαρακτηρισμού των οικείων ΖΕΠ —*Bubo bubo*, *Dendrocopos leucotos*, *Falco biarmicus* και *Aquila chrysaetos* — προκειμένου να εξάγει το επιστημονικά έωλο συμπέρασμα περί δήθεν απουσίας κινδύνου. **Η μεθόδευση αυτή παραβιάζει ευθέως το άρθρο 4 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (Οδηγία για τα Πουλιά), το οποίο επιβάλλει αυστηρά μέτρα διατήρησης για τα είδη του Παραρτήματος Ι. Όπως έχει κριθεί παγίως από τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 1542/2017), η υποχρέωση προστασίας και η απαγόρευση πρόκλησης σημαντικής όχλησης ή καταστροφής των κρίσιμων ενδιαιτημάτων των ειδών αυτών ισχύει εξίσου εντός και εκτός των ορίων των προστατευόμενων περιοχών.** Συνεπώς, ο ισχυρισμός της ΜΠΕ ότι το έργο χωροθετείται εκτός των ορίων των ΖΕΠ δεν αναιρεί την υποχρέωση προστασίας.

Περαιτέρω, αν και γίνεται επίκληση των Band et al., 2007 (ΕΟΑ 3, σ.184) και αναγνωρίζεται η χρησιμότητα του μαθηματικού μοντέλου Band για τον υπολογισμό των αναμενόμενων προσκρούσεων (σ.281), **δεν εφαρμόζεται κανένα ποσοτικό μοντέλο κινδύνου** στις ενότητες 5.1–5.2.1 (σ. 275–284). Αποσιωπώνται πλήρως τα απαραίτητα δεδομένα εισόδου (χρόνος πτήσης στη ζώνη σάρωσης, ύψη και κατευθύνσεις πτήσης, τεχνικά χαρακτηριστικά σάρωσης των ανεμογεννητριών και συντελεστές αποφυγής), με αποτέλεσμα να μην υπολογίζεται η αναμενόμενη ετήσια θνησιμότητα ανά είδος.

Η επιλογή του φορέα να περιοριστεί σε μια αόριστη, υποκειμενική και ποιοτική αξιολόγηση παραβιάζει το **άρθρο 6 (παρ. 3) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας**

92/43/ΕΟΚ (σε συνδυασμό με το άρθρο 10 του Ν. 4014/2011). Οι διατάξεις αυτές καθιερώνουν την **«Αρχή της Προφύλαξης»**, βάσει της οποίας η Διοίκηση υποχρεούται να αρνηθεί την έγκριση του έργου εάν η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση αφήνει έστω και την παραμικρή επιστημονική αμφιβολία ή στερείται αντικειμενικών δεδομένων. Η ΜΠΕ στερεί από τη Διοίκηση τη δυνατότητα ανεξάρτητου και επαληθεύσιμου ελέγχου του πραγματικού κινδύνου πρόσκρουσης, καθιστώντας το σύνολο της οικολογικής αξιολόγησης επιστημονικά ανυπόστατο.

25. ΕΛΛΙΠΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΧΕΙΡΟΠΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΣ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΠΔ 67/1981 ΚΑΙ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 (ΠΑΡ. 3) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ

Η ΕΟΑ Υποέργου 3 δηλώνει ότι κατά την έρευνα πεδίου καταγράφηκαν 17 είδη χειροπτέρων και αναγνωρίζει ως βασικούς μηχανισμούς θνησιμότητας την άμεση πρόσκρουση στις πτέρυγες των ανεμογεννητριών και το βαρότραυμα. Ωστόσο, η αξιολόγηση περιορίζεται σε γενικές βιβλιογραφικές αναφορές και δεν περιλαμβάνει εκτίμηση της έκθεσης και του κινδύνου ανά είδος, βάσει της εποχικής δραστηριότητας, του ύψους πτήσης, της έντασης χρήσης του χώρου και των χαρακτηριστικών λειτουργίας των ανεμογεννητριών. Ούτε εξετάζονται συγκεκριμένα προληπτικά μέτρα, όπως εποχική ή νυχτερινή παύση λειτουργίας και αύξηση της ταχύτητας έναρξης λειτουργίας των ανεμογεννητριών κατά τις περιόδους υψηλής δραστηριότητας των χειροπτέρων (ενότητα 5.2.1, σ.284).

Η παράλειψη αυτή συνιστά ευθεία παραβίαση του Προεδρικού Διατάγματος (ΠΔ) 67/1981 (ΦΕΚ 23/Α/30-1-1981), το οποίο θέτει το σύνολο των χειροπτέρων (νυχτερίδες) υπό καθεστώς αυστηρής προστασίας, απαγορεύοντας κάθε μορφή όχλησης ή καταστροφής των ενδιαιτημάτων τους. Η απουσία εξειδικευμένης εκτίμησης κινδύνου ανά είδος αφήνει έκθετη τη μελέτη, καθώς υποβαθμίζει τις επιπτώσεις σε πληθυσμούς με υψηλή τρωτότητα.

Το προτεινόμενο πρόγραμμα παρακολούθησης (monitoring) στην Ενότητα 8 (σ.296) στερείται επιστημονικής μεθοδολογίας και αντικειμενικών κριτηρίων, καθιστώντας τις προβλεπόμενες αναζητήσεις πτωμάτων εντελώς προσχηματικές. Προτείνεται να είναι *«τουλάχιστον 2ετές»*, χωρίς όμως επιστημονικά τεκμηριωμένους στατιστικούς εκτιμητές και καθορισμό δεσμευτικής συνολικής διάρκειας, διαμορφώνοντας ένα μοντέλο ανεπίδεκτο ελέγχου και ανίκανο να αποτυπώσει την πραγματική θνησιμότητα της άγριας πανίδας.

Επιπλέον, η απουσία θεσμοθετημένων αριθμητικών ορίων θνησιμότητας και η άρνηση προκαθορισμού δεσμευτικών διοικητικών μέτρων άμεσης ενεργοποίησης —όπως ο περιορισμός ή η οριστική διακοπή λειτουργίας των ανεμογεννητριών — αποδεικνύει ότι το πρόγραμμα δεν αποτελεί μέτρο προστασίας, αλλά μια τυπική, γραφειοκρατική παράθεση στερούμενη ουσιαστικού περιεχομένου. Ως εκ τούτου, το monitoring είναι παντελώς ανεπαρκές για την εξασφάλιση της έγκαιρης προσαρμογής της λειτουργίας του έργου.

Η μεθοδολογική αυτή ένδεια έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το άρθρο 6 (παρ. 3) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Βάσει της θεμελιώδους Αρχής της Προφύλαξης, η ύπαρξη τέτοιων μεθοδολογικών κενών και η συνακόλουθη επιστημονική αμφιβολία ως προς την προστασία των ειδών του Π.Δ. 67/1981, στερεί από την αδειοδοτούσα αρχή τη δυνατότητα έκδοσης νόμιμης περιβαλλοντικής έγκρισης, καθιστώντας τη ΜΠΕ απορριπτέα.

26. ΑΝΤΙΦΑΤΙΚΗ, ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΑΣΥΝΕΠΗΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΠΑΛΗΘΕΥΣΙΜΗ ΕΞΕΤΑΣΗ ΣΥΝΕΡΓΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 6 (ΠΑΡ. 3) ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ ΚΑΙ ΤΟΥ Ν. 4014/2011

Η εξέταση των σωρευτικών και συνεργιστικών επιπτώσεων και στις δύο ΕΟΑ χαρακτηρίζεται από καθολική μεθοδολογική ασυνέπεια, αριθμητικές αντιφάσεις και επιστημονικά αυθαίρετα συμπεράσματα.

Συγκεκριμένα, στην ΕΟΑ του Υποέργου 3 (ΕΟΑ 3, Ενότητα 5.2.3, σ.285–287), ενώ καταγράφονται **12 γειτονικά έργα σε ακτίνα 2 χλμ. μεταξύ των οποίων 6 αιολικούς σταθμούς με μία (1) ανεμογεννήτρια έκαστος, άρα αθροίζοντας τις 35 του εξεταζόμενου έργου, προκύπτουν συνολικά 41 ανεμογεννήτριες στην περιοχή, η μελέτη χαρακτηρίζει αυθαίρετα την επίδραση ως *«μετρίου – οριακά μεγάλου μεγέθους»*. <u>Η κρίση αυτή έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τον Πίνακα 5.4 τον οποίο η ίδια η ΕΟΑ επικαλείται, ο οποίος κατατάσσει ρητά τις εγκαταστάσεις με 41–100 ανεμογεννήτριες στην κατηγορία *«Μεγάλο»*</u>*. Παράλληλα, η διατύπωση ότι πρόκειται να εγκατασταθούν *«πέραν του υπό μελέτη έργου 41 Α/Γ»* είναι αριθμητικά ασύμβατη με τα προηγούμενα στοιχεία, καθώς οι 41 ανεμογεννήτριες προκύπτουν μόνο εφόσον συνυπολογιστεί και το εξεταζόμενο έργο. Αντίστοιχα, παρά την παραδοχή για πρόκληση συνεργιστικών επιπτώσεων στη διέλευση αρπακτικών και πτωματοφάγων, αποσιωπάται

πλήρως οποιοσδήποτε ποσοτικός υπολογισμός της συνολικής έκθεσης, του εκτοπισμού ή της αναμενόμενης σωρευτικής θνησιμότητας ανά είδος.

Ανάλογη ασυνέπεια εμφανίζεται και στην ΕΟΑ του Υποέργου 4 (ΕΟΑ 4, Ενότητα 5.2.3, σ.189–194). Στη σ.190 δηλώνεται ότι **εντός ακτίνας 2 χλμ. καταγράφονται δώδεκα (12) γειτονικά έργα, ενώ η αμέσως επόμενη αναλυτική απαρίθμηση περιλαμβάνει αριθμητικά 24 αυτοτελείς καταχωρίσεις έργων (6 ΑΣΠΗΕ, 1 ΑΣΠΗΕ με αποθήκευση, 2 ΜΥΗΕ, 1 μονάδα αποθήκευσης και 14 ΦΣΠΗΕ).** Σε ακτίνα 10 χλμ. καταγράφεται ακόμη μεγαλύτερη συγκέντρωση αιολικών, φωτοβολταϊκών και μικρών υδροηλεκτρικών έργων, καθώς και μονάδων αποθήκευσης. Επιπλέον, ενώ ο Πίνακας 5.3 (σ.193) στη στήλη ***«Απώλεια έκτασης από ΦΣΠΗΕ και ΑΣΠΗΕ σε ακτίνα 10 km»*** αποτυπώνει συγκεκριμένες απώλειες εκτάσεων κρίσιμων ενδιαιτημάτων για τα προστατευόμενα είδη *Columba palumbus* (10.950,8 m²) και *Dendrocopos medius* (54.009,0 m²), στην αμέσως επόμενη σελίδα ισχυρίζεται αντιφατικά ότι

«δεν πρόκειται να καταληφθεί έκταση των ενδιαιτημάτων»

από το εξεταζόμενο ή άλλο έργο σε ακτίνα 10 χλμ. Η δε Σύνοψη της σ.208 στερείται κάθε σοβαρότητας, καθώς αναφέρει αρχικά ότι οι συνεργιστικές επιπτώσεις είναι *«μέτριας έντασης»* και στην αμέσως επόμενη φράση καταλήγει ότι *«δεν συντρέχει κίνδυνος συνεργιστικών επιπτώσεων»*.

Natura 2000 code	ΕΙΔΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΝΑ/ΤΟΣ	ΕΚΤΑΣΗ (m2)	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	%	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	%	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΦΣΠΗΕ & ΑΣΠΗΕ ΣΕ ΑΚΤΙΝΑ 10km ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ	%
GR2320010	Circaetus gallicus	A	63.191,1	0,0		0,0		0,0	
	Circaetus gallicus	A-T	5.704.138,0	0,0		0,0		0,0	
	Dendrocopus leucotos	A-T	16.879.362,5	0,0		0,0		0,0	
	Lullula arborea	A-T	28.286.347,8	0,0		0,0		0,0	
	Aquila chrysaetos		52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Bubo bubo	A-T	68.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Falco biarmicus	A-T	52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Falco peregrinus	A-T	68.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Gyps fulvus	ΔΑ	52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	

GR2320012	**Alectoris graeca**	A-T	236.291.745,8	0,0		0,0		0,0	
	Anthus campestris	A-T	6.115.052,7	0,0		0,0		0,0	
	Aquila chrysaetos	A-T	41.444.035,8	0,0		0,0		0,0	
	Aquila chrysaetos	T	239.481.903,0	0,0		0,0		0,0	
	Bubo bubo	A-T	15.283.249,3	0,0		0,0		0,0	
	Circaetus gallicus	A-T	210.047.364,6	0,0		0,0		0,0	
	Columba palumbus	A-T	180.841.533,5	10.950,8	0,01	0,0		10.950,8	0,01
	Dendrocopus medius	A-T	242.274.824,7	54.009,0	0,02	0,0		54.009,0	0,02
	Falco peregrinus	A-T	35.538.460,5	0,0		0,0		0,0	
	Lanius collurio	A-T	200.461.860,7	0,0		0,0		0,0	
	Lullula arborea	A-T	79.445.619,3	0,0		0,0		0,0	
Είδος ενδιαιτήματος: ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ-ΤΡΟΦΟΛΗΨΙΑ: A-T, ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ: A, ΤΡΟΦΟΛΗΨΙΑ: T, ΔΥΝΗΤΙΚΗ ΑΝΑΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΔΑ									

(Προς άμεση τεκμηρίωση των ανωτέρω αριθμητικών και αξιολογικών αντιφάσεων, στο Παράρτημα ΙΙΙ του παρόντος παρατίθενται οι κρίσιμες σελίδες 286–287 της ΕΟΑ Υποέργου 3 και 190, 192–194 και 208 της ΕΟΑ Υποέργου 4, με αντικριστή παρουσίαση των σελίδων στις οποίες περιλαμβάνονται τα αντιφατικά αριθμητικά δεδομένα και συμπεράσματα.)

Η απλή χαρτογραφική και αριθμητική απαρίθμηση ετερογενών γειτονικών έργων, χωρίς ενιαίο μοντέλο υπολογισμού, χωρίς κοινά δεδομένα εισόδου και με κραυγαλέες εσωτερικές αντιφάσεις, παραβιάζει ευθέως τις υποχρεωτικές προδιαγραφές του Ν. 4014/2011, ο οποίος επιβάλλει την πλήρη και επιστημονικά τεκμηριωμένη εκτίμηση των σωρευτικών περιβαλλοντικών πιέσεων.

Η παράλειψη ποσοτικού προσδιορισμού της συνολικής απώλειας και του κατακερματισμού των ενδιαιτημάτων, του σωρευτικού φραγμού στη μετακίνηση της πανίδας και λοιπών παραμέτρων, παραβιάζει το **άρθρο 6 (παρ. 3) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Βάσει της Αρχής της Προφύλαξης, η παράθεση αριθμητικά ασύμβατων στοιχείων και η απουσία κοινού μοντέλου αξιολόγησης δημιουργούν έντονη επιστημονική αμφιβολία, η οποία καθιστά αδύνατη τη διασφάλιση της ακεραιότητας των προστατευόμενων ειδών και των οικολογικών τους διαδρόμων, οδηγώντας στην υποχρεωτική απόρριψη της ΜΠΕ**.

27. ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ, ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΒΟΛΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑΣ ΟΡΕΙΝΩΝ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 24 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΘΡΩΝ 18 ΚΑΙ 20 ΤΟΥ Ν. 1650/1986

Η σχεδιαζόμενη ανάπτυξη και οι εκτεταμένες χωροθετήσεις του συνόλου των Υποέργων και των συνοδών υποδομών διασύνδεσης συνιστούν ευθεία προσβολή της **Συνταγματικής Αρχής για την Προστασία του Περιβάλλοντος (Άρθρο 24 του Συντάγματος)**. **Η βίαιη βιομηχανοποίηση παρθένων ορεινών όγκων, η εκτέλεση εκτεταμένων εκσκαφών και η διάνοιξη οδικών δικτύων σε περιοχές ύψιστης περιβαλλοντικής αξίας έρχονται σε πλήρη αντίθεση με την υποχρέωση του Κράτους για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας και της προστασίας της φύσης**.

Οι επεμβάσεις πλήττουν έναν από τους σημαντικότερους πυρήνες φυσικού περιβάλλοντος της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η ίδια η ΕΟΑ του Υποέργου 4 (σ.32) αναφέρει τα εξής για την οικολογική βαρύτητα μεγάλου μέρους της περιοχής του συνολικού έργου:

«Η περιοχή της Βόρειας Πελοποννήσου αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους πυρήνες φυσικού περιβάλλοντος της ηπειρωτικής Ελλάδας, φιλοξενώντας ένα μωσαϊκό ορεινών, δασικών, λιβαδικών και υγροτοπικών οικοσυστημάτων υψηλής βιοποικιλότητας. ***Οι ορεινοί όγκοι Μπάρμπας, Κλωκός, Ερύμανθος, Μαίναλο, Ολίγαρτος και Χελμός, σε συνδυασμό με τα φαράγγια του Σελινούντα και του Βουραϊκού, συγκροτούν ένα ενιαίο φυσικό δίκτυο εξαιρετικής οικολογικής συνέχειας που λειτουργεί ως οικολογικός διάδρομος μεταξύ του Παρνασσού και της οροσειράς του Ταΰγετου.***

Οι εκτεταμένες δασικές εκτάσεις ελάτης, μαύρης και χαλεπίου πεύκης, οι αλπικοί βοσκότοποι και οι παρόχθιες ζώνες φιλοξενούν πλούσια πανίδα, μεταξύ των οποίων πολλά αρπακτικά πτηνά όπως ο Χρυσαετός (Aquila chrysaetos), ο Φιδαετός (Circaetus gallicus), ο Μπούφος (Bubo bubo) και το Βραχοκιρκίνεζο (Falco biarmicus), καθώς και ενδημικά και σπάνια είδη δρυοκολαπτών όπως ο Λευκονώτης (Dendrocopos leucotos). Η παρουσία αυτών των ειδών αντανακλά την καλή διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων και τη διαθεσιμότητα κατάλληλων ενδιαιτημάτων αναπαραγωγής και τροφοληψίας.

Οι ορεινοί όγκοι της περιοχής χαρακτηρίζονται από υψηλή φυτοποικιλότητα, με σπάνια και ενδημικά είδη όπως το Achillea taygetea, Campanula versicolor και Verbascum chelmicum, ενώ τα φαράγγια του Σελινούντα και του Βουραϊκού αποτελούν καταφύγια για χλωρίδα και πανίδα προσαρμοσμένη σε μικροκλίματα με αυξημένη υγρασία και κατακόρυφα βραχώδη πρανή. Στο σπήλαιο Καστριών,

οι σταλακτιτικές διαμορφώσεις και οι υπόγειοι μικροοικότοποι φιλοξενούν σπάνια είδη νυχτερίδων και ασπόνδυλων, ενισχύοντας την υπόγεια βιοποικιλότητα της περιοχής.

Η Βόρεια Πελοπόννησος διαθέτει επίσης ιδιαίτερη γεωμορφολογική και υδρολογική ποικιλία· τα ποτάμια συστήματα του Σελινούντα, του Βουραϊκού και των παραποτάμων του Αλφειού συνδέουν τους ορεινούς όγκους με τους παράκτιους υγροτόπους, δημιουργώντας ένα δίκτυο οικολογικής ροής ζωτικών πόρων για την άγρια ζωή.»

Παρά την πανηγυρική αυτή διαπίστωση της ίδιας της μελέτης, οι προτεινόμενες επεμβάσεις έρχονται να διασπάσουν βίαια αυτό το ενιαίο δίκτυο, παραβιάζοντας το άρθρο 18 (παρ. 1) του Ν. 1650/1986, το οποίο επιβάλλει ως αυτοτελή υποχρέωση τη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και της ισορροπίας των οικοσυστημάτων. Παράλληλα, προσβάλλεται το άρθρο 20 (παρ. 1) του ίδιου νόμου, που ορίζει ρητά ότι **η άγρια πανίδα και χλωρίδα προστατεύονται υποχρεωτικά μαζί με τον βιότοπο ή τον οικότοπό τους**.

Σημαντικό στοιχείο χλωρίδας αποτελούν οι εκτεταμένοι και πολύτιμοι δασικοί τύποι οικοτόπων της Κεφαλληνιακής Ελάτης (Abies cephalonica) στον Ερύμανθο, στο Μαίναλο, το Παναχαϊκό, στο Φαράγγι Βουραϊκού, στον Ολίγυρτο, στο Αφροδίσιο, καθώς και στα όρη Κλωκός και Μπάρμπας. Παράλληλα, η ευρύτερη περιοχή φιλοξενεί ιδιαίτερα σπάνια και ενδημικά φυτικά είδη, με κυριότερα το τοπικό ενδημικό Globularia stygia (στην περιοχή της Στυγός), το Aurinia moreana (ενδημικό Πελοποννήσου), καθώς και τα Asperula arcadiensis, Arabis subflava και Teucrium aroanicum. Λόγω της υψηλής οικολογικής τους αξίας, οι ορεινοί αυτοί όγκοι συνδέονται άμεσα με τις Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ/IBA), και συγκεκριμένα τις περιοχές IBA GR094 Μπάρμπας-Κλωκός-Σελινούντας, IBA GR097 Ερύμανθος, IBA GR096 Χελμός και IBA GR095 Φαράγγι Βουραϊκού, οι οποίες αποτελούν κρίσιμα ενδιαιτήματα για απειλούμενα αρπακτικά και δασόβια πτηνά.

Τα ενδημικά ερπετά Ελληνική Σαύρα (Lacerta graeca), Πελοποννησιακή Γουστέρα (Podarcis peloponnesiaca) και Λιακόνι του Μοριά (Algyroides moreoticus), τα οποία προστατεύονται αυστηρά από το Π.Δ. 67/1981

Η καταστροφή και ο κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων εκτείνεται σε μια συνεχή, αλληλένδετη αλυσίδα πολύτιμων οικοσυστημάτων, τα οποία πλήττονται αυτοτελώς:

- **Όρος Ερύμανθος (ΕΖΔ GR2320008):** Οι εργασίες εκσκαφών και διαμορφώσεων και η εγκατάσταση αιολικών και φωτοβολταϊκών με αποθήκευση στα μεγάλα υψόμετρα επιφέρουν άμεση απώλεια και κατάτμηση των ορεινών λιβαδιών και των δασών δρυός και *Pinus halepensis*. Η επέμβαση αυτή καταστρέφει το κρίσιμο ενδιαίτημα και τα φυτά-ξενιστές (*Sedum*) του λεπιδόπτερου ***Parnassius apollo***, παραβιάζοντας τις ρητές δεσμεύσεις και τις απαγορεύσεις του **Εθνικού Σχεδίου Δράσης** (ΦΕΚ

3646/Β/6-8-2021) [κατ' εξουσιοδότηση του Ν. 3937/2011], το οποίο προσδιορίζει ως **απειλή υψηλής έντασης** την *«εγκατάσταση μονάδων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΑΠΕ) και τα συνοδά τους έργα σε ενδιαιτήματα του είδους»* διότι *«συντελούν στην υποβάθμιση και μετατροπή τους σε τεχνητές επιφάνειες»,* οδηγώντας σε τοπική εξαφάνιση πληθυσμών. Παράλληλα, οι επεμβάσεις πλήττουν μια περιοχή που φιλοξενεί σταθερούς πληθυσμούς προστατευόμενων αρπακτικών πτηνών όπως ο Χρυσαετός (Aquila chrysaetos), ο Φιδαετός (Circaetus gallicus), ο Πετρίτης (Falco peregrinus), η Πετροπέρδικα (Alectoris graeca), η Δενδροσταρήθρα (Lullula arborea), ο Κοκκινοκεφαλάς (Lanius collurio), η Αγριοπεριστέρα (Columba palumbus) και ο Μεσόστικτος Δρυοκολάπτης (Dendrocopos medius), το απειλούμενο τσακάλι (*Canis aureus*), ελληνικά ενδημικά ερπετά (*Algyroides moreoticus, Podarcis peloponnesiaca*) και τον σπάνιο Αλπικό τρίτωνα (*Triturus alpestris*), τα οποία προστατεύονται από το Π.Δ. 67/1981 και τη Σύμβαση της Βέρνης. Η ΕΟΑ 4 επιχειρεί να υποβαθμίσει τις επιπτώσεις με το πρόσχημα ότι οι άμεσες εκτάσεις εγκατάστασης («Μακρυά Λάκκα» και «Σγόρτσα») βρίσκονται εκτός των στενών χαρτογραφικών ορίων της ΖΕΠ (σ. 6-7) και τον κίνδυνο εκτοπισμού του Χρυσαετού (Aquila chrysaetos), ο οποίος αποτελεί το επίσημο είδος χαρακτηρισμού της ΖΕΠ (σ.39) και χρησιμοποιεί τις εκτός Natura εκτάσεις ως ζωτικά πεδία κυνηγιού.

- **Όρος Μαίναλο (ΕΖΔ GR2520001):** Η μελέτη υποβαθμίζει τις επιπτώσεις στα εκτεταμένα δασικά οικοσυστήματα *Abies cephalonica* και *Pinus nigra*, καθώς και στα υπαλπικά λιβάδια της περιοχής, τα οποία αποτελούν ζωτικό τόπο τροφοληψίας για 11 είδη προστατευόμενων αρπακτικών πτηνών, εκ των οποίων τα 7 περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (συμπεριλαμβανομένων των απειλούμενων *Aquila chrysaetos* και *Hieraaetus fasciatus*). Σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία της Ελληνικής Ορνιθολογικής Εταιρείας, τα αρπακτικά αυτά είναι είδη με εξαιρετικά μεγάλη κινητικότητα κατά την αναζήτηση τροφής και διανύουν καθημερινά πολλές δεκάδες χιλιόμετρα προτιμώντας ανοιχτά ενδιαιτήματα. Η περιοχή εγκατάστασης, καλυπτόμενη από αραιή και χαμηλή βλάστηση, αποτελεί κατάλληλο και αναγκαίο τόπο τροφοληψίας για την άγρια ορνιθοπανίδα της περιοχής. Η αποσιώπηση του κινδύνου εκτοπισμού τους παραβιάζει το άρθρο 20 του Ν. 1650/1986, καθώς η αυστηρή προστασία των ενδιαιτημάτων τους ισχύει εξίσου εντός και εκτός των ορίων Natura (ΣτΕ 1542/2017). Επίσης, πλήττονται οι βιότοποι της χελώνας *Testudo marginata*, των ενδημικών σαυρών *Lacerta graeca* και *Podarcis peloponnesiaca*, καθώς και της απειλούμενης νυχτερίδας *Nyctalus leisleri* (Κατηγορία «Κινδυνεύον»), στερώντας τους την προστασία που επιβάλλει το Π.Δ. 67/1981. Παράλληλα, η εγκατάσταση 263.884 φωτοβολταϊκών πλαισίων επιφέρει μόνιμη απώλεια και κατακερματισμό των δασικών σχηματισμών Abies cephalonica (σ.34), οι οποίοι τελούν υπό καθεστώς φυσικής αναγέννησης, εμποδίζοντας οριστικά

την αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας κατά παράβαση των άρθρων 18 και 19 του Ν. 1650/1986.

- **Όρος Χελμός (ΕΖΔ GR2320002 / ΖΕΠ GR2320013) – Φαράγγι Βουραϊκού:** Οι επεμβάσεις πλησίον της ζώνης επιρροής του **Παγκόσμιου Γεωπάρκου UNESCO Χελμού-Βουραϊκού** προκαλούν μη αναστρέψιμη αλλοίωση ενός προστατευόμενου φυσικού σχηματισμού με τεράστια γεωμορφολογική, υδρολογική και αισθητική αξία, υποβαθμίζοντας στοιχεία του τοπίου που χρήζουν απόλυτης προστασίας βάσει του άρθρου 19 του Ν. 1650/1986. Το φαράγγι του Βουραϊκού παρουσιάζει εξαιρετικό οικολογικό ενδιαφέρον λόγω της μεγάλης ποικιλίας χλωρίδας και πανίδας πολλών ενδημικών φυτικών ειδών, όπως Pinus halepensis, Abies cephalonica, Platanus orientalis και Quercus ilex. Πολλά είδη ζώων έχουν χαρακτηριστεί ως «Άλλα Σημαντικά Είδη» ενώ η Νυχτερίδα Plecotus auritus και το Cricetulus migratorius «Κινδυνεύοντα». Οι σαύρες Algyroides moreoticus και Podarcis peloponnesiaca είναι ενδημικές της Πελοποννήσου. Τα περισσότερα από τα είδη αυτά, πλην του C. migratorius, προστατεύονται από τη Σύμβαση της Βέρνης, ενώ η σπάνια για την Ελλάδα Αγριόγατα Felis silvestris περιλαμβάνεται και στη Σύμβαση CITES. Εκτός των Martes foina και Felis silvestris, τα υπόλοιπα είδη περιλαμβάνονται στο ΠΔ 67/1981. Είδη όπως ο Bufo viridis, η Rana dalmatina, η νυχτερίδα Plecotus auritus και η Felis silvestris περιλαμβάνονται και στο πρόγραμμα CORINE–Biotopes.

- **Όρη Κλωκός, Μπάρμπας και Φαράγγι Σελινούντα (ΕΖΔ GR2320005 / ΣΠΠΕ–IBA GR094:** Το έργο εισβάλλει σε ένα απροσπέλαστο και αδιατάρακτο οικοσύστημα υψηλής φυσικότητας, μήκους 8 χιλιομέτρων, το οποίο παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον για την ορνιθοπανίδα (κροκαλοπαγείς απόκρημνοι βράχοι, φωλιάσματα), καθώς η ΖΕΠ GR2320010 περιλαμβάνει προστατευόμενα είδη όπως τον Μπούφο (Bubo bubo), τον Λευκονώτη Δρυοκολάπτη (Dendrocopos leucotos) και το Χρυσογέρακο (Falco biarmicus), ενώ η IBA GR094 περιλαμβάνει επιπλέον το Κιρκινέζι (Falco naumanni), τον Πετρίτη (Falco peregrinus) και τον Φιδαετό (Circaetus gallicus). Οι εργασίες πλήττουν άμεσα τα δάση *Abies cephalonica* και *Quercus frainetto* που βρίσκονται σε στάδιο φυσικής αναγέννησης μετά τις πυρκαγιές του 2007, καθώς και σπάνια ενδημικά φυτά (*Aurinia moreana, Asperula arcadiensis*). Παράλληλα, η διάνοιξη δρόμων και η εγκατάσταση υποδομών αποτελούν καταγεγραμμένες **κύριες απειλές υψηλής έντασης** για την περιοχή, απειλώντας άμεσα τον σπάνιο τρίτωνα *Triturus alpestris* και τη λειτουργία της υφιστάμενης ζώνης τροφοληψίας για τα πτωματοφάγα αρπακτικά, κατά παράβαση του Π.Δ. 67/1981 και της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

- **Όρος Παναχαϊκό (ΕΖΔ GR2320007):** Οι γραμμές μεταφοράς και οι υποδομές υπερυψηλής τάσης τέμνουν παρθένες ανωδασικές ζώνες, πυκνά ορεινά λιβάδια και ασβεστολιθικούς γκρεμούς, προκαλώντας μόνιμη

αλλοίωση της φυσικής κατάστασης ενός όρους που λειτουργεί ως βιογεωγραφική «γέφυρα» μεταξύ Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας. Η επέμβαση επιφέρει άμεση απώλεια σε εκτάσεις γυμνών πετρωμάτων που φιλοξενούν μεγάλο αριθμό ενδημικών ειδών χλωρίδας, καθώς και στο είδος *Anthemis cretica subsp. cretica* (Κατηγορία «Endangered» στη βάση WCMC), το οποίο προστατεύεται από τη Σύμβαση της Βέρνης. Επιπλέον, το έργο προκαλεί ανεπανόρθωτη όχληση σε έξι καταγεγραμμένα είδη προστατευόμενων χειροπτέρων (Myotis blythii, Myotis myotis, Myotis nattereri, Miniopterus schreibersii, Rhinolophus ferrumequinum, Eptesicus serotinus), παραβιάζοντας το Π.Δ. 67/1981. Οι νυχτερίδες που φωλιάζουν στις αποστραγγιστικές σήραγγες της Παναγοπούλας και στις γύρω σπηλιές χρησιμοποιούν όλο το συνεχόμενο ορεινό σύστημα Παναχαϊκού-Ερυμάνθου-Φαραγγιού Σελινούντα ως ενιαίο πεδίο κίνησης και τροφοληψίας.

- **Όρος Ολίγυρτος (ΕΖΔ GR2530004):** Οι υποδομές διασύνδεσης πλήττουν έναν ορεινό όγκο που συνδέεται άμεσα με το ευαίσθητο οικοσύστημα της Λίμνης Στυμφαλίας. Ο Ολίγυρτος συνιστά κρίσιμο συνδετικό κρίκο με τα όρη Ζήρεια (Κυλλήνη), Αρτεμίσιο, Φαρμακά και Σαϊτά. Απαρτίζεται από πυκνά δασωμένα τμήματα όπως το Μαυροβούνι (ή Πάρνιας) αλλά και απόκρημνα με απότομες κλίσεις, όπως το Όρος Σκιάθις. Το βόρειο και κεντρικό τμήμα του αποτελείται από έντονα καρστικοποιημένους ασβεστολίθους, ενώ ασβεστόλιθοι επικρατούν και στο νότιο τμήμα. Συνδυάζει βραχώδεις σχηματισμούς ορεινά λιβάδια, καθώς και πολύτιμα δάση Κεφαλληνιακής Ελάτης (Abies cephalonica) ακόμη και στα 700 μ. Το κυριότερο, η αλυσίδα των κορυφών του Ολίγυρτου αποτελεί «υδροκρίτη» μεταξύ των λεκανών απορροής του Φενεού (710 μ.), της λίμνης Στυμφαλίας (600 μ.), της Αλέας και της Κανδήλας, με μεγάλες πηγές (όπως οι Κούρπα και Σίντζι) να αναβλύζουν στα όρια των ασβεστολίθων (ΕΟΑ 3, σ.55). Η βιομηχανική παρέμβαση σε αυτό το εξαιρετικά ευαίσθητο καρστικό σύστημα θέτει σε άμεσο κίνδυνο την υδρολογική ισορροπία και τη ροή ζωτικών πόρων προς τους γειτονικούς προστατευόμενους υγροτόπους.

- **Όρος Αρτεμίσιο (ΖΕΠ GR2510004):** Αποτελεί ιδανικό ενδιαίτημα για μεγάλα αρπακτικά πτηνά, φιλοξενώντας κρίσιμους πληθυσμούς Χρυσαετού (Aquila chrysaetos), Φιδαετού (Circaetus gallicus), Πετρίτη (Falco peregrinus) και Μπούφου (Bubo bubo), Γερακίνας (Buteo buteo), Βαλτόκιρκου (Circus cyaneus), Στεπόκιρκου (Circus macrourus), Μαυροκιρκίνεζου (Falco vespertinus) και Κοκκινοκέφαλου (Lanius senator). Οι σχεδιαζόμενες οδεύσεις και εγκαταστάσεις και η αυξημένη ανθρώπινη όχληση αποτελούν άμεση απειλή για τα παραπάνω είδη, εκτός του ότι προκαλούν μόνιμο κατακερματισμό των ενδιαιτημάτων.

- **Όρος Αφροδίσιο:** Αποτελεί σύνορο Αχαΐας και Αρκαδίας. Εκτός από τον αρχαίο ναό της Αφροδίτης, εκεί βρίσκεται το δάσος της Μπαρμπούς με αιωνόβιες καστανιές, κρανιές και βελανιδιές, καθώς και αξιόλογα δάση Κεφαλληνιακής Ελάτης.

- **Όρος Μίνθη, Φαράγγι Νέδας και ευρύτερη ζώνη του Παρράσιου Πάρκου:** Η χωροθέτηση του έργου προσβάλλει κατάφωρα μια περιοχή 550 τ.χλμ. θεσμοθετημένη ως προστατευόμενο τοπίο και προστατευόμενο φυσικό σχηματισμό. Η ΜΠΕ αποκρύπτει ότι η περιοχή εγκατάστασης απαρτίζεται από κηρυγμένες αναδασωτέες εκτάσεις (Πίνακας 5.14 της ΜΠΕ), με αποτέλεσμα η εισβολή βιομηχανικών υποδομών σε εκτάσεις που τελούν υπό συνταγματική επιταγή αναγέννησης να έρχεται σε πλήρη αντίθεση με το **Άρθρο 117 (παρ. 3) του Συντάγματος**. Βάσει της **Αρχής της Προφύλαξης [Άρθρο 191 (παρ. 2) της ΣΛΕΕ]** και των άρθρων 18 και 19 του Ν. 1650/1986, η ύπαρξη αυτού του ειδικού καθεστώτος και η γειτνίαση με μνημεία όπως ο Ναός του Επικούριου Απόλλωνα και το Κάστρο του Αράκλοβου επιβάλλουν την άμεση απόρριψη του έργου.

- **Κοιλάδα Φενεού και Σαϊτάς:** Οι εκβραχισμοί, οι περιφράξεις και οι διανοίξεις οδών διασπούν την οικολογική συνέχεια των προστατευόμενων οικοσυστημάτων, επιφέροντας καταστροφή στη βλάστηση και μόνιμη όχληση στην άγρια ζωή.

- **Θαλάσσιο Οικοσύστημα Κορινθιακού Κόλπου (GR2530007) και Περιοχή Δεσφίνας:** Οι υποδομές προσαιγιάλωσης και οι θαλάσσιες οδεύσεις προκαλούν σοβαρή υποβάθμιση και όχληση σε ένα εξαιρετικά ευαίσθητο θαλάσσιο περιβάλλον και στους κρίσιμους πληθυσμούς κητωδών που φιλοξενούν, παραβιάζοντας ευθέως τους σκοπούς προστασίας των ακτών και του βυθού, όπως ορίζονται στο άρθρο 1 (παρ. 3, σημείο ε) του Ν. 1650/1986.

Η απλή χαρτογραφική και αριθμητική απαρίθμηση ετερογενών γειτονικών έργων, χωρίς ενιαίο μοντέλο υπολογισμού, χωρίς κοινά δεδομένα εισόδου και με κραυγαλέες εσωτερικές αντιφάσεις, παραβιάζει ευθέως τις υποχρεωτικές προδιαγραφές του Ν. 4014/2011, ο οποίος επιβάλλει την πλήρη και επιστημονικά τεκμηριωμένη εκτίμηση των σωρευτικών περιβαλλοντικών πιέσεων. Ενδεικτικά, για το **φωτοβολταϊκό Υποέργο 4,** το οποίο αναπτύσσεται σε **επτά (7) διακριτές θέσεις**, προβλέπονται **δεκαέξι (16) επιμέρους περιφραγμένα τμήματα.**

Η περίφραξη προβλέπεται να κατασκευαστεί από γαλβανισμένο πλέγμα ανοίγματος 50 × 50 mm και ύψους 2 m (ΜΠΕ, Τεύχος 2, σ.245). Στον Πίνακα 6.13 **αναγράφεται συνολικό εμβαδόν περιφράξεων 1.942.353,592 m², ενώ από το άθροισμα των δεκαέξι επιμέρους τμημάτων προκύπτουν**

2.021.574,012 m². Η διαφορά των 79.220,420 m² αντιστοιχεί ακριβώς στο Τμήμα 16 της θέσης «Αγία Μαρίνα», το οποίο δεν έχει συνυπολογιστεί στη γραμμή του συνόλου.

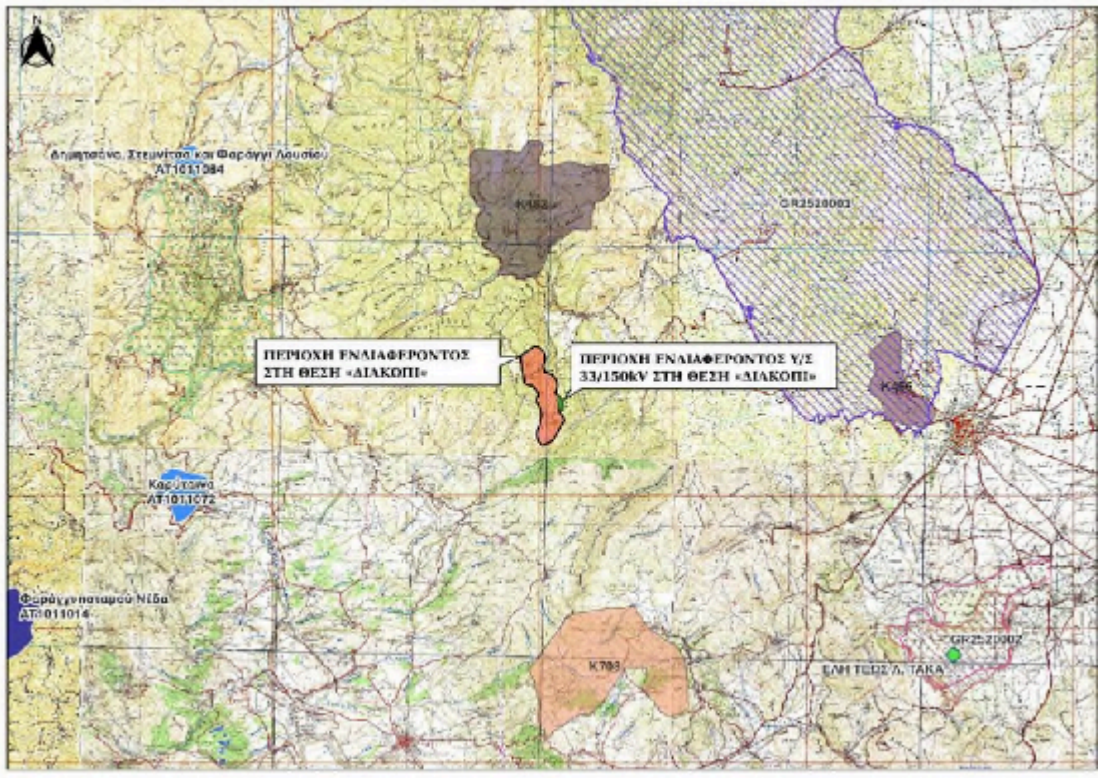
ΘΕΣΗ	ΕΜΒΑΔΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ (m²)	Τμήματα	ΕΜΒΑΔΟ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗΣ (m²)
Μακρυά Λάκκα	2.192.559,93	Τμήμα 1	81.155,466
		Τμήμα 2	231.526,961
		Τμήμα 3	102.844,507
		Τμήμα 4	51.471,784
Σγόρτσα	2.364.308,50	Τμήμα 5	234.622,376
Χάνια	368.386,50	Τμήμα 6	131.142,882
		Τμήμα 7	39.251,697
Αετοράχη	257.501,50	Τμήμα 8	165.711,100
		Τμήμα 9	44.967,846
Άγιος Δημήτριος	181.105,50	Τμήμα 10	123.283,816
Λούτσα	310.302,50	Τμήμα 11	128.234,532
		Τμήμα 12	17.027,744
		Τμήμα 13	60.111,222
Αγία Μαρίνα	1.197.479,22	Τμήμα 14	200.761,083
		Τμήμα 15	330.240,576
		Τμήμα 16	79220,,42
ΣΥΝΟΛΟ	6.871.643,65	-	1.942.353,592

Πίνακας 6.13: Εμβαδό περιοχών ενδιαφέροντος και προτεινόμενων περίφραξης υποέργου 4.

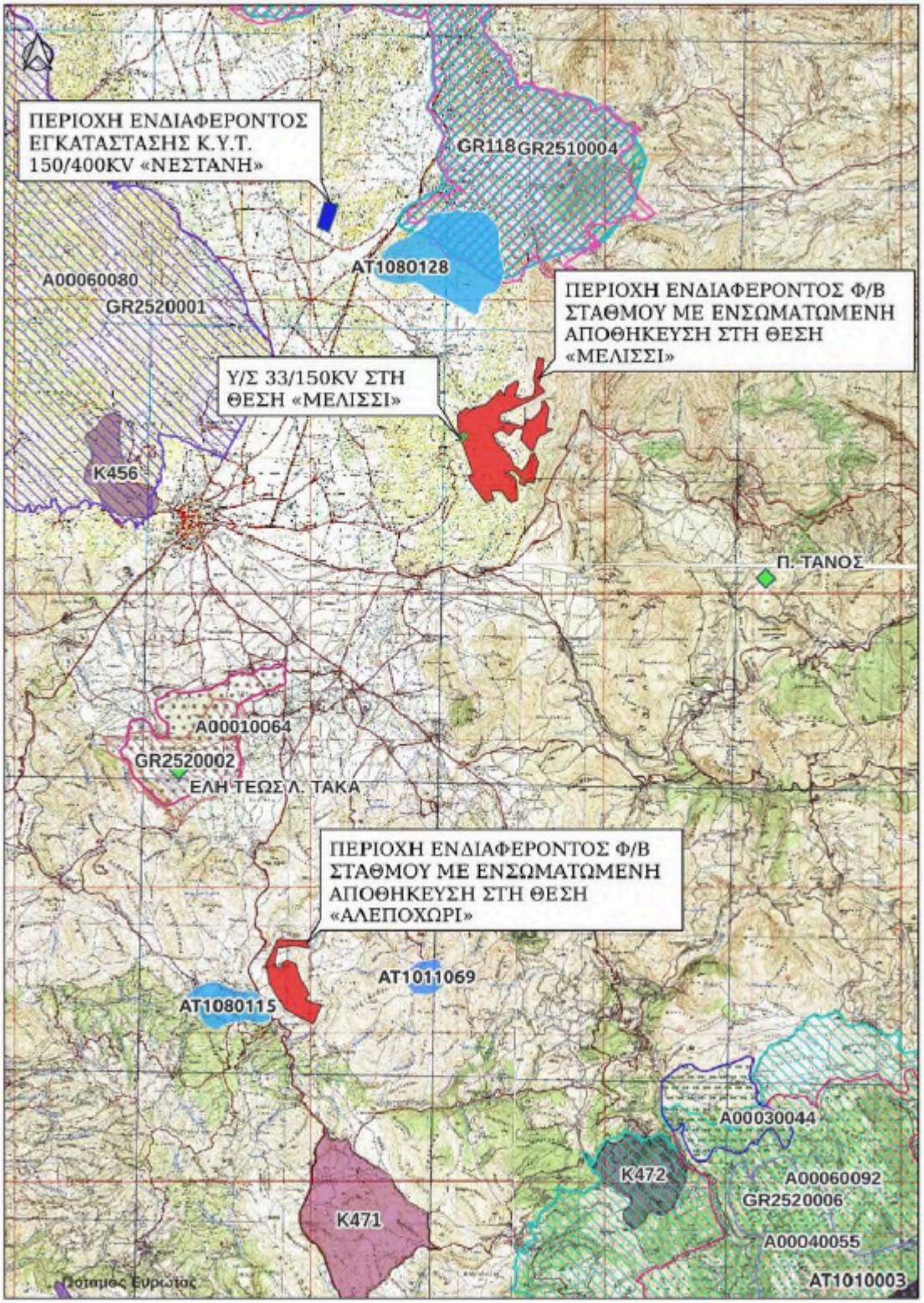
Το δεύτερο μέγεθος επιβεβαιώνεται και στο Τεύχος 3, Πίνακας 8.21, σ.569–570, όπου οι συνολικές επεμβάσεις του Υποέργου 4 προσδιορίζονται σε περίπου 2.021,57 στρέμματα. **Παρά την έκταση και τον κατακερματισμένο χαρακτήρα της επέμβασης, δεν προσδιορίζεται το συνολικό γραμμικό μήκος των περιφράξεων, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποτιμηθεί και να αξιολογηθεί η πραγματική έκταση του σωρευτικού δημιουργούμενου φραγμού των δεκαέξι περιφραγμένων τμημάτων, η διακοπή των διαδρομών μετακίνησης της πανίδας και ο κατακερματισμός των ενδιαιτημάτων. Πρόκειται για ουσιώδεις ελλείψεις που δεν μπορεί να αφεθεί για μεταγενέστερο στάδιο, καθώς αποτελούν προϋπόθεση για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων.**

Η παράλειψη ποσοτικού προσδιορισμού της συνολικής απώλειας και του κατακερματισμού των ενδιαιτημάτων, καθώς και του σωρευτικού φραγμού στη μετακίνηση της πανίδας, παραβιάζει το άρθρο 6 (παρ. 3) της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. **Βάσει της Αρχής της Προφύλαξης**, η παράθεση αριθμητικά ασύμβατων στοιχείων και η απουσία κοινού μοντέλου αξιολόγησης δημιουργούν έντονη επιστημονική αμφιβολία, η οποία καθιστά αδύνατη τη διασφάλιση της ακεραιότητας των προστατευόμενων ειδών και των

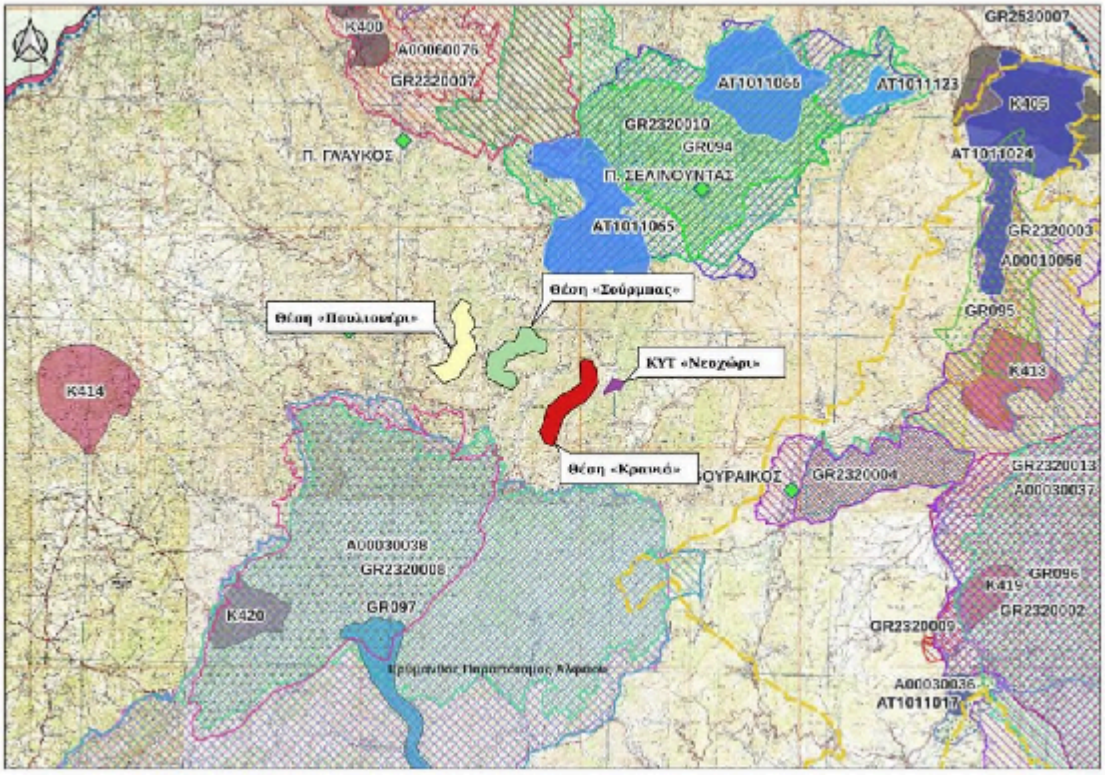
οικολογικών τους διαδρόμων, οδηγώντας στην υποχρεωτική απόρριψη της ΜΠΕ.

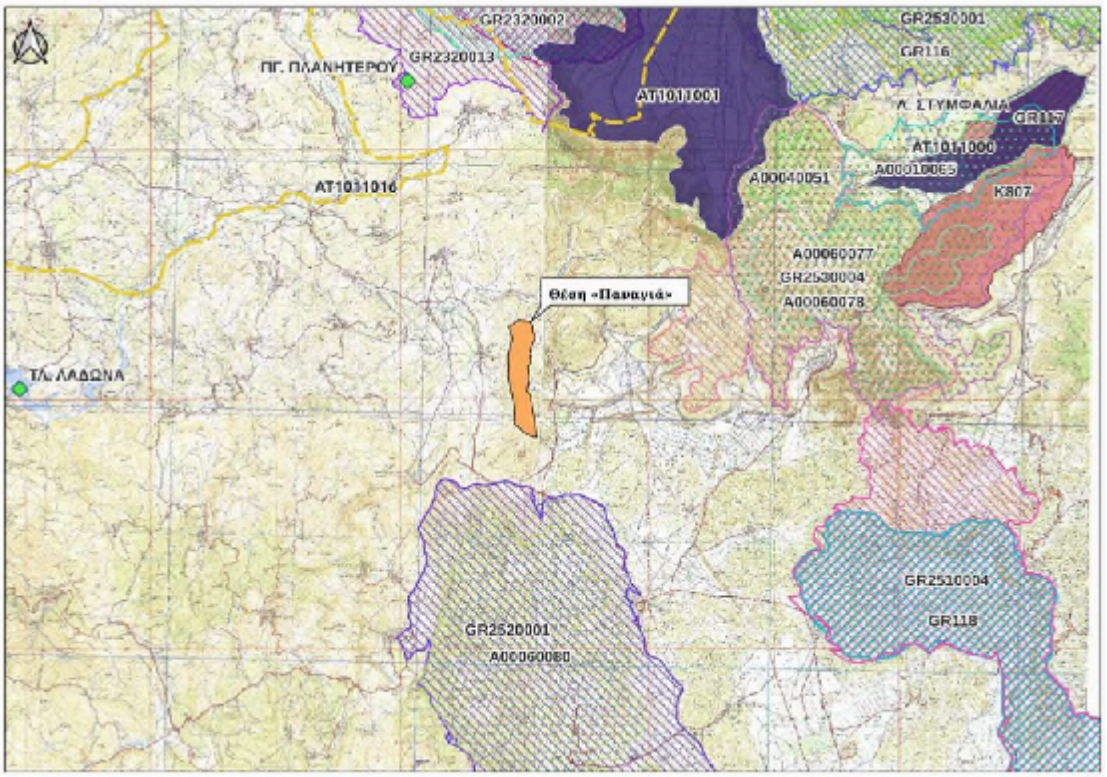
Εικόνα 2.2: Απεικόνιση υποέργου 1 σε σχέση με τις περιοχές του Εθνικού Συστήματος Προστατευόμενων Περιοχών του Ν. 3937/2011 (ΜΠΕ, σ.18).

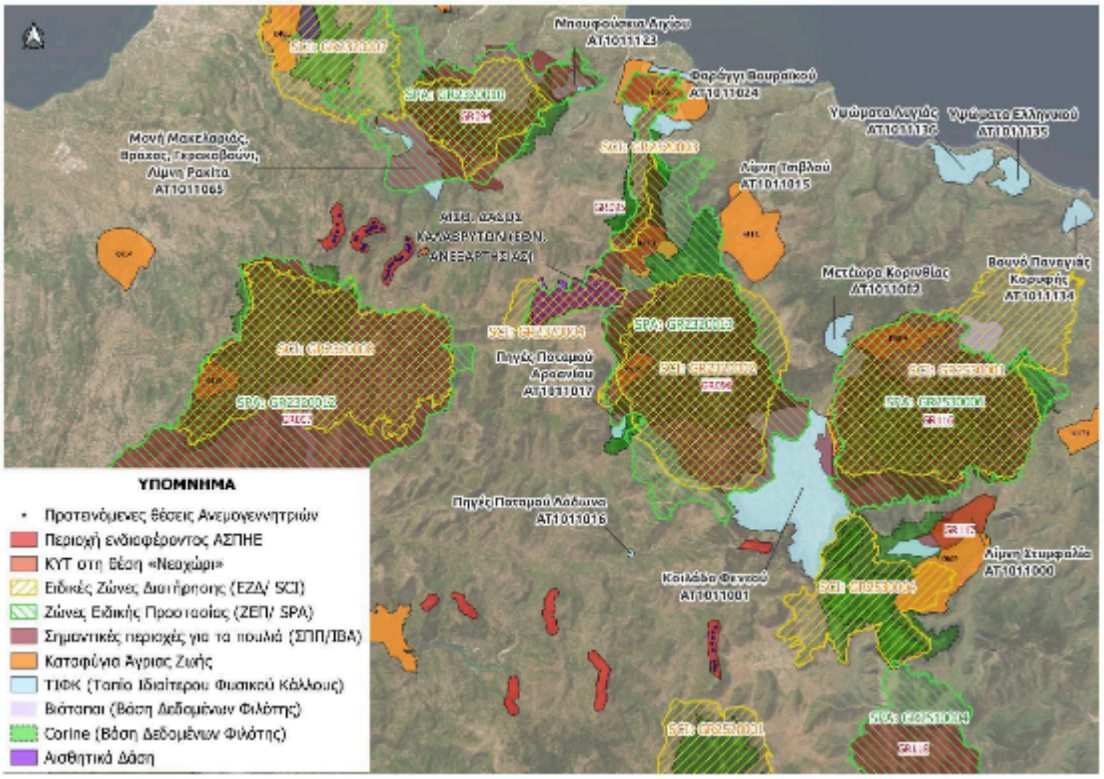
Εικόνα 2.3: Απεικόνιση υποέργου 2 (ΜΠΕ, σ.19).

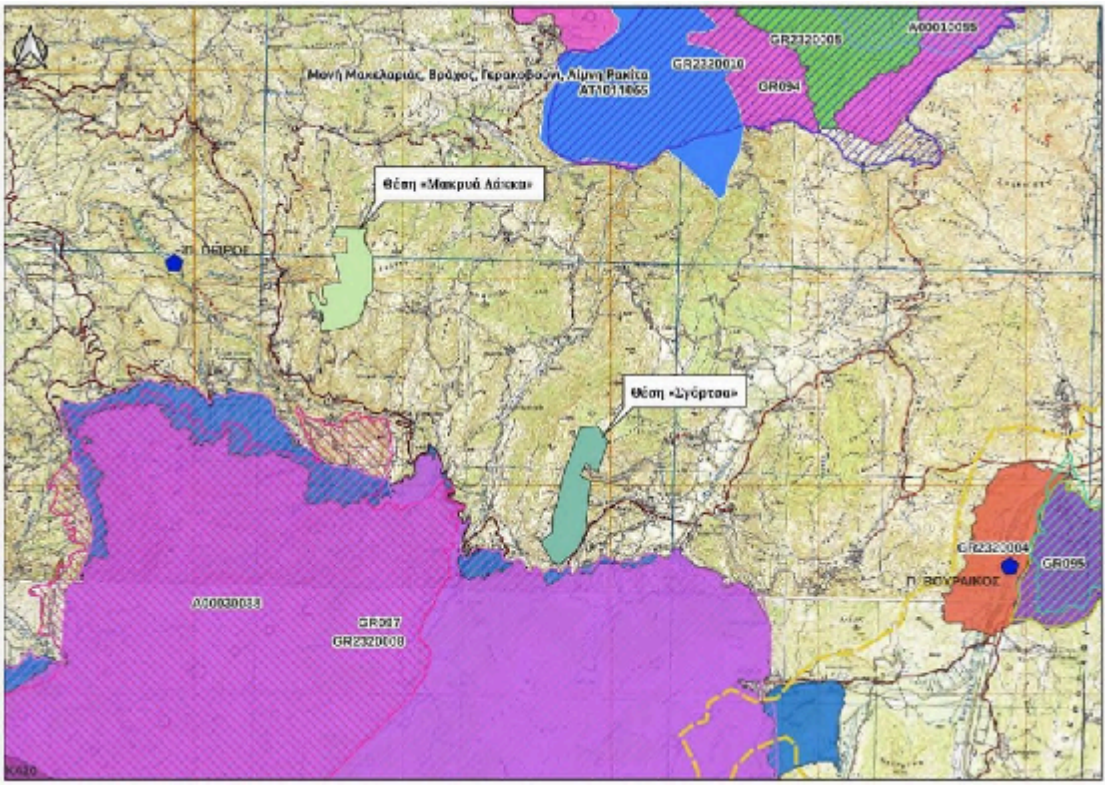
Εικόνα 2.4: Απεικόνιση αχαϊκού τμήματος υποέργου 3 (ΜΠΕ, σ.21).

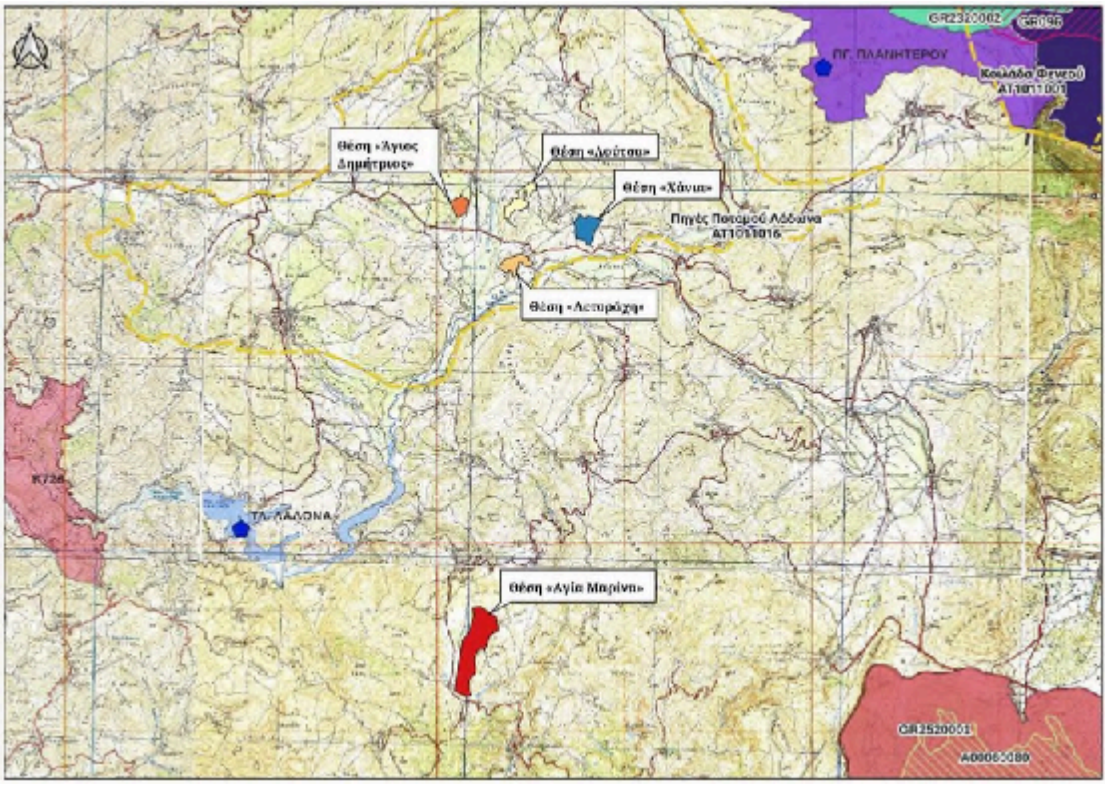
Εικόνα 2.5: Απεικόνιση αρκαδικού τμήματος υποέργου 3 το οποίο δεν συμφωνεί με την αντίστοιχη άδεια της ΡΑΑΕΥ (βλ. Ενότητα 2 του παρόντος) [ΜΠΕ, σ.22].

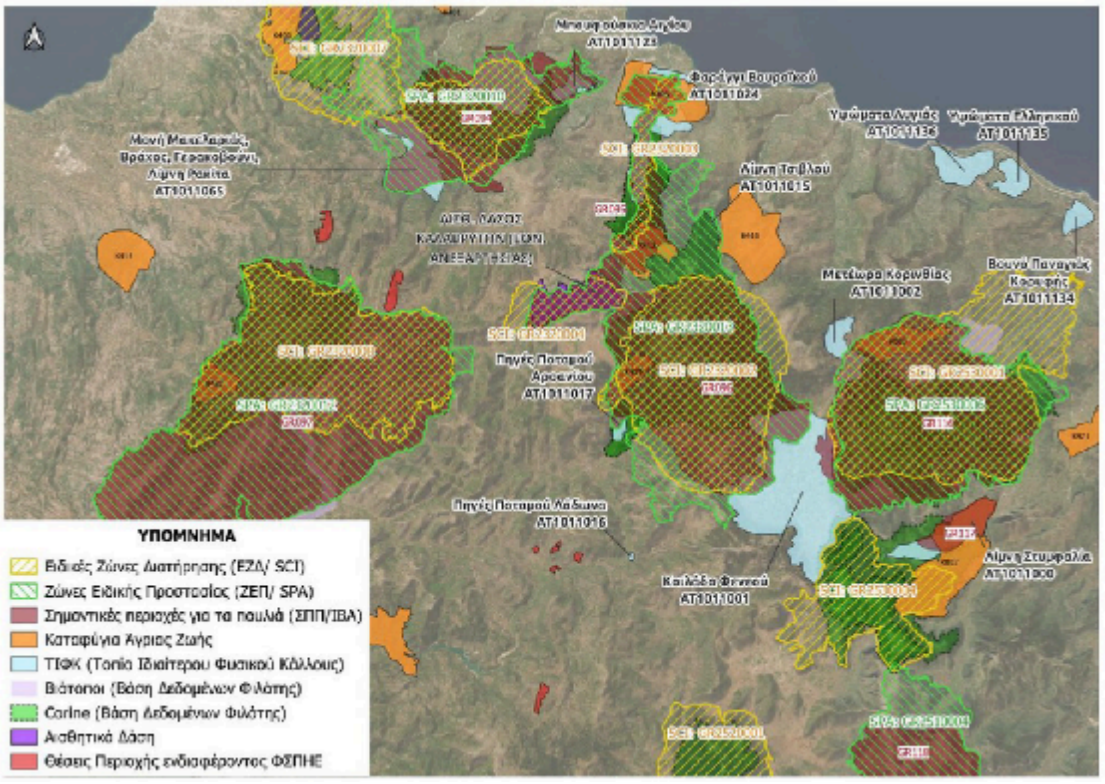
Εικόνα 2.3: Χάρτης απεικόνισης όλων των προστατευόμενων περιοχών σε σχέση με την συνολική περιοχή ενδιαφέροντος του υπό μελέτη ΑΣΠΗΕ (ΕΟΑ Υποέργου 3, σ.19).

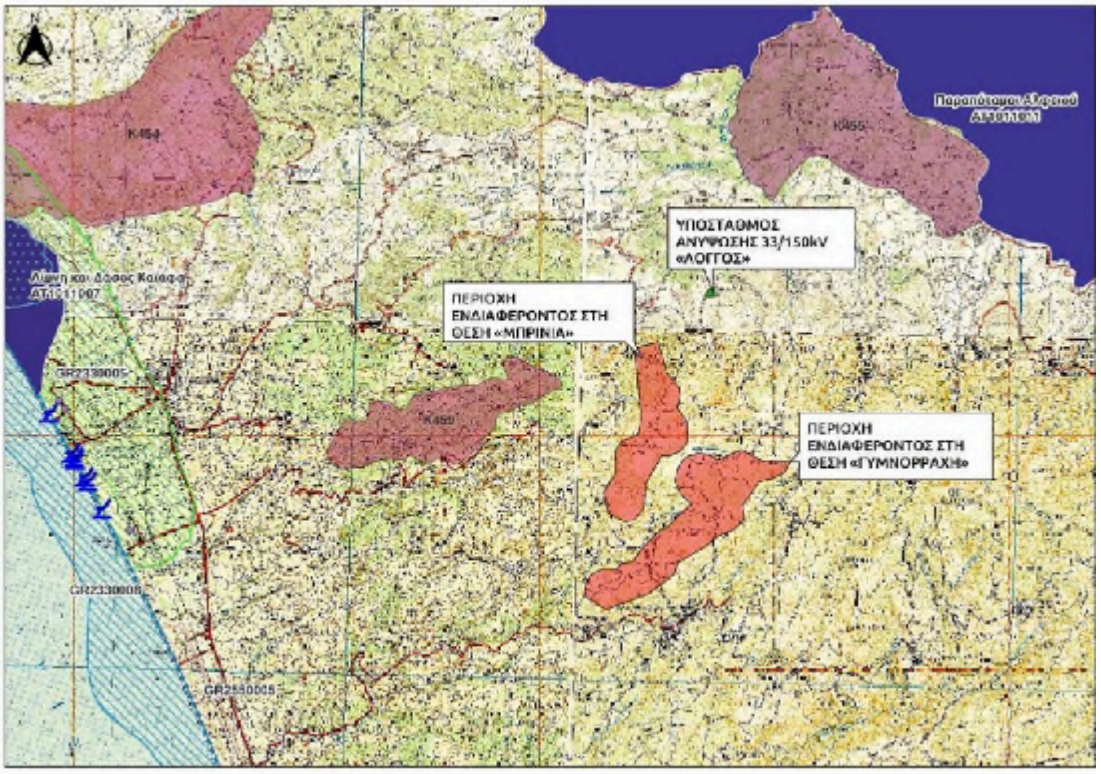
Εικόνα 2.6: Απεικόνιση μέρους του αχαϊκού τμήματος υποέργου 4 (ΜΠΕ, σ.24).

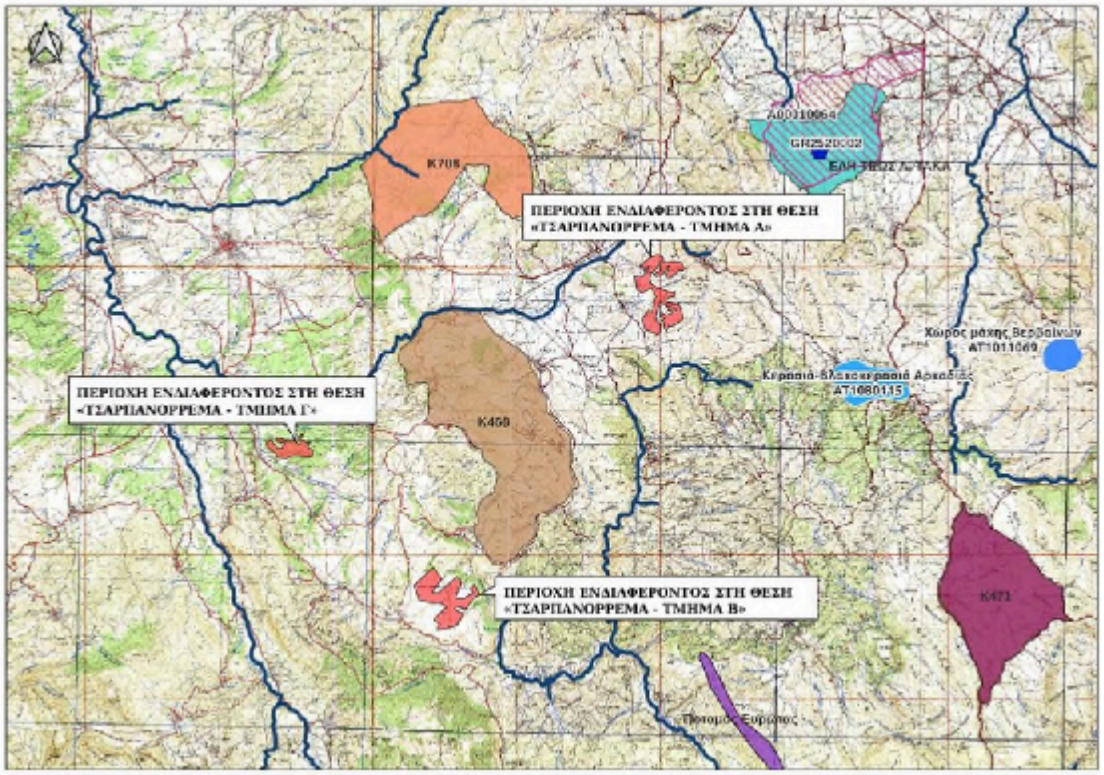
Εικόνα 2.7: Απεικόνιση υπόλοιπου αχαϊκού και αρκαδικού τμήματος υποέργου 4 (ΜΠΕ, σ.25).

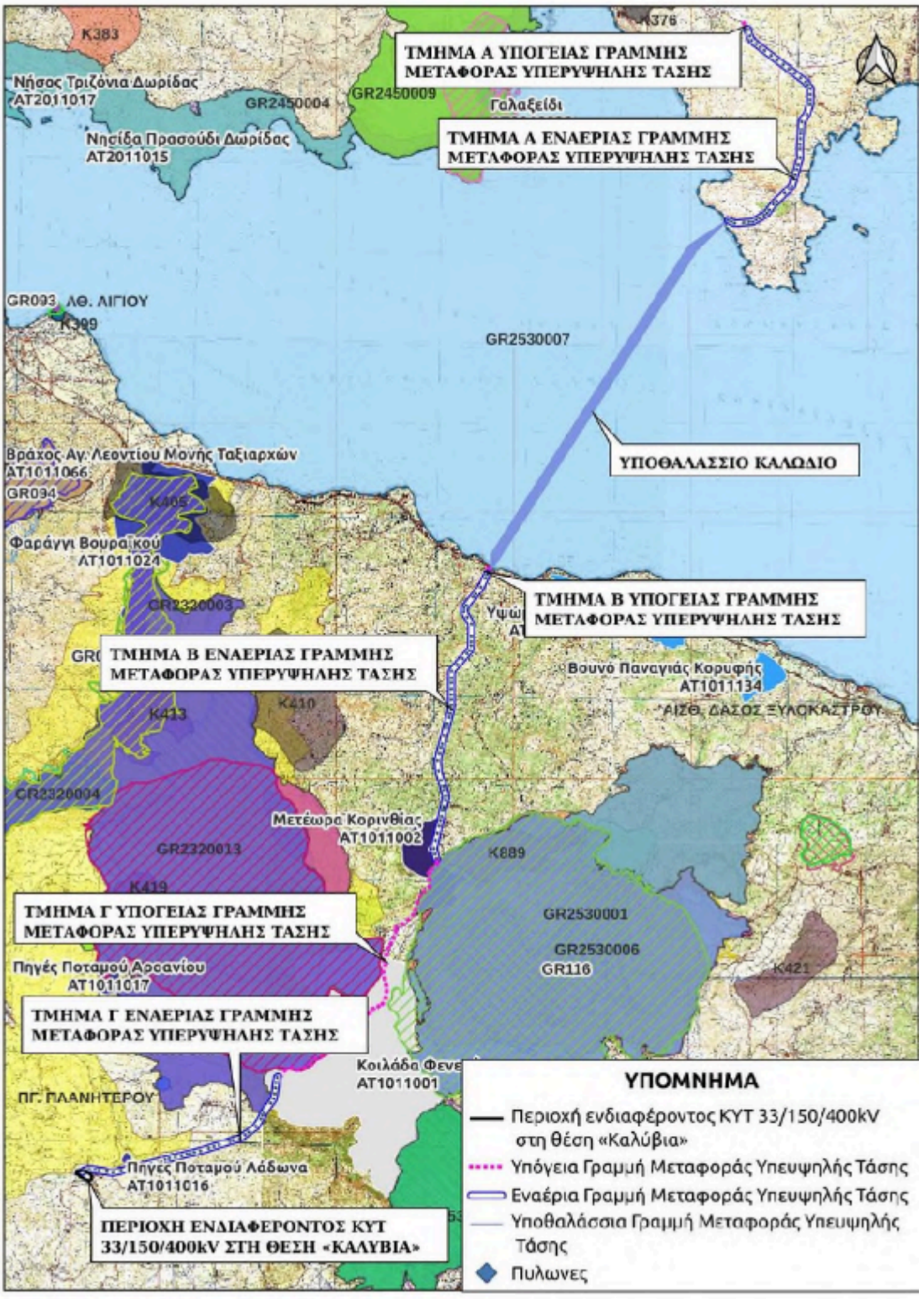
Εικόνα 2.2.3: Χάρτης απεικόνισης όλων των προστατευόμενων περιοχών σε σχέση με την συνολική περιοχή ενδιαφέροντος του υπό μελέτη ΦΣΠΗΕ (ΕΟΑ Υποέργου 4, σ.20).

Εικόνα 2.8: Απεικόνιση υποέργου 5 (ΜΠΕ, σ.26).

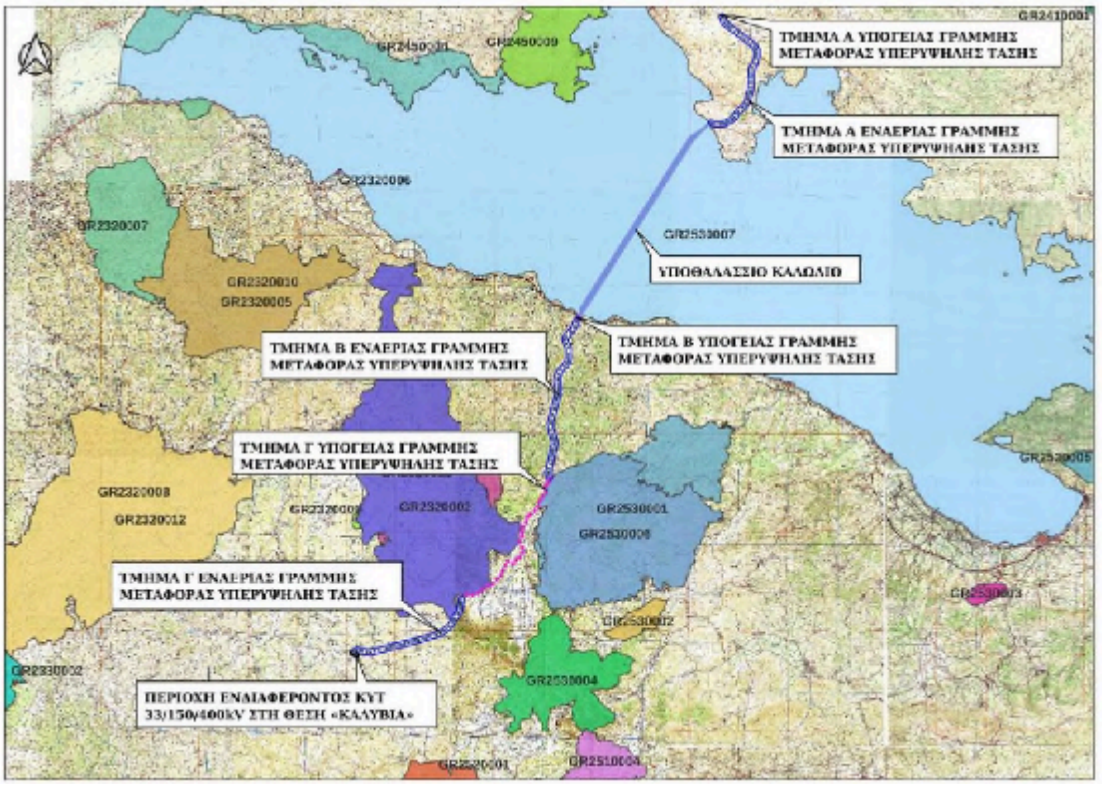
Εικόνα 2.9: Απεικόνιση υποέργου 6 (ΜΠΕ, σ.27).

Εικόνα 2.10: Απεικόνιση υποέργου 7 (ΜΠΕ, σ.28).

Χάρτης 3-1: Η περιοχή Natura του Κορινθιακού και η υποβρύχια διασύνδεση (ΕΟΑ Υποέργου 7 - για υποβρύχιο καλώδιο, σ.13).

Εικόνα 2.11: Λεπτομερέστερη απεικόνιση Υποέργου 7 (ΜΠΕ, σ.29).

28. ΜΕΙΖΩΝ ΑΛΛΟΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΝΑΓΛΥΦΟΥ ΚΑΙ ΚΑΤΑΚΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΛΟΓΩ ΥΠΟΕΚΤΙΜΗΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΕΡΓΩΝ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ– ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΥΑ 170225/2014

Η εξεταζόμενη ΜΠΕ στερείται της αναγκαίας νόμιμης, βέβαιης και ειδικής αιτιολογίας κατά τη διερεύνηση των εναλλακτικών λύσεων, υποπίπτοντας σε πρωτοφανή μεθοδολογική αντίφαση που καθιστά την έκδοση ΑΕΠΟ νομικά αδύνατη. Ο φορέας υλοποίησης, στο Κεφάλαιο 7 της ΜΠΕ, επικαλείται ρητά τον αναδασωτέο χαρακτήρα των εκτάσεων ως απόλυτο κανονιστικό κώλυμα προκειμένου να απορρίψει τη Θέση Β' («Πλατάνια») του Υποέργου 2, τη Θέση Β' («Αγία Τριάς») του Υποέργου 4 και τη Θέση Α' («Βραμπάλα») του Υποέργου 6. Μάλιστα η εξέταση αυτή πάσχει από προφανή προχειρότητα και άκριτη μεταφορά (copy-paste) κειμένων από έτερες μελέτες, καθώς ο μελετητής συγχέει τις τοποθεσίες και καταλήγει να απορρίπτει άσχετη θέση («Παλαιόπολη»).

Ενδεικτικά, από τη ΜΠΕ για το Υποέργο 2 (σ.451-452):

*«- **Δεύτερη Εναλλακτική Χωροθέτησης Περιοχής Ενδιαφέροντος** Η δεύτερη εναλλακτική περιοχή χωροθέτησης του υποέργου 2 βρίσκεται στην θέση «**Πλατάνια**» και εμπίπτει σε αναδασωτέα έκταση, όπως παρουσιάζεται στην παρακάτω Εικόνα. Σύμφωνα με το άρθρο 53 του Ν. 998/1979, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει, και συγκεκριμένα την παράγραφο 3γ, η ανάπτυξη εγκαταστάσεων εκμετάλλευσης ηλιακής ενέργειας σε δάση και αναδασωτέες εκτάσεις απαγορεύεται.*

*Ως εκ τούτου, η πρόταση για την ανάπτυξη του υποέργου 2 στη θέση «**Παλαιόπολη**» απορρίπτεται στο σύνολό της.»*

Ωστόσο, κατά προκλητική παραβίαση της Αρχής της Ίσης Μεταχείρισης και των ίδιων των επιστημονικών του παραδοχών, ο μελετητής προκρίνει ως οριστική λύση για το Υποέργο 3 τη χωροθέτηση βιομηχανικού σταθμού που, σύμφωνα με τον Πίνακα 5.12 της ΜΠΕ, **εγκλωβίζει το ιλιγγιώδες μέγεθος των 1.050.197,69 τ.μ. κηρυγμένων αναδασωτέων εκτάσεων (ΑΝ) επηρεάζοντας τις χρήσεις γης τους στην Περιοχή Ενδιαφέροντος και καταλαμβάνει 159.133,99 τ.μ. χαρακτηρισμένων αναδασωτέων εκτάσεων (ΑΝ) στη στενή Ζώνη Κατάληψης.** Επίσης, στην Περιοχή Ενδιαφέροντος καταγράφει 16.612,15 **τ.μ. εκχερσωμένων δασικών εκτάσεων (ΔΑ) και 3.676,48 τ.μ. στη Ζώνη Κατάληψης.**

ΥΠΟΕΡΓΟ 3				
Θέσεις ««Πουλιονέρι», «Κρανιά», «Σούρμπας» και Κ.Υ.Τ. 33/150/400kV «Νεοχώρι»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρα ελέγχου, περιοχή εγκατάστασης Κ.Υ.Τ.)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	750.862,98	7,14%	195.125,83	18,27%
ΠΑ	125.142,24	1,19%	13.785,72	1,29%
ΑΔ	909.972,60	8,65%	61.742,83	5,78%
ΔΔ	6.263.775,60	59,53%	488.429,63	45,72%
ΑΝ	1.050.197,69	9,98%	159.133,99	14,90%
ΔΑ	16.612,15	0,16%	3.676,48	0,34%
ΠΔ	422.460,45	4,02%	75.856,44	7,10%
ΕΚΤΑΣΗ ΕΚΤΟΣ ΔΑΣΙΚΟΥ ΧΑΡΤΗ	982.641,29	9,34%	70.544,00	6,60%
ΣΥΝΟΛΟ	**10.521.665,00**	**100,00%**	**1.068.294,92**	**100,00%**
Θέση ««Παναγιά»				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρο ελέγχου)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΑΑ	449.383,68	12,40%	16.425,36	7,19%
ΠΑ				
ΑΔ	825.063,82	22,77%	19.424,85	8,50%
ΔΔ	2.349.339,33	64,82%	192.709,76	84,31%
ΑΝ				
ΔΑ	473,17	0,01%		
ΠΔ				
ΣΥΝΟΛΟ	**3.624.260,00**	**100%**	**228.559,98**	**100%**

Πίνακας 5.12: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 3.

Η ίδια Συνταγματική εκτροπή επαναλαμβάνεται συστηματικά και στα υπόλοιπα υποέργα. Συγκεκριμένα, ο Πίνακα 5.10 για το **Υποέργο 1 απογράφει 2.365,26 τ.μ. εκχερσωμένων δασικών εκτάσεων (ΔΑ) στην Περιοχή Ενδιαφέροντος.**

ΥΠΟΕΡΓΟ 1				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (Πλατείες Α/Γ, νέα οδοποιία, Υ/Σ και περιοχή τοποθέτησης συσσωρευτών & κέντρου ελέγχου)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΔΔ	2.635.129,77	88,331%	168.647,82	81,37%
ΔΑ	2.365,26	0,079%	-	-
ΑΔ	224.056,07	7,511%	26.259,23	12,67%
ΑΑ	121.682,41	4,079%	12.346,65	5,96%
ΣΥΝΟΛΟ	**2.983.233,50**	**100%**	**207.253,69**	**100,00%**

Πίνακας 5.10: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 1.

Παράλληλα, ο Πίνακας 5.14 για το **Υποέργο 5 αποκαλύπτει τον καθολικό εγκλωβισμό εκατοντάδων επιπλέον στρεμμάτων προστατευόμενης γης, απογράφοντας στην Περιοχή Ενδιαφέροντος 425.247,52 τ.μ. αναδασωτέων ανέκαθεν δασικών εκτάσεων [ΔΔ (ΑΝ)], 6.170,94 τ.μ. αναδασωτέων εκχερσωμένων δασικών εκτάσεων [ΔΑ (ΑΝ)], 195.702,61 τ.μ. αναδασωτέων εκτάσεων δασωμένων αγρών [ΑΔ (ΑΝ)] και 5.738,70 τ.μ. αναδασωτέων μη δασικών εκτάσεων [ΑΑ (ΑΝ)], ενώ στη στενή Ζώνη Κατάληψης επεμβαίνει άμεσα σε 19.064,15 τ.μ. αναδασωτέων ανέκαθεν δασικών εκτάσεων [ΔΔ (ΑΝ)] και 24.260,06 τ.μ. αναδασωτέων εκτάσεων δασωμένων αγρών [ΑΔ (ΑΝ)] και 326,81 τ.μ. αναδασωτέων μη δασικών εκτάσεων [ΑΑ (ΑΝ)].**

ΥΠΟΕΡΓΟ 5				
ΔΑΣΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ	Περιοχή Ενδιαφέροντος		Ζώνη κατάληψης επεμβάσεων (πλατείες Α/Γ, ζώνη κατάληψης οδοποιίας, κέντρο ελέγχου, περιοχή εγκατάστασης Υ/Σ)	
	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί της συνολικής Π.Ε. (%)	Εμβαδό τμήματος (τ.μ.)	Ποσοστό επί των συνολικών επεμβάσεων (%)
ΔΔ	3.564.287,80	44,235%	169.193,45	45,531%
ΔΔ (ΑΝ)	425.247,52	5,278%	19.064,15	5,130%
ΔΑ	117.712,21	1,461%	13.856,91	3,729%
ΔΑ (ΑΝ)	6.170,94	0,077%	-	-
ΑΔ	2.110.506,17	26,193%	94.495,43	25,429%
ΑΔ (ΑΝ)	195.702,61	2,429%	24.260,06	6,528%
ΑΑ	1.628.783,86	20,214%	50.406,09	13,565%
ΑΑ (ΑΝ)	5.738,70	0,071%	326,81	0,088%
ΠΑ	3.457,18	0,043%	-	-
ΣΥΝΟΛΟ	**8.057.606,99**	**100%**	**371.602,89**	**100%**

Πίνακας 5.14: Πίνακας συνολικών εκτάσεων και προτεινόμενων επεμβάσεων του υποέργου 5.

<u>Η επιλεκτική αυτή χωροθέτηση, που αντιμετωπίζει τις προστατευόμενες εκτάσεις με δύο μέτρα και δύο σταθμά, συγκρούεται με το άρθρο 45 παρ. 3 του Ν. 998/1979 και το Άρθρο 117 παρ. 3 του Συντάγματος, καθώς στερεί από την περιβαλλοντική κρίση την απαιτούμενη νόμιμη, βέβαιη και ενιαία αιτιολογία. Η Διοίκηση δεν δύναται νομικά να υιοθετήσει μια ΜΠΕ που χρησιμοποιεί κατά το δοκούν δύο μέτρα και δύο σταθμά για την προστασία του δημοσίου δασικού πλούτου.</u>

Η μεθοδολογική παραπειστικότητα καθίσταται καθολική, καθώς η συνοδεύουσα Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ) του Υποέργου 3 στηρίχθηκε σε εσφαλμένη τεχνική προϋπόθεση, αποφαινόμενη ρητά ότι τα συνοδά έργα του Σταθμού δεν αναμένεται να προκαλέσουν κάποια επίπτωση στην περιοχή εγκατάστασης και στην ακεραιότητά της, λόγω της δήθεν *«χρήσης υφιστάμενου οδικού δικτύου».* **Η εν λόγω παραδοχή της ΕΟΑ** συνιστά απροκάλυπτη συγκάλυψη της πραγματικότητας, καθώς **έρχεται σε πλήρη αντιδιαστολή με τα τεχνικά στοιχεία της ίδιας της ΜΠΕ**, τα οποία αποκαλύπτουν μια εκτεταμένη καταστροφή των ορεινών όγκων. Συγκεκριμένα, η κατασκευή του

έργου προϋποθέτει ιδιαίτερα εκτεταμένες επεμβάσεις νέας οδοποιίας και διαπλάτυνσης υφιστάμενων δρόμων.

Ειδικότερα, για το **Υποέργο 1 προβλέπεται νέα οδοποιία συνολικού μήκους 2.445,18 m, με πλάτος καταστρώματος 5 m και μέγιστη κλίση 12%, καθώς και εκσκαφές και ορύξεις συνολικού όγκου 15.557 m³** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.2.6, Πίνακες 6.26–6.27, σ. 311–312).

ΟΔΟΠΟΙΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)	ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ
Νέα διάνοιξη οδοποιίας	2.445,18	Νέα χάραξη δρόμου με μέγιστη κλίση 12% και πλάτος καταστρώματος 5 μέτρων

Πίνακας 6.26: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων οδοποιίας.

Εκτίμηση χωματισμών νέας οδοποιίας

Εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες & (m^3)	15.557
Ορυξη σε έδαφος βραχώδες (m^3)	
Επίχωμα (m^3)	13.786
Διάστρωση υλικού υπόβασης (m^3)	1.223
Διάστρωση υλικού βάσης (m^3)	1.223

Πίνακας 6.27: Χωματισμοί νέας διάνοιξης οδοποιίας.

Για το **Υποέργο 3, αντί για τη χρήση «υφιστάμενου δικτύου» που ψευδώς υιοθετεί η ΕΟΑ, προβλέπονται 28.374,14 m νέας οδοποιίας με μέγιστη κλίση 12%, προστίθενται επιπλέον 11.443,28 m διαπλάτυνσης υφιστάμενων δρόμων και 483,34 m νέου τρακτερόδρομου, ενώ μόνο οι εκσκαφές και ορύξεις της νέας οδοποιίας εκτιμώνται σε 247.862 m³** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.2.6, Πίνακες 6.28–6.32, σ.318–321).

Οι σαρωτικές αυτές διανοίξεις, εκσκαφές και ισοπεδώσεις κορυφογραμμών εκτελούνται εντός κρίσιμων οικολογικών διαδρόμων που εξασφαλίζουν την επικοινωνία της άγριας πανίδας μεταξύ των μεγάλων ορεινών όγκων. Ακόμη και για τα τμήματα του έργου που χωροθετούνται εκτός των στενών ορίων του δικτύου Natura 2000, η παράλειψη ποσοτικού προσδιορισμού των επιπτώσεων της οδοποιίας παραβιάζει το άρθρο 6 παρ. 3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και το άρθρο 20 του Ν. 1650/1986. Βάσει της πάγιας νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ 1542/2017), **η υποχρέωση αυστηρής προστασίας των ζωτικών ενδιαιτημάτων και των πεδίων τροφοληψίας της άγριας ορνιθοπανίδας ισχύει εξίσου εντός και εκτός των ορίων Natura, όταν**

οι επεμβάσεις προκαλούν σωρευτικό φραγμό και κατακερματισμό της οικολογικής συνέχειας.

ΟΔΟΠΟΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)		ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ
Νέα διάνοιξη οδοποιίας	ΘΕΣΗ: ΠΟΥΛΙΟΝΕΡΙ	3.553,60	Νέα χάραξη δρόμου με μέγιστη κλίση 12% και πλάτος καταστρώματος 5 μέτρων
	ΘΕΣΗ: ΣΟΥΡΜΠΑΣ	5.824,82	
	ΘΕΣΗ: ΚΡΑΝΙΑ	10.903,95	
	ΘΕΣΗ: ΠΑΝΑΓΙΑ	8.091,77	
ΣΥΝΟΛΟ	28.374,14		

Πίνακας 6.28: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων οδοποιίας ανά θέση υποέργου 3.

Εκτίμηση χωματισμών νέας οδοποιίας:

	ΘΕΣΗ: ΠΟΥΛΙΟΝΕΡΙ	ΘΕΣΗ: ΣΟΥΡΜΠΑΣ	ΘΕΣΗ: ΚΡΑΝΙΑ	ΘΕΣΗ: ΠΑΝΑΓΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
Εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες & (m^3)	22.964	47.887	114.615	62.396	247.862
Ορυξη σε έδαφος βραχώδες (m^3)					
Επίχωμα (m^3)	14.828	38.956	64.987	47.918	166.689
Διάστρωση υλικού υπόβασης (m^3)	1.777	3.154	5.452	4.046	14.429
Διάστρωση υλικού βάσης (m^3)	1.777	3.154	5.452	4.046	14.429

Πίνακας 6.29: Χωματισμοί νέας διάνοιξης οδοποιίας ανά θέση υποέργου 3.

ΟΔΟΠΟΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)		ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ
Διαπλάτυνση υφιστάμενης οδοποιίας	ΘΕΣΗ: ΠΟΥΛΙΟΝΕΡΙ	3.894,52	Διαπλάτυνση δρόμου κατά 5 μέτρα
	ΘΕΣΗ: ΣΟΥΡΜΠΑΣ	3.488,54	
	ΘΕΣΗ: ΚΡΑΝΙΑ	1417,16	
	ΘΕΣΗ: ΠΑΝΑΓΙΑ	2.643,06	
ΣΥΝΟΛΟ	11.443,28		

Πίνακας 6.30: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας ανά θέση υποέργου 3.

Εκτίμηση χωματισμών διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας:

	ΘΕΣΗ: ΠΟΥΛΙΟΝΕΡΙ	ΘΕΣΗ: ΣΟΥΡΜΠΑΣ	ΘΕΣΗ: ΚΡΑΝΙΑ	ΘΕΣΗ: ΠΑΝΑΓΙΑ	ΣΥΝΟΛΟ
Εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες & (m^3)	18.104	21.088	15.280	20.990	75.462
Ορυξη σε έδαφος βραχώδες (m^3)					
Επίχωμα (m^3)	7.676	10.773	12.688	16.523	47.660
Διάστρωση υλικού υπόβασης (m^3)	1.947	1.744	709	1.322	5.722
Διάστρωση υλικού βάσης (m^3)	1.947	1.744	709	1.322	5.722

Πίνακας 6.31: Χωματισμοί διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας ανά θέση.

Αναλυτικά οι επεμβάσεις της νέας διάνοιξης του τρακτερόδρομου παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα:

ΟΔΟΠΟΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)	ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ
Νέα διάνοιξη τρακτερόδρομου	483,34	Νέα χάραξη τρακτερόδρομου με μέγιστη κλίση 25% και πλάτος καταστρώματος 3 μέτρων

Πίνακας 6.32: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων νέας διάνοιξης τρακτερόδρομου.

Για το **Υποέργο 5 προβλέπονται 6.027,48 m νέας οδοποιίας και 9.914,27m διαπλάτυνσης υφιστάμενων δρόμων** (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.2.6, Πίνακες 6.33–6.36, σ. 324–326).

ΟΔΟΠΟΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)		ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΑΣ
Νέα διάνοιξη οδοποιίας	**ΘΕΣΗ: ΜΠΡΙΝΙΑ**	1.539,40	Νέα χάραξη δρόμου με μέγιστη κλίση 12% και πλάτος καταστρώματος 5 μέτρων
	ΘΕΣΗ: ΓΥΜΝΟΡΡΑΧΗ	4.488,08	
ΣΥΝΟΛΟ	**6.027,48**		

Πίνακας 6.33: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων οδοποιίας ανά θέση υποέργου 5.

Εκτίμηση χωματισμών νέας οδοποιίας:

	ΘΕΣΗ: ΜΠΡΙΝΙΑ	ΘΕΣΗ: ΓΥΜΝΟΡΡΑΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ
Εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες & (m^3)	8.665,36	31.467,64	40.133
Ορυξη σε έδαφος βραχώδες (m^3)			
Επίχωμα (m^3)	6.754,32	14.816,28	21.570,60
Διάστρωση υλικού υπόβασης (m^3)	770.00	2.244,00	3.014,00
Διάστρωση υλικού βάσης (m^3)	770.00	2.244,00	3.014,00

Πίνακας 6.34: Χωματισμοί νέας διάνοιξης οδοποιίας ανά θέση υποέργου 5.

ΟΔΟΠΟΙΙΑ	ΜΗΚΟΣ (m)		ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΟΔΟΠΟΙΙΑΣ
Διαπλάτυνση υφιστάμενης οδοποιίας	ΘΕΣΗ: ΜΠΡΙΝΙΑ	7.402,26	Διαπλάτυνση δρόμου κατά 5 μέτρα
	ΘΕΣΗ: ΓΥΜΝΟΡΡΑΧΗ	2.512,01	
ΣΥΝΟΛΟ	9.914,27		

Πίνακας 6.35: Εκτίμηση απαιτούμενων έργων διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας ανά θέση υποέργου 5.

Εκτίμηση χωματισμών διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας:

	ΘΕΣΗ: ΜΠΡΙΝΙΑ	ΘΕΣΗ: ΓΥΜΝΟΡΡΑΧΗ	ΣΥΝΟΛΟ
Εκσκαφή σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες & (m^3)	64.487,74	13.508,37	77.996,11
Όρυξη σε έδαφος βραχώδες:			
Επίχωμα:	55.254,69	7.814,31	63.069,00
Διάστρωση υλικού υπόβασης:	3.701,00	1.256,00	4.957,00
Διάστρωση υλικού βάσης:	3.701,00	1.256,00	4.957,00

Πίνακας 6.36: Χωματισμοί διαπλάτυνσης υφιστάμενης οδοποιίας ανά θέση υποέργου 5.

Συνολικά, μόνο για τα **Υποέργα 1, 3 και 5 προβλέπονται τουλάχιστον 36,85 km νέων δρόμων, 21,36 km διαπλατύνσεων και επιπλέον νέα διάνοιξη τρακτερόδρομου.**

Για το Υποέργο 7 απαιτείται η διαμόρφωση ζωνών προσωρινής πρόσβασης συνολικού μήκους 18.095 m με πλάτος καταστρώματος 3m, οι οποίες συνεπάγονται 94.870 m³ ορυγμάτων και 34.948 m³ επιχωμάτων εντός εκτάσεων που διέπονται από τις διατάξεις της δασικής νομοθεσίας (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.2.6, Πίνακες 6.37–6.40, σ. 329–331).

ΕΡΓΟ	ΜΗΚΟΣ (m)	ΖΩΝΗ ΧΡΗΣΗΣ (m^2)	ΟΡΥΓΜΑΤΑ (m^3)	ΕΠΙΧΩΜΑΤΑ (m^3)	ΔΙΑΦΟΡΑ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ – ΕΠΙΧΩΜΑΤΩΝ (m^3)
ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΖΩΝΗ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΓΜΥΥΤ	18.095	54.285	94.870	34.948	59.922

Πίνακας 6.37: Συγκεντρωτικά στοιχεία ζωνών πρόσβασης στους πυλώνες για την κατασκευή ΓΜΥΥΤ.

Η προσπάθεια του φορέα να υποβαθμίσει την περιβαλλοντική βαρύτητα του έργου αποτυπώνεται στον ισχυρισμό ότι οι εν λόγω δίοδοι *«χαρακτηρίζονται ως προσωρινού χαρακτήρα επεμβάσεις... και δεν θεωρούνται δασική οδοποιία», με*

την υπόσχεση ότι «σε μικρό χρονικό διάστημα από την περάτωση του έργου... θα ενσωματωθούν ξανά με το περιβάλλον». Ωστόσο, από τους Πίνακες 6.38-6.40 προκύπτει μεγάλη σημειακή επιβάρυνση που αντιστοιχεί σε βαριά τεχνικά έργα και επιφέρει μόνιμη αλλοίωση του αναγλύφου, όταν μόνο για την πρόσβαση στον πυλώνα Π57 του Τμήματος Β απαιτούνται 5.496 m³ ορυγμάτων, ενώ για την πρόσβαση στους πυλώνες Π111–Π113 του Τμήματος Γ απαιτούνται 17.634 m³ ορυγμάτων. Τα μεγέθη αυτά αποδεικνύουν ότι η υπόσχεση του φορέα για δήθεν αυτόματη επανενσωμάτωση των διόδων στο περιβάλλον σε μικρό χρονικό διάστημα είναι εντελώς αβάσιμη.

Αναλυτικότερα ανά τμήμα της Εναέριας Γραμμής:

	ΠΡΟΣΒΑΣΗ - ΑΡ. ΠΥΛΩΝΑ	ΜΗΚΟΣ (m)	ΟΓΚΟΣ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ (m3)	ΟΓΚΟΣ ΕΠΙΧΩΜΑΤΩΝ (m3)
	Π46 από Π45	487	4.140	5.676
	Π45 από Π44	272	1.140	439
	Π44	686	5.339	412

Απόσπασμα Πίνακα 6.38: για την πρόσβαση στους πυλώνες του τμήματος Α της Εναέριας Γραμμής (ΜΠΕ, σ.329-330).

	ΠΡΟΣΒΑΣΗ - ΑΡ. ΠΥΛΩΝΑ	ΜΗΚΟΣ (m)	ΟΓΚΟΣ ΟΡΥΓΜΑΤΩΝ (m3)	ΟΓΚΟΣ ΕΠΙΧΩΜΑΤΩΝ (m3)
ΤΜΗΜΑ Γ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΓΡΑΜΜΗΣ (Π97 – Π134)	Π131-132	407	997	193
	Π130	169	296	946
	Π129	261	673	697
	Π127 – Π128	665	2.229	1.264
	Π126	182	459	150
	Π125	208	230	185
	Π124	171	358	73
	Π118-123	1.969	10.529	3.245
	Π115 - Π117	589	3.469	1.176
	Π114	337	847	613
	Π111 - Π113	1.697	17.634	2.191
	Π110	590	5.084	3.284
	Π109	94	1.007	41
	Π108	67	275	353
	Π106	60	281	406
	Π105	198	2.910	3.278
	Π104	77	102	496
	Π102	272	1.248	510
	Π100	396	4.030	882
	Π98 – Π99	627	4.256	430
ΣΥΝΟΛΟ ΤΜΗΜΑ Γ		9.034	56.915	20.412

Πίνακας 6.40: Στοιχεία ζωνών πρόσβασης στους πυλώνες του τμήματος Γ της Εναέριας Γραμμής.

Παρά την έκταση των παραπάνω επεμβάσεων, η ΜΠΕ αναγνωρίζει ρητώς ότι οι τελικοί υπολογισμοί των χωματισμών, των νέων διανοίξεων και των διαπλατύνσεων θα προκύψουν από την Οριστική Μελέτη Οδοποιίας και δηλώνει ότι η αναλυτική μελέτη, τα σχέδια και όλοι οι σχετικοί υπολογισμοί περιλαμβάνονται στο Κεφάλαιο 13 (ΜΠΕ, Τεύχος 2, ενότητα 6.2.6, σ.313 και 321).

Ωστόσο, στην Ενότητα 13.1.2, σ.784, υπό τον τίτλο *«Μελέτες Νέας Διάνοιξης Οδοποιίας για τα υποέργα 1, 3 & 5»*, ο φάκελος παρουσιάζει μια απόλυτα κενή σελίδα, στερούμενος οποιουδήποτε σχεδίου ή υπολογισμού. **Η κραυγαλέα απουσία ουσιωδών στοιχείων συνιστά βαρύτατη μεθοδολογική πλημμέλεια που καθιστά τη διαδικασία της δημόσιας διαβούλευσης νομικά ανυπόστατη. Καθώς ο φάκελος στερείται οριστικών**

<u>χαράξεων, μηκοτομών και τεκμηρίωσης της ευστάθειας των πρανών για τα 36,85 χιλιόμετρα νέων δρόμων, η αδειοδοτούσα αρχή και οι γνωμοδοτούσες υπηρεσίες εμποδίζονται αντικειμενικά από το να διαμορφώσουν έγκυρη περιβαλλοντική κρίση, παραβιάζοντας ευθέως το άρθρο 11 παρ. 4 του Ν. 4014/2011</u>.

Αμέσως μετά, στην ενότητα 13.2, αναφέρεται απλώς ότι κατά την εκπόνηση της ΜΠΕ *«δεν δημιουργήθηκαν προβλήματα»* (ΜΠΕ, Τεύχος 4, σ.785). **Κατά συνέπεια, δεν έχουν υποβληθεί οι εξειδικευμένες μελέτες στις οποίες παραπέμπει ρητώς η ΜΠΕ και από τις οποίες, σύμφωνα με το κείμενό της, θα προέκυπταν οι τελικοί υπολογισμοί**. Δεν παρουσιάζονται οριστικές χαράξεις, μηκοτομές και κατά πλάτος τομές ανά τμήμα, αναλυτικοί υπολογισμοί εκσκαφών και επιχώσεων, τεκμηρίωση της ευστάθειας των πρανών, ειδικός σχεδιασμός των έργων αποστράγγισης και ασφαλής αξιολόγηση του κινδύνου διάβρωσης και μεταφοράς φερτών υλικών. Οι τυπικές διατομές και οι προκαταρκτικές εκτιμήσεις του Κεφαλαίου 6 δεν μπορούν να υποκαταστήσουν τις οριστικές και εξειδικευμένες μελέτες που η ίδια η ΜΠΕ δηλώνει ότι είναι αναγκαίες.

Η παράλειψη είναι ουσιώδης, διότι χωρίς τις συγκεκριμένες μελέτες δεν μπορεί να επαληθευτεί η πραγματική έκταση των καταλήψεων, των εκχερσώσεων και των χωματουργικών εργασιών ούτε να αξιολογηθούν με ασφάλεια οι επιπτώσεις στο ανάγλυφο, στις δασικές εκτάσεις, στη βλάστηση, στα υδατορέματα, στην επιφανειακή απορροή και στη σταθερότητα των εδαφών. **<u>Συνεπώς, η περιβαλλοντική αξιολόγηση της οδοποιίας στηρίζεται σε προκαταρκτικές παραδοχές και σε μελέτες που, παρά τη ρητή παραπομπή της ΜΠΕ, δεν περιλαμβάνονται στον υποβληθέντα φάκελο.</u>**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

Στο παρόν προσαρτάται και αποτελεί αναπόσπαστο υποστηρικτικό στοιχείο των παρατηρήσεων το τεχνικό υπόμνημα της πυρηνικής ιατρού κας Χάρις Γιαννοπούλου με τίτλο:

«Συστήματα Αποθήκευσης Ενέργειας με Μπαταρίες Ιόντων Λιθίου (Li-ion Battery Energy Storage Systems – BESS) – Πυρκαγιές, μηχανισμοί εκδήλωσης και βασικές αρχές ασφάλειας»

Το υπόμνημα προσκομίζεται προς τεχνική τεκμηρίωση των ειδικών κινδύνων που συνδέονται με εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας μεγάλης κλίμακας με

μπαταρίες ιόντων λιθίου και ιδίως προς υποστήριξη της ανάγκης ειδικής μελέτης ασφάλειας, σχεδίου έκτακτης ανάγκης και αναλυτικής εκτίμησης των περιβαλλοντικών συνεπειών σε περίπτωση θερμικής διαφυγής, πυρκαγιάς, έκρηξης ή έκλυσης τοξικών προϊόντων καύσης.

Πυρκαγιές – Μηχανισμοί εκδήλωσης και βασικές αρχές ασφάλειας

Η συνεχώς αυξανόμενη διείσδυση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας έχει οδηγήσει σε ταχεία ανάπτυξη των Συστημάτων Αποθήκευσης Ενέργειας με Μπαταρίες (Battery Energy Storage Systems – BESS), τα οποία χρησιμοποιούνται για την εξισορρόπηση του ηλεκτρικού δικτύου, την αποθήκευση πλεονάζουσας ηλεκτρικής ενέργειας και τη βελτίωση της ευστάθειας του ενεργειακού συστήματος. Σήμερα, η επικρατέστερη τεχνολογία είναι οι μπαταρίες ιόντων λιθίου (Li-ion), λόγω της υψηλής ενεργειακής πυκνότητας, της μεγάλης διάρκειας ζωής και του υψηλού βαθμού απόδοσής τους. Παρά τα σημαντικά πλεονεκτήματα της τεχνολογίας αυτής, οι εγκαταστάσεις μεγάλης κλίμακας παρουσιάζουν ιδιαίτερους κινδύνους ασφάλειας, οι οποίοι συνδέονται κυρίως με την πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς ή έκρηξης.

Οι πυρκαγιές σε συστήματα Li-ion BESS διαφέρουν ουσιαστικά από τις πυρκαγιές συμβατικών βιομηχανικών εγκαταστάσεων. Χαρακτηρίζονται από υψηλή θερμική ένταση, μεγάλη διάρκεια, δυσκολία κατάσβεσης, πιθανότητα επαναναφλέξεων ακόμη και αρκετές ώρες ή ημέρες μετά την αρχική κατάσβεση, καθώς και από την έκλυση μεγάλου αριθμού τοξικών αερίων και άλλων επικίνδυνων προϊόντων καύσης. Για τον λόγο αυτό, η αξιολόγηση των κινδύνων από εγκαταστάσεις BESS δεν περιορίζεται μόνο στην πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς, αλλά επεκτείνεται στις πιθανές επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία, το φυσικό περιβάλλον και την πολιτική προστασία.

1. Μηχανισμοί εκδήλωσης πυρκαγιάς

Η εκδήλωση πυρκαγιάς σε συστήματα αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρίες λιθίου μπορεί να προκύψει μέσω διαφορετικών μηχανισμών, οι οποίοι συχνά αλληλοσυνδέονται. Αν και η τεχνολογία εξελίσσεται συνεχώς και τα σύγχρονα συστήματα διαθέτουν πολλαπλά επίπεδα προστασίας, καμία τεχνολογία δεν μπορεί να θεωρηθεί απολύτως απαλλαγμένη από τον κίνδυνο αστοχίας.

1.1 Θερμική διαφυγή (Thermal Runaway)

Η σημαντικότερη αιτία εκδήλωσης πυρκαγιάς στις μπαταρίες ιόντων λιθίου είναι η λεγόμενη θερμική διαφυγή (thermal runaway). Πρόκειται για μία αυτοτροφοδοτούμενη εξώθερμη διαδικασία, κατά την οποία η αύξηση της θερμοκρασίας μιας κυψέλης προκαλεί διαδοχικές χημικές αντιδράσεις που παράγουν ακόμη μεγαλύτερη ποσότητα θερμότητας. Όταν η παραγόμενη θερμότητα υπερβεί την ικανότητα του συστήματος να την απομακρύνει, η θερμοκρασία αυξάνεται ταχύτατα, οδηγώντας σε αποσύνθεση του οργανικού

ηλεκτρολύτη, παραγωγή εύφλεκτων αερίων, απότομη αύξηση της εσωτερικής πίεσης και τελικά σε ανάφλεξη ή έκρηξη της κυψέλης.

Ιδιαίτερα κρίσιμο χαρακτηριστικό της θερμικής διαφυγής είναι ότι η διαδικασία δεν περιορίζεται συνήθως σε μία μόνο κυψέλη. Η θερμότητα που παράγεται μεταδίδεται στις γειτονικές κυψέλες (cell-to-cell propagation), ενεργοποιώντας αντίστοιχες εξώθερμες αντιδράσεις και δημιουργώντας μία αλυσιδωτή διαδικασία που μπορεί να οδηγήσει στην πλήρη καταστροφή ολόκληρης της συστοιχίας μπαταριών. Η εξέλιξη αυτή είναι εξαιρετικά ταχεία και συχνά δύσκολο να ανακοπεί ακόμη και με άμεση επέμβαση των συστημάτων πυροπροστασίας.

Η θερμική διαφυγή μπορεί να πυροδοτηθεί από διάφορους παράγοντες, όπως κατασκευαστικές ατέλειες, υπερφόρτιση, υπερεκφόρτιση, εσωτερικά ή εξωτερικά βραχυκυκλώματα, μηχανική καταπόνηση, διάτρηση της κυψέλης, γήρανση των υλικών ή έκθεση σε υψηλές θερμοκρασίες περιβάλλοντος. Η πιθανότητα εμφάνισης αυξάνεται όταν συνυπάρχουν περισσότεροι από ένας επιβαρυντικοί παράγοντες.

1.2 Ηλεκτροχημική αστάθεια

Οι μπαταρίες ιόντων λιθίου αποθηκεύουν πολύ μεγάλη ποσότητα ηλεκτροχημικής ενέργειας σε σχετικά μικρό όγκο. Η υψηλή αυτή ενεργειακή πυκνότητα αποτελεί βασικό πλεονέκτημα της τεχνολογίας, ταυτόχρονα όμως αυξάνει σημαντικά τις απαιτήσεις ασφαλούς σχεδιασμού και λειτουργίας.

Κάθε κυψέλη περιέχει ταυτόχρονα το καύσιμο υλικό (άνοδο) και τον οξειδωτικό παράγοντα (κάθοδο), τα οποία βρίσκονται σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, διαχωριζόμενα μόνο από ένα λεπτό διαχωριστικό και τον οργανικό ηλεκτρολύτη. Υπό φυσιολογικές συνθήκες η ηλεκτροχημική αντίδραση εξελίσσεται ελεγχόμενα και η χημική ενέργεια μετατρέπεται σταδιακά σε ηλεκτρική. Σε περίπτωση όμως αστοχίας του συστήματος, τα υλικά αυτά μπορούν να αντιδράσουν ανεξέλεγκτα μεταξύ τους, μετατρέποντας μέσα σε ελάχιστο χρόνο τη χημική ενέργεια σε θερμότητα και αέρια προϊόντα καύσης. Η ταχεία αυτή απελευθέρωση ενέργειας αποτελεί έναν από τους βασικούς λόγους για τους οποίους οι πυρκαγιές των BESS παρουσιάζουν τόσο μεγάλη ένταση.

1.3 Σχηματισμός δενδριτών λιθίου

Ένας από τους σημαντικότερους μηχανισμούς που προηγούνται της θερμικής διαφυγής είναι ο σχηματισμός μεταλλικών δενδριτών λιθίου. Πρόκειται για λεπτές μεταλλικές δομές που αναπτύσσονται στην επιφάνεια των ηλεκτροδίων κατά τη διάρκεια επαναλαμβανόμενων κύκλων φόρτισης και εκφόρτισης ή σε συνθήκες ακατάλληλης λειτουργίας.

Οι δενδρίτες μπορούν να διαπεράσουν το διαχωριστικό μεταξύ ανόδου και καθόδου, προκαλώντας εσωτερικό βραχυκύκλωμα. Η τοπική υπερθέρμανση που ακολουθεί επιταχύνει τις εξώθερμες χημικές αντιδράσεις και μπορεί να

αποτελέσει το έναυσμα για την έναρξη της θερμικής διαφυγής. Αν και οι σύγχρονες τεχνολογίες κατασκευής έχουν μειώσει τη συχνότητα εμφάνισης του φαινομένου, ο πλήρης έλεγχος του σχηματισμού των δενδριτών δεν έχει ακόμη επιτευχθεί.

1.4 Διαφορές μεταξύ χημικών τύπων μπαταριών

Οι μπαταρίες ιόντων λιθίου δεν αποτελούν μία ενιαία κατηγορία, αλλά περιλαμβάνουν διαφορετικές χημικές συνθέσεις, όπως NMC (Lithium Nickel Manganese Cobalt Oxide), LMO (Lithium Manganese Oxide) και LFP (Lithium Iron Phosphate). Τα τελευταία χρόνια οι μπαταρίες φωσφορικού σιδήρου λιθίου (LFP) χρησιμοποιούνται ολοένα και περισσότερο στα μεγάλα συστήματα αποθήκευσης, καθώς παρουσιάζουν υψηλότερη θερμοκρασία έναρξης της θερμικής διαφυγής και μικρότερο ρυθμό αυτοθέρμανσης σε σχέση με άλλες τεχνολογίες.

Ωστόσο, η αυξημένη θερμική σταθερότητα των LFP δεν συνεπάγεται πλήρη εξάλειψη του κινδύνου. Πρόσφατες ανασκοπήσεις της διεθνούς βιβλιογραφίας επισημαίνουν ότι οι συγκεκριμένες μπαταρίες εξακολουθούν να είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε σοβαρές πυρκαγιές ή εκρήξεις, ενώ κατά την καύση τους μπορούν να εκλυθούν σημαντικές ποσότητες τοξικών αναθυμιάσεων. Επομένως, η χρήση διαφορετικής χημικής σύνθεσης μειώνει ορισμένους κινδύνους, δεν αναιρεί όμως την ανάγκη εφαρμογής αυστηρών μέτρων πρόληψης και πυροπροστασίας.

1.5 Εξωτερικοί παράγοντες

Πέρα από τους εσωτερικούς μηχανισμούς αστοχίας, πυρκαγιά μπορεί να προκληθεί και από εξωτερικά αίτια, όπως κεραυνούς, ηλεκτρικά σφάλματα, βραχυκυκλώματα, ακραίες θερμοκρασίες περιβάλλοντος, πλημμύρες, σεισμικά φαινόμενα ή μηχανικές καταπονήσεις κατά τη μεταφορά και λειτουργία του εξοπλισμού. Επιπλέον, σε περιοχές με υψηλό κίνδυνο δασικών πυρκαγιών, μία εξωτερική πυρκαγιά μπορεί να επεκταθεί στις εγκαταστάσεις BESS, ενώ αντίστροφα, μία πυρκαγιά που ξεκινά από εγκατάσταση αποθήκευσης ενέργειας μπορεί να μεταδοθεί σε γειτονικές δασικές ή αγροτικές εκτάσεις, αυξάνοντας σημαντικά το μέγεθος της καταστροφής.

2. Ιδιαιτερότητες των πυρκαγιών σε συστήματα Li-ion BESS

Οι πυρκαγιές που εκδηλώνονται σε συστήματα αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρίες ιόντων λιθίου παρουσιάζουν χαρακτηριστικά που τις διαφοροποιούν ουσιαστικά από τις πυρκαγιές συμβατικών βιομηχανικών εγκαταστάσεων ή ηλεκτρολογικού εξοπλισμού. Η ιδιαιτερότητα αυτή οφείλεται κυρίως στη μεγάλη ποσότητα αποθηκευμένης ηλεκτροχημικής ενέργειας, στη χημική σύσταση των κυψελών και στη δυνατότητα εξέλιξης του φαινομένου της θερμικής διαφυγής ακόμη και χωρίς εξωτερική πηγή θερμότητας.

Σε αντίθεση με μια συμβατική πυρκαγιά, όπου η απομάκρυνση της πηγής καυσίμου ή η μείωση της θερμοκρασίας μπορεί να οδηγήσει σχετικά γρήγορα στην κατάσβεση, στις μπαταρίες λιθίου η θερμότητα παράγεται στο εσωτερικό των κυψελών από συνεχείς εξώθερμες χημικές αντιδράσεις. Για τον λόγο αυτό, ακόμη και όταν η εξωτερική φλόγα έχει κατασβεστεί, η εσωτερική αντίδραση μπορεί να συνεχίζεται, προκαλώντας αναζωπύρωση αρκετές ώρες ή ακόμη και ημέρες αργότερα. Το φαινόμενο αυτό έχει καταγραφεί σε αρκετά πραγματικά περιστατικά διεθνώς και αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις για τις πυροσβεστικές υπηρεσίες.

Η εξάπλωση της θερμικής διαφυγής από μία κυψέλη στις γειτονικές (cell-to-cell propagation) αποτελεί επίσης ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των μεγάλων εγκαταστάσεων BESS. Καθώς οι κυψέλες βρίσκονται σε πολύ μικρή απόσταση μεταξύ τους, η θερμότητα που αναπτύσσεται μπορεί να μεταδοθεί γρήγορα σε ολόκληρη τη συστοιχία, αυξάνοντας σημαντικά την ένταση και τη διάρκεια της πυρκαγιάς. Σε εγκαταστάσεις μεγάλης ισχύος, όπου χιλιάδες κυψέλες βρίσκονται συγκεντρωμένες στον ίδιο χώρο, η διαδικασία αυτή μπορεί να οδηγήσει σε καταστροφή ολόκληρης της μονάδας.

2.1 Δυσκολίες κατάσβεσης

Η αντιμετώπιση μιας πυρκαγιάς σε εγκατάσταση Li-ion BESS θεωρείται ιδιαίτερα απαιτητική. Οι συμβατικές τεχνικές πυρόσβεσης συχνά αποδεικνύονται ανεπαρκείς, καθώς η θερμότητα παράγεται στο εσωτερικό των κυψελών και όχι μόνο στην επιφάνεια της φλόγας.

Η χρήση νερού συμβάλλει κυρίως στην ψύξη των γειτονικών κυψελών και στον περιορισμό της μετάδοσης της θερμικής διαφυγής, χωρίς όμως να διακόπτει απαραίτητα την εσωτερική χημική αντίδραση της κυψέλης που έχει ήδη αστοχήσει. Επιπλέον, έχουν εκφραστεί προβληματισμοί ότι η παρουσία νερού κατά την καύση μπορεί, υπό ορισμένες συνθήκες, να αυξήσει την παραγωγή ορισμένων επικίνδυνων αερίων, όπως το υδροφθόριο (HF), το μονοξείδιο του άνθρακα (CO) και το υδρογόνο.

Η εμπειρία από μεγάλα περιστατικά έχει οδηγήσει αρκετές πυροσβεστικές υπηρεσίες στην εφαρμογή στρατηγικής περιορισμού της πυρκαγιάς (containment), αντί της άμεσης κατάσβεσης. Στην πράξη, η μονάδα που έχει αναφλεγεί συχνά αφήνεται να ολοκληρώσει τον κύκλο καύσης της, ενώ οι προσπάθειες επικεντρώνονται στην προστασία των γειτονικών μονάδων και στην αποτροπή εξάπλωσης της πυρκαγιάς. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να μειώνει τον κίνδυνο για τους πυροσβέστες, συνεπάγεται όμως μεγαλύτερη διάρκεια καύσης και παρατεταμένη έκλυση ρύπων στο περιβάλλον.

Επιπλέον, πολλές πυρκαγιές απαιτούν πολύ μεγάλες ποσότητες νερού για αρκετές ώρες ή ακόμη και ημέρες, γεγονός που δημιουργεί σημαντικές επιχειρησιακές δυσκολίες, ιδιαίτερα σε απομακρυσμένες περιοχές ή σε περιοχές με περιορισμένους υδατικούς πόρους. Το νερό πυρόσβεσης, μετά την

επαφή του με τα προϊόντα καύσης, μπορεί να επιβαρυνθεί με βαρέα μέταλλα, ηλεκτρολύτες και άλλες χημικές ενώσεις, απαιτώντας ειδική διαχείριση προκειμένου να αποφευχθεί η ρύπανση του εδάφους και των υδάτων.

2.2 Κίνδυνοι για τους πυροσβέστες και τα συνεργεία αντιμετώπισης

Οι εγκαταστάσεις BESS δημιουργούν ιδιαίτερους κινδύνους για το προσωπικό έκτακτης ανάγκης. Εκτός από τις υψηλές θερμοκρασίες και την πιθανότητα εκρήξεων, οι πυροσβέστες εκτίθενται σε μεγάλο αριθμό τοξικών αερίων και επικίνδυνων χημικών ουσιών που παράγονται κατά τη θερμική αποδόμηση των κυψελών.

Ιδιαίτερη σημασία έχει η πιθανότητα αιφνίδιας έκρηξης λόγω ταχείας συσσώρευσης εύφλεκτων αερίων στο εσωτερικό των μονάδων αποθήκευσης. Η έκρηξη αυτή μπορεί να συμβεί ακόμη και μετά από χρονική περίοδο φαινομενικής σταθεροποίησης της πυρκαγιάς, γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα επικίνδυνη την προσέγγιση του χώρου χωρίς κατάλληλη αξιολόγηση του κινδύνου.

Για τον λόγο αυτό, οι διεθνείς κατευθυντήριες οδηγίες δίνουν ιδιαίτερη έμφαση στη χρήση πλήρους ατομικού προστατευτικού εξοπλισμού, στην παρακολούθηση των συγκεντρώσεων τοξικών αερίων, στη διατήρηση ασφαλών αποστάσεων και στην εφαρμογή ειδικών πρωτοκόλλων επέμβασης για εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας.

2.3 Περιβαλλοντικές συνέπειες ενός μεγάλου συμβάντος

Η εμπειρία από μεγάλης κλίμακας πυρκαγιές σε εγκαταστάσεις BESS δείχνει ότι οι συνέπειες δεν περιορίζονται στον χώρο της εγκατάστασης. Ανάλογα με το μέγεθος του συμβάντος και τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες, μπορεί να απαιτηθεί η λήψη μέτρων πολιτικής προστασίας σε σημαντική απόσταση από το σημείο της πυρκαγιάς.

Μεταξύ των συνηθέστερων μέτρων περιλαμβάνονται η εκκένωση οικισμών, η απαγόρευση κυκλοφορίας σε γειτονικούς δρόμους, η παραμονή των κατοίκων σε κλειστούς χώρους με κλειστά παράθυρα και συστήματα εξαερισμού, καθώς και η απαγόρευση πρόσβασης στον χώρο της εγκατάστασης μέχρι να ολοκληρωθεί η ψύξη και η περιβαλλοντική αποτίμηση. Σε αρκετές περιπτώσεις έχουν επιβληθεί προσωρινοί περιορισμοί στην κατανάλωση τοπικών αγροτικών προϊόντων μέχρι να ολοκληρωθεί ο έλεγχος πιθανής επιμόλυνσης του εδάφους και της γεωργικής παραγωγής.

Η μακροχρόνια αποκατάσταση μετά από ένα τέτοιο συμβάν μπορεί να είναι ιδιαίτερα απαιτητική. Εκτός από την απομάκρυνση των κατεστραμμένων υλικών, απαιτείται συχνά περιβαλλοντική παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα, του εδάφους και των επιφανειακών ή υπόγειων υδάτων, καθώς και αξιολόγηση των πιθανών επιπτώσεων στην τοπική βιοποικιλότητα και στη γεωργική παραγωγή.

3. Εκπομπές ρύπων και επιπτώσεις στο περιβάλλον και την ανθρώπινη υγεία

Η εκδήλωση πυρκαγιάς σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρίες ιόντων λιθίου συνοδεύεται από την απελευθέρωση ενός σύνθετου μίγματος αερίων, αιωρούμενων σωματιδίων, πτητικών οργανικών ενώσεων και μετάλλων, η σύσταση του οποίου εξαρτάται από τον τύπο των κυψελών, τη θερμοκρασία καύσης, τη διάρκεια του συμβάντος και τις συνθήκες κατάσβεσης. Σε αντίθεση με τις συμβατικές πυρκαγιές, οι εκπομπές αυτές προέρχονται τόσο από την καύση των οργανικών υλικών όσο και από τη θερμική αποδόμηση των ηλεκτρολυτών, των ηλεκτροδίων και των υπολοίπων εξαρτημάτων της μπαταρίας.

Οι επιπτώσεις δεν περιορίζονται στην άμεση έκθεση των πυροσβεστών και των εργαζομένων που επιχειρούν στον χώρο της πυρκαγιάς. Ανάλογα με το μέγεθος του συμβάντος, τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες και τη μορφολογία της περιοχής, οι ρύποι μπορούν να μεταφερθούν σε σημαντικές αποστάσεις, επηρεάζοντας την ποιότητα του αέρα, του εδάφους και των υδάτων, καθώς και την ανθρώπινη δραστηριότητα στις γειτονικές περιοχές.

3.1 Τοξικά αέρια

Η θερμική αποδόμηση των κυψελών μπορεί να οδηγήσει στην παραγωγή σημαντικού αριθμού τοξικών αερίων, μεταξύ των οποίων το υδροφθόριο (HF), το υδροχλώριο (HCl), το μονοξείδιο του άνθρακα (CO), το διοξείδιο του άνθρακα (CO_2), το διοξείδιο του θείου (SO_2), το υδροκυάνιο (HCN), καθώς και διάφορες πτητικές οργανικές ενώσεις. Οι ουσίες αυτές εμφανίζουν διαφορετικούς μηχανισμούς τοξικότητας και μπορούν να δράσουν αθροιστικά, ιδιαίτερα σε περιπτώσεις παρατεταμένης έκθεσης.

Υδροφθόριο (HF)

Το υδροφθόριο θεωρείται ένα από τα πλέον επικίνδυνα προϊόντα καύσης των μπαταριών λιθίου. Παράγεται από τη θερμική αποδόμηση των φθοριούχων ηλεκτρολυτών και παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλή τοξικότητα. Όταν έρθει σε επαφή με την υγρασία της ατμόσφαιρας ή των βλεννογόνων μετατρέπεται σε υδροφθορικό οξύ, το οποίο είναι έντονα διαβρωτικό.

Η εισπνοή HF μπορεί να προκαλέσει σοβαρό ερεθισμό του αναπνευστικού συστήματος, δύσπνοια, βρογχόσπασμο και πνευμονικό οίδημα, ενώ η επαφή με το δέρμα ή τους οφθαλμούς μπορεί να προκαλέσει βαθιά χημικά εγκαύματα. Επιπλέον, η απορρόφησή του από τον οργανισμό μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές διαταραχές των ηλεκτρολυτών, κυρίως λόγω δέσμευσης ασβεστίου και μαγνησίου, προκαλώντας ακόμη και καρδιακές αρρυθμίες ή καρδιακή ανακοπή σε σοβαρές περιπτώσεις.

Υδροχλώριο (HCl)

Το υδροχλώριο μπορεί να παραχθεί κατά την καύση πλαστικών, μονωτικών υλικών και καλωδίων που περιέχουν χλώριο. Πρόκειται για ισχυρό διαβρωτικό αέριο, το οποίο προκαλεί άμεσο ερεθισμό των βλεννογόνων, βήχα, δύσπνοια και αίσθημα καύσου στον λαιμό και στο θώρακα. Σε υψηλές συγκεντρώσεις μπορεί να προκαλέσει πνευμονικό οίδημα, ενώ σε σοβαρή έκθεση έχουν περιγραφεί μεταβολική οξέωση, νεφρική δυσλειτουργία και σύνδρομο αντιδραστικής δυσλειτουργίας των αεραγωγών (Reactive Airways Dysfunction Syndrome – RADS).

Μονοξείδιο του άνθρακα (CO)

Το μονοξείδιο του άνθρακα αποτελεί προϊόν ατελούς καύσης οργανικών υλικών και παράγεται σχεδόν σε κάθε πυρκαγιά. Η τοξικότητά του οφείλεται στη μεγάλη συγγένεια με την αιμοσφαιρίνη, σχηματίζοντας καρβοξυαιμοσφαιρίνη και μειώνοντας δραματικά τη μεταφορά οξυγόνου στους ιστούς.

Η κλινική εικόνα εξαρτάται από τη συγκέντρωση και τη διάρκεια έκθεσης και κυμαίνεται από κεφαλαλγία, ναυτία και σύγχυση μέχρι απώλεια συνείδησης, σοβαρές καρδιακές αρρυθμίες και θάνατο. Η παρουσία CO αποκτά ιδιαίτερη σημασία όταν συνυπάρχει με άλλα τοξικά αέρια, καθώς οι επιδράσεις τους μπορεί να είναι συνεργικές.

Διοξείδιο του θείου (SO_2)

Το διοξείδιο του θείου είναι ισχυρό ερεθιστικό του αναπνευστικού συστήματος. Η έκθεση μπορεί να προκαλέσει βήχα, δύσπνοια, βρογχόσπασμο και επιδείνωση προϋπαρχόντων αναπνευστικών ή καρδιαγγειακών νοσημάτων. Ιδιαίτερα ευάλωτοι θεωρούνται οι ασθενείς με άσθμα και χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια.

Υδροκυάνιο (HCN)

Το υδροκυάνιο αποτελεί ένα από τα πλέον τοξικά προϊόντα καύσης οργανικών πολυμερών και ηλεκτρολυτών. Η τοξική του δράση βασίζεται στην αναστολή της κυτταρικής αναπνοής μέσω αναστολής της κυτοχρωμικής οξειδάσης, με αποτέλεσμα τα κύτταρα να αδυνατούν να χρησιμοποιήσουν το διαθέσιμο οξυγόνο.

Η έκθεση προκαλεί ταχεία εμφάνιση συμπτωμάτων όπως δύσπνοια, σύγχυση, απώλεια συνείδησης και σπασμούς, ενώ σε υψηλές συγκεντρώσεις μπορεί να οδηγήσει σε αναπνευστική ανεπάρκεια και θάνατο μέσα σε λίγα λεπτά.

3.2 Αιωρούμενα σωματίδια

Η καύση των κυψελών και των πλαστικών εξαρτημάτων παράγει σημαντικές ποσότητες λεπτών αιωρούμενων σωματιδίων ($PM_{2.5}$ και PM_{10}), τα οποία μπορούν να μεταφερθούν σε μεγάλες αποστάσεις μέσω της ατμόσφαιρας. Τα

σωματίδια αυτά διεισδύουν βαθιά στο αναπνευστικό σύστημα και σχετίζονται με αυξημένο κίνδυνο οξέων και χρόνιων αναπνευστικών και καρδιαγγειακών νοσημάτων.

Ιδιαίτερα ευάλωτες ομάδες αποτελούν τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, οι έγκυες γυναίκες, καθώς και άτομα με χρόνια αναπνευστικά ή καρδιαγγειακά νοσήματα. Επιπλέον, τα σωματίδια λειτουργούν ως φορείς μεταφοράς βαρέων μετάλλων και άλλων τοξικών ουσιών που παράγονται κατά την πυρκαγιά.

3.3 Βαρέα μέταλλα

Η θερμική καταστροφή των κυψελών συνοδεύεται από την απελευθέρωση μετάλλων όπως κοβάλτιο, νικέλιο, λίθιο, χαλκός και μαγγάνιο. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να παραμείνουν αιωρούμενα στην ατμόσφαιρα ή να εναποτεθούν στο έδαφος και στα επιφανειακά ύδατα, δημιουργώντας μακροχρόνια περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Το κοβάλτιο και το νικέλιο παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον από πλευράς δημόσιας υγείας, καθώς χρόνια έκθεση έχει συσχετισθεί με αναπνευστικές βλάβες, αλλεργικές αντιδράσεις και αυξημένο κίνδυνο καρκίνου του πνεύμονα. Το λίθιο μπορεί να προκαλέσει χημικό ερεθισμό και πνευμονικό οίδημα όταν εισπνέεται σε υψηλές συγκεντρώσεις, ενώ ο χαλκός και το μαγγάνιο είναι δυνατόν να συμβάλουν σε χρόνιες βλάβες του αναπνευστικού συστήματος και του νευρικού συστήματος μετά από παρατεταμένη έκθεση.

3.4 Ρύπανση εδάφους, υδάτων και τροφικής αλυσίδας

Μετά την κατάσβεση, σημαντικό μέρος των προϊόντων καύσης καταλήγει στο έδαφος είτε μέσω της ατμοσφαιρικής εναπόθεσης είτε μέσω των απορροών του νερού πυρόσβεσης. Τα υπολείμματα αυτά μπορεί να περιέχουν βαρέα μέταλλα, προϊόντα αποδόμησης των ηλεκτρολυτών και άλλες τοξικές ενώσεις, οι οποίες είναι δυνατόν να διηθηθούν προς τα υπόγεια νερά ή να μεταφερθούν σε γειτονικά υδάτινα οικοσυστήματα.

Τα τελευταία χρόνια έχει δοθεί ιδιαίτερη προσοχή και στην πιθανή παρουσία υπερ- και πολυφθοριωμένων αλκυλιωμένων ενώσεων (PFAS) στα νερά πυρόσβεσης. Οι ενώσεις αυτές χαρακτηρίζονται από εξαιρετικά μεγάλη περιβαλλοντική ανθεκτικότητα, βιοσυσσώρευση και δυσκολία απομάκρυνσης από το περιβάλλον. Αν και η προέλευσή τους μπορεί να σχετίζεται τόσο με τους φθοριούχους ηλεκτρολύτες όσο και με ορισμένα πυροσβεστικά μέσα, η παρουσία τους αποτελεί πρόσθετο παράγοντα περιβαλλοντικού προβληματισμού και ενισχύει την ανάγκη ασφαλούς διαχείρισης των αποβλήτων μετά από πυρκαγιά εγκαταστάσεων BESS.

Η πιθανότητα μεταφοράς των ρύπων στη γεωργική παραγωγή και στην τροφική αλυσίδα εξαρτάται από το μέγεθος του συμβάντος, τις τοπικές γεωλογικές και υδρολογικές συνθήκες και τα μέτρα απορρύπανσης που θα εφαρμοστούν. Για τον λόγο αυτό, μετά από μεγάλα περιστατικά συνιστάται

περιβαλλοντική παρακολούθηση της ποιότητας του αέρα, του εδάφους, των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, καθώς και έλεγχος της γεωργικής παραγωγής πριν από την επαναφορά της περιοχής σε κανονική χρήση.

4. Διεθνής εμπειρία, αξιολόγηση κινδύνου και συμπεράσματα

4.1 Διεθνής εμπειρία από μεγάλα περιστατικά

Τα τελευταία χρόνια η σημαντική αύξηση των εγκαταστάσεων αποθήκευσης ενέργειας παγκοσμίως συνοδεύτηκε από αντίστοιχη αύξηση του αριθμού πυρκαγιών σε συστήματα BESS. Αν και τα περιστατικά αυτά παραμένουν σχετικά σπάνια σε σχέση με τον συνολικό αριθμό εγκαταστάσεων, η σοβαρότητα των συνεπειών τους έχει οδηγήσει σε εκτεταμένη επιστημονική και τεχνική διερεύνηση.

Μεγάλα συμβάντα έχουν καταγραφεί στις Ηνωμένες Πολιτείες, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Νότια Κορέα, τη Γερμανία, την Κίνα, την Αυστραλία και άλλες χώρες. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσίασε η πυρκαγιά στο Moss Landing της Καλιφόρνιας, όπου η μεγάλη διάρκεια του συμβάντος, η εκτεταμένη έκλυση καπνού και οι επιχειρησιακές δυσκολίες οδήγησαν στην εκκένωση περιοχών, στην επιβολή περιορισμών κυκλοφορίας και στην ενεργοποίηση σχεδίων πολιτικής προστασίας. Αντίστοιχα, στο περιστατικό του Otay Mesa (Καλιφόρνια) απαιτήθηκαν μεγάλες ποσότητες νερού για την ψύξη των μονάδων επί πολλές ώρες, ενώ η πλήρης πρόσβαση στον χώρο παρέμεινε αδύνατη για σημαντικό χρονικό διάστημα λόγω του κινδύνου αναζωπύρωσης.

Σημαντικά περιστατικά έχουν επίσης αναφερθεί στη Νότια Κορέα, όπου κατά την τελευταία δεκαετία καταγράφηκε μεγάλος αριθμός πυρκαγιών σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας, γεγονός που οδήγησε στην αναθεώρηση των εθνικών προτύπων ασφαλείας και στην ενίσχυση των τεχνικών απαιτήσεων σχεδιασμού και λειτουργίας των συστημάτων. Παράλληλα, συμβάντα στο Ηνωμένο Βασίλειο, στη Γερμανία και στην Αυστραλία ανέδειξαν την ανάγκη ανάπτυξης ειδικών επιχειρησιακών πρωτοκόλλων για την αντιμετώπιση πυρκαγιών μεγάλων συστοιχιών μπαταριών.

Η διεθνής εμπειρία δείχνει ότι, ανεξάρτητα από τον κατασκευαστή ή τη χημική σύσταση των κυψελών, οι πυρκαγιές αυτές παρουσιάζουν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά: μεγάλη διάρκεια, δυσκολία πλήρους κατάσβεσης, πιθανότητα επαναναφλέξεων, παραγωγή σημαντικών ποσοτήτων τοξικών αερίων και ανάγκη λήψης εκτεταμένων μέτρων πολιτικής προστασίας.

4.2 Αξιολόγηση κινδύνου

Η περιβαλλοντική αξιολόγηση μιας εγκατάστασης BESS δεν μπορεί να βασίζεται αποκλειστικά στην πιθανότητα εκδήλωσης πυρκαγιάς. Εξίσου σημαντική είναι η εκτίμηση της σοβαρότητας των πιθανών συνεπειών σε περίπτωση ατυχήματος.

Η αξιολόγηση αυτή θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη:

- τη συνολική αποθηκευμένη ενεργειακή ικανότητα της εγκατάστασης,
- τη χημική σύσταση των χρησιμοποιούμενων κυψελών,
- τη διάταξη και την πυκνότητα των μονάδων αποθήκευσης,
- την απόσταση από κατοικημένες περιοχές, σχολεία, νοσοκομεία και λοιπές ευαίσθητες χρήσεις γης,
- την παρουσία προστατευόμενων οικοσυστημάτων, δασικών εκτάσεων και υδάτινων σωμάτων,
- τις επικρατούσες μετεωρολογικές συνθήκες και ιδιαίτερα τη διεύθυνση και ένταση των ανέμων,
- τη διαθεσιμότητα υδάτινων πόρων για πυρόσβεση,
- τη δυνατότητα πρόσβασης των πυροσβεστικών δυνάμεων,
- την ύπαρξη σχεδίων πολιτικής προστασίας και σχεδίων εκκένωσης.

Παράλληλα, απαιτείται αξιολόγηση των πιθανών σωρευτικών επιπτώσεων όταν περισσότερες εγκαταστάσεις αποθήκευσης ή άλλες ενεργειακές υποδομές συγκεντρώνονται στην ίδια περιοχή. Η εκτίμηση αυτή αποκτά ιδιαίτερη σημασία σε περιοχές με υψηλή οικολογική αξία ή σε περιοχές όπου συνυπάρχουν πολλαπλές ενεργειακές εγκαταστάσεις, καθώς ενδέχεται να αυξηθεί σημαντικά η συνολική επικινδυνότητα.

4.3 Επιπτώσεις για τη δημόσια υγεία

Οι συνέπειες μιας πυρκαγιάς BESS δεν αφορούν αποκλειστικά τους εργαζόμενους στις εγκαταστάσεις ή τις ομάδες επέμβασης. Ανάλογα με τις συνθήκες του συμβάντος, είναι δυνατόν να επηρεαστούν οι κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής μέσω της εισπνοής καπνού και τοξικών αερίων, της έκθεσης σε αιωρούμενα σωματίδια ή της επιμόλυνσης του περιβάλλοντος.

Οι άμεσες επιπτώσεις περιλαμβάνουν κυρίως ερεθισμό των οφθαλμών και του αναπνευστικού συστήματος, δύσπνοια, βρογχόσπασμο και επιδείνωση προϋπαρχόντων αναπνευστικών και καρδιαγγειακών νοσημάτων. Οι μακροπρόθεσμες επιπτώσεις είναι δυσκολότερο να εκτιμηθούν και εξαρτώνται από τη διάρκεια και το επίπεδο έκθεσης, καθώς και από τη χημική σύσταση των εκπομπών.

Για τον λόγο αυτό, μετά από μεγάλα περιστατικά συνιστάται η εφαρμογή οργανωμένου προγράμματος περιβαλλοντικής και υγειονομικής παρακολούθησης, το οποίο μπορεί να περιλαμβάνει μετρήσεις ποιότητας αέρα, ελέγχους εδάφους και υδάτων, καθώς και επιδημιολογική παρακολούθηση των πληθυσμών που εκτέθηκαν.

4.5 Συμπεράσματα

Τα συστήματα αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρίες ιόντων λιθίου συνοδεύονται από ειδικούς κινδύνους που διαφέρουν ουσιαστικά από εκείνους άλλων ηλεκτρομηχανολογικών εγκαταστάσεων.

Η διεθνής εμπειρία έχει καταδείξει ότι οι πυρκαγιές σε εγκαταστάσεις BESS χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερα σύνθετη συμπεριφορά, δυσκολία κατάσβεσης, πιθανότητα αναζωπύρωσης και παραγωγή σημαντικών ποσοτήτων τοξικών προϊόντων καύσης. Οι συνέπειες μπορεί να επεκταθούν πέρα από τα όρια της εγκατάστασης, επηρεάζοντας την ποιότητα του αέρα, του εδάφους και των υδάτων, καθώς και τη δημόσια υγεία και την τοπική οικονομική δραστηριότητα.

Κατά συνέπεια, η χωροθέτηση και αδειοδότηση εγκαταστάσεων BESS θα πρέπει να βασίζεται σε ολοκληρωμένη αξιολόγηση κινδύνου, η οποία να λαμβάνει υπόψη τόσο την πιθανότητα εκδήλωσης ατυχήματος όσο και το μέγεθος των δυνητικών επιπτώσεων.

Τέλος, σε περιοχές με αυξημένη περιβαλλοντική ευαισθησία, εγγύτητα σε οικισμούς ή παρουσία σημαντικών φυσικών πόρων, η εφαρμογή της αρχής της προφύλαξης αποτελεί κρίσιμη παράμετρο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης, ιδίως όταν εξακολουθούν να υπάρχουν επιστημονικές αβεβαιότητες σχετικά με τις μακροχρόνιες επιπτώσεις μεγάλων πυρκαγιών σε εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

[1] Bugryniec PJ, Resendiz EG, Nwophoke SM, Khanna S, James C, Brown SF. Review of gas emissions from lithium-ion battery thermal runaway failure – considering toxic and flammable compounds. Journal of Energy Storage. 2024;87:111288.

[2] Chen Y, Kang Y, Zhao Y, Wang L, Liu J, Li Y, et al. A review of lithium-ion battery safety concerns: The issues, strategies, and testing standards. Journal of Energy Chemistry. 2021;59:83–99.

[3] Das KK, Reddy RC, Bagoji IB, Das S, Bagali S, Mullur L, et al. Primary concept of nickel toxicity: An overview. Journal of Basic and Clinical Physiology and Pharmacology. 2019;30(2):141–152.

[4] Edwards PP, Dobson PJ. Remarks on the Safety of Lithium-Ion Batteries for Large-Scale Battery Energy Storage Systems (BESS) in the UK. Fire Technology. 2024. doi:10.1007/s10694-024-01682-x.

[5] He M, Chartouni D, Landmann D, Colombi S. Safety Aspects of Stationary Battery Energy Storage Systems. Batteries. 2024;10:418.

[6] Larsson F, Andersson P, Blomqvist P, Mellander BE. Toxic fluoride gas emissions from lithium-ion battery fires. Scientific Reports. 2017;7:10018.

[7] Mrozik W, Rajaeifar MA, Heidrich O, Christensen P. Environmental impacts, pollution sources and pathways of spent lithium-ion batteries. Energy & Environmental Science. 2021;14:6099–6121.

[8] UK Health Security Agency. Hydrogen chloride: Toxicological overview. 2024.

[9] Γιαννοπούλου Χ. Συστήματα Αποθήκευσης Ενέργειας με Μπαταρίες Ιόντων Λιθίου (Li-ion Battery Energy Storage Systems – BESS). Τεχνική ανασκόπηση, 2025 (αδημοσίευτο κείμενο).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Υπόμνημα για την αλλοίωση του τοπίου από τις εγκαταστάσεις ανεμογεννητριών

Χάρις Γιαννοπούλου, Πυρηνική ιατρός

Η συζήτηση για τις επιπτώσεις των αιολικών εγκαταστάσεων στο τοπίο περιορίζεται συχνά στην «οπτική όχληση», σαν να επρόκειτο απλώς για μια υποκειμενική διαφωνία γύρω από το ωραίο και το άσχημο. **Η προσέγγιση αυτή, όμως, δεν αποδίδει την πραγματική διάσταση του ζητήματος. Το τοπίο δεν είναι μια εικόνα που παρατηρούμε από απόσταση ούτε ένα ουδέτερο σκηνικό, στο οποίο μπορούν να προστεθούν βιομηχανικές εγκαταστάσεις, όπως οι αιολικές, χωρίς να μεταβληθεί η ίδια η φυσιογνωμία του**. Είναι ο τόπος όπως έχει διαμορφωθεί από τη μακρόχρονη αλληλεπίδραση φυσικών διεργασιών και ανθρώπινης παρουσίας. Περιλαμβάνει το ανάγλυφο, τη βλάστηση και την άγρια ζωή, αλλά και τους οικισμούς, τις καλλιέργειες, τα μονοπάτια, τις μνήμες, τις παραγωγικές δραστηριότητες και τους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι αντιλαμβάνονται και βιώνουν τον χώρο τους.

Αυτή ακριβώς τη σύνθετη έννοια υιοθετεί η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, γνωστή ως Σύμβαση της Φλωρεντίας, η οποία κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν. 3827/2010. Η Σύμβαση αυτή αναγνωρίζει το τοπίο ως ουσιώδες συστατικό του ανθρώπινου περιβάλλοντος, έκφραση της κοινής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και θεμέλιο της ταυτότητας των ανθρώπων. **Η προστασία του τοπίου δεν αφορά μόνο τις περιοχές ιδιαίτερης φυσικής ή πολιτιστικής αξίας, αλλά κάθε περιοχή: φυσική, αγροτική, αστική ή ακόμη και υποβαθμισμένη.** Επομένως, η εκτίμηση των επιπτώσεων ενός αιολικού έργου δεν μπορεί να εξαντλείται στο ερώτημα αν οι ανεμογεννήτριες είναι ορατές από ορισμένα σημεία. Οφείλει να εξετάζει ποιο τοπίο μεταβάλλεται, ποια χαρακτηριστικά συγκροτούν την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του και τι σημαίνει αυτή η μεταβολή για τους ανθρώπους που ζουν, εργάζονται και δραστηριοποιούνται σε αυτό.

Η βιομηχανική κλίμακα της επέμβασης

Οι σύγχρονες ανεμογεννήτριες αποτελούν κατασκευές εξαιρετικά μεγάλης κλίμακας. Το ύψος τους, η επαναλαμβανόμενη κίνηση των πτερυγίων, η διάταξή τους σε σειρές και η συνήθης τοποθέτησή τους σε κορυφογραμμές τις καθιστούν κυρίαρχα στοιχεία του ορίζοντα. Δεν εντάσσονται απλώς σε ένα υφιστάμενο τοπίο, αλλά **κυριαρχούν πάνω στα υπόλοιπα στοιχεία** του και του προσδίδουν έναν νέο, βιομηχανικό χαρακτήρα. Σε ορεινές και νησιωτικές περιοχές, όπου το τοπίο διαμορφώνεται από οικισμούς, ξερολιθιές, καλλιέργειες και παραδοσιακές αγροκτηνοτροφικές δραστηριότητες, η τεράστια κλίμακα των ανεμογεννητριών και η δυσαναλογία τους προς τα υπάρχοντα στοιχεία γίνονται ακόμη εντονότερες. Η κορυφογραμμή παύει να αποτελεί αδιατάρακτο φυσικό όριο και σημείο αναφοράς, καθώς οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις κυριαρχούν πλέον στην εικόνα της και είναι ορατές από πολύ μεγάλες αποστάσεις..

Η αλλοίωση / υποβάθμιση του τοπίου, όμως, δεν προκαλείται μόνο από τις ίδιες τις ανεμογεννήτριες. Ένα αιολικό έργο αποτελεί ένα εκτεταμένο σύστημα υποδομών. Προϋποθέτει τη διάνοιξη νέων δρόμων ή τη σημαντική διαπλάτυνση των υπαρχόντων, καθώς και εκσκαφές, αποψιλώσεις, ισοπεδώσεις και τη δημιουργία μεγάλων επιφανειών για τη συναρμολόγηση και την εγκατάσταση των ανεμογεννητριών. Απαιτεί επίσης θεμελιώσεις από οπλισμένο σκυρόδεμα, υπόγεια ή εναέρια δίκτυα, πυλώνες, υποσταθμούς και εγκαταστάσεις σύνδεσης. Σε αρκετές περιπτώσεις προβλέπονται επίσης εγκαταστάσεις αποθήκευσης ενέργειας με μπαταρίες ιόντων λιθίου (Li-ion BESS), οι οποίες καταλαμβάνουν πρόσθετες εκτάσεις και ενισχύουν τον βιομηχανικό χαρακτήρα του έργου. Σε απότομα ή βραχώδη εδάφη, οι επεμβάσεις αυτές αλλοιώνουν το ανάγλυφο, διακόπτουν τη συνέχεια της βλάστησης και μπορούν να εντείνουν την επιφανειακή απορροή και τη διάβρωση των εδαφών. Οι δρόμοι πρόσβασης, οι πλατείες ανέγερσης και οι διαδρομές των δικτύων μπορεί τελικά να λειτουργούν εξίσου καθοριστικά για τη μεταβολή του τοπίου όσο και οι ίδιες οι ανεμογεννήτριες.

Γι’ αυτό κάθε έργο πρέπει να αξιολογείται στο σύνολό του και όχι ως άθροισμα ανεξάρτητων επιμέρους κατασκευών. Δεν αρκεί, επίσης, να εξετάζεται κάθε αιολικός σταθμός μεμονωμένα. Όταν στην ίδια ευρύτερη περιοχή χωροθετούνται περισσότερα έργα, η συνολική αλλοίωση προκύπτει από το σύνολο των ανεμογεννητριών, των δρόμων, των δικτύων και των συνοδών εγκαταστάσεων. Οι σωρευτικές αυτές μεταβολές μπορούν σταδιακά να προσδώσουν βιομηχανικό χαρακτήρα σε εκτεταμένες περιοχές, ακόμη και αν η αλλοίωση που προκαλεί κάθε έργο χωριστά αξιολογείται ως περιορισμένη.

Απώλεια χαρακτήρα, ταυτότητας και αίσθησης του τόπου

Κάθε τοπίο αποκτά τον ιδιαίτερο χαρακτήρα του από τον μοναδικό συνδυασμό του ανάγλυφου, των φυσικών του στοιχείων, των ιχνών της ιστορίας, της συλλογικής μνήμης και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων. Από αυτή την

ιδιαιτερότητα γεννιέται η «αίσθηση του τόπου»: η εμπειρία ότι μια περιοχή είναι αναγνωρίσιμη, ξεχωριστή και αναντικατάστατη. Αντίθετα, η εγκατάσταση των ίδιων τυποποιημένων κατασκευών σε διαφορετικές περιοχές προσδίδει σταδιακά σε εντελώς διαφορετικά τοπία την ίδια βιομηχανική όψη. Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε τόπου αλλοιώνονται από την επανάληψη των ίδιων ανεμογεννητριών, δρόμων και συνοδών τεχνικών έργων. Η αλλοίωση είναι ταυτόχρονα οπτική, ακουστική και βιωματική. Η επαναλαμβανόμενη κίνηση των πτερυγίων έλκει διαρκώς το βλέμμα και καθιστά ακόμη εντονότερη την παρουσία των ανεμογεννητριών στο τοπίο. Η νυχτερινή φωτεινή σήμανση διαταράσσει το φυσικό σκοτάδι, που αυτό αποτελεί ουσιώδες χαρακτηριστικό του τόπου. Ο μηχανικός ήχος, όταν γίνεται αντιληπτός, μεταβάλλει την εμπειρία της ησυχίας. Έτσι, δεν αλλοιώνεται μόνο η θέα, αλλά ολόκληρη η εμπειρία του τόπου: κατά την πεζοπορία, την εργασία στην ύπαιθρο, την παρατήρηση της φύσης, την παραμονή σε έναν οικισμό ή την καθημερινή επιστροφή στο γνώριμο περιβάλλον.

Τα τοπία είναι επίσης φορείς ιστορίας και συλλογικής μνήμης. Παλιές διαδρομές, βοσκότοποι, αναβαθμίδες, ξωκλήσια, αρχαιολογικοί χώροι και ιστορικά σημεία αναφοράς συνθέτουν ένα ενιαίο πολιτιστικό σύνολο, ακόμη και όταν δεν υπάγεται καθένα από αυτά σε ιδιαίτερο καθεστώς προστασίας. Η οπτική κυριαρχία μιας βιομηχανικής εγκατάστασης ή η διάνοιξη νέων δρόμων μπορεί να διαρρήξει τις μεταξύ τους σχέσεις και να αλλοιώσει τον ιστορικό χαρακτήρα του τοπίου. Η αλλοίωση αυτή δεν μπορεί να αξιολογηθεί μόνο με βάση την απόσταση από ένα μνημείο. Πρέπει να εξετάζεται ολόκληρη η ενότητα του τοπίου μέσα στην οποία το μνημείο, ο οικισμός ή η παραδοσιακή δραστηριότητα αποκτούν το ιδιαίτερο νόημά τους.

Το τοπίο ως κοινό αγαθό και ζωτικός χώρος

Η σχέση των κατοίκων με το τοπίο δεν είναι αφηρημένη. Συνδέεται με την κατοικία, την εργασία, την αναψυχή, την οικογενειακή και συλλογική μνήμη και, τελικά, με την ποιότητα ζωής. Η υποβάθμισή του μπορεί να προκαλέσει αίσθημα απώλειας, αποξένωσης και αδυναμίας, ιδίως όταν η υλοποίηση του έργου εμφανίζεται ως ήδη ειλημμένη απόφαση. Οι άνθρωποι βλέπουν τότε τον τόπο με τον οποίο είναι δεμένοι και μέσα στον οποίο έχουν οργανώσει τη ζωή και τις αναμνήσεις τους να αλλάζει χωρίς τη θέλησή τους. **Στη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία η εμπειρία αυτή περιγράφεται με τον όρο "solastalgia": είναι η ψυχική δυσφορία που προκαλείται όταν ο οικείος τόπος αλλοιώνεται, ενώ οι άνθρωποι εξακολουθούν να ζουν σε αυτόν. Δεν πρόκειται απλώς για δυσαρέσκεια απέναντι σε μια ανεπιθύμητη θέα, αλλά για μια βαθύτερη αίσθηση απώλειας, η οποία μπορεί να συνοδεύεται από θλίψη, άγχος και αίσθημα αδυναμίας απέναντι σε μια μεταβολή που επιβάλλεται χωρίς τη συμμετοχή τους**.

Υπό αυτό το πρίσμα, οι αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών δεν μπορούν να αποδίδονται συλλήβδην σε άρνηση της ενεργειακής μετάβασης ή σε μια στενά

τοπικιστική στάση. Συχνά πηγάζουν από τον αποκλεισμό των κατοίκων από αποφάσεις που μεταβάλλουν ριζικά τον τόπο και τη ζωή τους. Εκφράζουν, επομένως, το αίτημα των τοπικών κοινωνιών να έχουν ουσιαστικό λόγο για το παρόν και το μέλλον του τόπου τους.

Παράλληλα, η αλλοίωση του τοπίου επηρεάζει δραστηριότητες που στηρίζονται στην ελκυστικότητα του φυσικού περιβάλλοντος, στην ησυχία και στον ιδιαίτερο χαρακτήρα μιας περιοχής, όπως η πεζοπορία, η ορειβασία, η παρατήρηση της φύσης, ο αγροτουρισμός και ο πολιτιστικός τουρισμός. Μπορεί επίσης να δυσχεράνει προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης της υπαίθρου, οι οποίες βασίζονται στην τοπική παραγωγή, την πολιτιστική κληρονομιά και την εγκατάσταση νέων κατοίκων σε μικρούς οικισμούς. Η οικονομική σημασία του τοπίου δεν είναι πάντοτε άμεσα ορατή, είναι όμως πραγματική και μακροχρόνια. Αντίθετα, οι θέσεις εργασίας που δημιουργούνται κατά την κατασκευή των αιολικών εγκαταστάσεων, ανεξάρτητα από τον αριθμό τους, είναι προσωρινές, ενώ κατά την πολυετή λειτουργία τους οι μόνιμες θέσεις εργασίας είναι ελάχιστες.

Η προστασία του περιβάλλοντος και η δυνατότητα των ανθρώπων να το χαίρονται δεν αποτελούν μόνο αισθητική ή ηθική απαίτηση. Το άρθρο 24 του Συντάγματος ορίζει ότι η προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος αποτελεί υποχρέωση του κράτους και δικαίωμα κάθε πολίτη. Όταν η οπτική ή η ακουστική όχληση επηρεάζει ουσιαστικά την καθημερινή ζωή των κατοίκων και τη δυνατότητά τους να απολαμβάνουν τον τόπο και την κατοικία τους, μπορεί να αποτελέσει και αντικείμενο δικαστικής προστασίας. Ενδεικτικά, με την υπ’ αριθ. 20/01384 απόφαση της 8ης Ιουλίου 2021, το Εφετείο της Τουλούζης έκρινε ότι η οπτική και ακουστική όχληση από τη λειτουργία αιολικού σταθμού είχε προκαλέσει σοβαρή επιβάρυνση στη σωματική και ψυχική υγεία των κατοίκων, τους είχε στερήσει τη δυνατότητα να απολαμβάνουν το σπίτι τους και είχε προκαλέσει ζημία στην περιουσία τους. Για τους λόγους αυτούς, επιδίκασε στους κατοίκους αποζημίωση που υπερέβαινε τις 100.000 ευρώ. Η απόφαση αυτή δείχνει ότι τέτοιες οχλήσεις δεν μπορούν να απορρίπτονται ως απλές υποκειμενικές εντυπώσεις, αλλά πρέπει να εξετάζονται σοβαρά πριν από την έγκριση ενός έργου.

<u>Οι επιπτώσεις στο τοπίο δεν αξιολογούνται συνολικά</u>

Παρά τη σημασία του, το τοπίο αντιμετωπίζεται συχνά στις Μελέτες Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ως ζήτημα δευτερεύουσας σημασίας. Η αξιολόγησή του περιορίζεται σε ζώνες ορατότητας και φωτορεαλιστικές απεικονίσεις από λίγα επιλεγμένα σημεία, χωρίς συστηματική εξέταση του ιδιαίτερου χαρακτήρα και της ευαισθησίας του τοπίου. Η εικόνα που προκύπτει εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον φακό, την απόσταση και το σημείο λήψης, την εποχή και τις καιρικές συνθήκες. Επιπλέον, οι στατικές απεικονίσεις δεν μπορούν να αποδώσουν την κίνηση των πτερυγίων, τον νυχτερινό φωτισμό, τη

διαδοχική εμφάνιση των εγκαταστάσεων κατά μήκος μιας διαδρομής ούτε τη συνολική εμπειρία του ανθρώπου που ζει και κινείται στον συγκεκριμένο χώρο.

Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου προβλέπει ότι κάθε τοπίο πρέπει να καταγράφεται και να αξιολογείται, να αναγνωρίζονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του και να εξετάζονται οι παράγοντες και οι παρεμβάσεις που προκαλούν αλλαγές σε αυτό. Προβλέπει επίσης ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία που έχει το τοπίο για τους κατοίκους και τις τοπικές κοινωνίες και ότι οι στόχοι για την προστασία και τη διαχείρισή του πρέπει να καθορίζονται μέσα από δημόσια διαβούλευση**. Ειδικά όμως ως προς το τοπίο, η ανάρτηση ενός ογκώδους τεχνικού φακέλου για περιορισμένο χρονικό διάστημα δεν επιτρέπει εύκολα στους πολίτες να κατανοήσουν τη συνολική έκταση της σχεδιαζόμενης μεταβολής. Οι σχετικές πληροφορίες βρίσκονται συχνά διάσπαρτες σε διαφορετικά κεφάλαια, χάρτες, παραρτήματα και φωτορεαλιστικές απεικονίσεις και δεν συνθέτουν μια σαφή και ενιαία εικόνα του τοπίου πριν και μετά το έργο.** Για να είναι ουσιαστική η διαβούλευση, απαιτούνται έγκαιρη και κατανοητή ενημέρωση, πραγματική δυνατότητα εξέτασης εναλλακτικών λύσεων και αξιοποίηση της γνώσης των κατοίκων πριν οριστικοποιηθεί η χωροθέτηση.

Κρίσιμο ζήτημα αποτελεί η δυνατότητα πραγματικής αποκατάστασης του τοπίου. Ήδη μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής, η αποκατάσταση των εκτάσεων που έχουν διαταραχθεί δεν μπορεί να θεωρείται αυτονόητη. Οι εκσκαφές, οι ισοπεδώσεις, η διάνοιξη και διαπλάτυνση δρόμων, οι πλατείες ανέγερσης και η καταστροφή της βλάστησης μπορεί να έχουν μεταβάλει μόνιμα το ανάγλυφο και τη φυσιογνωμία της περιοχής. Η κάλυψη ορισμένων επιφανειών με χώμα ή η φύτευση νέας βλάστησης δεν επαναφέρει κατ' ανάγκην το τοπίο στην προηγούμενη κατάστασή του. Αντίστοιχα, μετά το τέλος της λειτουργίας του έργου, οι γενικές διαβεβαιώσεις για αποξήλωση και αποκατάσταση δεν αρκούν, αν δεν συνοδεύονται από συγκεκριμένο σχέδιο, επαρκείς οικονομικές εγγυήσεις και σαφή δέσμευση για το ποιος θα αναλάβει την απομάκρυνση των ανεμογεννητριών, των θεμελιώσεων και όλων των συνοδών υποδομών.

<u>Τι απαιτείται για την προστασία του τοπίου</u>

Ο σχεδιασμός της ενεργειακής μετάβασης δεν μπορεί να αντιμετωπίζει το τοπίο ως κενό χώρο ή ως ανεξάντλητο πόρο. Απαιτείται συνολικός χωροταξικός σχεδιασμός, ο οποίος θα καθορίζει εκ των προτέρων σε ποιες περιοχές μπορούν να εγκατασταθούν αιολικά έργα, σε ποια κλίμακα και με ποιους όρους. Πριν από την έγκριση κάθε έργου πρέπει να **εξετάζονται ο ιδιαίτερος χαρακτήρας και η ευαισθησία του τοπίου, καθώς και ο βαθμός στον οποίο μπορεί να δεχθεί μια τόσο μεγάλης κλίμακας επέμβαση χωρίς να αλλοιωθεί ουσιαστικά.** Πρέπει επίσης να εξετάζονται συνολικά οι σωρευτικές

επιπτώσεις και να συγκρίνονται πραγματικές εναλλακτικές λύσεις ως προς τη θέση και το μέγεθος του έργου. Ευαίσθητα, εμβληματικά, ιστορικά και προστατευόμενα τοπία, καθώς και περιοχές των οποίων η φυσιογνωμία στηρίζει τη βιώσιμη ανάπτυξη των τοπικών κοινωνιών, δεν πρέπει να θεωρούνται κατάλληλες για την εγκατάσταση αιολικών έργων.

Τα τοπία εξελίσσονται μέσα στον χρόνο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι κάθε μεταβολή είναι αποδεκτή. Η προστασία τους απαιτεί οι νέες επεμβάσεις να μην καταστρέφουν την αυθεντικότητα και τον ιδιαίτερο χαρακτήρα τους. Κάθε αλλαγή πρέπει να σχεδιάζεται με γνώση της κλίμακας, της ταυτότητας και των ορίων του συγκεκριμένου τόπου, με σεβασμό στη φύση, την ιστορία και τις δραστηριότητες που έχουν διαμορφώσει τον χαρακτήρα του και με ουσιαστική συμμετοχή των ανθρώπων που ζουν σε αυτόν. Όταν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι μια επέμβαση μπορεί να προκαλέσει μεγάλη ή μη αναστρέψιμη υποβάθμιση, το γεγονός ότι δεν γνωρίζουμε με βεβαιότητα την έκταση και όλες τις πιθανές συνέπειες **δεν σημαίνει ότι μπορούμε να προχωρήσουμε σαν να μην υπάρχει κίνδυνος. Αντίθετα, πρέπει να ληφθούν εγκαίρως μέτρα για να προληφθεί η πιθανή βλάβη. Αυτή είναι, με απλά λόγια, η αρχή της προφύλαξης: όταν η ζημία μπορεί να είναι σοβαρή και δύσκολα επανορθώσιμη, δεν περιμένουμε πρώτα να συμβεί για να την αντιμετωπίσουμε.**

Για όλους αυτούς τους λόγους, η αξιολόγηση ενός αιολικού έργου δεν μπορεί να περιορίζεται στο πόσο και από πού θα είναι ορατές οι ανεμογεννήτριες. Πρέπει να εξετάζει συνολικά τη μεταβολή που θα επιφέρει το έργο στη φύση, στην ιστορία, στην οικονομική και κοινωνική ζωή και στην καθημερινή εμπειρία του τόπου. Πρέπει επίσης να λαμβάνει υπόψη τον ιδιαίτερο χαρακτήρα και την ευαισθησία του τοπίου, τις σωρευτικές επιπτώσεις όλων των έργων στην ευρύτερη περιοχή και τη γνώμη των ανθρώπων που ζουν σε αυτήν. **Το τοπίο αποτελεί κοινό αγαθό και αναπόσπαστο μέρος της ταυτότητας ενός τόπου. Η καταστροφή του δεν αντισταθμίζεται με οικονομικά ανταλλάγματα και, όταν συντελεστεί, δεν είναι εύκολο —και συχνά δεν είναι δυνατό— να αποκατασταθεί.**

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

1. Συμβούλιο της Ευρώπης (2000), Ευρωπαϊκή Σύμβαση του Τοπίου, Φλωρεντία, 20 Οκτωβρίου 2000, ETS No. 176. Κυρώθηκε στην Ελλάδα με τον Ν. 3827/2010, ΦΕΚ Α΄ 30/25.2.2010. https://www.coe.int/en/web/conventions/-/council-of-europe-european-landscapeconvention-ets-no-176-translations

2. Contesse, E. (2017), “Landscape and Wind Turbines”, στο Council of Europe, Landscape Dimensions: Reflections and Proposals for the Implementation of the

European Landscape Convention, Strasbourg: Council of Europe Publishing, σσ. 7–23. https://book.coe.int/en/attachment?id_attachment=1838

3. NatureScot (2021), Guidance: Assessing the Cumulative Landscape and Visual Impact of Onshore Wind Energy Developments. https://www.nature.scot/doc/guidance-assessing-cumulative-landscape-and-visualimpact-onshore-wind-energy-developments 6

4. Pavlis, E. (2025), "Large-Scale Wind Energy Farm Development and its Impacts on the Landscape: A Review of the Greek Case", Journal of Landscape Ecology, 18(3), σσ. 24– 61. https://doi.org/10.2478/jlecol-2025-0019

5. Παυλάκη, Σ. Ε. (2023), «Αστική ευθύνη από τη λειτουργία ανεμογεννητριών», dasarxeio.com, 29 Ιανουαρίου 2023. https://dasarxeio.com/2023/01/29/121917/

6. Devine-Wright, P. (2009), "Rethinking NIMBYism: The Role of Place Attachment and Place Identity in Explaining Place-Protective Action", Journal of Community & Applied Social Psychology, 19(6), σσ. 426–441. https://doi.org/10.1002/casp.1004

7. Pasqualetti, M. J. (2011), "Social Barriers to Renewable Energy Landscapes", Geographical Review, 101(2), σσ. 201–223. https://doi.org/10.1111/j.1931-0846.2011.00087.x

8. Molnárová, K., Sklenička, P., Stiborek, J., Svobodová, K., Šálek, M. & Brabec, E. (2012), "Visual Preferences for Wind Turbines: Location, Numbers and Respondent Characteristics", Applied Energy, 92, σσ. 269–278. https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2011.11.001

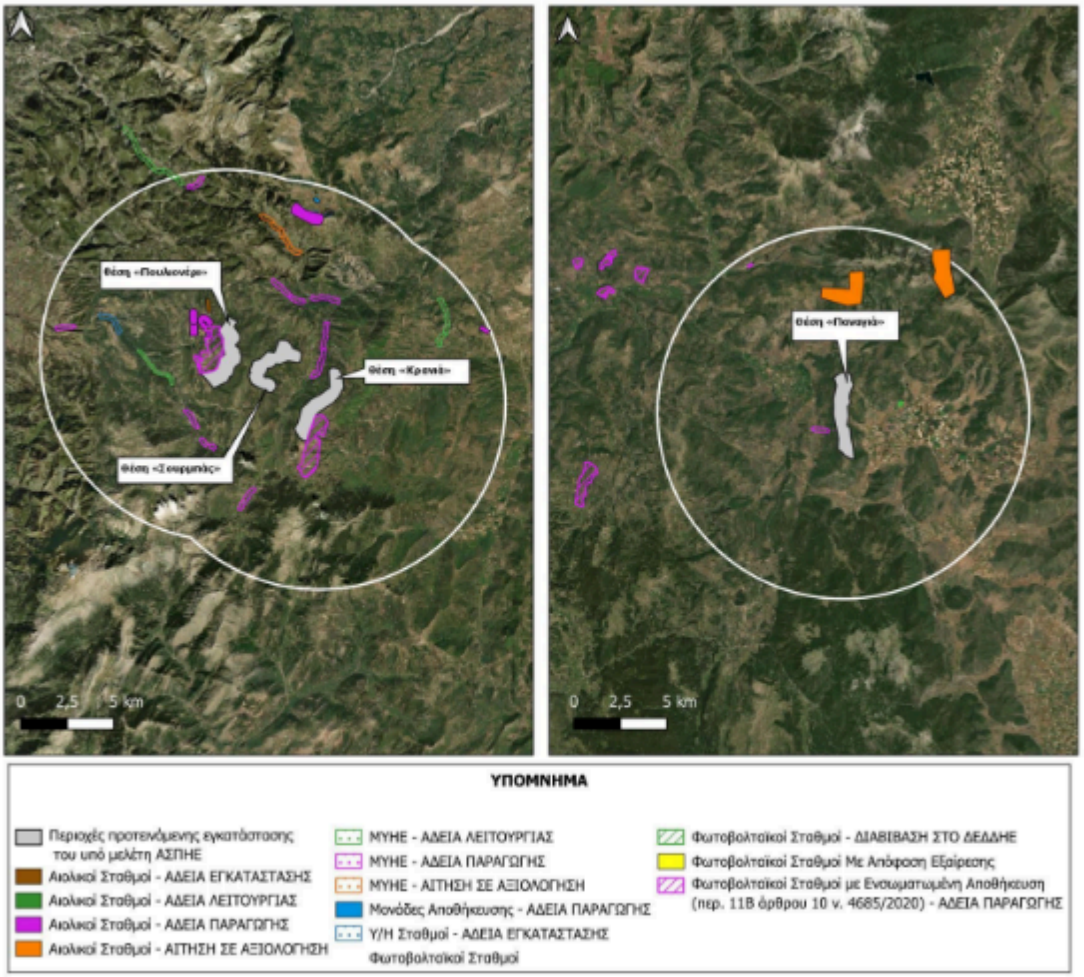
9. López-Martínez, F. (2023), "Are Wind Turbines Integrated into Landscape? An Analysis of Their Social Perception in a Spanish Mediterranean Area", Landscape Ecology, 38, σσ. 3499–3515. https://doi.org/10.1007/s10980-023-01698-8

10. Albrecht, G., Sartore, G. M., Connor, L., Higginbotham, N., Freeman, S., Kelly, B., Stain, H., Tonna, A. & Pollard, G. (2007), "Solastalgia: The Distress Caused by Environmental Change", Australasian Psychiatry, 15(S1), σσ. S95–S98. https://doi.org/10.1080/10398560701701288

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Τεκμηρίωση αντιφάσεων στην αξιολόγηση συνεργιστικών επιπτώσεων

ΕΟΑ Υποέργου 3, σ.286–287

Εικόνα 5.1: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 10 km του υπό εξέταση ΑΣΠΗΕ.*

Στο σύνολο, εντός περιοχής ακτίνας 2 km, με τα στοιχεία που υπάρχουν κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας, πλησίον των θέσεων «Πουλιονέρι», «Σουρμπάς» και «Κρανιά» καταγράφονται 12 έργα. Αναλυτικότερα:

- *6 ΑΣΠΗΕ (4 με Άδεια Παραγωγής. 1 με Άδεια Εγκατάστασης και 1 με Άδεια Λειτουργίας)*
- *3 ΜΥΗΕ (2 με Άδεια Παραγωγής και 1 με Άδεια Λειτουργίας)*
- *2 ΦΣΠΗΕ (2 με άδεια εξαίρεσης)*
- *1 Φωτοβολταϊκός Σταθμός με Ενσωματωμένη Αποθήκευση (πρ. 11Β άρθρου 10 ν. 4685/2020) με Άδεια Παραγωγής*

Οι ΑΣΠΗΕ που βρίσκονται στην ακτίνα των 2km αφορούν σε μια Α/Γ έκαστος. Επομένως, συνολικά υπολογίζοντας τις Α/Γ των έργων μαζί με τις Α/Γ του υπό μελέτη έργου στην περιοχή πρόκειται να εγκατασταθούν πέραν του υπό μελέτη έργου 41 Α/Γ.

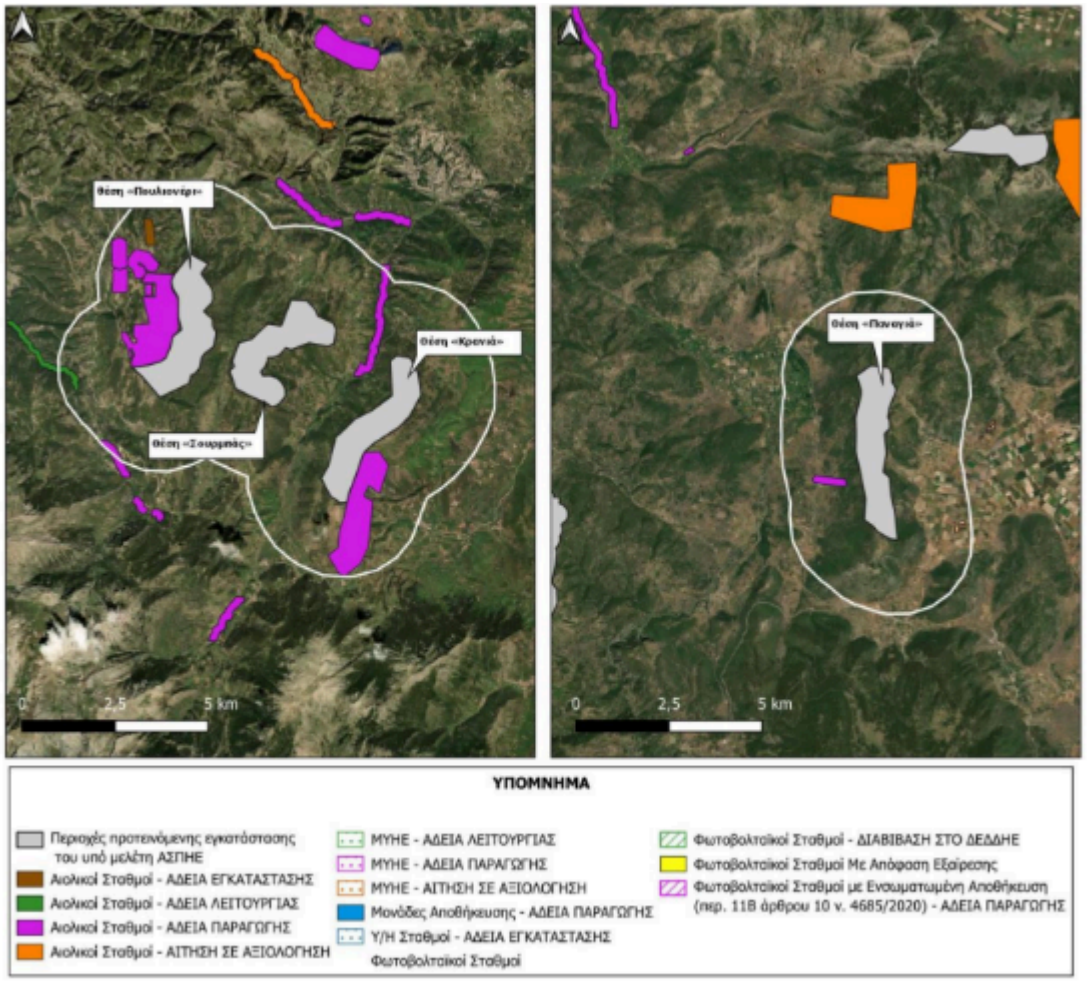
Οι ΑΣΠΗΕ που βρίσκονται στην ακτίνα των 2km αφορούν σε μια Α/Γ έκαστος. Επομένως, συνολικά υπολογίζοντας τις Α/Γ των έργων μαζί με τις Α/Γ του υπό

μελέτη έργου στην περιοχή πρόκειται να εγκατασταθούν πέραν του υπό μελέτη έργου 41 Α/Γ.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι η περιοχή παρουσιάζει ένα δίκτυο έργων ΑΠΕ που κυρίως στηρίζονται στην χρήση της τεχνολογίας των Αιολικών, τα οποία στην πλειονότητά τους βρίσκονται σε φάση άδειας παραγωγής.

Η πληθώρα των έργων ΑΠΕ θα συμβάλει σε βάθος χρόνο στη μείωση της ηλεκτροπαραγωγής από ορυκτά καύσιμα (λιγνίτης, πετρέλαιο) με θετικές άμεσες επιπτώσεις στις περιβαλλοντικές παραμέτρους της ποιότητας της ατμόσφαιρας, των υδάτων και του εδάφους και κατ' επέκταση έμμεσες θετικές στη βιοποικιλότητα.

Λαμβάνοντας υπόψη το μέγεθος της έκτασης που πρόκειται να καταλάβουν οι Α/Γ αλλά και τις μικρές μεταξύ τους αποστάσεις, κρίνεται πως θα υπάρξουν συνεργιστικές επιπτώσεις που αφορούν κυρίως την διέλευση Αρπακτικών και πτωματοφάγων πτηνών. Άξιο αναφοράς είναι ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω ΑΠΕ αλλά και πιο συγκεκριμένα μέσω Αιολικών Σταθμών καταγράφεται στις απειλές των ειδών χαρακτηρισμού της ΖΕΠ GR2320010, ΖΕΠ GR2320012, της IBA GR094 και της IBA GR097 καθώς και στις απειλές (§4.2.1.3, Πίνακας 4.94)

Εικόνα 5.2: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 2 km του υπό εξέταση ΑΣΠΗΕ.*

Σε σύνολο, τα έργα τα οποία δύναται να εγκατασταθούν στην ευρύτερη περιοχή είναι μετρίου - οριακά μεγάλου μεγέθους και επίδρασης, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις και την κλίμακα αναφοράς του Canadian Wildlife Service (2006).

Σύμφωνα μ' αυτές, το μέγεθος των εγκαταστάσεων ταξινομείται με βάση τον αριθμό των ανεμογεννητριών που είναι εγκατεστημένες ή πρόκειται να εγκατασταθούν σε μια θέση και σε ακτίνα 2 χιλιομέτρων πέριξ αυτής. Ο πίνακας κατάταξης του μεγέθους παρουσιάζεται στη συνέχεια:

Πίνακας 5.4: *Πίνακας κατάταξης μεγέθους των ΑΣΠΗΕ σύμφωνα με Canadian Wildlife Service (2006)*

Μέγεθος	Α/Γ σε ακτίνα 2km
Πολύ μεγάλο	>100 Α/Γ
Μεγάλο	41-100 Α/Γ
Μέτριο	11-40 Α/Γ
Μικρό	1-10 Α/Γ

<u>ΕΟΑ Υποέργου 4, σ.190</u>

Στο σύνολο, εντός περιοχής ακτίνας 2 km, με τα στοιχεία που υπάρχουν κατά το χρόνο σύνταξης της παρούσας, πλησίον των θέσεων «Μακρυά Λάκκα»,

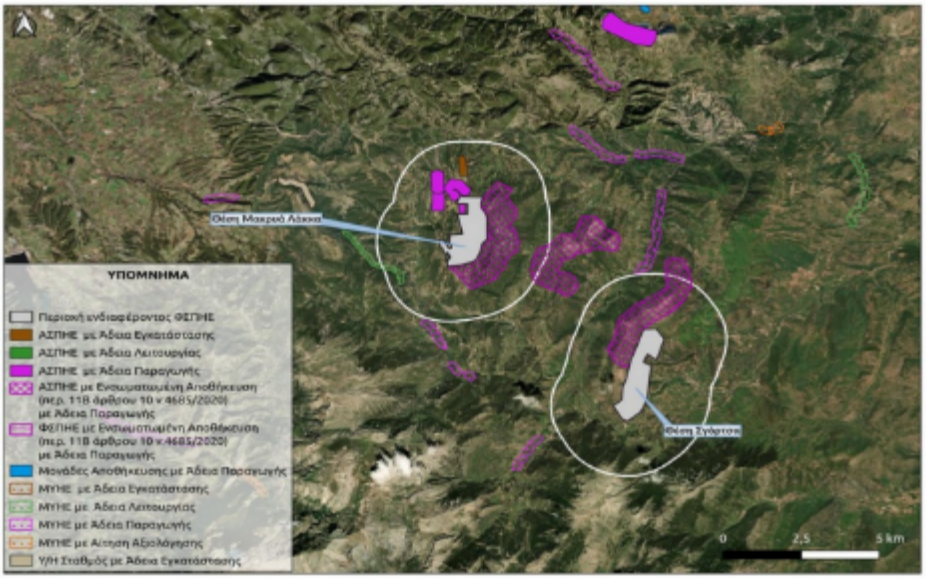
«Σγόρτσα» «Άγιος Δημήτριος», «Λούτσα», «Χάνια», «Αετοράχη», «Αγία Μαρίνα» καταγράφονται μέχρι την στιγμή σύνταξης της παρούσας 12 έργα. Αναλυτικότερα:

· 6 ΑΣΠΗΕ (4 με Άδεια Παραγωγής, 1 με Άδεια Εγκατάστασης και 1 με Άδεια Λειτουργίας)

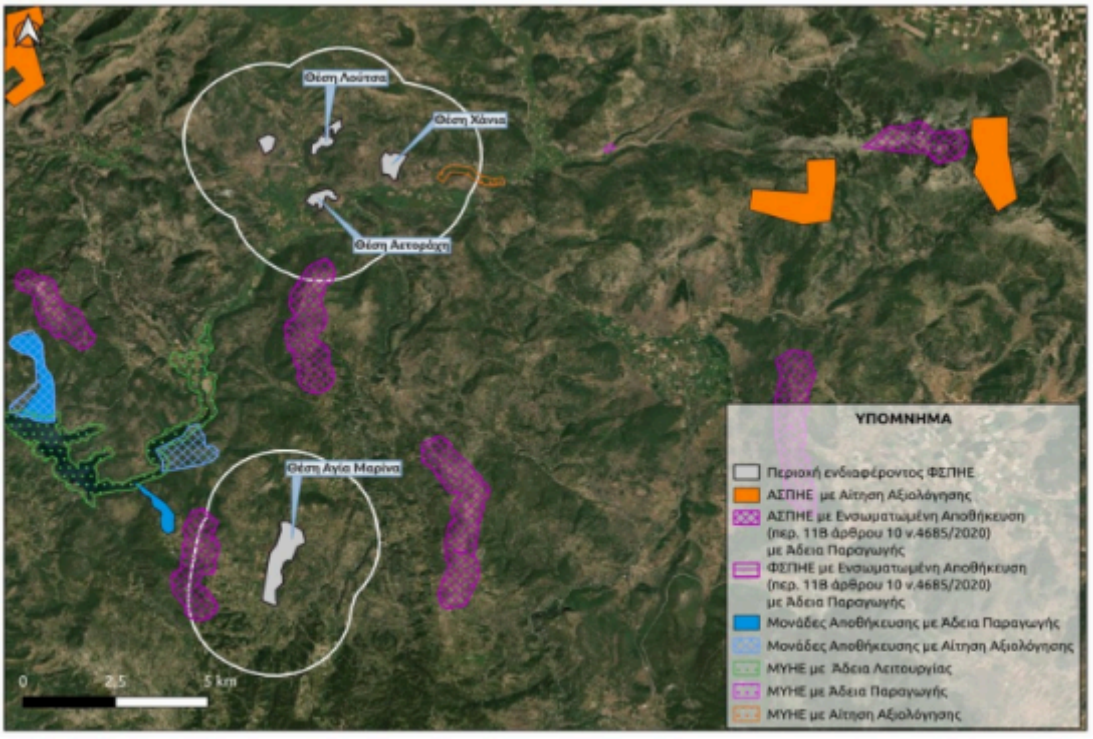
· 1 ΑΣΠΗΕ με Ενσωματωμένη Διάταξη Αποθήκευσης Ενέργειας(πρ. 11Β άρθρου 10 ν. 4685/2020) (με Άδεια Παραγωγής)

· 2 ΜΥΗΕ (1 με Αίτημα Αξιολόγησης και 1 με Άδεια Λειτουργίας) · 1 Μονάδα Αποθήκευσης (με Άδεια Παραγωγής)

· 14 ΦΣΠΗΕ (1 Απόφαση εξαίρεσης, 2 με Διαβίβαση στον ΔΕΔΔΗΕ και 11 με

Εικόνα 5.1: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 2km του υπό εξέταση ΦΣΠΗΕ (α)*

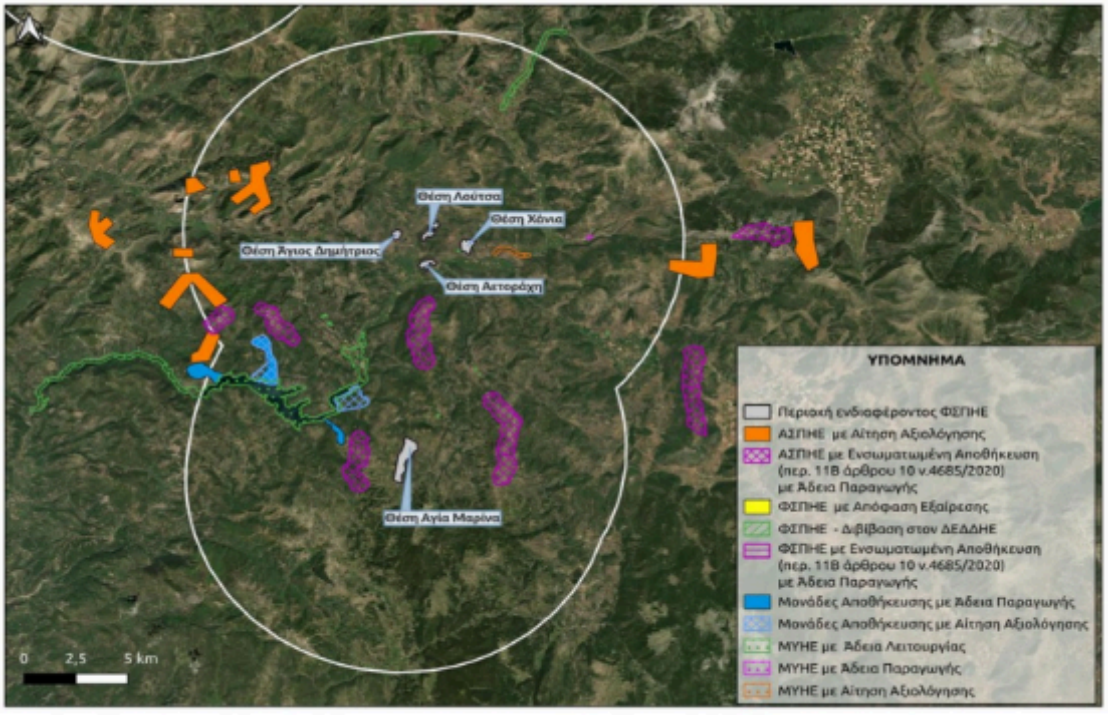

Εικόνα 5.2: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 2km του υπό εξέταση ΦΣΠΗΕ (β)*

Εικόνα 5.3: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 10km του υπό εξέταση ΦΣΠΗΕ (α)*

<u>ΕΟΑ Υποέργου 4, σ.192–194</u>

Εικόνα 5.4: *Έργα ΑΠΕ στην ευρύτερη περιοχή ακτίνας 10km του υπό εξέταση ΦΣΠΗΕ (β)*

<u>Σε ακτίνα 10km από το υπό μελέτη έργο εντοπίζονται:</u>

· 11 ΑΣΠΗΕ (εκ των οποίων 1 με Άδεια Λειτουργίας, 1 με Άδεια Εγκατάστασης, 7 με Άδεια Παραγωγής και 2 με Αίτηση Αξιολόγησης)

· 1 ΑΣΠΗΕ με Ενσωματωμένη Διάταξη Αποθήκευσης Ενέργειας(πρ. 11Β άρθρου 10 ν. 4685/2020) (με Άδεια Παραγωγής)

· 24 θέσεις ΜΥΗΕ (5 με Άδεια Λειτουργίας, 1 με Άδεια Εγκατάστασης, 12 με Άδεια Παραγωγής και 6 με Αίτηση Αξιολόγησης) · 1 Μονάδα Αποθήκευσης (με Άδεια Παραγωγής)

· 17 ΦΣΠΗΕ (1 με Άδεια Λειτουργίας, 13 με Διαβίβαση στον ΔΕΔΔΗΕ και 3 με Αποφάσεις Εξαίρεσης) · 6 θέσεις Μονάδων Αποθήκευσης (5 με Άδεια Παραγωγής και 1 με Αίτηση Αξιολόγησης)

· 1 θέση Υ/Η Σταθμού με Άδεια Εγκατάστασης.

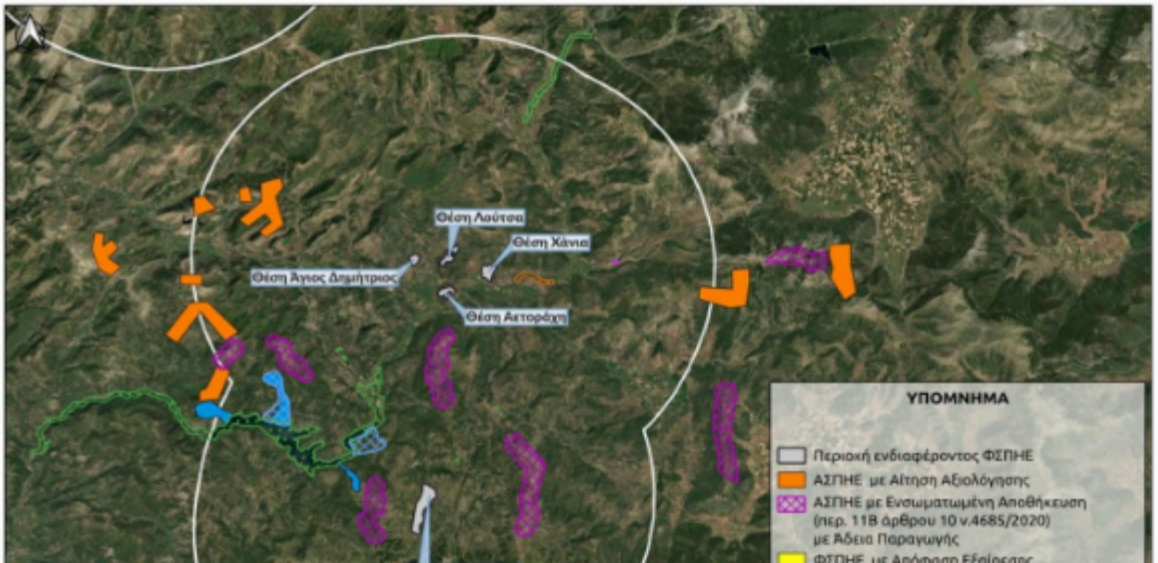
<u>Η σελίδα 193 καταγράφει αριθμητικές απώλειες εκτάσεων ενδιαιτημάτων, ενώ η αμέσως επόμενη σελίδα 194 συμπεραίνει ότι δεν πρόκειται να καταληφθεί έκταση ενδιαιτημάτων.</u>

Πίνακας 5.3: *Κατάληψη κρίσιμων ενδιαιτημάτων από το υπό αξιολόγηση έργο και από έργα στην Π.Μ*

Natura 2000 code	ΕΙΔΟΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΝΔ/ΤΟΣ	ΈΚΤΑΣΗ (m2)	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	%	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΕΡΙΦΡΑΞΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	%	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (m2) ΑΠΟ ΦΣΠΗΕ & ΑΣΠΗΕ ΣΕ ΑΚΤΙΝΑ 10km ΑΠΟ ΤΟ ΕΡΓΟ	%
GR2320010	**Circaetus gallicus**	A	63.191,1	0,0		0,0		0,0	
	Circaetus gallicus	A-T	5.704.138,0	0,0		0,0		0,0	
	Dendrocopus leucotos	A-T	16.879.362,5	0,0		0,0		0,0	
	Lullula arborea	A-T	28.286.347,8	0,0		0,0		0,0	
	Aquila chrysaetos		52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Bubo bubo	A-T	68.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Falco biarmicus	A-T	52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Falco peregrinus	A-T	68.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Gyps fulvus	ΔΑ	52.000.000,0	0,0		0,0		0,0	
	Alectoris graeca	A-T	236.291.745,8	0,0		0,0		0,0	
	Anthus campestris	A-T	6.115.052,7	0,0		0,0		0,0	
	Aquila chrysaetos	A-T	41.444.035,8	0,0		0,0		0,0	
	Aquila								

Η κοινή Φάσσα (Columba palumbus) έχει χαρακτηριστεί στον αναθεωρημένο Κόκκινο Κατάλογο της Ελλάδας (NECCA, 2024) ως μειωμένης ανησυχίας είδος (LC). Απαντά σε μωσαϊκό δασικών εκτάσεων και ανοιχτών λιβαδιών. Η αναπαραγωγική περίοδος ποικίλλει μεταξύ περιοχών και εκτείνεται από τα τέλη Φεβρουαρίου έως τις αρχές Σεπτεμβρίου. Τρέφεται τόσο στο έδαφος όσο και στα δέντρα, καταναλώνοντας κυρίως φυτική ύλη, όπως πράσινα φύλλα, οφθαλμούς, άνθη, σπόρους, καρπούς, δημητριακά και περιστασιακά ασπόνδυλα.

Ο Μεσόστικτος Δρυοκολάπτης (Dendrocopus medius ή Leiopicus medius) έχει χαρακτηριστεί στον αναθεωρημένο Κόκκινο Κατάλογο της Ελλάδας (NECCA, 2024) ως μειωμένης ανησυχίας είδος (LC). Σύμφωνα με τον παραπάνω πίνακα δεν πρόκειται να καταληφθεί έκταση των ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας από το υπό μελέτη έργο ή από κάποιο άλλον έργο σε απόσταση 10km. Συνεπώς, κρίνεται πώς τα έργα εντός των ακτίνων των 10km και των 2km στο συνολό τους θα επηρεάσουν ελάχιστα το βαθμό διατήρησης των ενδιαιτημάτων τους, δεν πρόκειται να κατακερματίσουν ή να επηρεάσουν την ισορροπία μεταξύ των ειδών, δεν θα επηρεάσουν το βαθμό απομόνωσής τους, δεν θα προκαλέσουν τον εκτοπισμό προστατευόμενων ειδών, τα οποία έχουν σημαντική παρουσία στις μελετώμενες ΖΕΠ.

ΕΟΑ Υποέργου 4, σ.208

«Κατόπιν όλων των παραπάνω και με προϋπόθεση την ορθή εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων αντιμετώπισης, εκτιμάται ότι το σχεδιαζόμενο έργο θα προκαλέσει μέτριας έκτασης αλλοίωση του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά δεν θα βλάψει σημαντικά τα είδη που διαβιούν στην περιοχή και τα ενδιαιτήματά τους και δεν ενδέχεται να προκαλέσει επιπτώσεις στη δομή και στη λειτουργία της ευρύτερης περιοχής, στους στόχους διατήρησης των υπό μελέτη γειτονικών προστατευόμενων περιοχών του δικτύου Natura 2000 και την ακεραιότητά τους, ούτε να μειώσει το μέγεθος του πληθυσμού των ειδών που διαβιούν σ' αυτή ή να προξενήσει αλλαγές σε ζωτικής σημασίας παραμέτρους της.»